

ГРИГОР ГАЧЕВ ОРТОДОКС

chitanka.info

Ако **по**-желаете да ни подкрепите — парично или с отзиви :) — заповядайте на <http://choveshkata.net/blog> / Книгите / „Ортодокс“. Събраните средства се разпределят между творческите участници: автори, редактори, коректори, художници и оформители.

По-желали:

Атанас П. Славов
Калин Ненов
Констанца Христова
Димитър Стефанов
Лъчезар Енчев
Стоян Пешев
Саша Александрова
Валентин Д. Иванов
Иван Крумов
Божан Божков
Любомира Колчева
Велко Василев

...
...
...

1

МОНАСТИРЪТ

— Ето ти го моя юнак, отче Никодиме — побутна ме напред тате и смутено заизтупва пътния прах от калпака си. — Виж го какъв е запъртък. По-малката му сестра е по-яка. Само устата му все много знае. А в манастира и книги преписвате, и болни лекувате, Божии хора сте. Може и от него даже да направите нещо.

— Вярно, че е хилавичък, ама чак пък за нищо да не става... Разбирам те, де. — Отецът ме изгледа преценяващо. Беше набит и плещест мъж, но тате се извисяваше над него като планина. — Не искаш да ти срами рода, а?

Тате премига, обърна се и заоправя без нужда ритлите на каруцата. Когато пак погледна напред, се беше изчервил:

— Братята му са като канари, възрастните ги гледат отдолу нагоре. А той е за смях на всички...

— Ами! — обадох се аз обидено. — На кого се смяха в кръчмата, като ми обясняваше за бебетата?

Успях да отскоча навреме — шамарът просвистя край ухото ми. Тате се завъртя да ме подгони, ама се усети, че отецът го гледа, и само ме посочи заканително с пръст:

— А, и е глуповат някакъв! Непрекъснато пита за какво ли не. И за неща, дето никой не ги пита. Едвам го издържат хората. Преди месец беше попитал отец Самуил, селския ни свещеник — абе като Господ е всемогъщ, може ли да създаде нива, която да не може да изоре! А пък преди...

— Добре, добре, разбрах — прекъсна го отец Никодим и въздъхна. — Щом го даваш за послушник, взимам го. Отец Самуил ли те прати да го доведеш тук? От Широкополската околия, доколкото знам, по разпределение се замонашвате в „Свети Наум“.

— Отецът там ме прати, ама аз размислих и си рекох: „Свети Наум“ е малък манастир, и пълен. Пък за вашия отец Самуил казва, че разпределение за замонашване сега нямамо и че всички околии били

насочени към други манастири. Та реших, че такава... абе... абе, Петърчо ще е по-полезен тука...

— Понеже селските ти са в друг манастир и тук има малко хора, та няма да те разнасят после? И е по-далече от селото ви? — изгледа го иронично отецът.

Тате се изчерви още повече и заби поглед в земята.

— Уви, прав е иначе свещеникът ви. Нов послушник не сме имали от години. А както ти можеш да си доведеш сина тук въпреки разпределението, така и другите могат. Ама не искат. Все на лесното налитат... А напоследък и еретични почват да стават! Преди месец хванали в Кирчево ханджията — направил механизъм! Поточето зад хана да му върти пилетата над жарта! И отец Борис му отсъдил само двайсет тояги на голо. Аз да съм им там... Папищаши ниедни! Ако продължаваш да ги галиш меко, и електри... електричество ще поискат!

Тате побледня и се присви под думата — сигурно беше някоя еретична. Отец Самуил ни беше казвал на следобедните занятия, че има еретични думи, ама не и кои са. Непременно трябваше да я запомня: манастирът е свято място, може занапред да не искат да ми я кажат. И току-виж я объркам с някоя праведна.

— Така, така, отче! Да му вземат къщата и да го изгонят от селото, за урок на другите. Може и да го анатемосат даже. Както са тръгнали, ще поискат и... и... — Тате завъртя очи към небето, сякаш търсеше да види там нещо несправедно, дето да може да бъде поискано от еретици. — Абе, още някоя ерес. Когато Христос е ходил по земята, такива глупости имало ли е? Всичките до един да ги нака...

— Добре, Лазаре, добре — прекъсна го отец Никодим. — Знаем, че почиташ Бога. Тръгвай обаче по-бързо, че скоро ще почне да се мръква, а наоколо пак са се завъртели самодиви. Видял ги е преди два дни брат Стефан от Попово, като ходил да разчиства пътеката през Елин проход. Беше ни жив, ни умрял от страх. Добре, че носил трепетликов кръст, та не посмели да го доближат.

— А нещо наоколо урочасали ли са? — настръхна тате. Лявата му ръка неволно доразгърди ризата и улови окаченото на врата му кръстче, а дясната стисна ритлата така, че дървото изпука.

— Има разболели се крави из околните села, все от последните дни. Един дървар замалко не бил затиснат от дърво в гората. И други,

по-древни работи. Не се безпокой, утре протоигуменът ще служи очистителна служба...

Тате набързо му стисна ръката. За едно мигване време спря на място, след това надигна каруцата за задницата и я обърна обратно към пътя. Докато дръпнатите от теглича коне успеят да се извъртят, той вече беше скочил на седалката и размахваше камшика колкото сила имаше.

Отец Никодим погледа замислено след него, поглади старателно подравнената си брада и се обърна към мен:

— Как се казваш?

— Петър.

— Аз ще съм ти наставник тук. На колко години си?

— На девет... — Изпъчих се и си повдигнах потурите, но отецът май пак не ми повярва. — Ама наистина! Честен кръст, отче!

— Дааа, дребничък си. Ама не изглеждаш твърде глуповат... Какво ти е обяснявал баща ти за бебетата? — Той ме изгледа изпитателно.

— Ами мама ме прати преди месец да повикам татко от кръчмата, ама той имаше да си допива чашата. И докато го чаках, го попитах откъде идват бебетата. И той ми каза, че ги носят щъркелите.

— И какво?

— И аз го попитах откъде ги взимат щъркелите. Другите в кръчмата много се смяха. Той каза, че не знае, аз не му повярвах и го питах защо тогава децата приличат на родителите си, а не на щъркели. И как така щъркелите не бъркат кое дете на кого да занесат. Той помисли и каза, че това не е вярно и че аз примерно изобщо не приличам на него, и че не знае откъде съм се взел такъв. И аз също помислих и казах, че за мен може пък мама да знае откъде съм се взел, и че трябва да питаме нея...

Отец Никодим се намуси и аз за всеки случай се дръпнах малко назад.

— А после Михо Кацата каза, че може и да ме е донесъл не който трябва щъркел. Ама тате се надигна от пейката и той скочи и побягна, все едно го гонеха караконджули. Така и не разбрах защо. По принцип не е добре с краката, ама изглежда той ден му се бяха оправили...

— Кой ти е казал тия неща?

— Кои?

— Да разпитваш защо децата приличат на родителите си, а не на щъркели. И защо, ако тате не знае, мама трябва да знае откъде си се взел.

— Ами то си е ясно. Всичките ми братя и сестри са все едно гледаш тате и мама, ама по-малки. Чудя се мама като малка дали е била сополива като Божка... — Забелязах как ме гледа отецът. — А, не, не се чудя много. А пък защо да питаме мама откъде съм се взел — ами откакто миналата година си отиде дядо Стефан, те с тате са най-старите вкъщи и най-много ще да знаят и помнят. А ако тате не знае, кой друг, освен мама? Съвсем е ясно...

— Уфф... Много ли те напляска баща ти? — Погледът на отеца поомекна, той изпуфтя, бутна калимявката си назад и избърса чело с ръкав.

— А, не. С пръст не ме пипна.

— Как така ти е простил? Като го гледах преди малко, май не е излишно благ.

— Не можа да ме стигне. Сетих се, че в двора имаме една млада топола, по която тате не смее да се качва, и докато той стане и заобиколи масите... Мама беше много изненадана колко бързо се върнахме двамата. И много доволна. Пита тате как така, ама той не щя да ѝ каже. После пита мен как съм го уговорил толкова бързо, ама като ѝ разказах, нещо се намуси. Не разбрах защо.

— Ясно — въздъхна наставникът ми. Почудих се дали да не го попитам какво е това нещо, дето на всички им е ясно, а на мен — не. Той обаче ме побутна към вратата и махна с ръка към отвора ѝ.

— Виждал ли си преди манастир?

— Не.

— И как ти се струва?

Заоглеждах оградата. Беше от кирпичи, висока над човешки бой, варосана и покрита с керемиди. Имаше врата, от дебели три пръста дъски, поставена в големи дъбови порти. Ако ги отвореха, през тях сигурно щяха да се разминат спокойно две каруци, натоварени със сено. Над портите на повече от два човешки боя височина имаше стряха, правена като да покрие цял хамбар.

Поколебах се, след това събрах смелост и прекрачих през прага.

Отвътре се простираше най-големият двор, който някога бях виждал — поне пет-шест пъти по сто крачки дълъг и широк. Покрай

оградата се редяха, опрели гръб в нея, бараки и навеси — обори, свинарници, конюшни, хамбари, работилници... Доста изглеждаха позапуснати, имаше дори рухнали. Няколко монаси тъкмо разчистваха развалините на една от тях и расата им бяха посивели от прах и боклуци. Като видяха, че отец Никодим ги гледа, се позабързаха. Поне докато отецът не се обърна пак към мен.

Към вътрешността на двора водеше пътека, настлана с дялани камъни. Всяка педя земя около пътеката беше грижливо засадена: картофи, боб, чушки, зеле... По-назад се виждаха асми, проснали се върху дървени скелета, още по-назад — плодни дръвчета. Двама монаси окопаваха дръвчетата.

Истински интересното обаче беше манастирът сред широката утъпкана поляна по средата на двора. Боже Господи, колко огромен беше!

Даже като го виждах с очите си, пак ми беше трудно да повярвам, че може да има толкова голямо нещо, съградено от хора. Владишката епархия в Широкопол е на два ката и е дълга колкото поне три нормални селски къщи. Манастирът обаче беше на четири-пет, на някои места май дори на шест ката; няколко кули стърчаха и над това. На ширина пък беше още по-грамаден: черквата в средата му беше поне колкото широкополската, а той я обхващаше от три страни, заедно с най-малко десет разтега празно място отвсякъде!

Опитах се за момент да направя сметка колко ли хора могат да живеят вътре. Трудно ми беше да преценя, ама сигурно цяло село като нашето. Че и отгоре. Направо не можех да повярвам на очите си.

— Това е брат Танас, манастирският вратар — побутна ме отец Никодим. Обърнах се. От неголяма барачка отвътре до портите беше излязъл нисичък монах с изтъркано, кърпено расо. Оплетените му сиви коса и брада правеха главата му да изглежда като свраче гнездо. — Кажи му добър ден, де!

— Добър ден, отче Танасе! — Понечих да му целуна ръка, но той я дръпна, въпреки че се беше ухилил до ушите.

— Не съм отец, момченце. Брат съм.

— Че не са ли всички монаси отци? — учудих се аз. — Освен че са братя в Господа, де? Така казва отец Самуил.

Отец Никодим зад гърба ми въздъхна.

— За да станеш истински монах, да ти викат „отец“ и да ти целуват ръка, трябва да вземеш специален изпит. Свещениците също полагат такъв. Труден и тежък е и не всеки успява да го вземе. Които в манастира не са го взели, а са твърде големи за послушници, се наричат манастирски братя.

— Някои нямат излишно време да учат — добави брат Танас. Изглеждаше лекичко обиден.

— Да, и такива има — потвърди отец Никодим с глас, който хич не звучеше уверено. След това ме побутна напред.

Тръгнах бавно по пътеката към черквата, като непрекъснато се оглеждах. Наставникът ми вървеше до мен и обясняваше:

— Винаги като се строи манастир, се започва с черквата, точно както когато се прави ново село. Нашият манастир се казва „Свети Николай Чудотворец“ и черквата е посветена на свети Николай. Мястото е било избрано заради лековития извор. — Той посочи към каменната чешма до пътеката. От трите ѝ широки чучура течаха обилни струи бистра вода, която пълнеше голямо каменно корито. През изрезка в едната му страна преливаше ручейче и лъкатушеше между лехите. — Тогава Митрополията ни е била новосъздадена, и било решено, че голям и славен манастир ще е здрава опора на хората срещу злото...

Обхванатото от манастира място около черквата също беше настлано с дялани камъни. Стените ѝ бяха гладко измазани и варосани, а по тях имаше каменни изображения на светци. Мраморни стъпала със солидни перила се изкачваха към врати, високи два човешки боя, от резбовано дърво и с дръжки от черно желязо. Отстрани на вратите имаше големи прозорци, направени от парчета цветни стъкла, поставени в оловни рамки и така подредени, че да образуват картини. Още по-настрани се издигаха две камбанарии и дори отдолу можех да различа през отворите под покривите им огромни камбани.

Около черквата се извисяваха сякаш чак до небето стените на манастира. Бяха от червени печени тухли, доста по-големи от тези, с които се строи къща. На равни разстояния проглеждаха малки прозорчета с дървени капаци. На всяка стена, на нивото на земята, имаше по една врата — ниска, сигурно по-високите монаси се привеждаха на нея, но широка почти два разтега.

— Е, Петърчо? Какво ще кажеш?

Сепнах се. Така се бях зазяпал, че бях престанал да слушам какво ми разказват.

— Страхотно е! Дяволски е интересно!

Отец Никодим внезапно ме хвана за ухото и го изви силно.

— Ти чуваш ли се какво приказваш, бе?

— Оооох, боли! Нещо лошо ли казах?

— „Дяволски“ е лоша дума. — Отецът пусна ухото ми. — Кажеш ли я още веднъж, ще има бой с пръчка. Разбра ли?

— Да, отче. Ама... защо?

— Как защо? Не е редно да се казва. Лоша дума е. За дявола, за злото. Не разбираш ли?

— Разбирам, ама нали няма кой сега да я чуе? Освен нас двамата, де. Ама аз и да не я казвам, я знам. Пък ти си монах, имаш голяма сила срещу злото... — Пък очевидно и той я знаеше. Как ли я е научил, ако никой не я казва?

Отецът се намуси. След това се замисли за миг-два.

— Господ ще разбере, че си я казал. Нали е всевиждащ.

— А дали е всечуващ? Не помня отец Самуил да е споменавал.

Отец Никодим ме изгледа така, че си глътнах езика за миг. Май пак бях казал нещо, дето не е хубаво. Ама нали за Господ говорим, не за дявола? Или за децата и щъркелите?

Или нещо пропускам?

— Амиии... То може и да не му трябва на Господ, де. Никола глухият от Богданово разбира какво говорят хората, като гледа как си мърдат устата. Сигурно и Господ го може, нали е всемогъщ. И като е всевиждащ...

— И освен че е всемогъщ, е и всечуващ — натърти наставникът ми. — Ще те чуе и ще те накаже... Какво пак се кумиш?

— Ама нали е и всеблаг? — припомних си аз проповедите на отец Самуил. — Значи няма да ме накаже... Ооооох!

Този път отецът ме докопа за другото ухо. Пръстите му бяха като клещи.

— Сега разбра ли защо не бива?

— Разбрах, разбрах! Няма повече!

— Добре. Тръгвай тогава с мен, да ти покажа килията ти.

— А какво е папищаши? Също лоша дума ли?

— Господиии... — По челото на отеча протече капчица пот и той хвърли поглед през портата към пътя, по който си беше тръгнал тате. Имаше едно такова изражение, като че ли е разбрал нещо много важно, ама вече е късно.

— А електричество? Оооооох! Ухото мииии!...

Ама добре де! Нали само попитах, че да знам? Какво толкова?

— Прав си, Петърчо. Най-големият и най-старият манастир в Митрополията е, първи в старшинството на манастирите ѝ и един от най-големите в цялата Патриаршия — разказваше отец Никодим, докато вървахме по коридори, стълбища, проходи, пак коридори, стълбища, проходи, и пак... — Започнат е четиристотин и петнайсет години след Преселението и е строен седемдесет и две години. Цялата Митрополия е давала доброволно по един месец труд годишно за съграждането му, всичките тези години, а като са се заселили първите монаси, са работили само по строежа. И е пристрояван после, та чак досега. Било е време, когато тук са живели почти две хиляди монаси и е трябвало да се молят в манастирската черква на смени...

И отвътре манастирът не беше като никоя друга сграда, която бях виждал. И коридорите, и стълбищата бяха по над два човешки боя високи. Някои от проходите — също, други обаче бяха толкова ниски, че отец Никодим се привеждаше из тях. В някои коридори високо по стените имаше малки прозорчета, през които проникваше мижжава светлина. В други — никакви, движехме се почти опипом. На няколко пъти щях да загубя в кой точно проход завиваше отец Никодим, ако не го чувах откъде говори.

Чудех се какво ли ще да е било преди, като са живели тук толкова много монаси. Сигурно с по-малко паяжини наоколо — ако не друго, поне монасите ще да са ги обирали, докато са се провирали един покрай друг в блъсканицата. И с по-малко плесен и мухъл по стените, пак затова. Поне на човешки бой височина, де... Само че колкото повече вървахме, толкова повече си мислех, че две хиляди души накуп е страшно много хора, ама нищо чудно хич да не са били натясно. Коридорите, проходите и стълбищата като че ли нямаха край. Ту се качвахме, ту слизахме. Много скоро съвсем изгубих посоката.

Възможно ли беше тоя манастир да е по-голям отвътре, отколкото отвънка?

— А сега сме стотина души всичко, с все обикновените братя и послушниците — продължаваше умислено отецът, сплел пръсти зад гърба си, докато се провираше приведен през поредния проход. Преди да стигне края му, зави по едно разклонение. — Вярно е, че преди две години повече от половината монаси отидоха да сложат начало на Нововасилиевския манастир. Надали си чувал за него, той е през две Митрополии оттук. Но оттогава нови хора почти не са идвали. От другите манастири уж щяха да пращат, ама все отлагат. А и местни миряни не се замонашват много напоследък...

— Защо? — учудих се аз. — Толкова интересно място като манастира сигурно няма по целия свят. Такава игра на криеница може да стане тук! Ако го покажа на децата от село, всичките до едно ще искат да станат послушници!

Отец Никодим ме изгледа през рамо така, че си прехапах езика. Тук май каквото и да кажех, все не беше редно. Нищо де, ще се науча с времето. На село обикновено ядосвам околните с не повече от половината въпроси. Добре де, с не повече от две третини.

— Не ги влече хората напоследък духовното и светостта. Понякога си мисля, че и ние сме тръгнали по пътя на Сатаната като всички други... Слава на Бога, че не е отвърнал лице от нас. Онзи ден бяха докарали едно осакатяло момиче, да се помоли пред иконата на Богородица. Родителите му щяха да припаднат, като видяха чудото.

— Какво му е било? И какво чудо е станало?

— Беше без ръка. И както се молеше... Ще видиш сам. Честичко идват да се лекуват. И после пак тръгват да вършат грехове, проклетниците!... Ето килята ти — отвори отецът една дебела дървена врата. — Преди беше на Димо, ама той вече се готви за монах, така че слезе на първия кат, при възрастните.

Килята беше към пет на шест мои крачки и личеше, че доскоро в нея е живял някой — подът и стените бяха чисти от паяжини и мухъл. На каменния под, до стената вляво, имаше покрит с дебела кафява черга сламеник. Светилниче висеше на отсрещната стена на забит между тухлите пирон. И това беше всичко.

Капакът на прозорчето беше широко отворен. Надигнах се на пръсти и погледнах навън. Пред очите ми беше позеленелият купол на

черквата.

— Тук май сме на доста високо?

— На последния кат.

— За да сме по-близо до Бога ли?

— И затова — ухили се отецът, намести калимявката си и ме изгледа доволно. — Хич не си глуповат.

— А истинските монаси защо са долу на първия кат? За да са по-надалече от Него ли?

Усмивката му се изкриви. Той затвори очи, пое дълбоко въздух и постоя така няколко удара на сърцето. Май пак бях попитал нещо, дето не е хубаво.

— Трябва да се научиш да си сам, далече от другите. Ще имаш повече време да мислиш за Бога. Хем май и ние ще имаме повече.

Много ми се искаше да попитам за какво им е на истинските монаси повече време, докато са по-надалече от Бога. И за какво пък те ще мислят през това време. Нали трябва да взимам пример?... Само че ухото още ме болеше.

— А как да намеря пътя до долу? Вече забравих откъде сме минали. Няма ли някакви по-преки проходи или стълбища? Или поне с повече прозорци? В поне половината нямаше никаква светлина. А по оная стълба, дето се вие нагоре и нагоре и непрекъснато се отделят от нея коридори на всички посоки, съвсем загубих откъде дойдохме. И не само на нея...

— По-трудно за тялото — по-добре за душата! Манастирът нарочно е строен така. Който иска прави и лесни пътища, ей му света отвънка. И с ума е същото. Умът и тялото трябва да отстъпят, за да излезе напред душата. Само тогава може да намери пътя към Бога. — Отец Никодим хвърли поглед през прозореца и се замисли.

Аз също.

— Отче, а ако тялото отстъпи много назад, а душата излезе много напред, дали няма да се разделят? И да умре човек? Това ли е пътят към Бога?

— Какво? — сепна се отецът и настръхна. — Какво рече?

— А, нищо, нищо...

Наставникът ми ме изгледа подозрително, но се сдържа.

— Не се бой. Ще драсна една линия оттук до главната зала, да не се губиш отначало. Носи си светилничето, да я виждаш и в тъмните

места. — Той измъкна от ръкава на расото си парче креда. — Идвай сега да ти подберем расо... Или я по-добре остави. Като за тебе надали ще се намери готово, а като си спомня какво уши навремето брат Харалампи на Димо — не смеехме да го пратим извън манастира, да не помислят хората, че идват циркаджии... Като пораснеш малко или дойде някой по-умел в шиенето, тогава.

През прозореца се чува хлопащи удари, сякаш биеха окачено парче дърво.

— Я, клепалото! Кога стана време за вечеря? Да слизаме.

Животът в манастира се оказа дяво... така де, ангелски скучен. И райски еднообразен. По цял ден само слушах и преповтарях молитви, канони, требници, евангелия и свети писания. Научих се да чета, почнах да прописвам и да смятам. Със смятането се справях доста добре, особено с броенето. Отец Никодим бая се смая, когато веднъж за наказание ме накара да преброя колко тухли има в стените на стаята, и докато отиде до вратата да излезе, аз бях готов. А е толкова лесно! По дващест и шест реда на четири стени — сто и четири реда. По седемнайсет тухли на ред — седемнайсет пъти по сто тухли и още шейсет и осем. Без дванайсет реда по пет тухли за вратата, и още четири реда по две тухли за прозореца — точно седемнайсет пъти по сто тухли. Какво толкова? А пък отецът не ми повярва и целия следобед брой тухлите, да ме провери. Аз пък гледах и го поправях, като сбъркаше — тъй де, иначе ще излезе, че аз съм сбъркал. Накрая се отказа и замърмори кой се е оказал наказан...

С църковното пеене обаче не ми вървеше. Още на втория ден след обедната молитва, докато отивахме към библиотеката, отец Никодим ми каза:

— За мирянин е простено само да казва молитвите, Петърчо. Ако ще ставаш духовник обаче, трябва да ги пееш.

— Че защо? По се разбира, като ги казва човек. Сигурно и на Господ ще му е по-лесно да ни разбира.

Отецът ме изгледа накриво:

— Не се измъквай! Така е редно — да се пеят. По-благозвучно е.

— А какво значи благозвучно? По-приятно за слушане ли? На село така казват.

— Да, разбира се. На теб не ти ли е по-приятно да слушаш пеене вместо говорене? И на Господ му е. Затова ги пеем.

Вдигнах рамене.

— На мен ми е все едно. А защо на другите хора не им е? И като ги попитам за това, казват, че съм нямал слух? Чувам не по-зле от кой да е. — Ако подслушвам, даже по-добре от повечето деца.

Отец Никодим въздъхна и се приведе под снишаващия се таван на коридора.

— Щом е редно да се пее, значи трябва да се пее. Хайде сега ми изпей обедната молитва.

— Тъъъ... тя как беше?

— Добре де, изпей ми Божията, нея няма как да не я знаеш. „Отче наш, който си на небето, да бъде волята ти...“

За лош късмет почнах точно като се разминавахме с протоигумена отец Йоаникий и с отец Андроник. Протоигуменът подскочи и си удари главата в тавана, а отец Андроник се задави — оказа се, че тайно още дъвчел. Трябваше отец Никодим да го тупа с юмрук по гърба, за да изкашля хапката.

Аз така се изплаших, че млъкнах. Когато всичко се оправи, попитах:

— Отче Никодиме, да продължа ли?

— Не, не, не, за Бога!... Хм... — Той си смъкна калимявката и се почеса по главата. — Знаеш ли, май наистина е по-добре да не пееш молитвите. Просто ги казвай.

— Ама искам да ги пея, щом така е редно!

— Не, не, недей, моля те. И Господ сигурно ще предпочита да ги казваш.

— Не може ли все пак да пробвам?

Отец Никодим помисли малко.

— Може. Ама навън. На края на лозето, откъм оградата. Изпей три молитви там. Дано има някаква полза.

— Може ли една три пъти?

— Може.

Полза наистина имаше, и то голяма. После цял месец птиците не доближиха лозето и можахме да изчакаме гроздето да узрее хубаво, и да го оберем на спокойствие. Лично игуменът ме похвали. Само че и той ме помоли да не пея на молитва. Да не избягат светците от

иконите, добави брат Харалампи. Отец Геласий пък се обади кисело, че светците по иконите са свикнали да страдат за вярата, и най-много да си запушат ушите. Игуменът обаче им се скара, че не е хубаво да се подиграват с недостатъците човешки. Така и не разбрах кого има предвид. Надали мен. Нали пея? Хем и полза има!

Нямаше обаче с кого да си играя. Отец Никодим казваше, че му идвам в повече от цял манастир послушници и че е добре, че съм послушник почти само аз. Ама въпреки това си мечтаех да сме повече. Бях съгласен даже да не разпитвам чак толкова... Но в целия манастир бяхме само трима. И на всичкото отгоре другите двама не ставаха за игра.

Димо беше пет години по-голям от мен, все ме гледаше от горе на долу и не се интересуваше от нищо, освен от светите писания — сигурно се мислеше вече за готов монах. Пуяк такъв!... Отец Никодим ми каза, че щял да се опита да вземе изпита за монах, като навършел осемнайсет години, и се готвел още отсега. И че и аз трябвало също да се готвя старателно — ученето било много. Изглеждаше загрижен, та го успокоих, че докато стигна осемнайсет, и времето е много, и няма нужда от бързане. Той обаче взе, че се разсърди. Така и не разбрах защо.

Георги беше глухоням и слабоумен: едва се справяше с лъжицата и гледаше и без нея да минава, ако има как с ръце, па и направо с уста. Изглеждаше на седемнайсет или осемнайсет, но отец Никодим ми каза, че сигурно е доста по-голям, че като дошъл в манастира преди десет години, си бил пак такъв и че незлобивите от Господа понякога са така. За поука на тези, дето искали вечна младост. И че нямало да става монах — водели го послушник само защото, ако го наричали брат, манастирските братя се обиждали. Пък за нас, послушниците, било полезно да се учим на скромност. Аз попитах дали не е полезно и за манастирските братя, и после два дни ме боля ухото. А отецът се помоли точно десет пъти подред на Бог да му дава сила и търпение.

Като за капак, и килията ми беше далече от другите. Най-често учехме с отец Никодим, но когато не можеше да ми обърне внимание, а и вечер, самотата правеше суката още по-силна. При мен се чуваше само като биеха клепалото за молитва или храна. А, и веднъж, когато брат Йоан, дърводелецът, се уцели по пръста с големия чук. Ама това

за три месеца стана само един път. То, че не ставаше често, е ясно и без казване де, иначе сигурно нямаше да е дърводелец вече.

Да си призная, очаквах да рече нещо по-свято. Или духовно. Или поне да е песнопойно някак. На песнопойно горе-долу го докара, де... Сигурно ще да е по-отскоро в манастира и не се е проникнал толкова от святост. Питах отец Никодим какво казват игуменът или протоигуменът, ако се ударят по пръста с чук. Той ме погледна накриво и отговори, че не му се е случвало да ги чуе. Ама мисля да следя и внимавам. Митрополит или дори Патриарха надали ще чуя някога какви велики и свети откровения казват тогава, но и игумена да чуя, пак не е малко.

Известно време ми беше интересно да разучавам ходниците и коридорите на манастира. С времето обаче ги понаучих и престанах да се губя. Дотогава понякога се случваше хич да не ми е скучно. Каквито са дебели стените, никой няма да те чуе, ако ще да се скъсаш да крещиш. Не съм толкова гласовит като брат Йоан. Особено ако не съм се ударил по пръста с чук.

Единствено в мазетата не смеех да вляза по-навътре. Зимникът с храната беше съвсем до входа им, до него беше лесно. След него идваха петнайсетина големи склада с какво ли не: жито, царевича, платове, кожи... До тях — иди-дойди. Оттам нататък обаче имаше коридори и разклонения, ум да ти зайде — не толкова оплетени като манастирските, ама още по-обширни, студени, пусти и най-вече тъмни. Отец Никодим казваше, че се простират под целия манастир и под черквата, че и наоколо, и че сигурно никой от живите не ги бил обхождал докрай. И че вътре нямало нищо опасно, били точно така свещени, както и манастирът отгоре, и че били и те за складове при нужда, и че едно време, когато манастирът бил пълен, и те били пълни. Ама... страх си ме беше. Така и не ги научих истински.

Дните се точеха, все едни и същи. Молитви, учене, молитви, учене... Интересно ставаше единствено като се чуеше, че някъде в Митрополията са се завъртели самодиви или караконджули — по цял ден всички в манастира го обсъждаха. Появиха ли се в някоя околия, манастирът в нея служеше очистителна служба. Избягвах оттам и по някое време се появявах другаде.

Един ден, докато наливах от чешмата вода за магерницата, видях как брат Танас отваря и в манастира влиза висок, мършав селянин, стиснал кръст колкото половин човешки бой. Размениха няколко думи с брата, чух само „караконджули“. След това хукнаха към манастирската сграда.

Занесох бързо стомните и излязох да видя какво става. Селянинът, протоигуменът и отец Йероним тъкмо тичаха по пътеката към изхода, понесли торби. От една от торбите стърчеше кръст. Скочиха на чакащата отвън каруца и колелата ѝ затракаха бясно нанякъде.

Брат Танас също дотича и припряно затвори вратата. Пъхна си главата през малкото прозорче на нея и заоглежда след каруцата. Приближих зад него и попитах:

— Брат Танасе, какво има?

Братът подскочи и така си удари главата в горния ръб на прозорчето, че зъбите му изтракаха. Завъртя се към мен с облепени очи. Брадата и косата му бяха настръхнали, а главата му приличаше на свраче гнездо повече от всякога.

— Петърчо, ти ли си бил, бе? Пу-пу... — Той си плю в пазвата.
— Акъла ми изкара.

— Защо? Какво е станало? — Огледах го да видя откъде му е изскочил акълът, ама отникъде не се виждаше. И на земята нямаше нищо особено. Сигурно беше някакъв много мъничък.

— Уф, не питай... Видели караконджули в Милославо. Направо в селото, по крайната уличка откъм Кривошип. Ходели по улицата и пипали оградите, да ги урочасат сигурно. Протоигуменът и отец Йероним отидоха да служат служба заедно със свещеника им. — Той пак си плю в пазвата.

— Не може ли и аз? Сигурно е дя... ангелски интересно!

Брат Танас си поприглади брадата и изпуфтя.

— Хич не е интересно и си е баш дяволска работа! Не бива да ходиш там, преди да си взел изпита за монах! И за мен даже не е хубаво, а за теб съвсем! — Той усилено заразтъркува удареното място.

Стана ми виновно.

— Брат Танасе... да помогна да потърсим къде ти е паднал акълът? — Сигурно нямаше да му е лесно да го намери, след като аз не

можах да го видя. — Млад съм, имам силни очи, ще съм от полза... Ама нещо лошо ли ка...?

Усетих се да побягна точно навреме. Два пъти обиколихме манастира, докато го убедя, че не съм искал да го обидя. Ама така и не разбрах с какво точно. Нали само исках да си поправа грешката? Щом съм му изкарал акъла, е редно и праведно да му помогна да си го намери обратно, нали?...

Двамата отци се върнаха чак на следващия ден. В трапезарията всички веднага ги наобиколиха и зачакаха да заразправят. Промуших се и аз, но отец Йоаникий ме забеляза:

— Петърчо, ти си още малък за такива работи! Бягай да изметеш пода на черквата, че не е метен от дни. И да забършеш столовете и престолите от прах. И като привършиш, ме чакай там, да видя дали е добре направено. Че инак ще си легнеш без вечеря.

Докато чистех, на няколко пъти аха-аха да събера смелост да се промъкна да подслушвам, ама не посмях. Прозорчетата на трапезарията бяха малки и малко, и твърде високо за мен, а ако се появях край вратата, щяха да ме видят на мига...

После целия ден всички обсъждаха оживено караконджули, молитви, кръстове и истории. Ама млъкваха, като приближа. Успях да подслушам няколко истории, ама само ме хвана яд още повече че не съм чул всичко. Направо ми се плачеше. Колко ли интересно ще да е било!

От тоя ден си замечтах да видя самодиви или караконджули. Напразно — рядко излизах от манастира, и все наблизко, а те пък все се явяваха някъде другаде. Накъм село също не бяха минавали, поне откак се помня. Чудех се дали да не разпитам за тях отец Никодим, ама той редовно ми се караше, че не чета достатъчно житиета — сигурно щеше да ми отвърне, че в тях пише. Пък библиотеката на манастира е осем големи стаи — кой ти ще търси в толкова житиета и свети книги? Освен ако инак ще си легне без вечеря де...

Една неделя си опрах дрешките. За да не ходя гол на обяд, взех назаем старото расо на Димо. Беше ми хем късо, хем широко, въпреки че го вързах с едно въже през кръста — дългнестият и кльоцав Димо сигурно беше мязал с него на бостанско плашило. И ми беше хладно с него, та след обяда излязох на слънце в двора. До входа към

магерницата, точно където най припичаше, беше седнал на едно пънче и си почиваше отец Геласий. И се реших да го попитам:

— Отче Геласие, какво са самодивите? И как изглеждат?

Отецът скръсти ръце върху обширното си благоутробие и ме изгледа със съмнение:

— Че защо питаш точно мен? Редно и подобаващо е да се обърнеш към наставника си.

— Защото си сигурно най-начетеният в манастира.

— Откъде реши, че аз съм най-начетеният? — Отец Геласий се ухили доволно, наплюнчи и затърка едно петънце мастило на показалеца си.

— Ами нали си старшият преписвач на манастира? Пък няма как човек да преписва, без да чете... Или има?

Физиономията му внезапно се вкисна. Май пак бях рекъл нещо не толкова хубаво. Изгледа ме, извади паче перо от подгъва на ръкава си и старателно почна да го остри с измъкнато от другия ръкав ножче. Аз обаче търпеливо чаках. Накрая той изпуфтя и заразказва:

— Самодивите са духове, Петърчо. Призраци, така да се каже. Като жени, бели и облечени в бели дрехи, един вид като булки на сватба. Ходят само нощем и светят в мрака. И са, тъй да се каже, като прозрачни — виждаш през тях. Танцуват вещерски танци из горите или по запуснати и изоставени места, и други подобни. И правят магии — разболяват добитъка, урочасват хората или вещите, носят нещастие. Всякакви лоши неща, и други такива работи. И прочие.

— А откъде се взимат? И тях ли щъркели ги носят, като нас? Или сигурно гарвани?

— Дяволът ги е създал. Така е речено.

— Как така ги е създал? Нали само Господ може да създава? — Помнех добре как отец Никодим ми го каза преди месец. И се ядоса, като го попитах откъде се знае и кой е питал дявола дали може. И още повече, като предположих, че може дяволът да създава тайно, или да не е пробвал и да не знае, че може. За малко не отнесох пръчката.

Отец Геласий си избърса челото. След това ме изгледа строго:

— Така пише в старите писания. Дето са ги писали най-мъдрите светци.

— А те как са го научили? — любопитствах аз. — Били са на гости на дявола и са го гледали как ги създава ли? Или са слизали

тайно в Ада? И как са ги пуснали там, като са били светци? Били са тайно от Господ приятели с дяволите ли?

Отецът изсумтя нещо неопределено, погледна ме ядно и замота пръсти из пицната си брада. Реших, че е по-добре да не го разпитвам повече за това. Тате и отец Никодим се ядосваха здравата, като разпитвах какво откъде идва и защо е. Особено като уцеля нещо, дете не е редно да се пита. Тоест, почти винаги. Ама как да знам кое не е редно, без да съм питал?

— А няма ли някой път самодиви да дойдат при манастира, да ги видят?

— Не. Силите адови никога не доближават свещени места. Гони ги могъществото Божие, що ни пази от дявола. И в села рядко влизат, заради черквите — страх ги е от свети неща, не могат да ги доближат, отдалече ги заобикалят. И от Божието име ги е страх, най-много от всичко — изгаря ги като огън, не могат да го произнесат, бягат от него като от смъртта си... А пък влязат ли в някое село, веднага отиват игуменът или протоигуменът на местния манастир и още един епископ или старши монах, и служат служба в съслужение с местния свещеник. Ако пък е извън село, може и сам свещеник да отиде, или пък монах. И ги прогонват оттам, за години занапред, чрез могъществото Божие — зарецитира напевно отец Геласий, сякаш четеше от книга.

— А защо после пак се връщат? Могъществото Божие ли отслабва с времето?

Отецът пак ме изгледа накриво и се размърда на пънчето, сякаш му беше негодно за седене.

— Нали народът из селата върши грехове, малко по малко натрупаното благословение от службите си отива под тежестта им, така да се каже. Затова и се налага да служат служба по-старши духовници. Те повече са служили на Бога и повече сила Божия има в тях, един вид. И по няколко наведнъж.

— А ти виждал ли си самодиви?

— Да, два пъти. Единия път — преди повече от двацет години, в гората, близо до пътя през Елин проход. Точно където ги видях преди няколко месеца брат Стефан от Попово. Само ги мярнах отдалече, четири или пет. Другият път беше преди три години, когато се бяха завъртели в Мъртвилото — знаеш го, изоставеното село в Кривия дол. Мен тогава изпратиха да ги прогоня, ако посмеят да се покажат. Тогава

ги видях от няма десет разтега: шест, все млади и красиви, въртяха дяволско хоро на мегдана. Сърцето ми щеше да изпадне от ужас, ама се сетих да размахам кръста и да викам силно „Господи, помог...“, тоест, „Господи, прогони ги!“. Забелязаха ме и като видяха кръста и чуха името Божие, запищяха и се разбягаха.

— А защо са красиви, като вършат лоши неща? Не е ли редно да са грозни? И защо са били там?

— Дяволът нарочно ги е създал такива. Лъжовно красиви, тъй да се каже. Така привличат мъжете, и ги съблазняват за грехове. Отклоняват ги от пътя Божи и прочие. И се явяват където са сторени много грехове, или пък тежки. Чувал си защо е опустяло Мъртвилото — заради оня луд, дето усмърти една нощ половината село, и себе си после. Другите хора избягаха от мястото. Даже след като го осветих, на другия ден след като изгоних самодивите, пак никой не щя да се върне. На монах вяра да нямат, грешниците ниедни!...

— А на теб защо са ти се явили? Тоест, защо са посмели...

Отец Геласий подскочи и изблеци очи. Брадата и мустаците му настръхнаха, калимявката му падна и късите му дебели пръсти смачкаха перото, което премятаха помежду си. Глътнах си езика.

— Затваряй си устата, сополанко такъв! Аз бях там заради тях, не те заради мен!

— Извинявай, отче Геласие. Грешна дума рекох. — Обидил го бях незаслужено, без да искам. Позасрамах се, но ми беше интересно. — А как привличат мъжете за лоши неща? Насила ли ги карат? Или ги заплашват? Тъй да се каже? Един вид?...

Мина малко време, докато отецът се успокои. Извиних му се още един-два пъти. Накрая махна примирително с изцапаната си с мастило длан.

— Лъжат ги. Обещават им неща, дето няма как да станат. Като пораснеш малко, ще разбереш... А пък караконджулите са мъже. Също ходят нощем, черни са като дяволи и като тях имат опашки и копита, и прочие. Не са духове, но трудно се раняват, тъй да се каже. Трябва сребро или трепетлика. И не съм чул някой да е успял да ги убие. Всъщност и да ги рани или пипне, не съм чувал, но казват, че се било случвало. И ги виждат от време на време.

— И те ли правят магии?

— Рядко. Обикновено действат направо, тъй да се каже. Нали не са призраци като самодивите, могат да пипат истинските неща. Ще ти разплетат плета, да ти избяга добитъкът, или ще ти удушат най-носливата кокошка, или ще наплашат до смърт я теб, я жена ти, я децата, такива ми ти работи... Преди години веднъж бяха подрязали на един селянин от Богданово осите на каруцата — излязъл за сено, и като друснала на първата дупка, дотам. С очите си видях срязаните оси, като ходихме с протоигумена да служим служба там. Лоша работа. Дяволска.

— Добре, а не може ли да ги хване човек? Хайде, караконджулът сигурно е силен. И сигурно ако го хванеш, боде с рогата. Пък може и да рита с копитата — предположих аз. — Ама самодивата, като е жена, може да не може да се отскубне. Виждам съм как ерген краде мома на село — не можа да му се отскубне. Даже май не се и опита...

Отец Геласий ме изгледа подозрително.

— Как ще я хванеш? Тя е призрак, не е от този свят, всичко минава през нея. Нито можеш да я вържеш с нещо, нито да я затвориш някъде, нито да я пипнеш даже. Пък и за какво ти е? — Отецът ме изгледа още по-подозрително. — И от мен да знаеш, не разпитвай много за самодиви и караконджули. Това са лоши думи. — Той се надигна тежко от пънчето, изпуфтя като бивол, който тегли каруца по нанагорнище, и се запъти към библиотеката.

Защо ли, като почна да разпитвам, все попадам на неща, дето не е хубаво да се питат? И на лоши думи?

Тази вечер дълго не можах да заспя. Мечтаех си под чергата как ще ми падне един караконджул, че да го погна с една вила, та да се скрие вдън гори тилилейски. На сутринта обаче бях забравил.

Есента вече отминаваше. В продължение на около месец всеки ден пред черквата, по пътеката, та чак до извън манастира чакаше дълга опашка каруци, претоварени с Божията десетина от тазгодишната реколта. Всички здрави телом монаси, заедно с каруцарите и дошлите помагачи, от тъмно до тъмно разтоварваха и внасяха в мазетата чували с какво ли не. И аз помагах според силите си. Отначало мъкнех стомни с вино, ама като строших една, ме сложиха да броя внасяните чували с жито и да ги пиша на дъсчица.

Отец Никодим отначало ги броеше заедно с мен, ама след като го хванах няколко пъти да греши, се отказа. Писането ми по дъсчицата и аз се озорвах да го разчета после, но сметките излизаха точни и игуменът беше много доволен.

— Отче Никодиме, какво я прави манастирът всичката тази реколта? — попитах веднъж след вечерната молитва.

Отецът изпуфтя уморено.

— Манастирът пази запас от Божията десетина за три години време. Ако се случи гладна година някъде, примерно ако градушка съсипе реколтата в някое село, или пожар изгори нивите, и запасите на селската черква не достигат, ние им пращаме храна и каквото друго им трябва. Където има повечко хора в нужда, пак ние им пращаме. Където ще се гради нещо голямо, примерно нов манастир, или по-голям бент или мост, или ще се заселват нови земи, храната идва пак от манастирските запаси. Най-сетне, тук в „Свети Николай“ и ние също взимаме мъничко от нея. Работата ни е да сме опора на ближните си, не тежест, но понеже сме много малко монаси в голям манастир, грижата за него гълта силите на повечето от нас и не смогваме да си изкараме прехраната изцяло. А е редно да го правим... — Отец Никодим се намуси. — Срамота!

— Така ли? Мислех, че след като е Божия десетина, значи отива за Бога. Нали и той сигурно яде и пие? Пък след като е толкова велик, надали може да се наяде с малко...

— Бог от каквото има нужда, сам го създава — строго ме изгледа отецът. — Събираме я, за да помагаме с нея на хората, където и както е нужна.

— А защо днес повечето каруци, след като ги разтоварихме, ги натоварихме наново? И ги отпратихме така? Тази реколта другаде ли ще се пази?

— Каквото съберем няма как да стои в мазетата вечно, ще се развали. Затова каквото е останало от по-старото се подменя навреме с тазгодишно и се връща на който е пратил десетината, да не му е дори тя твърде в тежест. Храните сега, наесен. Вълната напролет. Платове, желязо и други работи през друго време...

— А не може ли да я подменя Бог? И да създава запаси? Или направо където каквото е нужно? Нали е всемогъщ, няма да му е никакъв товар... Оооооох, ухото мииии!

Заедно с изчезването на последните каруци с реколта пожълтяха и закапаха листата на дърветата. И започнаха Великите пости.

Монасите бяха свикнали с постното, но на мен храната все не ми стигаше. Всички се чудеха къде го дявам всичкото, дето го ям. И аз също: всеки ден си гледах сянката на стената, но не забелязвах да раста, а да дебелея пък — съвсем. Ама все бях гладен. В трапезарията ми сипваха и допълнително, ама с постно можеш ли да се наядеш истински? И като ме пратеха до зимника да донеса нещо, очите ми често отскачаха към тавана му, под който, окачени на дълги пръти, се сушаха прясно натъпканите суджуци. И си спомнях как тате хвалеше въщи манастирските суджуци — как в манастир и суджук даже ставал по-хубав, та нищо чудно и от мен да станело човек.

Една вечер ме наказаха да си легна гладен. Не беше много справедливо. Кой няма да задреме, докато му изчетат цялото житие на свети Василий? Още повече че преди това цялата сутрин бях помагал на преписвачите да изтупват праха от книгите в библиотеката. Коремът ми така стържеше, че не можех да заспя. Накрая се замислих: дали да не се промъкна и да си открадна един суджук?

Малко се боях. То да крадеш в манастир сигурно е още повече грях, отколкото отвън. Ама като си помислех, да стоиш гладен сигурно е също грях. Щом храната е благословена от Бога. Сигурно затова монасите толкова следят да не изпуснат някое ядене... И колкото повече огладнявах, толкова по-голям грях ми изглеждаше. По едно време стана толкова голям, че ми се видя по-Богоугодно да избира по-малкия.

Падна доста промъкване и треперене. Особено в мазето. И докато се покатеря по скелето, където стояха стоките, и измъкна един суджук от пръта, на който беше нанизан. Накрая обаче се оказах пак в килията си, със суджука в пазвата. Притворих хубаво вратата, загърбих я и задъвках лакомо. Суджукът беше най-вкусният, който съм ял някога. Прав беше тате за манастирските суджуци. И как иначе — като са манастирски, има ли как да не са Божествени?

Когато обаче преглътнах и последното парче и вдигнах поглед, се смръзнах. Светилничето висеше от пирона право пред очите ми. Но

под него на стената се очертаваше сянката ми — значи зад гърба ми светеше нещо друго!... Стиснах зъби, преброих до три и се обърнах.

Исках да изпищя от ужас, но си бях глътнал езика. Насреща ми стоеше момиченце колкото мен и ме гледаше любопитно — като да очакваше нещо. В бели дрехи, като булка на сватба. И хем изглеждаше като истинска, хем сякаш светеше и вратата на килията се провиждаше през нея.

Бях като вкаменен от страх — можех само да стоя и да гледам какво ще направи. В главата ми се въртеше само, че сигурно ми е пратена за наказание. Дето си мечтаех да хвана самодива. Или пък заради суджука — де да знам, може би бях се объркал и да го откраднеш беше по-големият грях.

Постояхме известно време така. Накрая ѝ омръзна.

— Няма ли да прочетеш молитва, или там каквото правите? — попита тя.

— Ъъъ... ъъ... ъъъ... ааа... ъъъ...

— Това ли била? Мислех, че е нещо за Господ и небето.

— Ъъъ... ти... ти „Господ“ ли каза?

— Да. И „небето“. — Тя се оплези точно като по-малката ми сестричка.

— Ама не трябва ли, като се каже „Господ“, да изпищис и да избягаш?... И ти изобщо да не можеш да го кажеш? И изобщо да влезеш в манастир? — Сигурно могъществото Божие беше изветряло от манастира. Моят откраднат суджук ли беше чак толкова страшен грях? Не ми се вярваше. Толкова пъти съм си открадвал храна вкъщи и никога не ме е посетила самодива. Или да не би и монасите да си имаха някакви техни, и моят само да се беше прибавил отгоре?

Момичето се сепна.

— Уф, съвсем забравих. Ама то както е тръгнало... Добре де. Може ли да не избягам?

— То... с разрешение ли става?

— Ами аз по принцип съм тук без разрешение.

— Много ясно. — Поокопитих се. Щом иска разрешение, надали е толкова страшна. — Кой ще разреши на самодива да му влезе в килията? — Добре поне, че не беше караконджул. Че надали щях да се опомня толкоз бързо. Даже ако ми се оплези.

Неканената гостенка ме изгледа учудено, след това прихна да се смее.

— Още съм много малка, а и трябва да уча един куп неща, за да ми разрешат да идвам при вас. Но реших да дойда тайно.

— Иначе майка ти ли трябва да те пусне? — Почвах да се сещам. Докато са малки, сигурно не ги пускат да виждат хора. Както пък нас, докато сме малки, ни пазят да не виждаме самодиви. Не че и като големи сме се засилили, де.

— И не само тя. Само че татко е отговорник на трансмитерно звено и си е свързал нелегално компютъра към системата, понеже обича да работи и нощем. Издебнах го, докато спи, и се включих към един второстепенен холопроектор. Никак не беше сложно. — Тя гордо вирна чипия си нос.

— Аха.

Май няма лесно да науча езика на самодивите, с тия дълги и вързани думи. Че има баща и че той работи нощем обаче, го разбрах. Ясна работа.

— На колко години си?

— На осем. А ти?

— На девет.

— Лъжеш! Не си на повече от седем.

Пообидих се, ама как да се сбиеш със самодива? Само ще махаш ръце през нея. Ако наистина е безпътна, де. Ама щом беше прозрачна...

— Просто съм по-дребен. Затова и тате ме даде в манастира. А ти имаш ли брат?

— Имам братовчед, ама той е вече голям. И въобще не ми обръща внимание.

— И той ли е караконджул като баща ти?

— Ще ти кажа аз караконджул, глупчо такъв! Той е астроном.

— И сигурно и той работи нощем?

— Естествено. Какво ще прави астроном денем?

Опитах се да си спомня какво правеха астрономите. Таласъмите пиеха кръвта на добитъка и млякото на дойните крави, вампирите — кръвта на хората, върколаците се превръщаха във вълци и какво ли не. За астрономите обаче отец Никодим не ми беше разказвал нищо. Даже

май не беше ги споменавал. Или пък може би ги бях продрямал. Трябваше да попитам за тях. Ама някой друг от монасите.

— Права си, няма какво да прави денем. А баща ти също ли е астроном? Или обикновен караконджул?

Самодивата извъртя очи към тавана.

— Ох... Как да ти обясня?

— Направо. Няма да се уплаша... Или не знаеш какъв е? Той ако го крие, не си ли чувала околните да му казват така?

— Само мама му вика караконджул. Като види сутрин, че още не си е легнал. Ама той даже не се обижда...

— Ето, виждаш ли?

— Ооооо, писна ми! Добре, караконджул е — тросна се тя. — Доволен ли си?

— Мен е трудно да ме излъжат. А той трябва да си ляга да спи, преди да е съмнало, така ли?

— Естествено.

Ето че научих нещо ново за караконджулите. Дали отец Никодим го знае? Добре е да го питам. Или май по-добре пак някой друг монах.

— А майка ти не трябва ли също да спи през деня? И вие къде растете, докато пораснете и почнете да играете хора по горите и по разни други места?

— Направо си невъзможен! Ако продължаваш да разпитваш такива глупости, ще се обидя и ще си тръгна. Няма ли да се уплашиш от мен?

— Ами... Можеш ли да ме урочасаш? Примерно да си счупя крак?

— Мога! Ако не се уплашиш, ще те урочасам да си счупиш и двата крака.

— А можеш ли да го кажеш, без да се изчервиш цялата? И малката ми сестра лъже по-добре.

— Я не ме ядосвай! Ще те урочасам да ти се повреди органайзерът! Ох, то пък...

— На теб пък ще ти се карациса четвроевангелието! — Вече бях се сетил, че само си измисля омотаните думи.

Тя прехапа устни. След това изведнъж се разплака.

— Не е честно! Цяла седмица чакам татко да дойде уморен от дежурство и да заспи рано! А пък ако мама разбере за дантелата от

музея... И никой не иска да се плаши от мен! — Тя подсмръкна. — А навсякъде пише, че се плашите от самодиви до смърт! Не можеш ли да се уплашиш поне малко? Така не е интересно!

— Какво за дантелата? И какво е това музей?

Момичето посочи роклята си.

— Откраднах я, за да си направя самодивска рокля като от урока. Две вечери съм учила как се програмира автомат за шиене. Ама стана хубаво... — Подръпна гордо ръкава си и той се отпра. Тя го погледна, оклюма и отново заподсмърча.

— Че кой се плаши от някаква ревла? Нямах нито големи зъби, нито крив нос. И роклята ти такава — уж самодивска, а дръпнеш ли я, се къса... Пък и мен не ме е страх от нищо.

— Чак пък от нищо? Много си бил смел, бе!

— Смел съм, я! Ти ще посмееш ли да откраднеш суджук от зимника по време на Велики пости?

Очите ѝ блеснаха и тя подскочи:

— Сега те пипнах! Ще отида да кажа на някой от монасите! И тогава ще те накажат!

Ставаше лошо. Ако ме издаде...

— И да кажеш, няма да ти повярват. Всички знаят, че самодивите вършат само лоши неща, значи сигурно и лъжат.

— Аз никога не лъжа! — подскочи тя.

— Като преди малко, че ще ме урочасаш ли?

Момичето се фръцна и изскочи през вратата, без да я отваря. В килията стана забележимо по-тъмно. Изчаках малко, след това предпазливо се приближих и огледах внимателно вратата. Нищо ѝ нямаше. Пипнах я — беше си съвсем истинска, нямаше как да се мине през нея.

Значи наистина греховете привличат самодивите. Тъкмо бях привършил със суджука — и ето я. Само дето нещо не ѝ беше наред. Не ми обещаваше нищо, не можеше даже да ме уплаши. (Отначало... аз сам си се уплаших, така че не го броим.) И сто на сто не можеше да ме урочаса — сигурно беше прекалено малка. Сигурно грехът ми не е бил много голям. Или пък, докато сме малки, ни посещават малки самодиви? И караконджулчета?...

Отведнъж някъде отдолу се чу далечен рев и трясък. С един скок се оказах на сламеника, завит презглава с чергата. Долепих ухо до пода

— откъм долните катове долиташе глъч. Внимателно надникнах изпод чергата, тъкмо навреме, за да видя как през дъските на вратата се появява малката самодива. Беше ухилена до ушите.

— Как се казва онзи, дебелият монах с белега на носа?

— Отец Андроник?... Опитала си се да ме натопиш, че блажа през пости?

— Точно така!

— И той каза ли нещо?

— И още как!... Ти не чу ли?

— Не — излъгах.

— Че ще те накаже. — Тя пак се изчерви, изгледа ме и сърдито тропна с крак. — Ама ти наистина въобще не се плашиш! Ако продължаваш така, повече няма да дойда!

— Ще умра от страх, че няма да дойдеш. А на колко години трябва да станеш, за да почнат да те учат да танцуваш самодивски танци? И да урочасваш? И как точно го правите? С танцуването ли става някак, или с пеенето? Или това ви е веселбата, а го правите някак иначе?

— Ооооох...

— И колко време трае ученето за урочасване? А за танцуване и за пеене? Всяка самодива ли може да ви учи на всичко, или за отделните неща си имате отделни учители? И...

— Аааааа! Стига, спри, моля те! Ще ти кажа, ама обещавай ми, че ще се плашиш от мен.

— А защо ти е да се плашат от тебе? Иначе няма да те направят истинска самодива ли?

Тя седна на пода срещу сламеника и ме погледна тъжно.

— Скучно ми е. Мама по цял ден е на работа, татко също, братовчед ми ме смята за бебе... И защото ме наказаха. Сега целият ми клас за ваканцията е на атолите, а аз — вкъщи.

— Теб пък за какво? — Изведнъж се сетих защо може да е. — Да не си постила през постите?

— В училище препрограмирах холото и разбърках уроците. Математичката ни си изкара акъла, когато конете пребягаха през стаята...

— Сигурно са изпочупили всичко — кимнах аз с разбиране. — Ние никога не ги пускаме вътре. — Препро... какво била направила?

Та разбъркала уроците? Те да не са боб чорба, че да ги разбърква?

— После директорът си забравил паролата за училищната база данни и обвиниха мен, че съм му я сменила.

— А ти не си, така ли? — Парола? Училищна база данни? Тези пък какво са?

— Какво съм виновна, като е толкова лесна? И после се чуди защо всички имат отличен по всичко... Или като донесох мегаплъха от вивариума на биолозите — откъде да знам, че географката ни я е страх от мишки! Е, то ако не я беше страх де, и аз нямаше... Абе, както и да е.

Кимах с глава, все едно разбирам.

— И на мен често ми е скучно тук. Няма с кого да си играя. — И кого да попитам какво са парола и останалите неща. Щом са самодивски, монасите може и да не ги знаят.

Тя вдигна глава и очите ѝ заискриха.

— Не може ли тогава да си играем заедно? Ще идвам, когато мога.

— А ще ми кажеш ли на колко години ви учат да урочасвате? И да танцувате вещерски танци? И какъв точно е баща ти... Чакай, не каза ли преди малко, че работел по цял ден? И майка ти също?

— Ще ти кажа, ама ако се видим пак. Става ли?

— Става. А... Трябва ли пак да блажа през пости, за да дойдеш?

Момичето ме огледа от глава до пети и помисли малко.

— Да. Непременно. А сега си тръгвам. — Протегна ръце пред себе си, размърда пръсти във въздуха и изчезна.

Отново лепнах ухо на пода: гласовете долу бяха заглъхнали. Реших, че ще разпитам на сутринта какво е станало. Почудих се пак дали самодивата не е била тук за наказание за онази ми мечта.

А после цяла нощ сънувах кошмари, в които караконджули ме гонеха с вили през някаква дълга и тъмна пещера, като манастирските мазета, само че с увиснали от тавана ѝ черни корени, които се опитваха да ме сграбчат. И отнякъде знаех, че това е дъното на горите тилилейски.

На сутринта всичко беше тихо и кротко. Само дето на молитвата отец Андроник имаше голяма цицина на челото. И не просто пееше

молитвата, а направо викаше — трябваше да го сръчкат няколко пъти и да му прошушнат нещо, за да се усети. А като отивахме на закуска, минах покрай килията му. Вратата ѝ беше строшена и парчета от нея се търкаляха в коридора: очевидно беше изкъртена отвътре навън, вместо да бъде отворена отвън навътре, като всички врати на килии в манастира. Брат Йоан дърводелецът оглеждаше мрачно парчетата.

— Какво е станало? — попитах аз.

— А, нищо, нищо — отговори бързо той. — Вратата нали е стара, е гнила и се счутила...

Заоглеждах внимателно парчетата под неодобрителния поглед на брат Йоан. Аха да попитам къде е видял гнило по тях, когато чух от килията гласове:

— Кълна се в Бога, отче протоигумене...

— Глупости говориш, Андроник. Самодива в манастир никога не е влизала, даже в изоставен. Осветено ли е свето място от трима митрополити в съслужение, недостъпно е за чадата на Ада завинаги. Пише го в указанията на самия Йосиф Водителя. Да не си пробвал тайно от виното? Брат Иларион ми спомена, че тази нощ някой като че ли е влизал в зимника — резето не е било дръпнато докрай сутринта.

— Отче протоигумене, кълна се...

— Я се махай! — напъди ме сърдито брат Йоан. — Не те ли е грях да подслушваш? Да се помолиш след закуска още веднъж заради това! Иначе ще те... Дим да те няма!

Искаше ми се да го попитам какво ще ме, но забелязах, че си е взел аршина, и се сетих.

Закусих и се помолих най-старателно. След това попитах отец Никодим, докато ми разясняваше Откровението:

— Отче, а отец Андроник защо викаше така тази нощ? Чак при мен се чу.

— Паднал, ударил се и го заболяло — отговори спокойно отец Никодим, без да му мигне окото. — Та, значи звярът с трите шестици на челото...

— По главата ли се е ударил? Гледах, че има цицина.

— Да. Какво си зарзпитвал? Та, значи този звяр...

— Ами жал ми е. — Истина беше. — Много ли се е ударил?

— Май даже повече, отколкото изглежда — въздъхна наставникът ми. — Та, този звяр е всъщност сатаната...

— Отче, а може ли човек да падне на стената?

— Не, разбира се. Нали стената е изправена. Как ще падне на нея? Ама че си неразсъдлив.

— А на вратата? Ох, ухото миии!...

Прав беше, че съм неразсъдлив.

Колкото повече приближаваше вечерта, толкова повече няха търпение да видя пак малката самодива. И да я разпитам за един куп неща. И за още други. Дано излезеше търпелива... Пък ако вземеше да дойде вместо нея някоя голяма самодива... всъщност тия самодиви май хич не бяха чак толкова страшни. Само да не дойдеше караконджул, де. Ама как да я накарам да дойде?

Вечерта изчаках всички да заспят и откраднах още един суджук от зимника. Този път даже няха нужда от светилниче, бях запомнил добре пътя от миналата вечер. Пък и като да беше доста по-къс... Брат Иларион, готвачът, беше подпъхнал парченце дърво под резето, да се познава дали е отваряно — добре, че го усетих, та после да го сложа пак. Известно време се чудих в килията дали да ям суджука, след това реших, че сигурно е важно всичко да е като предишния път.

Малката самодива обаче не дойде. Сигурно само един изяден суджук не беше достатъчно грях — преди ме бяха и наказали същия ден. На следващата сутрин се замислих дали да не заспя пак пред отец Никодим. Само че не знаех дали няма да отнеса пръчката, така че не посмях.

Вместо това откраднах два суджука. Едвам ги изядох после — щеше да ми стане лошо. Чак почнах да се съмнявам дали да стоиш гладен е грях. Самодивата обаче пак я нямаше. Дали не я бяха хванали и наказали? Или по този начин ме подтикваше към грехове? Тъй де — за да дойде пак, вече бях откраднал и изял три суджука, и то през пости. Без да броим първия.

Или тя май беше споменала, че е дебнала баща си цяла седмица, за да дойде тук. Сигурно трябваше да го издебне пак. Само че щеше ли да стане, ако аз не ям суджуци? Като ги ям, той по-разсеян ли ставаше? И по-небрежен към нечестивите си задължения? Не ми се вярва. Иначе щяхме да гоним изчадията на Ада с преяждане вместо с молитви. И точно през пости трябваше да гъмжи от тях наоколо... Пък може и да

имаше нещо такова — нали тя дойде през постите? А всички свети книги казват обратното. Ако са грешни до една? Ужас!...

И като мине след един месец Коледа, как ще ѝ помагам да идва, като вече няма да са пости и суджуци ще яде всеки? Ще трябва да постя ли? За яденето на суджуци през пости вместо стоене гладен не знаех дали е грях, ама за постенето извън постите бях сигурен, че е. Особено ако на обяд няма допълнително. Нищо че отец Никодим не ми го беше казал. Време ми е и аз да се сецам сам, като всички.

На следващата сутрин обаче за малко не ме разкриха. След сутрешната молитва, докато другите излизаха, брат Иларион отиде при протоигумена. Надали щях да му обърна внимание, но точно докато минавах покрай мен, чух брата да казва:

— Кълна се, отче протоигумене, суджуците са по-малко! Броих ги!

Отец Йоаникий вдигна вежда.

— И колко по-малко са?

— Май четири... Или три?... — Брат Иларион спря и се умисли. — Седемнайсет без четиринайсет... Ох, обърках ги. Трийсет и един и тринайсет, без четиридесет и пет... Абе май бяха четири. Там някъде. Или може би три.

Протоигуменът го изгледа подозрително.

— Я да идем да ми покажеш.

Двамата бързо тръгнаха към стълбището, което водеше към зимника. Другите монаси ги забелязаха и се заспоглеждаха. Докато се усетя, след протоигумена и брат Иларион вече вървяха поне двайсет души. След миг размисъл и аз тръгнах подир тях.

Брат Иларион влезе в зимника, окачи факлата на халката до вратата и посочи най-близкия прът със суджуци. Сърцето ми се сви — точно от него бях смъкнал всичките. Как не се сетих да взимам от различни пръти? Приблжих се до застаналите на вратата монаси и коленичих на пръстения под, за да виждам удобно между краката на брат Харалампи.

— Ей ги, отче протоигумене. По-малко са.

Отец Йоаникий огледа пръта, огледа и околните, и хвърли към брат Иларион поглед, изпълнен със съмнение.

— Колко трябва да са?

— Ми... Колкото и на другите пръти сигурно. Така ги помня.

— Колко са на другите пръти? Я преброй тоя зад него.

Брат Иларион започна старателно да брой, като сгъваше пръсти. Суджуците излязоха над четиридесет, та пръстите на няколко пъти не му стигнаха и почваше отново. Аз пък броя колко пъти сбърка, ама той така грешеше и се оправяше, че малко преди да свърши, изгубих нишката.

— Четиридесет и седем, отче протоигумене.

— А на първия прът колко са? И... Я ги брой на глас.

Преди отец Иларион да стигне до средата, и протоигуменът, и монасите около мен вече се подхилваха. Беше сбъркал поне осем пъти. А по-нататък се оплете още повече.

— Четиридесет и два, отче игумене! Липсват цели пет... май даже шест... или май пет! Пет!... Не, шест!...

— Я ги преброй пак. Май сбърка на едно място. — Отец Йоаникий насмешливо смигна към нас.

— ... Четиридесет и един! Не може да бъде! Ей сега бяха повече!
— Брат Иларион се заозърта недоумяващо и огледа подозрително застаналия най-близо отец Андроник.

— Я пак. Да видим кой от двата пъти е верният.

Третия път суджуците излязоха четиридесет и три, четвъртия — четиридесет и шест. Отец Йоаникий въздъхна и огледа монасите.

— Брате Иларионе, я ми кажи честно... Петърчо бе, ти тук ли си бил? Я бързо тичай да преметеш църквата. И като привършиш, ме чакай горе да мина да видя дали си помел хубаво.

Така и не разбрах какво брат Иларион трябваше да каже честно. После обаче монасите по цял ден го поднасяха да не сбърка по колко паници боб сипва на човек. А брат Харалампи го помоли да погледне дали не липсва някоя стена на манастира... Вечерта обаче го зърнах да си носи сламеника към зимника, и не посмях да отида пак да крада. Пък и двата суджука предишния ден ми бяха дошли доста.

Самодивата пак не дойде, въпреки че я чаках почти до първи петли. На следващата нощ обаче ме събуди:

— Ей, глупчо, заспал ли си вече? Уж щеше да ме чакаш! — Ръкавът на роклята й се беше доотпрал и се смъкваше, а тя се опитваше да го придържа незабелязано.

— Не съм побягнал, нали? Сигурно затова съм и глупчо — че въобще те чакам! Ако сестра ми ми викаше така, щях да я напердаша.

— Или тя теб, като те гледам. Ще си играем ли?

— Ще, ама как? Нали не можеш нищо да пипнеш. Само те бива да плашиш отците. И да се скъсвам да крада суджуци, а ти да не идваш. Едвам не ме хванаха.

— И мен едвам не ме хванаха... Искаш ли да уплашим още някого?

— Не, благодаря. На отец Андроник още не му е минала цицината. Без да броим как го гледат другите зад гърба му. — Припомних си и за брат Иларион и ми стана съвестно. Май не бях посвествен от тая самодива.

Момиченцето се изкиска доволно. Мен ме хвана яд.

— Не е смешно! Човекът не е виновен. А цицината го боли здравата.

— Уф, наистина. — Тя внезапно помръкна. — Преди месец и аз си направих цицина и също ме боля доста.

— И как си се ударила? В някоя друга самодива ли си се блъснала? Или примерно и мебелите ви са призрочни?

Тя изпуктя отчаяно и извъртя очи. Аз пък се чудех как от мебели стават призраци. Сигурно след като ги наскат и изгорят. А от кои ли? От такива, дето ги е прескочила котка, преди да са догорели? Или от такива, дето са обидили някак свещеник... примерно от стол, дето се е счупил под него? Преди година една скамейка се беше счупила под отец Самуил. Ако се върна някой път на село, трябва да погледна дали призракът ѝ не витае нощем из черквата. И дали на него няма седнали призраци на хора — тъй де, сигурно и призраците се уморяват и искат да поседнат?

— Паднах от ягодовото дърво — заяви накрая тя. — Откъде да знам, че са му толкова чупливи клоните? После генетиците трябваше да отглеждат ново. И престанаха да ме пускат в лабораторията.

— Страхотно. Значи имате ягодови дървета. А крушова и ябълкова трева? И лукови храсталаци? — Внезапно се сетих, че не се изчерви. — Ама... Наистина ли имате такива работи? Откъде сте ги взели? Вдън горите ли ги отглеждате, или... Къде живеете всъщност?

— Тъъ... как да ти обясня? На един друг свят.

— Разбрах — кимнах аз. — И от кои хора стават самодиви, като умрат? От жените? А от мъжете — сигурно караконджули. И астрономи. Ти малка ли си умряла, та си малка сега? И какво лошо си

направила приживе, та сега си самодива? Не си уважавала свещениците? Или...

Тя скочи и се опита да ме удари, но ръцете ѝ минаваха през мен като сянка. Първия път примигах, след това, когато ръкавът ѝ се откачи и изхлузи, се разсмях. Тя спря да маха и както предишния път се друсна на пода и се разрева.

— Хайде, хайде, стига си плакала. Ако беше истинска, щях да се уплаша. Да не се удавя.

— Истинска съм! Повече и от тебе, неграмотник такъв!

— Не съм неграмотник! Мога да чета и пиша. Особено да чета. А ти? — Май може и да можеше. Щом ходи на училище, нищо чудно. — И какво ти е истинското? Я отвори вратата на килията, да те видим!

— В моя свят мога да отварям врати колкото си искам! А ти там не можеш и носа си да покажеш!

— Като умра, ще се покажа на оня свят целият. И понеже сигурно ще умра вече пораснал, ще ти дърпам ушите всеки ден.

— Ама нашият свят не е вашият оня свят! Наистина си пълен неграмотник. Свят като вашия си е. И ние сме си живи, не сме умрели.

— Глупости! Защо тогава вместо нормални хора сте самодиви и караконджули? И астрономи?

— Нормални хора сме!

— Че защо тогава си прозрачна и не можеш да пипнеш нищо? Я не ме лъжи!

— Това, дето го виждаш от мен, е псевдохолографско изображение. Подпространствени ретрансмитери, и такива работи.

— Аха. А това, дето ти го виждаш от мен, е на свети Йоана Богослов от Откровението Четирите конника на Апокалипсиса заедно с възнесението на Яков на небето и излизането на Йона от търбуха на кита. И такива работи.

— Стига си ме правил на две и половина!

— А ти мен — на три и три четвъртини. Защо не си кажеш нещата като хората, вместо да се правиш на важна и да си измисляш разни сложни думи?

— Уф... Сигурно не знаеш какво е холография?

— Не.

— И подпространствен сигнал, и такива работи... Тогава може и изобщо да не разбереш.

— Казвай, пък ще видим. Ама ако си измисляш, веднага ще разбера!

— Знаеш ли... ммм... знаеш ли какво е машина? — Тя ме изглежда високомерно.

— Да — изпъчих се гордо аз. — Осквернение на волята Божия, създадено от хора. Пише го къде ли не из светите книги.

— Уф... Е, това, че ме виждаш, но не можеш да ме пипнеш, става с машина. Взима само образа ми, но без тялото, и го пренася от моя свят в твоя.

— Даваш ли да пробвам дали мога да те пипна?

— Не вярваш ли? Добре... Хайде де! Да се обърна с гръб, ако те е страх? — Тя се завъртя, вирна нос високомерно и се опита да ме наблюдава с ъгълчето на окото. Поех дълбоко въздух, направих крачка напред и посегнах към гърба ѝ с пръст. Ръката ми мина през нея!

За всеки случай се дръпнах бързо назад. И това ставало с машина?... Нещо май беше мътно. Машините са работа на хора, пише го в светите книги, но да могат чак пък такива неща... Я да поразпитам!

— А ти през това време, там на оня свят, си нямаш образ ли? И няма как да те видят? Каква само игра може да падне!

— Уви, не. — Тя помръкна. — Машината прави още един образ като моя, не ми го взема. Непрекъснато треперя мама или татко да не се събудят и да ни чуят, и да погледнат какво става.

— А ти как ме виждаш, като не си тук? Същата машина прави обратното с моя образ ли? Без да ми го взема? Язък!

— Точно така. В момента стоя в моята стая, а като се огледам наоколо, виждам килията ти. Все едно наистина съм в нея. Само дето е трудно да пиша по клавиатурата на сляпо. Иначе е страшно интересно.

— Клави... клави-а-тура... Това някакво самодивско заклинание ли е? И защо се пише, а не се казва? — А как ли се пише, чудех се. С призрачно чернило на призрачен пергамент? И как ли виждат призрачното чернило в тъмното? Свети ли на тъмно? А на светло тогава как го виждат?...

— Ще ти кажа аз заклинание, глупчо такъв! Това е... това е... ами нещото, с което казвам на машината да прави тези работи. — Тя се прозина.

— А може ли да направим обратното? Аз да съм все едно в твоята стая и да я виждам?

— Не знам, трябва да проверя. И да видя как точно се прави. Само че ще иска време — няма да е днес или утре. И май е още по-забранено от това да идвам тук.

— И ще ми покажеш ли ягодовото дърво? А, и как изглежда братовчед ти? — Бях страшно любопитен как изглеждат астрономите. — Има ли рога? Опашка? А копита? Мирише ли на сярра? Какво се хилиш?... И каква е тази история с различните светове? В Библията пише, че Господ е създал само един свят. Или поне не пише за други.

— Ще ти разкажа, като се видим другия път. Сега си тръгвам, че ми се спи.

— А защо ме излъга за яденето на суджуци? Едвам не повърнах, след като изядох двата — и те няма! А днес вечерта не съм ял нито един. И ако продължавам да ги крада, скоро ще ме хванат.

— Защото трябва да ядеш, за да пораснеш.

— А защо не идваш тогава всяка вечер?

— И сега идвам всеки път, когато мога. Рискувам татко да ме хване. Само че нямам с кого да си играя, освен с теб. А почвам училище чак след две седмици... То пък все едно и тогава не е същата скука, де.

— И аз нямам с кой друг да си играя. — Разказах ѝ набързо за Димо и Георги.

— Значи ще си играем заедно!

— Става. Казвам се Петър. А ти?

— Христина.

— Не може да бъде! Наистина ли?

— Не, ще седна да си измислям ново име специално заради теб... Време е да си тръгвам. — Тя отведнъж изчезна.

Нещо в тая работа наистина беше мътно. Не може изчадие на Ада да е кръстено на Христа Спасителя. Не може и името му да може да произнесе, лично отец Геласий го казва. Значи не ме лъже, като разправя, че не е самодива. Нищо, другия път ще я разпитам повече.

Ако ме изтрае. От Божиите хора малко могат.

Следващите няколко дни гледах да съм примерен — ей така, от любопитство. Дали това ще задържи Христина да не идва по-дълго време. Или дали няма да я докара по-бързо, ако не е самодива.

В неделята след сутрешната молитва си опрах дрешките. За да не ходя гол на обяд, облякох старото расо на Димо. Беше широко като за трима като мен, въпреки че го вързах през кръста с едно въже — дългнестият и кльощав Димо сигурно беше мязал с него на бостанско плашило. И ми беше хладно с него, та след обяда излязох на слънце пред магерницата. До входа ѝ, седнал на каменната подставка отстрани, придремоваше отец Геласий.

— Отче, а има ли и други изчадия адови, освен самодивите и караконджулите?

Той се сепна. Отвори очи, видя ме и въздъхна дълбоко.

— Колкото щещ, Петърчо.

— Тоест никакви? Защото аз никакви не ща. — Или поне караконджули с вили.

Отец Геласий се намести по-удобно. Ще да се готвеше за подробно обяснение.

— Уви, има какви ли не. Върколаци, вампири, демони... Нечестивият не стои без работа, така да се каже. Ама самодивите и караконджулите са най-чести — не минава месец да не чуем, че са се появили някъде. Другите са по-редки. Преди петнайсет години в съседната околия имаше върколак, а преди малко повече от сто е имало в нашата, тъй се говори. А малко преди него пак тук е имало вампир: бил страшен, убил над сто души, сума ти очистителни служби са служени заради него — бягал и пак се връщал, а на една се опитал дори да нападне свещеника. Накрая праждото на отец Йоаникий го прострелял със стрела със сребърен връх... Такива ми ти работи. Защо те интересуват толкова?

— Ами... Интересно ми е. Отче Геласие, а какво е това астроном?

— Астроном ли? — Отецът заровичка из брадата си, сякаш търсеше там отговора. След това смъкна калимявката си и се зачеса по главата с такова настървение, че се уплаших да не се разкървави. Накрая призна:

— За пръв път чувам такава дума. Откъде я знаеш?

Ха сега де?

— Тъъ, четох я в някакво древно житие. Не помня в кое точно.

— Кое ли ще да е? Уж съм изчел всичките, пък нещо не си спомням... — Отец Геласий зарови пръсти в косите около плешивото си теме и се замисли дълбоко. — Астроном... астро-ном... звездоименен... В житие, казваш? Това ще да означава Луцифер, послушник.

— Това пък кой е?

— Едно от имената на дявола. — Отецът ме изглежда укорително. Изтръпнах. Христина да е братовчедка на дявола?

— Той, дяволът, много ли имена има?

— Много, Петърчо. Какви ли не, и повечето измамни.

— Отче Геласие, а дяволът нощем ли работи? Или денем?

— Непрекъснато, Петърчо. Не почива нито миг. Затова се молим и денем, и нощем.

Олекна ми. Христина беше казала, че астрономите нямат какво да правят денем. Сигурно просто ще да са ги кръстили на дявола. Като я видя пак, непременно трябва да я питам защо.

— И какво ти е толкова интересен сатаната?

— А, нищо, нищо. Чудех се какво ли значи думата.

— Това ще да е. Добре е да го отбележа в трактата за ликовете на нечестивия, като се кача горе да преписвам. А как само препича слънчицето... — Той се почеса по темето и нахлупи калимявката си. — Я по-добре го остави на мира рогатия. Можеш ли да играеш шах?

— Какво е това?

Отец Геласий измъкна от диплите на расото си кожена кесия и я разтвори. Тя се оказа пълна с дребни дървени фигурки и разчертана отвътре на квадратчета.

— Игуменът не я одобрява много, но в житието на свети Йосиф Водителя пише, че обичал да играе шах — значи е чисто нещо.

— Той ли я е измислил?

— О, не, още отпреди него е. Останала е от времето, когато е имало царе и войни.

— Отпреди Христос ли?

— Сигурно оттам някъде... Белите и черните фигури са две армии. — Той ги заподрежда по разгънатата кесия.

— И белите служат на Бога, а черните — на дявола?

— Не, просто са различно боядисани, да се разпознават едни от други. Тези тук са войниците. Това са командирите им. Това са коне, а това — топове.

— Какво е топ?

— Какво, какво... Обсадна кула, като на рисунките от древните жития. Тук е царят, а това е царицата му...

Отне ми малко време, докато запомня правилата. След това отец Геласий започна да ме учи да играя. По време на първата игра непрекъснато ми показваше къде бъркам. Втората започна по същия начин, но към средата отец Геласий се поумълча, а накрая почна да мисли доста, преди да играе. На третата пак мислеше все по-дълго. Накрая, двайсетина хода след началото, го попитах:

— Отче Геласие, ако си поставя белия командир тук, какво ще стане?

— Ще ти го взема, разбира се. Не виждаш ли, че е под удара на войника?

— А ако след това си сложа царицата тук?

— Ще ти я взема с коня. — Отецът прибра и царицата ми в полите на расото си.

— А ако след това преместя топа тук? И после, като ми го вземеш, преместя и другия тук?

— Ще взема и него. Не разбирам какво искаш да направиш.

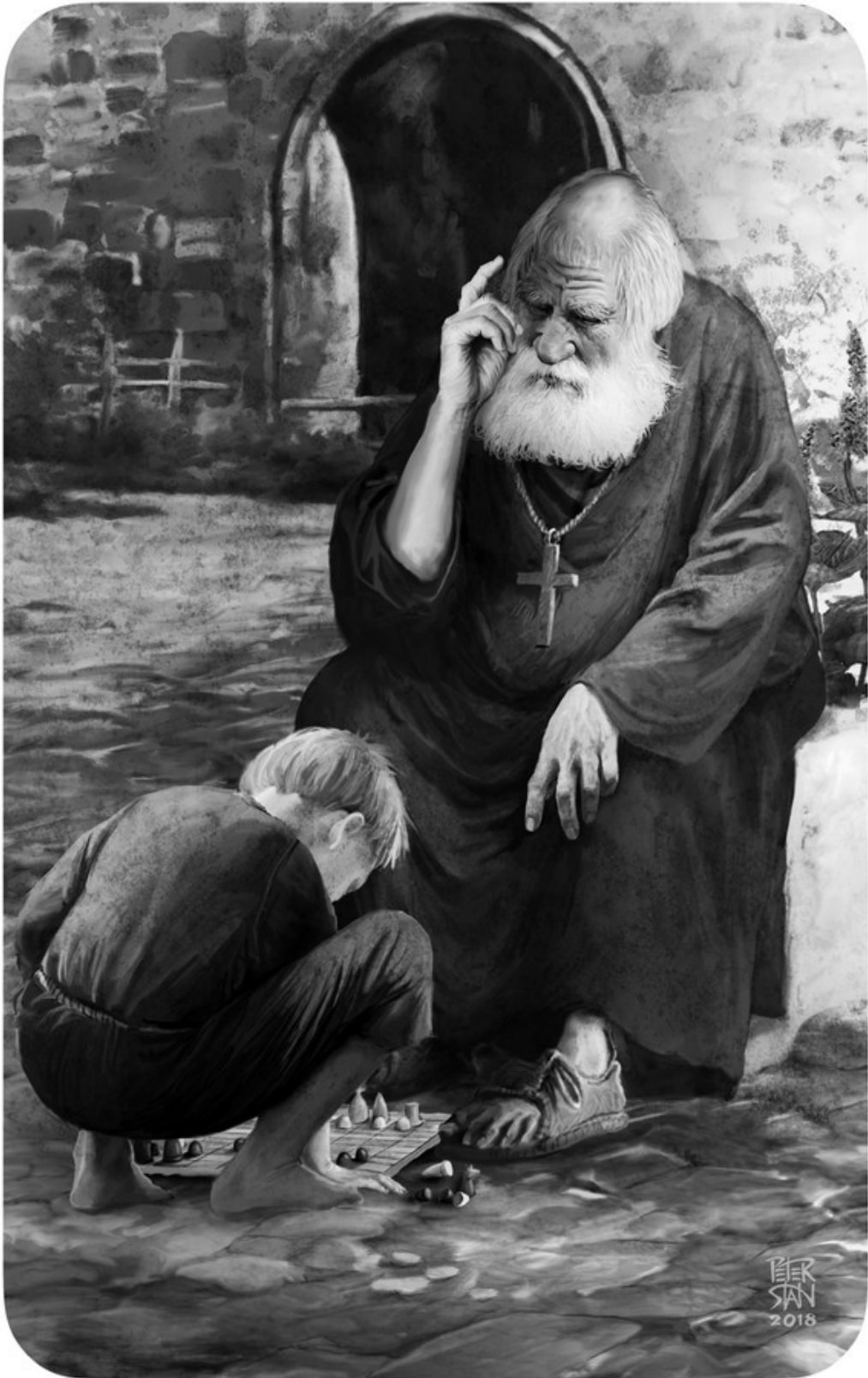
— А ако сега преместя коня тук?

— Ще ти взема и него, и ще останеш с един кон и трима войници... Какво?!

Беше се сетил какво ще последва. Гледа невярващо квадратчетата известно време, след това ме зяпна:

— Как го направи?

— Много е просто. Фигурите бяха ей така. — Пренаредих ги бързо. — Значи, ако си сложа коня тук, и после тук, и твоят цар е обграден навсякъде от пак твои фигури, няма да има къде да отиде. Ще го убия само с един кон и трима войници. Другите фигури не ми трябват. Остава само да ги използвам, за да направя така, че царят ти да е обграден отвсякъде от свои.

Отец Геласий много внимателно проигра ситуацията още няколко пъти. След това ме изгледа, като че ли са ми пораснали рога и копи... така де, криле и нимба. А може би все пак рога и копита, ако съдя по изражението му.

— Тъъ... още една игра, Петърчо?

Изгуби я на двајсет и третия ход. И трябваше четири пъти да му показвам как се прави двама войници да убият всички важни фигури от армията му.

— Много е хитро, отче, нали? Защо да си хабиш другите фигури, когато може и само с двама войници. Да изиграем ли още една игра?

— А, имам работа горе, да преписвам — разбърза се отецът. — Ти нямаш ли какво да учиш?

Хвана ме яд. Толкова интересен беше този шах! Но нали трябваше да съм примерен.

Христина пак дойде една седмица след предишния път. Този път бях още буден. Бях се научил да играя на шах наум срещу себе си, като само си представям кесията с квадратчетата и фигурите. Само че, колкото и да се мъчех, не можех да се бия — игрите все излизаха наравно. За щастие де, иначе щях да се чудя да се радвам ли, или да се ядосвам... А отец Геласий не искаше повече и да чуе за шаха. Сигурно игуменът беше разбрал някак и му се беше скарал.

— Спиш ли, глупчо? — стресна ме тя.

— Ако още веднъж ме наречеш така, ще ти... Ще почна и аз да те наричам глупачка.

— Ми как да те наричам, като си глупчо! Сигурно и света си не знаеш как е бил създаден.

— Знам, естествено. — Зарязах играта и отворих очи.

Христина беше седнала на пода, или по-точно във въздуха на половин педя над него.

— Я, ама ти си си закърпила роклята! И как блести само. Изпрала си я със сапун ли?

— Харесва ли ти? — Тя се усмихна доволно. — Само че е компютърен образ.

— Това какво е?

— Ами не съм с рокля в момента. Компю... машината, която пренася образа ми, прави да изглеждам все едно съм. Така ми е по-лесно, отколкото да кърпя ония дантели. Особено откакто повредих шевния автомат...

— Да, бе. Ако пък кажеш, че може да те направи да изглеждаш и като триглав змей, ще ти повярвам още повече. Пак ли си краля дантела от музея? А, и ще ми кажеш ли най-сетне какво е музей?

Христина стисна зъби и започна да мотае нещо невидимо из пръстите си. Внезапно изчезна за миг и се появи отново. И изведнъж започна да се променя. Все едно беше от глина и някой я месеше. Кожата ѝ позеленя, физиономията ѝ се източи напред и стана на муцуна, пръстите ѝ се удължиха и се покриха с люспи. Усетих как косата ми аха-аха да настръхне, и си заповтарях, че това е само образ... Докато се овладее, пред мен вече стоеше зелен гущер колкото нея.

— Сега вярваш ли ми? — попита доволно гущерът с нейното гласче.

— Да, ама триглавият змей е с три глави — заядох се аз. — И надали е с дантелена рокличка.

Гущерът бързо замърда пръсти. Роклята за момент стана червена и пищна като на картинката от житието на свети Йероним, след това се превърна на къса поличка от папур и изчезна. След това му израснаха още две глави — отначало отгоре на първата, една върху друга, после се разместиха. Известно време се опитваха да се сместят на една шия, докато се поберат някак. Изгледаха ме доволно, след това отвориха усти и избълваха облак снежинки. Чу се ядосано мърморене, снежинките изчезнаха и змеят дъхна отново, този път пламъци. Те префучаха през мен, преди да успея да помръдна или да мигна, и изчезнаха в стените наоколо. Тъкмо да ми напомнят, че това, което виждам, не е истинско.

— Сега вече ще уплаша когото си поискам! — заяви гласчето на Христина.

— Наистина. Като проговориш от тия зелени глави с това тънко гласченце, и всеки ще си помисли, че е ял отровни гъби. — Хрумна ми как да я закача. — Нищо де, така определено си по-красива.

— Ще ти кажа аз на тебе, неграмотник такъв! Само почакай... пи-пи-пи... ква-ква-ква-ква-ква... СЕГА ЩЕ ТЕ ГЛЪТНА, ДРЕБОСЪК

ТАКЪВ! — От тавана се посипа прах. Гласът наистина беше страховит. Добре, че и той сигурно беше само глас.

— Чудя се какво ли ще стане, ако те чуе отец Андроник и дотърчи. Като чуе да приказвам откъм килията си с такъв глас, сигурно бая стени в манастира ще се окажат прогнили.

— ЩЕ ТЕ ГЛЪТНАААА! — Чудовището разпери и заразмахва зелените си ръце.

— И ще дойда ли тогава във вашия свят? Хайде де, страшно съм любопитен.

Змеят замръзна и ме загледа.

— Ще ме гълташ ли или не? Искам да видя какво е да ме глътне змей.

Погледа ме още малко и изчезна. Няколко удара на сърцето бях сам в килията, след това се появи Христина. И пак се беше разревала.

— Ама теб от съвсем нищо не те е страх! Не е честно! Ако продължаваш, повече няма да си играя с теб!

Стана ми жал за нея.

— Че нали ти ми обясни, че всичко това е само образ? Защо да ме е страх? И... Я, ама ти си с панталони, като циркаджия! Къде отиде роклята? И как ти разрешават вашите?

— Че защо да ми забраняват?! С панталони е много по-удобно.

— Няма ли да ги накаже свещеникът ви? И тебе също?

— Ние нямаме свещеници. Не сме така изостанали като вас... А, ти щеше да ми разказваш как е бил създаден вашият свят. — В очите ѝ пробляснаха отмъстителни пламъчета. — Да те видя знаеш ли.

— Знам, естествено. Бог го е създал, пише го в Библията. Няма човек, дето да не го знае. За толкова невеж ли ме мислиш?

— Уфф... — Тя помисли малко. — Добре де, тук само ще се караме. Какво е станало после?

— После Бог създал животните, и накрая човека. Не си ли чела Библията?

— Глупчо с глупчо! А как сте дошли на него?

— Нали ти казах: Господ ни е създал. Защо трябва да идваме отдругаде? И откъде другаде може да дойдем?

Христина се опули и помълча мъничко, преди да продължи:

— Отникъде не били дошли, значи... А знаеш ли тогава какво е станало, въз... след като ви е създал Господ?

— Ами известно време сме живели не по Божиите закони, и имало много злини и нещастия. Но Господ пратил сина си Христос, той умрял за нас и нещата се пооправили. Поне за известно време, де, после пак се оплели. Толкова ли си необразована, та не го знаеш?

— Да, бе. Необразована съм. Още нещо няма ли да кажеш?

— Ще кажа, разбира се. Отец Никодим таман вчера ми чете Летописа на Пагубното време. — По едно време май бях позадрямал, де, ама повечето го помнех.

— И какво ще кажеш?

— Ами известно време след Христос светът тръгнал по пътя на сатаната. Хората измисляли какви ли не машини и други дяволски неща. Имало войни, и Църквата била свалена от власт, и всякакви други ужаси. И тези, които вървели по Христовия път, били все по-малко, и всички тези, дето се занимавали с машините и другите дяволски неща, ги преследвали и гонели, и им се подигравали.

— Да, бе. Това ли знаеш?

— А, и още много неща.

— И какви още много неща? — изхили се тя.

— Накрая Бог се разгневил и отново смесил езиците на хората, както при Вавилон — и настанал Вторият Вавилон. Всеки вид хора проимал свой език и все по-трудно се разбирал с другите. И Бог наредил всеки да върви по своя път и да прави своето. За да могат да се разделят грешните от праведните и грешните да погинат, а праведните да оцелеят. И хората тръгнали по страшно много пътища, едни право към дявола, други по-малко право, ама пак към него, и се спасили само праведните. Тоест ние... Какво се смееш?

Христина се късаше от смях. Стана ми обидно и се ядосах.

— Стига си се хилила! Това са свети неща, пише ги в свещените книги! И тях ли не уважаваш?

— Ох, ще умра! Ох... Чак такъв неграмотник... Петърчо, ти това вярваш ли го?

— То е, за да се вярва. И не съм ти Петърчо, а батко Петър, ако искаш да знаеш. Една година съм по-голям.

Христина отново избухна в смях. Мина доста време, преди да се съвземе.

— Я разправи по-подробно, да се посмея още.

Напънах се да се сетя как точно беше написано в Летописа на Пагубното време. Язык, дето не биваше да разказвам, че съм го проповядвал пред самодива. Бях чувал за подвизите на монаси, дето ходели да проповядват Божието слово сред анатемосани, ама сред самодиви и караконджули май никой досега не беше посмял. Сигурно отец Никодим щеше много да ме похвали.

— Ами като хората почнали да правят машини, това ги отклонило към пътя на дявола и те правели все по-сложни и по-дяволски машини. Имало такива, дето ядели въглища и дишали пушек и пара, после пък се появили карети, дето вървели без коне, после пък такива, дето се движели от силата на мълнията, и какво ли не още. Почнали да правят машини, дето помагали на хората да правят други машини, а после такива, дето сами правели други машини. И други, дето помагали на хората да мислят, а след това и такива, дето мислели вместо тях. И така машините станали повече и по-силни от хората, и по-умни, и дошло време, когато започнали първо да дават акъл на хората какво да вършат, а после и направо да им заповядват. Отначало по малко, после все повече.

— Че защо са били толкова глупави хората да ги слушат? — изгледа ме иронично Христина.

— Ами защото уж така хората живеели по-добре, без глад и трудности, но всъщност за да ги отклоняват от Божия път. И така машините почти съвсем поробили хората, само най-искрените в Бога останали незаробени от тях. И дяволът с всеки ден получавал все повече власт върху света.

Христина пак се кискаше. Така се ядосах, че се сетих още от Летописа:

— И почнали тогава да се появяват из света демони и изчадия адови, уж хора, а с дяволски сили в тях — говорели си с машините само с мисъл, били бързи и силни, и хитри като за десет души, и какво ли не още. После проимало и други, духове на злото, още по-страшни от първите, пародия и осквернение на ангелите — могъщи като тях, но нямали своя плът, а се явявали в какъвто пожелаят образ, където и както поискат, и вършели неугодни Богу неща. И праведните хора били стъпкани и живеели тежък живот, точно както преди това народът Божи в Египет. И не смеели да кажат, че вярват в Бога и се осланят на Него, защото неверниците им се подигравали и малоумни ги изкарвали

— а демоните и духовете на злото още повече от другите, и с думи, и с действие.

Христина се хилеше така, че едва си поемаше въздух. Едва успя да ми даде знак с ръка да продължа.

— И накрая, точно преди Бог да се разгневи и да размеси отново езиците човешки, той пратил вест. Както Моисей преди, се явил избран от Бога мъж — Йосиф Водителя. И той събрал праведните и ги повел на път през пустинята на духа. И вървели дълго, и минали през много изкушения, и стигнали накрая Обетованата земя, където живеем сега. И основали Патриаршията.

— А тази обетована земя на кой свят се намира, знаеш ли?

— На този, естествено. Ако беше на оня свят, щяхме да сме при вас.

Христина изпуфтя тежко и извъртя очи. След това запремята нещо невидимо с пръсти и загледа стената над главата ми.

— Светилниче като светилниче. Какво му е интересното?

— Търся си урока по история.

Обърнах се и огледах стената. Каквото и да беше тоя урок по история, го нямаше там. Сигурно беше в стаята на Христина, дето не я виждах.

— Ето какво казват нашите учебници — обади се Христина. Впери очи в стената до мен и зачете, сякаш на нея имаше написано нещо. — „Навлизането в употреба на нанотехнологиите и мощните изкуствени интелекти осигурило добър жизнен стандарт за всички, отначало в напредналите държави, а после и в Третия свят. Това омекотило икономическите различия и извело на преден план професионалните. Основните разлики били във възгледите за допустимата степен на прогреса и нивото на необходимите ограничения, а също и характера им. Противоречията се антагонизирали и...“

— Нищо не разбирам.

— Ами с времето толкова страшните ти машини направили така, че всички живеели повече или по-малко добре. Отначало трябвало да се работи, ама после нуждата хора да работят вече била толкова малко, че нямало работа даже за тези, които искали да я вършат ей така, за удоволствие. И така хората нямали какво да правят и им оставало много време да мислят и да правят каквото им скимне.

— Демек същото, дето го казах и аз.

— Същото, друг път! И почнали да се разделят на групи, по това какво на кого харесва и какво мислят за едно или друго нещо. И най-вече по това колко прогрес смятат за позволен и най-добър и какво точно от прогреса позволяват. Ако имало как, щели да стигнат дотам да воюват, ама Аугментираните и първите Безтелесни не позволявали. Накрая се наложило различните групи да бъдат разделени и да се свързват само за неща, които са им изгодни.

— И небогоугодните погинали? — Аугментирани? Безтелесни?

— Много малко са „погинали“, глупчо! Повечето са си живи и сега. Просто има такива, които не искат да се свързват изобщо или се свързват едноразочно, или страшно малко, като вас. Затова не знаят за другите.

— Значи всичките грешници са си живи? Ужас! А как ги е разделил Бог?

— Разделили са ги Безтелесните, а не бог! Завели ги и ги заселили в различни светове, точно както и вас. В различни галактики, или паралелни вселени, или нещо подобно, само те си знаят какво точно. Синхронизирали ги някак един с друг, поне повечето. Иначе сега можеше за теб да е нощем, а за мен денем, и при теб да е зимата, а при мен — лятото. Регулирали им климата, и такива неща. И на твоя свят също — иначе сега отвън щеше да има сняг. Знаеш ли изобщо какво е сняг?

— Разбира се! — гордо се изпъчих аз. — По-миналата година през януари валя, почти цял предиобед. Дядо Стефан разправяше, че като бил млад, имало една толкова люта зима, че три пъти валял сняг, и единия път бил такъв студ, че като паднал снегът, си останал по земята и се стопил чак на следващата сутрин, и този ден котлетата с вода навън хващали кора отгоре. А брат Иван от Попово разправя, че по високите места на Кривата планина валял сняг всяка година, а по Белчов връх като паднал през декември, се стопявал чак през март... А като са се смесили езиците, как така говорим с теб на един и същи език?

— Групите ни имат общ произход и са си запазили добре езика през времето. Затова и избрах точно вашия свят да идвам тук. Иначе трябва да уча езици и какви ли не други неща. Абе, скука.

— А има ли други благочестиви от живите, като нас, или всичките са грешници?

— Има всякакви. Религиозни фанатици като вас не са много, но и такива има. — Тя ми се изплези. — Някои примерно са отрекли цивилизацията въобще и са се върнали към животните. После повечето от тях пак са тръгнали да еволюират, де. А някои не са — страшно е интересно да ги изучава човек. На другата крайност пък са тези, които са искали безкраен и неограничен прогрес — те отдавна вече са Безтелесни.

— Това какво ще рече?

— Нямаат постоянни тела, създават си каквито им хрумне за мига. Владееят сили, които ние даже не можем да си представим, всеки един от тях знае и може хиляди пъти повече от всички Стандартни хора накуп...

Ясно какво са, значи. Духовете на злото от Летописа на Смутното време. А пък онези другите, Аугментираните, сигурно са демоните, дето са уж хора, а с дяволски сили в тях? Дето си говорят с машините само с мисъл, и прочие?

— Нашата група е смятала за оптимално нивото на прогрес от известно време преди разделянето — продължаваше гостенката ми. — Грубо, де. Татко казва, че при подбирането на отделните елементи от утвърдения начин на живот е имало толеранс от стотина години. И че разни неща, дето ние ги ползваме сега заедно, тогава са се появявали с по петдесет и повече години разлика, и се налага да ги нагаждаме едни към други, че изобщо да са използвани... Освен това трябвало да се поддържа връзка между десетина изостанали свята като вашия и няколко по-развити. И понеже връзката между различно развити светове се прави най-добре от групи на междинно ниво, а нашата била много отворена за контакти, избрали нас.

Както и да е, сигурно ще го разбере всичко това после. Важното е да не се издавам, че не схващам.

— А нашата група най-праведната от всички ли е била?

— Има групи, които са се изолирали напълно — изгледа ме дяволито Христина. — Те сигурно ще да са още по-праведни... Други са постигнали договореност за много ограничена връзка — вашата е била такава. Дали сте разрешение да ви изучават, при условие вие да не научавате за това и изобщо нищо извън вашия свят. И срещу това да

се представят за самодиви, таласъми и други подобни, с цел укрепване на религията.

Бях като ударен от гръм. Изгледах я много внимателно — изобщо не се беше изчервила. Затворих си очите за малко и после пак я огледах. Наистина не беше.

— Не може да бъде! Искаш да кажеш, че...

— Точно така, глупчо. Нашите изследователи могат да ви изучават, но са длъжни за отплата да се представят за зли духове и да плашат хората. За да могат вашите свещеници да ги гонят. Видя как можем да изглеждаме иначе, нали? Татко се занимава с това — да оформя образите на изследователите като самодиви и караконджули и да ги прехвърля където трябва във вашия свят. И аз използвам тайно неговата машина, която го прави. Само дето не ми беше интересно да бягам от молитвите и другите глупости...

И продължаваше да не се изчервява!... Отне ми малко време, докато се съвзема.

— Искаш да кажеш, че самодивите и караконджулите само се преструват на лоши? И че като се спомене Божието име, бягат, защото е такава уговорката, а не защото ги е страх? — Сетих се, че тя е кръстена на Господа и спокойно произнася името Му, без да ѝ стане нищо. — Не може да бъде! Само като го разкажа на отците тук...

Христина подскочи и се хвана за главата.

— Не бива да го казваш за нищо на света! Това е тайна, разбираш ли? Даже и аз не трябва да знам всичко за нея, преди да порасна и да държа изпити. Докопах се непозволено.

— И какво ще стане, ако я разкажа?

— Ами като престанете да се плашите, всички изследователи ще почнат да ровят защо. И някой изследовател ще го разбере и нещата ще стигнат до татко. И той като претърси, ще намери какво е станало, и няма повече да мога да идвам и да си играем! А сигурно ще накажат и него.

Замислих се. Колкото и да ме похвалеха за това знание, няма как да ме признаят за монах, преди да навърша осемнайсет — пак щях да съм си послушник. И ако ще десет жития да напишат за мен, пак нямаше да има с кого да си играя. Предпочитах засега да се виждаме с Христина. Пък ако престанем, никога не е късно да разкажа всичко, нали?

— Добре де, ще си мълча. Но идвай по-често.

— Идвам колкото често мога, татко вече подозира, че нещо не е наред! Ако ме хване... Лесно ти е на теб, само дремеш в килията и чакаш.

— Не дремя! Играех шах наум. Сам със себе си.

— Брей! Много умен си се извъдил.

— Искаш ли да изиграем една игра? Да видим кой е по-добър.

— Мразя шаха до смърт. Ама татко ще те бие като добрутро.

— Като добрутро ще го бия аз. А после той теб, само че не на шах.

— Глупчо такъв! Тръгвам си.

— И престани да ме лъжеш, че само се преструвате на лоши. В нашата околия преди години е имало вампир, който е убил над сто души.

— Ще проверя. До скоро!

Последва още една скучна седмица. На отец Андроник му мина цицината, а брат Йоан му скова нова врата на килията. Стана яка като манастирската порта, от три пръста дебели дъски. Със сигурност беше най-здравата врата на килия в манастира — всички монаси се шегуваха, че през нея даже самодива няма да може да влезе. Брат Харалампи пък веднъж добави, че това няма значение и че важното е Андроник да не може да излезе, ама като ме видя, че го слушам, млъкна. Отец Андроник много искаше вратата да се отваря отвътре навън, ама игуменът не разреши. И му се скара, че е изрисувана цялата с кръстове и се е изметнала от поливане със светена вода.

Брат Иларион спа няколко нощи в зимника, да дебне кой краде суджуци, но една сутрин протоигуменът го хвана, че мирише на вино, и му забрани. Братът се опъваше и настояваше, че откакто спял там, суджуците престанали да изчезват, ама протоигуменът само реши, че цялата история със суджуците отначало си е била лъжа, и се ядоса още повече. Аз обаче не посмях повече да ида там нощем, да не би брат Иларион да слухти. Жалко — суджуците бяха наистина Божествени.

Прекарвах всичкото си свободно време в библиотеката. Изчетох толкова свещени книги, за да търся истории за сатанинските изчадия, че чак престанах да сричам. В по-старите книги имаше много за

демони, в тези от точно преди Втория Вавилон — също. След това обаче се споменаваха само няколко пъти и нищо конкретно. Виж, за вампири и върколаци пишеше доста. А за самодиви и караконджули — още повече, особено след Втория Вавилон. Имаше даже цял трактат, посветен на самодивите. Отец Геласий много се радваше, че съм станал толкова старателен в четенето.

— Ще излезе от това момче монах за чудо и приказ — заяви той веднъж на отец Никодим. — По цял ден само четете старите жития. Вчера го препитвах и знаеше неща, дето аз ги бях забравил.

— И все за адските сили, като гледам — отвърна намръщено наставникът ми, докато чистеше полите на расото си от полепналите сухи листа. — Защо са ти толкова интересни бе, Петърчо? На житията на светците дремеш като лалугер.

— Слушам ги внимателно! — Поне когато наистина не дремя, де.

— Затова ли ме пита оня ден на боб ли е врачувал Василий Врач? Май трябваше да извадя пръчката.

— Сигурно нощем тайно го навестяват самодиви, та се учи да ги гони — изкиска се отец Геласий.

— Още му е рано за това, Геласие. — Отец Никодим го изгледа накриво.

— Аз такова... искам да се науча да прогонвам самодиви... И си мечтая някой път да хвана караконджул. И да го докарам да го затворим в манастира.

Отец Геласий се умисли:

— Караконджул трудно се хваща, Петърчо. Ако искаш сам да го хванеш, ще ти трябва поне Митрополит за наставник. — Той метна кос поглед към отец Никодим. — По-добре не си мечтай такива неща.

Отец Никодим обаче се засегна.

— Геласие, гледам, че нещо не играете с него шах напоследък. А те видях преди десетина дни да го учиш. Какво стана?

— А, научих го вече. Много добре даже. Кой ще служи тази година Коледната служба?

— Служил ли я е някога друг, освен игумена?...

Отец Геласий промърмори нещо и бързо се запъти нанякъде. Отец Никодим го изгледа продължително, след това се обърна пак към мен:

— Петърчо, стига си ровил само за нечестивите създания. Искам довечера да ми обясниш триединството на Бога. Ясно ли е?

— Ама аз и сега мога да го обясня! — Тъкмо бях подслушвал предишния ден как отец Полихрон и отец Наум го обсъждаха, докато преписваха Библията.

— Така ли? — Отец Никодим ме изгледа със съмнение и се почеса зад ухото. — Я давай?

Опитах се да си спомня разговора на двамата преписвачи, ама по-дребните неща ми се бяха изгубили някъде и се сецах само най-важното.

— Ами че Господ е трима в един и един в трима.

— И кои са тримата?

— Бог-отец, Бог-син и Светия дух. — Това го помнех със сигурност. — А единият е просто Бог, дето е и в тримата. — Нещо тук не ми беше ясно. Как тримата могат да са в един, си представях някак. Особено ако единият е по-едър. Ама един как да е в трима? На три части ли? Имах обаче чувството, че точно сега не е добре да питам.

— Друго? Христос какъв се явява в Светата троица?

— След като е син на Бога, значи е Бог-син. — Помислих малко. — А понеже тримата са едно, значи в същото време е и Бог-отец. Тоест е син сам на себе си, и съответно синът му има син, който си е пак той. Значи е и Бог-внук. И Бог-правнук, и така до безкрай... А освен това, понеже е и баща сам на себе си, е също и Бог-отец. Който на свой ред има баща, който е пак той. И така си се пада Бог-дядо, и Бог-прадядо, и така до безкрай...

Отец Никодим ме гледаше зяпнал, без да помръдва, само окото му трепкаше. В първия миг се уплаших, ама като го видях, че не посяга нито към пръчката, нито даже към ухото ми, събрах смелост:

— И понеже е и син на дядо си, значи си е и Бог-чичо. Също и Бог-племенник. И Бог-братовчед, и Бог — втори братовчед, и така до безкрай. Всъщност си е всякакъв роднина, по всички линии. И значи даже не е трима в един, ами безкрайно много в един. И един в безкрайно много. Сигурно евангелистите не са доразбрали всичко... И това само покрай Бог-отец и Бог-син, а като добавим и Светия дух, ум не ми побира какви и колко роднинства ще станат. — За момент се замислих какви точно могат да са, и погледът ми падна върху картината на стената. Беше кръщаването на Исус Христос, с Господ

Бог, който гледа отгоре, и Светия дух, който прелита, престорен на гълъб. — Примерно гълъбите да са братя на Христос, и бащи, и всякакви? А останалите птици пък братовчеди? Тоест също всякакви?...

Лицето на отец Никодим беше не просто почервено, а чак мораво. Пак се уплаших, този път за него, ама понеже нито мръдваше, нито гъкваше, а пък любопитството ме мъчеше, продължих:

— А това, че си е син и внук сам на себе си, и племенник, не е ли кръвосмешение? И понеже Богородица също е чадо Божие, не е ли кръвосмешение и по двете линии, и по бащина, и по майчина? — Не разбирах какво общо има кръвта тук. Щъркелите, дето носят децата, от кръв от родителите ли ги правят? Не можех да си представя как ли става. Ама щом пишеше в свещените книги за кръвосмешения и кога ги има, значи беше истина. — А, и след като Господ не се е женил за Богородица, не е ли Бог роден в грях? И не трябва ли Богородица да му се моли за опрощение, а пък като порасне достатъчно, и той сам на себе си? Затова ли го е кръстил Свети Йоан Кръстител, за да е кръстен от Митрополит или по-старши и да се пречисти грехорождението?...

Остатъка от деня го прекарах в молитви за опрощение на богохулство. А отец Никодим — в килията си, със студен компрес на главата.

Същата вечер Христина се появи пак. И пак беше с панталони, без самодивската рокля.

— Ако знаеш колко примерна съм станала заради тебе! По цял ден седя и чета учебници, даже тези за големите! Татко е на седмото небе от радост. Обеща ми глайдер. И навсякъде се хвали с мен — как не върша вече никакви бели, а само уча.

— И вече пускат ли те при ягодовото дърво?

— Никой не ще да му вярва — посърна тя. — Глупчовци.

— Глупчовци ли? Хм... — Май не всички на оня свят бяха лековерни като татко й. — А провери ли за вампира?

— Да. Една от групите ни го е описала. Не е убил над сто души.

— А колко?

— Деветдесет и двама. И не е наша работа. Ние не убиваме никого.

— А чия е тогава?

— Точно преди Разделението много хора са си давали какви ли не умения. Имало е как. Всеки е искал да е с нещо по-специален, ако ще и много шантаво, а пък то после често се е предавало на децата му. Така че нищо чудно във вашия свят да е попаднал някой, който по наследство е вампир. Същото е за върколаците: това човек да може да кара другите да си мислят, че изглежда иначе, е било много желано умение. Сигурно на вашите просто не им е хрумвало да се правят на друго, освен на вълци.

Малко се пообидих.

— Надали сред нас има такива. Ние го смятаме за сатанинска работа. И защо си толкова сигурна, че си е наш, а не е ваш?

— Защото когато нашата група се е образувала, не са приемали хора с по-особени умения. За да била стабилна групата. После се оказало грешка, ама вече е късно — търсим такива откъде ли не, ама не идват лесно. А в групи като вашата са приемали всеки, който е казал, че вярва в Господа. И много често тези с по-особени умения не са си ги харесвали и са търсели опора в религията. А пък някои не са ги искали никъде другаде. Така че най-особените могат да се намерят точно при вас.

— А защо не можете да си направите хора с по-особени умения? Нали е можело? Или защо не си поканите от при нас? — недоумявах аз.

— Нивото на развитие на групата ни е отпреди времето, когато е можело да си направим. Затова и не е позволено. Било конфликт на тезаурусите, и разни там подобни дървени философии. Ако знаеш колко полезни и свестни неща знаем, че могат да се направят, и даже и как точно се правят, ама не може, защото... — Въртенето на пръсти покрай челото очевидно го имаше и на оня свят.

— А чудеса поне имате ли си?

— Не, естествено. Вие да не би да имате?

— Разбира се, че имаме. Днес например иконата на Богородица излекува един мъж с гноясал крак. Както се молеше и хоп — парцалите с гнойта хвъркнаха от крака му и отдолу беше здрав. И той, и жена му припаднаха. А преди месец на едно дете откъснатата ръка му порасна отново. Докато мигнеш.

Тя ме гледаше недоверчиво. Май най-сетне бях намерил с какво да я впечатля.

— Глупости. Не може да бъде. Това ние не го можем, та вие ли...

— Честен кръст!

В погледа ѝ известно време се смесваха недоумение и съмнение. Накрая махна с ръка:

— Добре. Ще проверя и ще ти кажа. Искаш ли сега да ми дойдеш на гости? — Очите ѝ заискриха като пред пакост.

— Има ли как?

— Да. Научих как става. Сега ако не ме хванат, ще е направо супер. Дано да няма резервни записи в Центъра за връзка, че там няма как да ги изтрия. Ако знаеш колко забранено е да ти покажа каквото и да било от нашия свят, лошо ще ти стане. Нарушава както Конвенцията за връзка, така и правилниците и на вашия свят, и на нашия.

— Какво да направя?

— Изправи се на сламеника. — Тя се протегна, взе от въздуха пред себе си нещо невидимо, сложи го в скута си и заигра с пръсти по него. — Така... Затвори си очите.

— Защо?

— Завива се лошо свят, ако гледаш в момента на смяна на образа... Сега ги отвори.

Отворих ги — на пода вместо Христина седеше и ме гледаше тлъста зелена жаба. Като в приспивните истории на мама: там имаше някаква жаба, която беше урочасана красавица...

— Вашият свят някаква приказка ли е?

— Толкова ли ти харесва?... — чу се гласът ѝ отнякъде. — Ха! Ама че съм... — Жабата изквака и подскочи. След това изчезна и в миг на нейно място се появиха две жаби. След това четири. След това цяла кошница. Докато се усетя, из цялата килия скачаха и квакаха жаби — даже по стените и тавана, без да падат. Сигурно защото са само образ, досетих се.

— Значи светът ви е нещо като блатото край село?

— Ще ти кажа аз блато, глупчо такъв! Пуснах ти по погрешка холото, дето го правих за учителката ни по пеене...

— Искаш да ми покажеш, че можеш да се превърнеш и в жаба ли?

— Ако само видиш в какво още мога да се превърна! Приготвила съм ти изненада, но ще е после. Пак си затвори очите... Отвори ги.

Когато отворих очи, направо зяпнах. Килията ми я нямаше. Бях в някаква много особена стая. Таванът светеше равномерно, сигурно беше матово стъкло като на прозорците в манастирската черква. Стените също бяха гладки като стъкло, но бежови като непрана вълна. Пред мен Христина седеше на ниско столче пред масичка, на която имаше някакви кутии, и тропаше с пръсти по продълговатото парче дъска, сложено в скута ѝ. Ето какво било невидимото нещо, значи. В стаята нямаше нищо друго.

— Харесва ли ти? Обрала съм половината мощност на ретранслатора само за нас, за да е ясен образът.

— Че как живееш тук? На пода ли спиш? Къде ти е тогава сламеникът? И светилниче нямаш. Като мръкне, с какво си светиш? А, а защо при вас сега е денем? Нали уж...

— Среднощ е! Откъде реши, че е денем?

— Глупости. Луната ли свети през стъклото? — Посочих тавана. — Ще да е доста по-светла от при нас. А какво има в тия кутии на масата? И тази дъска... я, тя също е на квадратчета! За шах ли е? Не, не е квадратна. И квадратчетата са разместени... Това по тях не са ли букви? А къде е вратата на стаята, как излизаш навън? И прозорци няма. И скрин даже, да си сложиш каквото имаш...

— Ох, стига, моля те! Ето ти леглото.

Тя тупна с пръст по стената пред мен и от нея внезапно изскочи дълга и широка дъска, точно колкото да легнеш на нея, с хвърлени отгоре ѝ смачкани завивки.

— Ето ти и шкафове.

Пипна стената малко по-натам — и внезапно се отвори вратичка, а от нишата зад нея се изсипаха на пода купчина какви ли не неща. Дрехите и книгите ги разпознах, ама имаше и разни други, дето не знаех какво са. Христина измърмори нещо ядосано, събра набързо всичко от пода, натъпка го обратно в нишата и притисна вратичката, за да се притвори.

— Ето ти и вратата.

Протегна ръка към стената зад мен, аз се обърнах — и една врата място се плъзна настрани и откри проход!

— Затвори си устата, че ще ме глътнеш. Само да не ни чуят... —
прошушна тя. Вратата се плъзна обратно на мястото си. —
Прозорците... къде ги искаш? И какво да показват?

Досетих се, че се опитва да ме впечатли.

— Ами искам цялата тази стена да е прозорец и той да показва
двора ви през зимата. А на онази искам ей толкова голям прозорец и да
показва двора ви през лятото.

Ухилих се доволен. Христина обаче само затрака по дъската
бързо-бързо и запоглежда кутията пред нея. Докато се чудех какво ще
стане, отведнъж стената отляво изчезна. Отвъд нея имаше широк двор,
затрупан от сняг. Иззад дървената ограда се издигаше планина, висока
сякаш до небето и цялата побеляла. Никога не бях виждал такава.

Докато я зяпах, един прозорец място от съседната стена също
изчезна. Оттатък снега го нямаше! Имаше малко трева, после два̀сет-
трѝсет крачки пясък и отвъд него езеро като Широкополската сълза,
ама много по-голямо — отсрещният му край не се виждаше. Пенливи
вълни плискаха пясъка и по небето летяха някакви птици, които не
можах да позная.

— Как го направи? И това ли ви е дворът? Планина отляво и
голямо езеро отпред, и никакви къщи наоколо? Не живеете ли в село?
И защо ме излъга, че при вас е нощ? Над езерото таман изгрива
слънцето... А над планината е обедно време?!?!

— Най-обикновени холоекрани с изгледи.

— Ъ?...

— Изображения. Така ми се щеше да използвам холоекраните за
дисплеи за компютъра, ама тате и мама не дават. Лошо било за
възприятието.

Малко по малко се съвземах от номера с прозорците.

— А мен как ме виждаш?

— Както ти мен преди. Само че по-дрипав. Искаш ли да се
видиш? — Тя потупа с пръсти по стената срещу мен. Внезапно част от
нея изчезна, все едно се отвори прозорец, и оттатък се появи ситно
хлапе с елек и потури като моите. Наведох се, за да го видя по-добре —
и то също се наведе срещу мен! Това ли беше образът, дето го взима и
пренася нейната машина?

— То... то мърда заедно с мен! — Преместих си ръката и то
също премести неговата, едновременно с мен и по същия начин. —

Това аз ли съм? Толкова ли съм дребен?!

— Ти огледало не си ли виждал?

— Не съм, разбира се. Огледалото е изкушение на дявола, дето кара хората да се самолюбуват. Отец Никодим ми го е споменавал, заедно с машините и другите дяволски работи.

Май огледалото на Христина не беше много дяволско. Като се погледнех в него, не изпитвах никакво желание да си се самолюбвам.

— Че в какво се оглеждате тогава?

— Ако е много нужно — в леген с вода. Мама по това хвана голямата ми сестра, че се кипри заради ерген — когато излезе, легенът все мокър... Огледалото ти е все едно аз стоя там! — Направих няколко физиономии към огледалото. Да гледам заплашително не ме биваше хич, ама плезенето се получаваше един път.

Христина се усмихна дяволито.

— Искаш ли една изненада? — Тя потърка ръце. — Затвори си очите за малко... Сега ги отвори. Харесва ли ти как изглеждаш?

— Ъ... ъ... Това не съм аз! Това е образ от машината ти!

От огледалото ме гледаше момиченце с дантелена рокличка, и очите му аха да изпаднат.

— Ами, не си ти! Я се погледни! — заяви доволно Христина.

Ужас! Усещах си потурите, но като погледнех надолу, виждах рокличка и два голи крака под нея.

— Ей, така не е интересно! Не искам да играя така!

— Ааа, уплаши ли се? Урааа! И теб имало с какво да изплаша!

— А, не съм. Ама като отида сутринта на молитва, сигурно всички ще си направят цицини. А отец Никодим — после и мазоли от пръчката... Върни ми обратно образа. Наистина не е приятно.

— Ако не искам?

— Тогава си лягам да спя. Пък ти прави каквото искаш. — Опипах около себе си: сламеникът си беше там. Легнах на него и се завих с чергата презглава.

— Ей, събуди се!... Добре де, махам го. Само дето цял ден го гласих... И защо толкова не щеш да изглеждаш като момиче? На мен пък не ми пука да изглеждам като момче. Нашите казват, че по-добре да бях момче — щяла съм сигурно да бъда по-кротка от сега.

— Ако това ти е изненадата, хич не е интересна — упорствах аз.

— Че какво й е чак толкова? Я кажи, да видим. Защо момчетата толкова не искате да приличате на момичета? Такива хубави пакости могат да се правят...

— Ами не знам. Не е редно. — Отворих очи... и пак щях да хлъцна. Бях си в килията, но отражението ми от огледалото беше седнало срещу мен на пода и ме гледаше обидено. В последния момент се сетих, че Христина се е докарала да изглежда като мен. Сигурно се беше гласяла да ни размени образите.

— И какво като не е? Редно ли е да разговаряш със самодиви? — Гласът й също беше станал момчешки. И изглеждаше толкова истински, че даже не беше прозрачна — направо имах чувството, че ако се протегна, ще я пипна.

Седнах на сламеника с подвити крака.

— Ти нали не си самодива?... Де да знам. Просто ми харесва да съм момче. По-добре ми е така.

Отражението ми скръсти крака точно като мен и ме изгледа иронично.

— И какво му е по-добрето?

— Амиии... Че не можеш да ме уплашиш, като начало. — Ухилих се доволно.

— Така ли? Като видиш само в какво още мога да се...

Не успя да продължи. Вратата на килията се отвори рязко и вътре връхлетя брат Иларион! Хлопна вратата зад себе си и кресна:

— Я да видя аз какво става тук!

Бях си глътнал езика, отражението ми също го гледаше зяпнало и неподвижно. Той обаче се опули и запрехвърля очи от мен към него и обратно.

— Какво?... Ама от само две чашки... Петърчо... ти си този левият, нали?

Не позна. Ръката му мина през рамото на изображението. То се стресна, хлъцна тихичко, бързо замърда с пръсти и хоп — изчезна! Само че след миг се появи пак, този път точно срещу брат Иларион. Той отскочи и издаде някакъв странен звук.

Изображението изохка, протегна ръце срещу него и замърда пръсти, все едно се опитваше да го докопа. Брат Иларион отстъпи назад, застъпи си връвта на цървула, спъна се и седна на пода. Тръгна да се изправя, но внезапно се облещи — образът срещу него започна да

се променя, все едно някой го месеше като глина. Кожата му позеленя, лицето му се удължи напред в люспеста муцуна. Докато преброя до три, срещу брат Иларион вече стоеше зелен триглав гущер колкото мен и облечен в елече и потури като моите. Краката на манастирския готвач омекнаха и той приседна обратно на пода.

— Проклетата клавиатура! — изписка гущерът с гласчето на Христина и замърда дългите си зелени пръсти към брат Иларион. Той изхърка, отпълзя заднешком, залепи се за вратата и задраска гърбом по нея, опитвайки се да я отвори, но все не напипваше дръжката. Гущерът изчезна и хоп — появи се Христина, този път със самодивската рокля, светеща и леко прозрачна.

— ПО ДЯВОЛИТЕ! — избоботи тя с гласа на триглавия змей, размърда пръсти под носа на брат Иларион и изчезна отново. Братът се опита да се дръпне и паникьосано се заоглежда. В следващия миг срещу него се появи грамаден мъжага с рижа брада, метална ризница, шлем с рога като на картинките от писанията и огромна секира в ръка. Брат Иларион се оцъкли, вторачи се в рогата на шлема, след това в секирата и се притисна към вратата.

— Ква-ква-ква-ква! — заяви ядосано мъжагата и замърда пръсти във въздуха. Секирата се заклати застрашително към брат Иларион, който побеля като вар. Мъжагата се втрени напред през готвача и вратата и внезапно се разсипа на купчина тлъсти зелени жаби, които заскачаха из килията.

Брат Иларион измуча така, че косите ми се изправиха, и отново задраска по вратата. Ръката му най-сетне попадна на дръжката и в следващия миг той вече беше извън килията. Чух как краката му трополят по стълбите. Последва трясък, глухо изохкване и пак бързи, неравномерни стъпки.

Жабите изведнъж изчезнаха. Оглеждах се известно време, но бях сам в килията.

— Петърчо, чуваш ли ме? — прошепна Христина до ухото ми. Обърнах се, но до мен нямаше никой.

— Къде си?

— Тук съм, само не се виждам. Голяма поразия ли направих?

— Ами... — Де да знам. Може би имаше как поразията да е по-голяма. Ако беше пред игумена, примерно...

— Кой беше този?

— Брат Иларион, манастирският готвач.

— Да разкаже на свещениците ви ли отива?

Помислих малко.

— Не ми се вярва. Пък и да им разкаже, може да не му повярват.

— Особено след като се беше изложил със суджуците.

— Неграмотник! Стресна ме и обърках командите. Само да ми падне, така ще го изплаша, че... че...

— Недей, вярвам ти. Пък и вече го изплаши сигурно повече и от отец Андроник.

— Наистина ли?

— Даже май се удари още по-зле и от него, както го чух.

Христина изохка тихичко. Май не се зарадва особено.

— А сега е по-добре да си тръгваш. За всеки случай. И нали ще минеш пак, когато можеш? Искам да те питам още едно-две неща... Е, добре де, малко повече.

— Ще мина. До скоро!

Докато отивах сутринта на молитва, треперех какво ще стане, като ме види брат Иларион. Когато влязох обаче в черквата, още го нямаше. Дойде чак след като започна молитвата. Очите му още гледаха ужасено, а рядката му брадица беше цялата в паяжини — един Господ знаеше къде се беше завирал. Заобиколи ме с куцане отколкото далече можеше, и се сгуши в ъгъла, на най-задния ред. По едно време го погледнах крадешком — не бях виждал през живота си някой да се моли така горещо. Игуменът май също го беше забелязал. След молитвата заяви:

— Вървете и днес с Бога. А ти, брате Иларионе, ела при мен.

Спрях на изхода и се престорих, че си оправям цървула. Мислех, че ще го похвали за образцовата молитва, но не познах.

— Къде си се завирал, та си се ударил? И не ми ли дъхтиш на вино, грешнико? Три дена преди Коледа да се натряскаш като свиня! И да закъснееш за молитва! Така ще те накажа, че...

— Не съм пил, отче! — Братът коленичи несръчно и лицето му се изкриви от болка, докато сгъваше ударения крак. — Не съм, имай милост! Вечерта, такава, бях при Петърчо и се ударих. И после пих една глътка, да ме поотпусне болката.

— Така ли? Нещо тая май е съшита с бели конци. Петърчо, не се изнизвай, а ела тук! Вярно ли говори брат Иларион?

Брат Иларион подскочи и се обърна към мен. Изгледа ме ужасено и се заотдръпва разтреперан. Игуменът зад него се прокашля многозначително и той се смръзна и стисна очи. Усетих се, че ако сега го заразитва пак, нищо чудно да изповяда всичко.

Трябваше да му помогна някак. Само дано да не се изчервя!

— Така е, отче игумене. Вчера... тъъ... не можех да заспя и си повтарях молитвата за след лягане. Брат Иларион чул, че говоря, и мина да види наред ли е всичко. И като излизаше от килията, се спъна в нещо и падна, и се удари.

— Точно така беше, отче игумене! — грейна брат Иларион и видимо се отпусна. Даже престана да се дърпа от мен.

— И как така си чул Петърчо да говори на петия кат чак долу от първия? — поглади дългата си бяла брада игуменът. — Аз пък си мисля, че ако ще да се скъса да крещи, пак няма да се чуе до долу. Че и на съседния кат даже. Това около тебе е манастир, а не къща на миряни, ако си го забравил! Да си видял тук стена, по-тънка от два лакътя?

Брат Иларион премига объркано. На мен обаче ми хрумна нещо.

— Нали бяха крадени суджуци преди време, отче игумене, и брат Иларион обикаля вечер и дебне някой да не се опитва да се промъкне в зимника. Виждаш съм го и преди.

— Точно така, отче игумене! — допълни усърдно брат Иларион. — По цели нощи не спя, само обикалям да пазя!

— Нещо мътно има тука — усъмни се игуменът. — Петърчо, я ела ми дъхни... Хм. Я пак... Хм. Не миришеш на вино, нито на месо... Добре де, да речем, че не ме лъжете. Но ще те проверявам от време на време дали не пиеш, брате Иларионе. И след закуска да се помолиш.

— До края на живота си няма да сръбна нито капка, отче игумене! Кълна се!

Игуменът въздъхна и махна с ръка да излизаме.

Денят мина в предколедна подготовка. Показвах ми как се прави всичко — как се подготвят свещите, как се меси Коледната пита и какво ли не. Брат Иларион ми обясняваше най-старателно как се слага

Коледната трапеза, и през цялото време беше ухилен като делва с петмез. Когато за малко останахме сами в магерницата, той се наведе към мен и прошепна:

— Благодаря ти, че ме измъкна пред игумена.

— Няма нищо. — Честно казано, длъжник му бях, заради номера със суджуците.

— Много ли бях пиан вчера?

— Не... тъъ, тоест да. Такова, май даже ме виждаше двоен. Иии... други неща.

— Ох, не ми напомняй! Цяла армия демони адови!

— Цяла армия ли? Ама Хри... такова де, Христос да ни е на помощ. Не знам, аз не видях абсолютно нищо.

— Добре, че не си видял! Ужаси нечовешки и сатанински, цели легиони. Чудовища, демони, какво ли не. Като си припомня, и езикът ми се схваща. Стотици дяволи с вили и топори, и всякакви други адови изчадия! Като се нахвърлиха всичките върху мен, щях да умра!...

Беше добре да питам Христина дали откъм вратата на килията не са се виждали бая повече неща, отколкото откъм мен.

— Аха. Ясно. Защо дойде горе?

— Пийнах чашка-две вино, болеше ме зъб, де, та да ме отпусне. И тръгнах да се разхождам, докато ми мине. Обикновено от виното не ми става нищо, но тая вечер ме хвана много лошо.

— Как така те хвана?

— Преди седмица отец Онуфрий, той нали е много стар и спи леко, разправяше, че е чул някъде от горните катове да боботи някакъв глас, ама гласище, все едно реве триглав змей! Само че после не се чуло нищо, и като на сутринта всичко било наред, той разбрал, че е сънувал... — Братът седна на едно столче и заразтрива ударения си крак.

— И какво?

— Ами дойде ми по едно време смелостта и реших да се кача и да огледам. И като стигнах до твоя кат, чувам — говориш с някакво момиче! Тоест, счува ми се, де. После пък приказваха две момичета. Още малко и щях да повярвам на отец Андроник, че... Да не ме издадеш? Протоигуменът нареди да не казваме на послушниците.

— Няма, няма. Даже не ми е интересно... Та, какво е казал отец Андроник?... Кажу, де!

— Тъъ... — Брат Иларион се огледа пак и прошушна: — Че бил видял в килията си самодива. И какво ли не още.

— И какво още?

— Бил я прекръстил, и тя побягнала с писък, а той я подгонил и се спънал... Не му повярвах тогава, ама като ми се стори накрая, че те чувам да говориш сам със себе си, не издържах и дойдох да огледам каква е работата... Чувал съм, че прегрешилите с пиянство виждали за наказание мишки и змии, ама каквото аз видях, ако ти го видиш, ще припаднеш от ужас!... Повече няма капка да сръбна до живот! Ама този път наистина!

За мое разочарование, Коледата в манастира се оказа не много по-различна от в село. Молихме се тържествено, обиколихме три пъти черквата, и толкова. Игуменът носеше везани със злато одежди, отец Самуил на село няма такива, иначе всичко си беше същото. Много исках да питам защо са златни, като златото е металът на дявола, ама нямаше как. Нищо, ще питам утре или вдругиден. Направо игумена, той сигурно знае най-добре.

След като удари полунощ и вече беше Коледа, постите свършваха. В трапезарията брат Иларион не беше смогнал заради куцането да сложи всичко на трапезата и това ми погоди лош номер. Нали не бях хапвал блажна чорба с месеци, налетях на свинското със зеле като невидял. Преди да се усетя, коремът ми направо се поду. А после се оказа, че има още десет гозби! На село правим само по три. Пък е редно човек да хапне от всяка, че иначе е неуважение към Рождеството Христово... Очите ми щяха да изскочат, докато успея да уважа Рождеството докрай.

Пътят към килията ми се видя поне два пъти по-дълъг от обикновено. Особено стълбищата нагоре. Когато най-сетне се проснах на сламеника, бях убеден, че Христина няма да се мерне днес — нали идваше горе-долу през седмица.

Не познах. Тъкмо се унасях, когато чух гласа ѝ:

— Петърчо, събуди се!

Отворих изненадано очи. Христина светеше срещу мен в тъмното. Надигнах се и седнах на сламеника. Нещо не беше наред.

— Дойдох да ти кажа, че няма да идвам повече.

Стоеше неподвижна като камък и гледаше във въздуха над мен — това не беше наред. И че беше пак със самодивската рокля. И че говореше със съвършено равен и безизразен глас, като тракането на воденица. Какво ли беше станало?

— Искам да забравиш, че сме се виждали. Аз съм наистина самодива.

И устните ѝ не се движеха според говора! Значи пред мен беше само образ... нейният, ама го прави не тя, а някой друг!

— Има и караконджули, и ние наистина ви мислим злото...

Кой друг, ако не баща ѝ? Хванал я е и сега се опитва да замаже нещата. Какво да направя?... Дали няма да мога да го изхитря някак? Щом е могъл да ѝ повярва, че е станала примерна...

— Тъъ, радвам се да се запозная с вас, уважаеми татко.

Христина внезапно млъкна като прерязана. Значи съм познал! Какво да кажа, та да не се сети той, че само гадая?

— Сигурно, таковата, машината ви, де, нещо не е наред... Виждам ви като през мъгла и от време на време изчезвате за по малко... — Чудех се какво да излъжа, че да звучи като вярно. — Иначе много приличате на Христина, имате същите очи...

Изображението срещу мен отведнъж започна бързо-бързо да се появява и изчезва. За миг стана като направено от светещи опънати конци. След това се мярна мъж с чорлави коси, наведен над масичка с кутии на нея точно като тая в стаята на Христина, и бясно тракаше по също такава дъска. И наистина приличаше на нея!... След това изображението ѝ се появи отново — толкова истинско, че направо все едно тя стоеше в килията. Като, когато се беше престорила на мен. И почна отново, точно както преди:

— Петърчо, събуди се! Искам да ти кажа, че няма да идвам повече. Искам да забравиш, че сме се виждали. Аз съм наистина самодива...

— С тая щръкнала коса приличате повече на караконджул. — Дано онзи мъж да беше той. — Нищо де, и така става. Нали е пак адово изчадие, правилникът ви е спазен. Тракайте си спокойно по дъската. А кутиите на масата за какво са? В тях държите машините, дето пренасят образа ли?

Христина отново млъкна и постоя неподвижна. След това заяви, без да си мърда устните, с уморен мъжки глас:

— Мамка му! Трансмитерът е повреден. Твоя работа ли е това?... Като те напляскам, ще ти кажа какво не си пипала!

Значи и истинската Христина беше някъде там. Побързах да се обадя:

— По-добре се включете нормално. Така се виждате зле, тъъ, показва и разни други неща, освен вас. Сигурно забранени, не съм виждал никога преди такива.

— Това е то късмет — заяви ядосано мъжкият глас. Неподвижната Христина изчезна и внезапно сред килията ми изникнаха две фигури. Христина седеше виновно на дъската-легло, която бях виждал в стаята ѝ. И ако съдя по нацупването, май беше истинската. А на столчето пред масата беше същият мъж, който се мярна за момент. Значи наистина беше баща ѝ. Късмет!

— Да се повреди трансмитерът точно сега! — продължаваше той. — Вместо да оправим нещата, само ги дооплескахме. Като почне някой Безтелесен да го ремонтира, ще разбере какво е станало и ще ни направи на нищо!

— А ще доразкажете ли каквото бяхте почнали за самодивите, караконджулите и злото? — попитах аз. — Много беше интересно! И как го правите с гласа на Христина? Както тя си промени гласа да е като на триглав змей ли?

— И сега сме от трън, та на глог! — продължи сърдито таткото, без изобщо да ме погледне. — Мило ми домашно бедствие, вкарало си ни в пряко нарушение на Конвенцията. Даваш ли си изобщо сметка каква каша си забъркала? Помисли си само колко изследователски групи в момента изглеждат като обикновени хора. За ужас на всички. Чудя се как не са се оплакали.

— Защо за ужас? — учудих се аз. — Напротив, за радост на всички. Кой ще се оплаче, че вижда нормални хора вместо самодиви и караконджули? И астрономи?

Бащата на Христина не ми обръщаше никакво внимание.

— И какво си направила? Цялата телеметрия мисли, че всичко е наред. Ако е гръмнало управлението на подпространствените холопроектори...

— Татко, не съм го пипала изобщо! Предишния път работеше екстра! — подсмърчаше тя.

— Знам, изгледах в Центъра записите на посещенията ти тук. Сигурно си го повредила точно с обратната връзка последния път. Поне един месец без вечеря, като начало. И забрави изобщо за глайдера!

Христина оклюма още повече. Дожаля ми и реших да я защита:

— Тя не е виновна. Не е повредила трансмитера. Нито подпростран-стве-ни-те холо-про-екто-ри. — Май успях да го кажа правилно. — Групите ви си изглеждат както трябва. На вас, де.

— Аман от тебе, потомъко на техническа цивилизация! — завъртя се бащата на Христина към мен. — Дето знаеш по-добре от мен повреден ли е трансмитерът или не! Я кажи какво е трансмитер?

— Каквото и да е, наистина не е повреден. В килията ми се виждаше Христина. Просто се сетих, че това не е тя — никога няма да каже такива неща. И ви изхитрих набързо.

Христина ме изгледа опулено, след това се просна по гръб на леглото и започна да се смее и да рита из въздуха. Таткото премига, след това подбели очи и се хвана за сърцето. Уплаших се, че може да му стане нещо.

— Ти... ти... — Таткото едвам си поемаше дъх. — Ти си по-голяма напаст и от нея! Знаеш ли колко лошо е да лъжеш? И колко е недостойно?

— Да се представиш за дъщеря си и да говориш лъжи от нейно име ли? Не е чак толкова недостойно. Щом е от загриженост, грехът не е страшен. Молите се три дни след всяко ядене...

Бащата на Христина се хвана за главата и махна с ръка. Изглеждаше здравата ядосан.

— Какво ли изобщо говоря с теб. Повече няма да се свързвате, и точка. Ясно?

— Няма да стане! — кресна Христина. — Ако трябва, ще разбия цялата компютърна система, но ще си намеря връзка!

— Срещу експертите от Центъра не можеш да направиш нищо. Още по-малко пък уважаемият ни Петърчо.

Ядосах се. Тоя Христинин татко май не ми беше сърбал попарата.

— Уважаемият ни Петърчо може да направи нещо, уважаеми татко на Христина.

— Да бе, технически чудотворецо. Само дето главата ми не побира как.

— Както знаех по-добре от вас дали трансмитерът е повреден или не.

Таткото се сепна за момент. След това май се ядоса още повече.

— И как точно? Ще кажеш на мама и на тате ли? Или на игумена ви?

— Точно така. Бързо се сещате.

Мъжът се изсмя, но смехът му секна на средата и очите му почнаха да се окръглят.

— И не само на тях. Ще разкажа, че сме се свързвали пряко и че знам за вашия свят всичко забранено. Ще ви опиша как изглеждате наистина. Ще разкажа на отците ни какво са всъщност и самодивите, и караконджулите, и всичко останало. Да не се боят от тях, а да ги питат защо са тук и какво изучават. И да им казват откъде знаят тези неща, за да не могат онези да ги уплашат.

Таткото сякаш се вкамени. Минаха десетина удара на сърцето, преди да успее да проговори:

— Господи, какъв кошмар!

— Напротив! Знаете ли каква радост и веселие ще е? Сигурно ще направят деня църковен празник! И ще напишат житие за мен, като за светците!

Той започна да блъска с юмруци главата си. Помълча известно време, после поклати глава:

— Това не може да остане така. Нямам право...

— Нали вече е станало? — попита Христина. — Защо да не остане?

— Защото е нарушение. В техния свят ще се пръсне забранена информация и... И не може!

— Няма да се пръсне — уверих го аз. — Ако ни оставите да си играем, няма да кажа нищо.

— Така ли?... Хм... — Той помисли малко, и отведнъж очите му светнаха и ме изгледа дяволито. — Петърчо, абе ти можеш ли да си спазваш думата?

— Да!

— Ама наистина?

— Съвсем наистина.

— Не вярвам.

— Обещавам! Сега ще ни разрешите ли да се виждаме?

Таткото се усмихна доволно.

— Бих ви разрешил, но не ти вярвам, че можеш да си спазваш думата.

— Мога! Ако не си я спазя, пък нà!

Той тракна няколко пъти по дъската и внезапно между него и мен се появи още една Христина, две педи висока и малко по-прозрачна. Срещу нея седеше моят образ, също прозрачен.

— Мразя шаха. Ама татко ще те бие като добрутро — каза втората Христина.

— Като добрутро ще го бия аз. А после той теб, само че не на шах — отговори образът ми.

И внезапно и той, и втората Христина изчезнаха.

— Каза ли, че ще ме биеш на шах като добрутро, Петърчо?

— Тъътъъ... да. — Голям издайник беше тоя техен трансмитер!

— Добре тогава. Ще поиграем на шах. Победиш ли ме, спазиш ли си думата, значи можеш, и ще ви разреша да се свързвате. Иначе няма да го позволя. Справедливо ли е? — Той се ухили още по-широко.

— Татко, това не е честно! — подскочи Христина. — Ти си гросмайстор, най-добрият на шах в Центъра си! А той току-що е научил правилата. Петърчо, колко пъти си играл на шах?

— Четири... — Игрите сам със себе си май не се брояха.

— Виждаш ли, татко? Не е честно...

— Тогава да не го е казвал, Христинче. И аз нямам право да ви разреша връзка, защото е пряко нарушение на Конвенция от близо хиляда години и на какви ли не още договорености, и за това се наказва, а ти го искаш от мен, нали? Тогава е справедливо и той да си спази думата. Е, Петърчо?

Хвана ме страх, но нямаше как.

— Добре.

Бащата на Христина потрака по дъската си и на пода пред нас се появиха фигури за шах, наредени върху дъска на черни и бели квадратчета. Бяха разкошно направени, конете даже имаха юзди. Сигурно дърводелецът ги беше работил с месеци. Откъм мен бяха белите.

— Играй!

Замалко да се опитам да преместя с ръка фигурката. Усетих се навреме и само посочих:

— Този войник — тук.

Таткото ме изгледа странно, след това тракна по онази дъска на масата и войникът ми отскочи две квадратчета напред. Черен се премести срещу него.

— Този войник — тук...

Към десетия ход таткото престана да се усмихва и започна да мисли все по-дълго. И да ме поглежда подозрително. Наистина беше много по майстор от отец Геласий — иначе щях да го бия някъде между петнайсетия и дваисетия ход. На шестнайсетия си измисли някакво прескачане на топа през царя, а два хода по-късно твърдеше, че аз нямам право да го правя, като царя ми е заплашен. Щях да го обвиня в нечестна игра, но Христина потвърди, че е правилно. Нищо, де — и това не му помогна. На четиридесет и деветия ход загуби играта.

— Е, татко? — запита Христина, която още не вярваше на очите си.

— Правилата на турнира са по шест партии. Тепърва ще видим. — Татко ѝ изглеждаше малко нервен. Всъщност, май не съвсем малко.

Втората игра я спечелих още на трийсет и шестия ход. Бях научил доста от първата и успях да направя един много хитър номер — на всеки ход хем да плаша царя на таткото, хем да му взимам фигура, и така девет фигури подред. Бащата на Христина само пъшкаше, и мислеше толкова дълго преди всеки ход, че започнах да подремвам, докато го чакам.

— Татко, не мислиш ли прекалено дълго? — попита дяволито Христина.

— Имам право на два часа за мислене. — Гласът му звучеше колебливо.

— Да, ама Петърчо играе, без изобщо да мисли.

— А какво има за мислене? — учудих се аз. — То се вижда какво трябва. Освен да внимавам да не посоча погрешка съседно квадратче...

Таткото само изстена.

Третата игра той я започна направо страхотно. Взимаше ми фигурите една след друга, към двайсетия ход ми останаха половината, а той беше загубил само трима войници. Направо не виждах къде мога да играя, без да загубя нещо. Сигурно щеше да ме бие след още петнайсетина хода, само че Христина го хвана, че шмекерува. Бил пуснал някакъв си Арканус, дето бил по-велик шахматист от всички хора на света накуп, за да му подсказва. Христина така му се накара, че той се изчерви точно като нея, когато лъже. Каза му какво ли не за честни думи и спазването им, а той само пъшкаше и мислеше, като над ходовете предишната игра. Накрая се предаде:

— Добре де, махам го.

— Чакайте малко! — обадох се аз. — Искам да го видя.

Таткото равнодушно завъртя една от кутиите на масата към мен. На едната ѝ страна имаше някакви разноцветни букви и цифри. Не разбрах сами ли светеха, или изглеждаше така заради пренасянето на образа.

— Няма го. Да не се е скрил?

Двамата отгатък погледнаха кутията, след това се спогледаха. Таткото вдигна рамене, след това очите му светнаха — сигурно се беше сетил къде може да се е скрил Арканус — и тракна по дъската си няколко пъти. Буквите и цифрите изчезнаха и на стената на кутията се появи як мъжага, седнал на камък и дълбоко умислен.

— Не може да е този. Защо ме лъжете?

— Защо да не може?

— Ако е по майстор от всички хора накуп, значи няма как да е човек. Иначе трябва да е по майстор от себе си — как?

Таткото въздъхна.

— Само прилича на човек, иначе не е.

— Аха... Пренесли сте образа му върху кутията? А къде е тогава? И защо не мърда?

— Мисли — обясни таткото и хвърли поглед към Христина.

— Уф, трябваше да се сетя и сам. А откъде сте го пуснали? В някоя стая ли сте го държали? Или в сандък?... Защо се гледате така? Обещах, че няма да разкажа на никого. И мога да си спазвам думата. Къде е, де?

Таткото въздъхна дълбоко, завъртя обратно кутията и я пипна отпред. От нея изскочи по-малка черна кутийка.

— Ето тук.

— На кутията беше по-голям... Сетих се! Само изображението му е по-голямо. Интересно — толкова добре играе шах, а е толкова малък! А как се отваря тази кутийка?

— Никак. Не се отваря — обяви Христина през смях.

— Че как тогава сте го пуснали? И после сте го прибрали? Пак ли ме лъжете?

— Христина имаше предвид, че не бива да се отваря. Прибрали сме го обратно вътре и ако я отворим, ще излезе пак — обясни много бавно и ясно баща ѝ.

Тя кимаше усилено.

— Аха, разбрах. Сега вече ви вярвам... Може ли да дадете кутийката на Христина да я държи?

Пазителката на кутийката не спря да се киска. Какво ѝ беше толкова смешно, не знам. Таткото обаче беше мрачен като буреносен облак:

— Продължаваме ли?

— С нова игра, татко. В тази Арканус вече ти е дал нечестно предимство — намеси се Христина.

— Няма нужда от нова — магнах с ръка аз. — Тъкмо ще ми е интересно за колко хода ще спечеля оттук нататък.

Баща ѝ се задави. Когато отново се наведе над дъската, изглеждаше все едно ще се разплаче. Към четиридесетия ход се предаде. Така и не можах да разбера защо — тъкмо бях изравнил играта. Щяха да минат поне още десетина хода, преди да го бия.

— Е, татко? — обади се доволно Христина. — Петърчо май си държи на думата. А ти на своята?

— Търкулнало се гърнето и си намерило похлупака. — Татко ѝ изглеждаше като дядо Стефан точно след като получи удара. — Откъде се взехте такива и двамата?

— Татко казва, че ме е донесъл щъркелът — осмелих се да кажа аз. — А, добре, че ме подсетихте — повече ли влиза в главата ви, като я блъскате? А Христина какво я е донесло? Прелетни патици?

— Ти си патица, глупчо такъв!

— Добре де, не исках да те обидя. А при вас какво носи децата? Орли? Или също щъркели като при нас? А този Арканус някакъв демон ли е или какво? И как става да тракате по онази дъска, а

фигурите да се местят по тази? И защо са на дъска, а не на кесия? А защо мислите, преди да местите фигурите? Не виждате ли какво трябва да играете? И какво е това компютърна система? А експерти от центъра? И може ли този трансмитер да мести не само образи, ами и истински неща? И ако мести само образи, как така караконджулите разплитат огради и подрязват оси на каруци? А защо е забранено да говорим за това? Като нямате свещеници, кой ще ви накаже? И какво е глайдер?

— Моля те, спести ми въпросите — обади се уморено бащата на Христина. — Гледах преди месец статистиката: в целия Възел има около четири хиляди grosмайстори, а сигурно не повече от десетина ще могат да те бият. От четири игри опит!... Това е то късмет.

— Не е късмет! — обидих се аз. — Като гледам дъската, виждам съвсем точно къде, като преместя, какво ще стане!

Христина отново се закиска.

— Кога ще играем и другите три игри? — Нямах търпение.

— Безсмислено е. Ако минеш шахматна школа, вероятно ще трябва да си търсиш противници сред Аугментираните... И какво да ви правя сега? Хубав подарък ми сервирахте... Нямам право да ви разреша връзка, повярвайте ми!

— Вярвам ви. Само че не се поколебахте да ме хванете на дадена дума и да искате да играем на шах. Така че си спазете вашата. Ако можете да я спазвате, де. А ако не можете — и аз съм свободен да разказвам за вас.

Бащата на Христина дълго мълча, стиснал глава с ръце. Накрая се изправи бавно.

— Ще се видим пак другата вечер. Тогава ще говорим.

И образите им се стопиха.

— Петърчо, какво ти става? — скара ми се след закуската отец Никодим. — На молитвата те гледам — само зяпаш в тавана. И ходиш все едно не си на този свят.

— А, малко ме боли главата, отче. Заспал съм с глава извън сламеника, на камъните, нали преядох вчера и ми беше тежко на корема...

— Като взема пръчката, ще те заболи и другият край! И като си легнеш без вечеря, ще ти олекне на корема!... Идвай сега, намерил съм ти нещо, което ще ти е много интересно. Указанията на свети Йосиф Водителя как се гонят изчадия адови, точно от след Преселението. Ето ти и трактата на преподобния Игнатий за самодивите, дето толкова те интересуват. В него пише абсолютно всичко за тях... Защо правиш физиономии? Не се ли радваш?

— Радвам се, отче, радвам се. Само ме понаболява главата... Къде са указанията?

— Пред очите ти, несветнико! Взимай ги и чети. Аз имам работа до Петлево. Ще се върна преди вечеря, и ще искам да ми кажеш и седемте молитви за отпъждане на самодиви. И не да идеш сега да спиш в килията! Ще четеш в библиотеката, да те наглеждат преписвачите.

В голямата стая на библиотеката четиримата преписвачи усърдно скърцаха с пера. До тях седеше Димо и старателно преписваше някакво житие под надзора на отец Геласий. Масите за четене бяха празни. Седнах на най-далечната и отворих двете книги, които ми връчи отец Никодим. Указанията на свети Йосиф Водителя се оказаха тънички, въпреки дебелата кожена подвързия. Трактатът на преподобния Игнатий обаче беше доста дълъг. Бях го чел преди, но само описанията на самодивите — не бях погледнал молитвите.

Какво ли правеха сега Христина и баща ѝ? Дали той не ме беше излъгал, че ще дойдат пак? Впрочем по-добре да чета, че като ме изпита отец Никодим...

Молитвите бяха на края на трактата. Първата беше за подготовка за прогонването и следваше да се чете, преди прогонващият да тръгне към мястото, където са ги видели. „Господи, който бдиш над нас...“

И как така се сменяха рисунките по стената на кутията? И защо другите хора не могат да играят шах направо, ами трябва да мислят?... Ох, я да хващам да ги уча тези молитви. „Господи, който бдиш над нас, опази ни от лукавия...“

Могат ли с тоя трансмитер да пренесат образ на разплетен плет, та като го види човек, да си помисли, че караконджулите са му го разплели? А с осите на каруцата... ако те наобиколят няколко караконджули нощем и ти кажат, че или ще подрежеш осите на каруцата на съседа, или... Или пък ако не го харесваш и искаш да му

направиш номер, а после се оправдаеш с караконджули... Ама това моето на нищо не прилича! И една молитва не съм прочел! Наистина съм отнесен!... „Господи, който бдиш над нас, опази ни от лукавия и творенията му...“

Добре, а сега какво може да направи таткото на Христина? Ако реши да не ни помага, ясно — но тръгне ли да помага, ако го хванат пък него? Дали и този, дете ще го хване, ще иска да ме бие на шах?... И пак не уча!!! Да ме вземат дяволите! Така де, ангелите!... „Господи, който бдиш...“

— Защо не четеш, Петърчо? Мечтаеш си как ще прогонваш самодиви и караконджули ли? — тупна ме ръката на отец Геласий по рамото. Подскочих и се обърнах — беше застанал точно зад мен и ме гледаше хем насмешливо, хем доволно.

— А? Да, да, отче Геласие.

— Сигурно нямаш търпение да прогониш отнякъде самодиви? Така е, защото не си виждал самодива през живота си. Защото никога не влизат в манастир. Ама станеш ли монах, ще излизаш навън да ходиш да ги прогонваш. Ще видиш тогава!

— Да, да, разбира се, отче Геласие.

— Ще се смръзнеш от ужас! Не можеш да си представиш колко са страшни. Види ли ги човек, иде му така да побегне, че да се не види, тъй да се каже.

— Тъъ, ще внимавам, отче Геласие. — Опитах се да си представя отца как бяга така, че да не се види, но не можех: с това шкембе надали щеше да успее.

— Да внимаваш добре. Знаеш ли как лъжат и колко са хитри? Ще ти наобещаят какви ли не плътски удоволствия и наслади. И грехове. Да не ми е името отец Геласий, ако не стане така.

— Да, да, отче Геласие.

— И накарат ли те да оставиш кръста, който носиш, си погинал. На мига те връхлитат и ти изпиват душата. Не внимаваш ли с тях, ще станеш като Георги малоумния.

— Да, да, отче Геласие. — Едвам потиснах прозявката. Отецът обаче ме забеляза.

— Ама ти много на леко ги взимаш тия работи! На какво прилича това? Щом ще ставаш монах, трябва да знаеш истината за

изчадията адови. Иначе ще си като простите миряни. Няма да можеш да ги побеждаваш.

— Разбира се, отче Геласие.

Като се замисля, прав беше. Ако не знаех истината за изчадията адови, нямаше да мога да се оправя с таткото на Христина. Чак ми стана жал, че не мога да му я кажа.

— Учи хубаво, момчето ми! Светът трябва да бъде опазен от това зло! И на теб ще разчита за това!

— Обещавам, отче Геласие...

Вечерта можах да кажа само две от молитвите, и тях с грешки. Отец Никодим ме наказва да си легна без вечеря, а пък не смеех да открадна суджук от зимника. Да не пропусна обещаното посещение.

Почаках доста, но Христина и баща ѝ все не идваха. Вече бях почнал да задрямвам, когато внезапно в килията се появиха три фигури. Христина направо подскачаше от нетърпение и изглеждаше толкова доволна, че се зачудих колко ли голяма пакост е станала. Зад нея стоеше висока, усмихната жена, сигурно майка ѝ — приличаха си като две капки вода. Баща ѝ пък имаше тъмни кръгове под очите и косите му бяха още по-щръкнали от преди. И гласът му беше попрегракнал:

— Здравсти, свръхмозъко невиждан. Ще трябва да ти направим едно изследване.

— Какво значи това?

— Да разберем нещо за теб — обясни Христина.

— Питайте.

— Не става с питане. Ще ни помогнеш ли? Имаш ли нещо остро? — Майка ѝ излезе напред и постави на пода нещо кръгло и с дупка отгоре. — Ще посмееш ли да се боцнеш така, че да пусне кръв? И да капнеш една капка тук. — Тя посочи дупката на кръглото нещо.

— Това какво е?

— Холоспектроанализатор — обади се Христина.

— Ясно. А какво ще рече това?

— Специална машина — поясни майка ѝ.

Да капя кръв в дяволско дело? Хм.

— Договор с дявола ли ще подписвам? Не ща.

— Няма, не бой се. Това, което ни интересува, можем да го разберем от капка кръв. — Майката ми кимна успокояващо.

Помислих за миг.

— Ама тя ще падне през него на пода. Нали то е само образ.

— Докато пада през него, то ще я провери.

— Как така ще я провери?

— Ще я огледа по специален начин.

— Очите отвътре ли му са? И какво ще ѝ гледа?

— Христина казва, че си бил страшно добър на шах. Искаме да разберем колко си умен.

— Страхотно — обади се бащата на Христина. — Мислеше, че съм караконджул.

— Без да те е виждал как всяка втора нощ осъмваш пред компютъра ли? — усмихна се майката. — Явно никак не е глупав.

— Ама мен лично отец Самуил ме е проверявал колко съм умен! — опитах се да обясня аз.

— Кой е той?

— Селският ни свещеник. Като бях на четири години, питах още повече от сега...

— Не може да бъде — промърмори таткото.

— ... и тате беше загрижен дали не съм глуповат, заради колко и какви неща питах. И помоли отец Самуил да провери.

— И как е проверил, ако мога да знам? — ухили се Христина.

— Ами попита ме колко крака има кравата. А пък аз попитах тате толкова ли ни е глупав свещеникът, та не знае колко крака имат кравите. И помолих отец Самуил да дойде на улицата да му покажа на Манол кривия кравата, дете беше отвънка, да я види и да знае... Тате здравата се ядоса, ама отецът се смя и го успокои, и каза, че не съм глуповат от другите деца. И оттогава си питам спокойно. Поне като не е близо тате. И отец Никодим. И... — Замислих се. — Абе, май само отец Самуил ме изтрайва по-дълго.

— И аз мисля, че не си глуповат — усмихна се майката. — Ще ни помогнеш ли?

Взех от перваза на прозореца иглата, с която си кърпех дрешките, и се убодох по пръста. След това оставих една капка кръв да капне през нещото с дългото име. Майката на Христина го вдигна и прибра, а

аз внимателно огледах камъните отдолу. Капката кръв си беше там, слава Богу.

Малко време таткото тракаше по дъската си и оглеждаше нещо по кутията пред него. След това се обади:

— Наистина има маркерен ген. Чакай да го идентифицирам...

Христина занаднича през рамото му, и изведнъж подскочи и изкрещя:

— Урааа! Шеста степен на модификация! Честито, татко!

— Ще ти дам аз едно честито! Откога почна да ми се подиграваш?

— Не се подигравам! Колко пъти си казвал на майка, че предпочиташ да бях момче?

— И майка ти е съгласна.

— И колко време ме мъчи да ме правиш шахматистка?

— Мъченето беше взаимно...

— Имаме ли данни за произхода на гена? — обади се майка й.

Още тракане по дъската и малко чакане. След това тримата се вторачиха в кутията на масата, погледаха я, зяпнаха мен и изведнъж прихнаха да се смеят.

— Право в десетката — поклати глава майката на Христина.

— Какво ми се смеете? И какво значи шеста степен на модификация? Всичките ли си измисляте разни сложни думи?

— Бедната ми глава — обади се таткото. — Видя ли какво ми докара, мое компютърно чадло? От училищно бедствие стана междусветско.

— Нали все искаш най-сетне да порасна?

— ...

— И кой те караше да докладваш пред Съвета? И да поемаш вината?

— А ти защо каза, че Петърчо ме е бил на шах? Нали се бяхме уговорили...

— Защото Съветът искаше да му изтриете паметта!

— И какво толкова? Това е рутинна терапия. А сега ме наказаха.

— Какво ви наказаха? — попитах аз. — И кой, като нямате свещеници?

— Познай какво! — ухили се Христина. — Освен че му забраниха да работи от къщи.

— Амиии... — Щом нямат свещеници, сигурно не са му наредили допълнителна молитва. — Били са го с пръчка?

— По-лошо — обади се кисело таткото.

Майката му метна един поглед и повдигна вежди.

— Наредиха му, ако открие данни за висока степен на генетична модификация, да те изтегли в нашия свят и да те осинови, вместо да ти трият паметта! — заяви злорадо Христина. — Така че много скоро ще си ми братче! А знаеш ли как се опита да се оправдае той?

— Че вече си има едно бедствие вкъщи и второ ще му дойде много?

Баща ѝ ме зяпна, след това двамата с майка ѝ прихнаха. Христина тропна с крак и се нацупи:

— Не е честно! Наговорили сте се!

— А как ще ме изтегли?

— За ушите — обади се таткото.

— А вашият свят по-хубав ли е от нашия? Стаята на Христина е страхотна, а иначе? И какво е Съветът? Нещо като синод ли? Той ли ви е наказал? А какво са Аугментираниите? И какво е това компютър, дето все го казвате? А маркерен ген?

Христина направи отчаяна физиономия, а дългнестото лице на таткото се удължи още повече.

— И как това нещо вижда в кръвта маркерния ген? — продължавах аз. — Той как изглежда? — Огледах кръвта по пръста си внимателно, но не видях нищо особено. — Червен ли е? И как тогава се забелязва? Кажете де, искам и аз да се науча да виждам маркерни гени! Или трябва очите ми да са отвътре?

Бащата на Христина извади отнякъде парче плат и си избърса челото.

— После ще ти обяснявам. Имаш ли нещо да питаш преди изтеглянето?... Ох, пардон, взимам си думите обратно!...

— Имам, имам! Защо се смяхте толкова преди малко? Този маркерен ген много ли беше смешен? Или произходът му?

— Никак не са смешни — обади се майката на Христина.

— Че защо тогава се смяхте?

Тя погледна таткото. Той вдигна рамене и махна с ръка: карай да върви.

— Точно преди Разделението няколко студенти по медицина решили...

— Какви са тези студенти по медицина?

— Калфи-лечители — поясни таткото.

— А Разделението сигурно е Вторият Вавилон?

— Точно така. Решили да направят лош номер на една своя религиозна позната. Пробутали ѝ модификация на генетичния набор... Така де, искали децата ѝ да имат много независимо и критично мислене, за да не са религиозни, и без тя да разбере, ѝ направили нещо. Тя пък разбрала по-късно, опитала се тайно да махне или промени модификацията, но нещата само се оплели още повече, имало разни разправии и какво ли не. И понеже тя искала да има деца въпреки всичко, нещата били описани в Генетичната библиотека — това е едно място, като манастирската библиотека, дето се пишат всякакви такива неща. И оттам го научихме ние.

— И децата ѝ били ли са религиозни или не? А играели ли са шах? — Какво е модификация на генетичния набор, сигурно щях да разбера по-късно.

— Някои са били религиозни, някои — не толкова. А за игране на шах няма записани данни. Сигурно не са били големи шахматисти. — Майката ме изгледа и пак се усмихна.

— Защо се смеете, де?

— За да получат достъп до апаратура за правене на модификатора, онези юнаци казали на наставниците си, че ще правят експеримент. И знаеш ли как го нарекли?

— Не...?

— „Хитър Петър“.

— Ахаааа! Разбрах! А само Петровците ли стават такива или всички? А Петранките?

— Господи, какво ни чака! — промърмори таткото. — Не виждам из историята данни за умения по шах. Нито за ейдетично мислене, нито за...

— Василе, в тая история с генетичните ремодификации може да е станало всичко. След като го изтеглим, ще видим каква е работата.

— Ако и тогава. Генетиката на Ортодокс е такава каша, че...

— Пускай заявката, че ще съмне. Децата трябва да спят.

— Децата колко пъти не са спали, едно заради друго — изглежда ме таткото и, за мое учудване, се усмихна доволно.

— Благодарение на третото. Хайде.

Таткото май се обиди малко:

— Пускам. Дано да отговорят бързо, че вампиряхме... Петърчо, къде изскочи? Пошегувах се, върни се!

Надникнах през вратата на килията вътре: Христина и майка й се смееха. Зъбите им си бяха нормални — сигурно таткото наистина се беше пошегувал. Влязох, но за всеки случай ги заобиколих поотдалече. Уж само образ, ама де да знаеш. Ами ако лъжат, че вампирите не са тяхна работа?...

— Кой да отговори? И какво?

— Не става просто така. Трябва да получим одобрение откъде ли не.

— А откъде трябва?

— От много места. — На таткото май не му се обясняваше.

— А откъде не трябва? Тези места тогава ще да са по-малко.

Таткото въздъхна:

— Няма спасение... Първо, трябва Съветът да одобри нещата. По принцип вече е, само че трябва да има формално разрешение, а според процедурата то се дава след получаването на резултатите от изследването. Дежурният ги е приел вече, нищо чудно и да е дал отговора. След това трябва да дадат разрешение вашите, чрез Отговорника на вашия свят, и той. След това трябва да го одобри Отговорникът на Възела. Чак тогава вече можем да действаме.

— Това колко дни са? И какъв е този отговорник на нашия свят, нали в него само аз знам за вас? И как ще разрешат мама и тате, след като не можете да им кажете за вас? Ще се появите като самодиви ли? И като караконджул? И ще им поискате разрешение да ме осиновите?

— Обикновено са два-три часа.

— Това колко е?

— Докъм среднощ... Колкото до вашия свят, в него има Отговорник, който знае за нас и за останалите светове. Той си и намира начин как да пита майка ти и баща ти или настояника ти в манастира — който реши, че носи към момента отговорността за теб. Безтелесен е, така че може да действа и много бързо, ако реши. А

Отговорникът на Възела е Аугментиран, той по процедура дава отговор веднага след като другите дадат.

— А какво ще стане, като намерят на сутринта килията ми празна? Не е хубаво така. — Не че очаквах да липсвам на някого в манастира, де. Като си помисля, сигурно щяха да празнуват, че съм изчезнал.

— Христина още ли не те е научила колко весело е да се правят пакости? — усмихна се майка й.

— Още не съм, но ще се постарая — обади се Христина. — Нали така казват примерните деца?

Някъде тихичко изцвърча щурче и тримата пак се обърнаха към масичката с кутиите.

— Я виж ти! Като че ли всички са ни чакали специално — промърмори таткото. — Дали Отговорникът им не познава Петърчо, та се е разбързал така?... Добре, да тръгваме.

2

ЕДИН НОВ СВЯТ

— Къде ще вървим?

— Отзад при свинарника. Там манастирската ограда е най-лесна за прескачане отвътре.

Тоя татко май познаваше манастира по-добре и от мен. Дали не беше проверил предварително къде ще ми е най-лесно? Тоест е предполагал, че ще ме взима на неговия свят още преди да капна кръв през онова нещо? Я виж ти.

— А ако ме видят?

Той затрака бързо по дъската на масичката.

— Така как изглеждаш?

Озърнах се... ха! Виждах пода под мен, но себе си — не. Все едно ме нямаше.

— Де да знам.

— Как де да знаеш? Можеш ли да се видиш?

— Като не се виждам, откъде да знам как изглеждам?

— Не гледаш където трябва — прихна Христина. — Я се обърни!

На сламеника до стената, завит с чергата, спеше... образът ми. Замалко да хлъцна. В първия момент чак ми се прииска да го пипна, за да проверя дали не е истински.

— Какво ще стане, ако дойде примерно брат Иларион и се опита да ме събуди? Ако пак го заболи зъб? Или му потрябва кураж по друга причина?...

— Предполагам, че ще се откаже бързо. И че няма да пробва пак скоро — отговори невъзмутимо таткото.

— А... Има ли как да се направи така, че като почне да ме буди, да е със сигурност откъм вратата, а не откъм прозорчето? То е малко, де, ама предишния път вратата му се опря, та не знам... Тук е високо...

— Спокойно, все ще се справи някак.

— Точно от това ме е страх — че ще се справи. Както не е от най-дебелите...

Таткото потрака по дъската си и сламеникът внезапно се премести в средата на килията, между вратата и прозорчето.

— Така става ли?

— Ммм... Става. А във вашия свят с прескачане на ограда ли се попада? Или трябва да е манастирска?

— Ще видиш. Хайде! — Той тракна пак два-три пъти и те тримата изчезнаха.

— А светилничето няма ли да го видят, като го нося?

— Ще трябва да го оставиш — чух гласа на таткото.

— Ще се пребия без него! На някои места и денем е трудно да се оправиш, та нощем ли.

— Виждаш ли светлото петно на пода до вратата? Върви след него, то ще ти свети. Ако се появи някой наоколо, спираш и аз ще угася петното, докато онзи отmine.

Още на третата крачка щях да падна.

— Не виждаш ли къде ходиш? — изсъска Христина до ухото ми. Замалко да се обърна и да погледна. — Язык за осветлението!

— Не, естествено. Като не си виждам краката, как да разбере къде ходя?

Докато сляза надолу, посвикнах. Коридорите бяха пуси. Вратата на изхода проскърца, но никой не чу. Навън беше хладно, но ако се движех, нямаше да настина.

Загладените камъни на пътеката блестяха под пълната луна. Заобиколих манастира и отидох до свинарника. Под навеса точно до него имаше подредени покрай оградата дърва, които откъм единия край стърчаха навън. Изглеждаше лесно да се покатеря по тях, но ми отне доста време — въпреки лунната светлина не виждах нито къде се хващам, нито къде стъпвам.

— Чакай малко... Сега? — чух гласа на таткото. Я! Вече виждах дланите и стъпалата си. Само тях, като прозрачни сенки, но беше много по-добре. Покатерих се бързо, промуших се край стряхата на навеса и стъпих на зида на оградата.

Обърнах се към манастира. За пръв път го виждах нощем отвън. Стените му изглеждаха черни на лунната светлина. Нищо не

помръдваше, не се чуваше нито звук, даже кучетата мълчаха. Сякаш беше мъртъв. Или изоставен.

Замислих се — дали не го виждам за последен път? И ми стана тъжно за отец Никодим и за другите монаси. Бях свикнал с тях като със семейство, колкото и да не ставах за игра.

Но пък колко интересни неща ме очакваха! Само като си помисля за всичките тези сложни думи, дето ги бях чул, направо изгарях от нетърпение да заразпитвам.

— Действаме ли? — Сигурно и таткото изгаряше от нетърпение да ми обяснява.

— Сега какво да правя?

— Бутни една-две керемиди долу. Откъм външната страна, за да заглуши тревата падането.

— Така ще намерят откъде съм прескочил!

— Това е идеята... Добре. Сега мини две крачки настрани по оградата, там е най-ниска отвън... Спусни се по нея и увисни на ръце... Пак е високо, но става. Отбутни се с колене и скачай.

Наистина беше високо. Тупнах като чувал. За щастие, точно там растеше дълбока трева, та паднах на меко.

— Добре ли си?

— Малко ме боли десният крак. В глезена.

— Пробвай да го извиеш настрани. Сега на другата страна. Нагоре? Надолу? Отлично, не е изкълчен. Можеш ли да вървиш? Добре е да влезем в гората, ей в тази посока, натам води път и е на няма половин час от манастира.

— Тъъ... страх ме е малко.

— Нали никой не те вижда?

— Ако има вълци, ще ме надушат и без да ме виждат.

— Ако те надушат, аз ще се погрижа като какво да те видят.

— И аз — добави Христина. Което ме успокои доста повече.

След стотина крачки излязох на пътя за Милославово. Шляпах смело из прахта и се оглеждах. Виждаше се почти като денем. По едно време даже се опитах да си подсвирквам. Да пеех, не смеех. Не знам дали повече за да не изгоня Христина и семейството ѝ, или за да не събудя манастира.

Смелостта ми обаче се поизпари, когато стигнах до гората. Тя и денем си беше мрачна и гъста, а нощем — направо страшна. Край селото ми също имаше гори и неведнъж бях събирал жълъди из тях, но в тази никога не бях влизал. Беше разклонение на горите по и около Кривата планина, из които неведнъж бяха виждали самодиви, и доста хора и денем се побояваха да минават през нея сами. Бях чувал, че пътят минава само през края ѝ и че след половин предиобед ходене излиза от другата страна, ама пак не ми се влизаше в нея. Особено нощем. Доста от шумата по дърветата беше опадала заради зимата, но и така през короните им не просветваха нито звезди, нито луна, а под тях беше тъмно като в рог. Ветрец поклащаше клоните и сякаш в тях мърдаха адови сенки от жития на светци. Спрях се разколебан.

— Я да осветим лекичко, че да не ти пречи тъмното — чух гласа на таткото. Последваха няколко познати ми траквания и внезапно пътят се провидя сред мрака, осветен незнайно откъде.

Понечих да тръгна по него, но се сепнах. Светлината образуваше сред тъмното тунел точно като пещерата от кошмара ми с караконджулите. Няколко провиснали сред него сухи клона помръдваха заплашително, все едно черни корени ме подканваха да се приближа, за да ме сграбчат.

— Чакаш да съмне, за да влезеш ли? — заяде се Христина.

— Че какво като съмне? Нали никой не ме вижда?

— Спокойно, Христинче. Надали Петърчо ходи нощем в гората всеки ден — застъпи се баща ѝ.

— Ето една чудесна възможност да започне — не се предаваше тя.

— Нямам нищо против да ходя в гората нощем всеки ден — вмъкнах аз. — Но не и всяка нощ.

— Аз на негово място щях да съм влязла и без да ме подканвате! Някой да се съмнява?

— Аз — обадих се. — Там няма монаси за плашене.

— Ти си уплашен колкото за цял манастир!

— Ами! Изобщо не съм уплашен, ако искаш да знаеш!

— И защо тогава не влизаш?

Стиснах зъби и закрачих по тунела виделина. Даже не се наведох, когато един провиснал клон почти ме докосна. Христина изсумтя разочаровано, пък аз се ухилих победоносно.

След стотина крачки навътре стигнахме до рекичка. Пътеката я пресичаше през широк, плитък брод. През него имаше наредени големи, удобни за стъпване камъни.

— Тук ще е. Петърчо, премини брода докъм средата... Застани на този тук камък за малко. И си затвори очите.

— Защо точно тук? Ще ми показвате вашия свят ли?... А!

Когато отворих очи, в първия момент светлината ме заслепи. Залитнах и усетих, че някой ме подхваща. Докато се опомня, очите ми попривикнаха и видях да ме подкрепя таткото.

Реката и гората ги нямаше!

Стоях насред голяма стая, поне трийсет на трийсет разкрача и поне пет човешки боя висока. Подът, стените и таванът бяха бели като сняг и блестяха като стъкло. В средата на залата, точно около мен, на пода имаше очертан голям кръг. Около кръга се извисяваха на равни разстояния едно от друго шест странни неща — никога не бях виждал подобни. Приличаха малко на кладенчови кобилици, малко на лостове на тепавица, малко на перки на вятърна мелница, малко на скелето на къща, докато го коват, ама иначе на нищо, дето да ми е познато. И бяха направени целите от излъскано желязо и стъкло. В първия миг ми се стори, че отвътре из тях, под стъклената повърхност, играят снопове мълнии. След това обаче ги нямаше. Сигурно ми се беше привидяло.

— Василе, не навлизай в кръга толкова бързо, опасно е — чу се отнякъде боботещ мъжки глас, направо като гласа на змея от номерата на Христина. Чак се присвих.

— На краставичар краставици... — промърмори таткото и ме поведе към пролуката между две от странните неща. Направо щях да подскоча — там ме чакаха Христина и майка й.

— Това образ ли е?... Ох! Я не ме щипи!

— Защо? — Христина се ухили доволно. — Нали искаше да знаеш дали не съм образ?

— А искаш ли да разбереш дали аз не съм?

— Какъвто си кльоцав, не си много повече. — Чак сега забелязах, че тя е висока точно колкото мен и сигурно поне толкова силна. — Ще ме натупаш ли?

— Ще ви натупам аз. И двамата. — Таткото пусна раменете ми и ми подаде ръка. — Добре дошъл.

— Добре заварили. Вие сте чичо Васил, така ли? Как стана това — от реката и изведнъж тука? Така ли ставало изтеглянето? Ушите ми не усетиха нищо, а ако ги докопа отец Никодим...

— Затова ли са ти такива клепнали? — заяде се Христина.

— Към момента вече съм ти татко Васил. Това е майка ти, ако още не си се досетил. Казва се Мария.

— Приятно ми е да се запознаем — усмихна се и тя.

— И на мен. Впрочем, приличате... приличаш на мама. Другата ми мама, де.

— Вашите също ли са такива дребнички?

— А, не. Мама е доста едра, колкото теб е. И много си приличате.

— Благодаря за комплимента. — Тя пак се усмихна, а останалите се закикотиха. Чак сега се сетих как се кахъри така Мина, че е едра и висока.

— Не исках да те обидя... — Ама наистина съм неразсъдлив!

— Знам. Зарадвах се заради думите ти за приликата. По принцип във вашия свят сте мъничко по-дребни, заради непълноценното хранене. А и за нас това не е обидно.

— А и тате хич не е дребен. Най-едрият човек в околията е. Троши на коляното си ок на каруца. Не ми ли вярвате? Правил го е на бас много пъти. Особено като гаврътне кана-две ланшно вино. Един път беше изпил четири кани и счупи по погрешка коневръза пред кръчмата.

— А имаш ли братя, сестри? И те ли са като баща ти?

— Трима братя и три сестри. И всичките са от соя на мама и тате. Бате Христо може да стане по-едър и от тате, още е на седемнайсет години, а точно преди да ме дадат в манастира, и той счупи ок на бас. А подковите ги огъва по две заедно, все едно са от тесто. Особено ако Рада Панчина е наоколо... Бате Йоско също може да огъне подкова, а още няма петнайсет. И бате Данчо е на единайсет, а ходи с тринайсет-четиринайсетгодишните, връстниците му не щат да си играят с него — по-як е от трима...

— А умни ли са като теб? Или това се е паднало на сестрите ти?

— И сестрите ми са като братята. Кака Мина се тревожеше, че няма да може да си намери мъж — половината ергени в село са пониски от нея. И по-хилави. Ангел Брадваря веднъж я оципа на хорото

и отнесе такъв шамар, че лежа една ръченица време, преди да се свести. Малката ми сестричка, Божка, е на осем, а повдига пълен с жито шиник — от връстниците ѝ в селото само две-три момчета го могат. Аз, дете съм година и нещо по-голям, не мога... Срам съм за семейството.

Огледах предпазливо новите си родители. Не бяха по-ниски от досегашните, но пък бяха доста по-стройни. Новият ми татко нищо чудно да беше и по-висок, но си беше направо мършав. Сигурно нямаше да се срамуват от мен чак толкова.

— Е, на нашето ще си за гордост. Поне на баща ти. — Леля Мария... така де, майка ми кимна към него и в очите ѝ проблеснаха закачливи искрици. Той се ухили и за моя изненада се изчерви точно като Христина. — Признай си, Василе, не се дърпай. Да не сме вече десет години заедно, да не знам кога се правиш, че нещо не ти харесва. Петърчо, я кажи, някой от вашите умее ли да играе добре шах?

— Надали някой е и чувал за шах. Данка, средната ми сестра, е страшно добра на игри, дето искат мислене, никое дете в селото не може да я бие. Ако успее да я накара да играе — обикновено не иска. Много е особена, много рядко си играе с другите, от нищо не се интересува. Като се смее, никой не разбира защо, на мен чак ми иде да се разрева. И като плаче, е същото — ние другите се въртим и се чудим какво пък толкоз... Мама казва, че баба имала такава сестра... А, и чичо Дамян, най-малкият брат на баща ми, помни страхотно числа. Писар е в черквата. Защо изобщо пише числата по книгите, не знам — за каквото го попита отец Самуил, го знае наизуст. Кой преди колко години е роден или умрял, кой на кого кога колко овце продал и срещу какво, ако ще да е преди трийсет години. А пък да не говорим ако някой е недодал на отеча от Божията десетина. Чуе ли веднъж числа, помни ги доживот... Други по-особени от нашите не се сещам.

— Добре. Сега да отиваме да спим, че вампи... така де, че стана никое време.

— А къде сме? Каква е тази стая? Тук направо може да станеш разностран. Какви са тези неща около кръга? — Огледах се наоколо. — А тези с многото надписи? И тези, дето висят от тавана? Ония всичките светлилки по стената там, дето трепкат като звезди?

— В приемния център сме — прекъсна ме таткото. Татко, де. — А сега към къщи. Утре ще имаш достатъчно време за питане. И

вдругиден... господи, какво ме чака!

— Ама аз и сега имам! Какви са тия черни въжета, дето сте вързали с тях към стените тези неща около кръга? Те машини ли са? Да не избягат ли сте ги вързали?

— Захранването им... — опита се да се намеси Христина.

— Захранване ли? За пръв път чувам нещо да се храни с въжета. А вратата защо е стъклена? Няма ли да се счупи, като се отваря и затваря? Такова голямо стъкло при нас и в черква рядко има... Я! Кой я отвори пред нас?... И я затвори зад нас?

Излязохме в широк коридор с много врати. За съжаление, повечето не бяха стъклени и не се виждаше през тях.

— И в другите стаи ли имате такива вързани машини? Този приемен център да не е нещо като обор или конюшня? — Засричах табелките. — Какво значи „Високо напрежение“? Там се напругаш отвисоко ли?... А „Група за бързо реагиране“?

— Едни хора, дето могат да действат много бързо, ако се наложи — ухили се татко.

— Понеже са точно до мястото за напругане отвисоко, та често им се налага ли?... А „Геохимичен център“ какво е?... А „Екзоастрономи“? Това някакви астрономи ли са?

— Да...

— Че те различни сортове ли били? Ужас! А караконджули колко различни сортове имате? И самодиви?

Новият ми татко ме изглежда недоумяващо. Майката обаче само се усмихна:

— Ако си изпиташ сега всичкото питане, какво ще питаш утре?

— Други неща! А досега не се е случвало да си изпитам питането. Никой не е издържал да го попитам всичко, дето ми е интересно. Даже отец Самуил не смогва!

Таткото поклати глава все едно го болеше зъб. Ама... Че нали допреди малко с такова удоволствие обясняваше и без да го питам даже?

— Тези матови стъкла защо светят, като е нощем? Светилници ли имат отвътре? Кой ги пали пред нас и ги гаси, като минем? Я, и през още стъклени врати ли ще минаваме?... Този надпис на стъклото на вратата защо е отзад напред?... Аха! Направо е, ама ако го четеш отвънка! „Институт по транспространствени технологии —

Трансмитерен възел“... Този трансмитер сте го вързали за нещо с възел, за да не избяга ли? Или прилича на въже, та го връзвате на възел? Или е някаква машина?... Ахааа! Да не е някое от онези неща, дето бяха около кръга? По-точно всичките заедно?

Таткото се облещи насреща ми.

— По какво се сети?

— Че за какво друго ще ги храните с въжета, ако не за да можете да ги връзвате една за друга на възел? То си е ясно...

— Оооооххх...

— И колко е топла вечерта при вас! Нашата беше по-студена. Друго време на годината ли е тук?

— Не, просто е по-топло през зимата...

Бяхме излезли в огромен двор, може би колкото манастирския, но навсякъде покрит с черен камък с разчертани по него бели линии. Камъните бяха така добре напаснати, че изобщо не се различаваха фуги — само се сещах, че няма как целият двор да е един огромен гладък камък. Тук-там имаше светилници на високи пръти и се виждаше отлично въпреки нощта. Около двора стърчеше рядък плет от изумително равни и прави пръти. Опитах се да разгледам сградата, от която бяхме излезли, но един ред лампи бяха закачени точно на нея на височината на втория кат и заслепяваха очите. Различих, че е по-широка дори от манастира, но не можех да видя колко висока е.

Тръгнахме през двора, право към нещо, оставено наред него.

— При това там ли отиваме? То какво е?

— Ха сети се, де! — ухили се Христина.

— С колела е... Каруца! Вашенска каруца!

Христина изпищя от смях, майка ѝ също се усмихна. Майка ни, де. Помислих, че се смеят на мен, но видях, че татко се е изчервил като рак.

— Каза ли ти го и Петърчо? — изпъшка накрая Христина. — Дето за пръв път вижда кола през живота си?

— Много ви разбират умовете от коли! — заяви сърдито татко. — Екстра си е, нищо че е старичка. Влизайте сега, че... така де, окъсняхме.

В нещото се влизаше през вратички, като в кошарка или прасешка кочина. Вътре обаче беше чисто и имаше ниски столове с

облегалки, меки като игуменския трон в манастирската черква. Татко ме сбута да седна отпред.

— Това... стъкло ли е?! — Пипнах внимателно полегатото прозрачно нещо пред очите ми. — Не се ли чупи, като друсне каруцата? Я, ама то е и извито?! Е, щом може да се огъва, няма да се чупи, то е ясно. Ама че съм глупав.

Христина се изкиска.

Очаквах татко да доведе и впрегне кон, или поне вол. Не че виждах теглич отпред, ама... де да знам. Вместо това обаче той се пъкна до мен, направи нещо и каруцата изръмжа. Така се стреснах, че едва не изскочих от нея. Додето смогна да се уплаша обаче, тя млъкна. Татко замърмори, заръчка някакви неща по ритлата под кривото стъкло отпред, каруцата ръмжа, млъква, ръмжа, млъква и най-накрая, след поредното заръмжаване, вместо да млъкне, взе, че тръгна сама! Такова чудо не бях очаквал! Добре, че вече бях посвикнал на ръмженето.

— Вози като патриаршеска карета — похвалих я аз, засрамен, че съм обидил татко. — Страхотно е! И това с покрива е хитро. Нашите каруци си нямат покрив и ако завали, се крием под тях. А как върви, като няма коне?

— Как да няма? Седемдесет и четири коня има — усмихна се таткото.

— Да, бе! Да не са невидими случайно? И как я теглят без теглич?... Това не го вярвам. Кажете, де, как върви?

— Има едно магаре — изхили се Христина.

— Даже две — поправи я баща й. — Като не знам кое е по-голямото. И с повече бръмбари в главата.

Колкото коне виждах пред каруцата, толкова и магарета. Но пък друго за гледане имаше колкото щещ.

В оградата пред нас се отвориха сами две врати, по-широки даже от манастирските порти. Каруцата излезе през тях, зави и пое по път, настлан със същия черен камък без фуги. И със също такива бели черти по него, и осветен от светилници на високи колкото дърво пръти. Беше поне петнайсет разкрача широк, може би повече.

— Някакви много широки каруци ли имате, та не могат да се разминат на по-тясно? — Посочих пътя пред нас.

— Че защо да се разминават тук? — учуди се Христина. — Движението в обратна посока е по другото платно.

Погледнах накъдето тя кимна, и направо щях да хлъцна. Тревата отляво беше широка само две-три крачки и отвъд нея имаше още един такъв път! Докато го гледах смаяно, по него профуча с рев нещо, което дори не успях да разгледам, носеше се като хала. А и аз... се постреснах и не го погледнах добре, честно казано.

— Ей това е кола! — заяви възторжено Христина.

Майка ни вдигна рамене, а татко примига и въздъхна.

Отляво и отдясно покрай двата пътя имаше пет-шест разкряча широка ивица, настлана също с камък и задигната една длан над нивото на пътя. По нея на равни разстояния се нижеха ненастлани четириъгълници, от които растяха дървета. А отгатък нея се редяха сгради... ама сгради! Пред тях манастирът изглеждаше като селска къщурка, ако щете ми вярвайте, честен кръст!

Повечето бяха целите осветени и нямаше една с една да си приличат. Квадратна сива сграда, сигурно поне двайсетина ката висока и още по-дълга и широка, и с подредени като по конец прозорци, стоеше до също толкова голяма, но някак подобна на манастирската черква — колони, арки, балкони, големи прозорци... След нея пък следваше по-тясна, но още по-висока, кръгла като огромна бъчва и цялата от стъкло и метал. От другата страна на пътя пък имаше висока само четири-пет ката, но сигурно по-голяма от целия манастирски двор сграда, с някакви светещи букви отгоре и три пъти по-голям от нея двор отпред. Забелязах в двора, пред сградата, двайсетина каруци като татковата. След това пък минахме направо *под* сграда, цялата над пътя, стъпила на няколко човешки боя високи и повече от разтег дебели колони отстрани на двата пътя и в тревата между тях... Значи това им беше селото? Или може би градът? И този път всъщност беше улица?!

На първия кат на повечето сгради, а на някои и на покрива имаше най-различни светещи надписи. Някои нищо не ми говореха: „Боулинг“, „Супермаркет“, „Кинотеатър“. Други беше ясно какво значат: „Топли баници“, „Шивашки услуги“, „Железария“. За „Опера“ се почудих малко, докато се сетя, че ако вали или е студено, е много по-удобно да се опере човек на сушина. Тук май хич не бяха глупави. И май много се перяха — сградата беше доста голяма... Но пък после за „Поща“ се сетих веднага. Щом си имат специална сграда за опирание, сигурно ще им е обичай да си имат и за пощене.

— Какво е това „Рибарска среща“? Там се срещат рибари ли? Вътре, откъдето излязоха ей тия хора? Гледам, че никой не носи риба, не са имали късмет ли?

— Сигурно...

— А „Бърза закуска“? Там има някакви закуски, дето бягат бързо ли? И как ги хващаш тогава? — Разсъдих за момент. — Или просто е място, където трябва да закусваш бързо? Ако е това, не се ли задавят хората?

— Там си има специален човек, който да ги тупа по гърба, докато си изкашлят хапката — обясни татко и се прокашля.

— Ахаааа! Хитро измислено! А коя е Модата?

— Коя?

— Дето живее ей там — посочих надписа „Дом на Модата“. — А... Олеле, Господи! „Гастроном“ — и такъв астроном ли имало?

— Разбира се. Не знаеш ли азбуката? Астроном, бастроном, вастроном...

Христина се изкикоти, но новата ми майка се намеси:

— Василе, не ти подхожда.

— Добре де, добре...

Няколко пъти пресичахме пак такива улици. Над кръстовищата висяха жълти светилници, които мигаха. На разни места завихме наляво или надясно. Тук-там виждах каруци като татковата, които обаче отминаваха, преди да успея да ги разгледам по-добре. Всички имаха по два ярки фенера, които осветяваха пътя много пред тях. На едно място ми се стори, че видях далеч напред да пресича огромна каруца, поне трийсет разкрача дълга и сигурно три боя висока. Ама сигурно се бях объркал — откъде такива каруци?

Веднъж-дваж влизахме под земята и все едно минавахме през пещери. Татко каза, че било, за да могат да се разминават пътищата, без да се пресичат. Така и не разбрах защо — как ще завиеш от един по друг път така? Два пъти минахме по мостове, все едно над река, ама над пътища. Сигурно истинските — още по-широки от нашия, и по четири вместо по два: отстрани на двата по-широки имаше по още един, колкото да се разминат две каруци на него. Това се казвало вътреградска магистрала. Пасва му да се казва с дълго и широко име.

Понякога пък минавахме под мостове. Така и не разбрах пътища ли вървят по тях. Или може би реки. Де да знам, може тук реките да

текат по мостовете, а пътищата и улиците да минават под тях.

След поредното кръстовище големите сгради свършиха и отстрани се появиха по-обикновени къщи с дворове. И те даже повечето бяха на по два ката. Тук само владци ли живеят? Още повече се смаях от това, че май на всички прозорци имаше стъкла. Тукашните владци май бяха по-уважавани и от широкополския — на неговата къща само на горния кат имаше стъкла на прозорците.

— Татко, а Петърчо няма ли бълхи? — разпитваше на свой ред Христина. — И въшки, и... какви бяха? Бактерии?

— Бактерии нямам. Даже не знам какво са. А въшки и бълхи има всеки.

— Имат ги само неграмотници като теб. И глупчовци.

— И как се пазиш от тях, като отидеш да срещнеш добитъка? Аз съм бил глупчо...

— Нямаме добитък — намеси се баща ѝ. — Не виждаш ли, че колата не я теглят коне?

— Вярно! А какво тогава? И защо ме излъгахте за седемдесетте и четири коня?

— Двига... Машина. От метал.

— Ами! Няма я пред нас. — Огледах се. — Нито отзад. И колата няма теглич. Пак ли се шегувате?

— Тук отпред е, под този капак.

— Не ѝ ли е тясно? И затова ли ръмжи така? Да не вземе да изскочи и да ни изпохапе?

— Няма опасност. Капакът е затворен здраво.

— А като искате мляко, пак машини ли доите? И ако и те са от метал, какво им е млякото? И не завъждат ли метални въшки и бълхи? Дето да трябва да ги трепете с ковашки чук? И дето вместо да ви хапят, сигурно ви нагризват ножовете и мотиките?

Татко въздъхна дълбоко и не отговори нищо.

— А като ви се прияде месо? Или спазвате пости? А какво впрягате, като орете? Такива коли ли? Или пускате машините от под капачите и ги впрягате? И как им слагате хамутите? А юздите на този кръг ли ги закрепвате?

— Не виждаш ли, че го държим с ръце? — намеси се Христина.

Аз обаче не ѝ обърнах внимание:

— А тези машини къде пасат? И обикновена трева ли или някаква метална? Ако е метална, как я косите за зимата? С ковашки секачи и пили?

— Не пасат трева — заяви татко.

— Какво тогава ядат? Въжета като трансмитера ли?

— Нищо — подсмихна се под мустак той. — Само пият от време на време. Така са научени.

— А не умират ли скоро след като ги научите да не ядат? При нас обикновено така става. Само на вода как ще изкарат дълго?

— Не пият вода, а спирт — уточни Христина.

— Това какво е?

— Като вашето вино, ама по-силно — обади се таткото.

— На тате ще му хареса ли? Другият тате, имам предвид.

— Не знам. — Татко лекичко се изчерви и метна поглед към майка ни.

— А ще престане ли и той да яде, ако почне да пие спирт вместо вино?

— Както е денатуриран, сигурно доста скоро...

Каруцата зави по една съвсем малка като за тук уличка — към десетина разкрача широка. Мина няколкостотин разкрача и спря. Докато се чудех какво става, две врати в оградата отстрани се отвориха сами и каруцата влезе в двора. Вратите се затвориха зад нея.

— Стигнахме, хайде слизайте.

Измъкнах се и се огледах. Точно отпред на улицата имаше светилник на прът, та всичко се виждаше добре. Къщата беше на един кат, но по-широка от нашата на село. Сигурно има поне шест-седем стаи, прецених набързо. Само дето никъде из двора нямаше нито обор, нито кокошарник. Даже куче не се разлая. Уж такава голяма къща — а иначе толкова ли са бедни новите ми родители? Щом тук няма свещеници, надали ще има и кой да подкани по-богатите да им помогнат. Затова ще да е.

Христина човъркаше нещо по входната врата. Чух изщракване, вратата се отвори и новата ми сестричка хлътна вътре. Ние с мама обаче изчакахме татко. Той първо вкара каруцата в някакъв хамбар, чиито врати също се отваряха и затваряха сами, и чак тогава дойде.

— А няма ли да вържете вратите на оня хамбар?

— Че защо да ги връзваме?

— Ами, хамбар с врати, дето се отварят сами, дали ще може да опази каруца, дето върви сама? Нещо не съм сигурен. — Изгледах подозрително хамбара. — И както и портите ви се отварят сами...

— Няма страшно. Колата е уморена и ще спи сега — обясни татко. — Няма да се събуди цяла нощ.

— Даже и утре може да не се събуди лесно — смигна му мама. Той въздъхна, но тя го хвана за ръката и му се усмихна.

Аз пък се успокоих.

Като влязохме в къщата, щях да стана разноглед. То не бяха светилници, дето сами се палят, не бяха врати, дето сами се отварят, не бяха какви ли не стаи, столове, маси, чудесии... Спряхме пред една врата, на която имаше нарисуван чучур на лейка.

— Хайде да се къпете и по леглата! — заяви татко.

— Къпал съм се преди само месец — обадох се аз. — Пак ли трябва?

— А зъбите мил ли си ги тази година? — прихна Христина.

— Защо да ги мия? Нали не ям мръсни неща?

— Тук така е прието — обади се миролюбиво татко. — Както в манастира да се молиш.

— Защо?

— Трябва да спазваш хигиена — поучително заяви Христина.

— Тая хигиена някоя от машините ви ли е? И как така се пази с миене? Бяга от миризма на немито или какво? — Затова, значи, ние нямаме машини, а те имат! Ето каква била работата.

Татко пак извади отнякъде парче плат и си избърса челото.

— Просто се изкъпи и толкова. Става ли?

— А... не е ли по-добре да не топлим вода сега посред нощ, а да се окъпя утре?

— Хайде, хайде, не се измъквай — усмихна се мама. — Има топла вода. Василе, покажи му как да се оправи с крановете. И му помогни да се изкъпе както трябва.

— А въшките и бълхите му? — обади се Христина.

— Няма. И вредни бактерии няма. Трансмитерът е настроен да не прехвърля такива неща — обясни татко. — Като апаратурата за лекуване на рак, виждала си я, когато баба беше болна. Влизай, Петърчо. Ще се учим да се къпем. Както се къпе човек тук.

Крановете бяха страхотна работа! Татко ми каза да внимавам с този за топлата вода, но не се сети да ме предупреди какво прави душът. Отвън Христина щеше да се скъса от смях, като ме чу... Като ми мина уплахът, продължих да оглеждам всичко.

— Крановете и душът сами ли се чистят от ръждата?

— Защо да се чистят сами?

— Ами в къща, в която вратите се отварят сами и лампите светват сами, сигурно и желязото се чисти от ръждата само. Нали?

Татко поклати глава отрицателно.

— А как тогава не ръждясват на всичката тази вода? Или вие ги лъскате всеки ден?

— От специално желязо са, дето не ръждясва.

— И такава ли имало?!... А сапунът направо е страхотен! Как така не люти на очите? И защо мирише на рози?

— Така е направен.

— Много е хитър! Сега разбирам как търпите да се къпете всеки месец. Нищо чудно и аз да се науча. С тая топла вода и тия хитри врътки може даже по два пъти на месец да почна... Това какво е?

— Паста за зъби. Като сапун, но специално за зъби. Ей тая капачка се отвинтва и тубата се стиска... Стиска се полека. Остави, аз ще избърша стената... Ъ... и какво сега, вкусна ли е?

— Като листа от джоджен. И още нещо, не знам какво.

— Харесва ти, значи?

— Много! Може ли да си хапна още малко?

— Пастата не е за ядене, Петърчо. Само за миене е. И... ей, ей! Една туба е множко за едно миене!

— Язык! Толкова е вкусна, пък да не е за ядене! А нея от машини ли я берете? Или всъщност как я правите? И как сте я вкарали в това? То какво е? — Зачоплих тубата с нокът. — Аха! Метално е под боята!... Сетих се! Това са черва от машина! И ги пълните с пастата като суджуци. Нали? А как колите машините? И как после ги дерете и нарязвате? Не се ли чупят ножовете?

Татко ме изгледа отчаяно.

— Утре ще се занимаваме с въпроси и отговори.

— Ама защо утре? Докато си легна, имаме време!...

Докато Христина се къпеше, татко ме разведе из къщата. Стаите наистина бяха към десетина, отделна за всеки човек и още разни

други. И за мен също — имали си една в повече, специално за ако се появи братче на Христина. Тя пък се изкиска и ми обясни, че допреди да дойда, тук спели татко и мама, а техните стаи им били само да работят в тях. Това пък съвсем не го разбрах. Нали уж татко работеше в оная сграда с машините, дето ги връзват на възел?

Даже и отходното място беше вътре в къщата, в отделна стая. Докато татко не ми показва колко е чисто и как не мирише, мислех, че се шегува. И подът беше по-чист и от трапезите в манастира. Колко ли зор виждат да го поддържат така, ум не ми побира. А защо им е нужно пък съвсем... Много исках да питам татко какво ли не, ама той нещо се назлъндисваше. Нищо, и утре е ден...

Само стаята на мама беше като вкъщи — светилник, дето много приличаше на тези в манастирската черква, дървено легло и столове, черги на пода, сламени плетеници и паници по стените (така и не разбрах защо не стоят в кухнята). В стаите на татко и Христина, а и в моята имаше само по една маса и един-два стола, и онези странни кутии на масата. Всичко останало изскачаше от стените, като пипнеш тук или там — отваряха се шкафове, светваха светилници, стените ставаха на прозорци към къде ли не, излизаше легло... Първия път леглото ми изкара акъла, нищо че бях виждал вече такова в стаята на Христина. Ама пък после се оказа разкошно! Чисти чаршафи, хем равно, хем меко — за такова сигурно ще ми завиди и околийският владика!

— Събуди се, Петърчо. Време е за закуска.

Отначало не можах да се сетя къде съм. До леглото стоеше новата ми майка.

— Бягай да се окъпеш и да си измиеш зъбите. Тук са дрехите ти, а закуската е в трапезарията.

— Тая нощ нито съм се цапал, нито съм ял нещо мръсно! — На тоя свят май имаха, ама наистина глупави обичаи. — И къде са ми елекът и потурите? — Огледах подозрително дрехите. Бяха панталони и фланелка, точно като на Христина. — Така не се ли обличат тук момичетата? — Новите ми мама и татко се обличаха също така, ама те са възрастни, за децата де да знам.

— Основно момчетата. Христина мрази роклите, защото не са удобни за пакости.

— Ахаааа! Значи ако не върша достатъчно пакости...

— А, не, не, моля те! Обещавам да не позволя да ти облекат рокля. — Мама тръгна към вратата. — За миенето — тук така е прието. И закуската е доста, няма нужда да си дояждаш с пастата за зъби.

Докато се къпех, все пак реших да се оглеждам за някоя по-сериозна бяля. И по-бърза за правене. За всеки случай.

Трапезарията я намерих много лесно — по уханието на топъл хляб и мляко. Оказа се, че има и масло. А голямата стъкленица с мед на масата ме смая.

— Ама Коледа не мина ли вече? Защо тогава се гощаваме така?

— То пък едно угощение — намръщи се Христина. — Мамо, нямаме ли мюсли? Или корнфлейкс? И защо млякото е без какао? — Тя дъвчеше хляба с такова изражение на лицето, все едно е дървен.

— За омекотяване на културния шок — поясни татко. — Новото ти братче има нужда да привикне. Нали, Петърчо?

— Мхъ-м! М-м!

— Той може да има нужда, но аз нямам! Особено към такива глупости... И нали не е възпитано да се говори с пълна уста?

— Не е възпитано изобщо да се говори на масата. И да не ядеш, когато са ти сервирали... Петърчо, внимавай да не се задавиш. И ако ти харесва, има допълнително.

— Фолфо?

— Колкото искаш.

Глътнах си залька отведнъж.

— Може ли още десет филии? Не, двајсет!... Какво му е смешното? Такова ядене се яде веднъж в годината! Страхотно е!

— Добре, че е само веднъж. Не смогвам да го сдъвча. — Христина продължаваше да се мръщи.

— И аз. Направо го гълтам. А... има ли още мъничко мляко? И защо още само три филии?

— Ако ги изядеш, ще има и още. Ето ти и мляко. — Мама ми наля пълна до ръба чаша. — Не се безпокой, утре закуската няма да е по-лоша. И вдругиден също. Това ни е обикновената храна... Василе, тупни го по гърба! По-силно!

Едвам успях да изкашлям хапката.

— Вие да не сте най-охолните в селото? Или в града? Имате си карета като на Митрополит, ядете всеки ден като на Коледа. А какво ли ще е на Коледа, ме е страх да си представя. Или тогава ядете по-бедно?

— По случай идването ти може и да отпразнуваме Коледата пак. По стар стил — усмихна се мама. Тя май никога не се мръщеше.

— А това мляко от машина ли беше? Няма вкус на метал. — Помирисах за всеки случай чашата.

— От крави е — отговори татко. Видя, че отварям пак уста, и набързо продължи: — Обикновени, като вашите. И нямат бълхи и въшки. В целия ни свят няма. И маслото е от такова мляко. Хлябът също е от брашно, а то — от жито, точно както при вас. Само медът е синтети... от машина. Само че тя го прави точно като пчелите.

Опитах се да си представя как колата на тате прехвърча от цвят на цвят. И след това се завира в кошер да остави събрания мед. Нещо не се получаваше. Щом го казват, сигурно е истина, де. Ама ще искам да го видя. Колкото се може по-скоро. Само че...

— Тая машина много ли жили?!

— Не жили изобщо — пак се усмихна мама. — Искаш ли още филии?

— Ох, не мога. Май... май попреядох.

— Най-сетне! — Христина стана от масата. — Хайде с мен на училище! — Тя потри ръце и очите ѝ проблеснаха.

— Няма как да е с теб — обади се татко. — Ще трябва да тръгне в първи клас.

— С тригодишните?!?

— Такова братче си си подбрала. Съжалявам, ако ти се смеят заради него.

— Ама аз съм учил! — опитах да се защитя. — Знам много неща. Да чета, да пиша, да смятам...

— Така ли? Можеш ли да извадиш корен квадратен?

— А вие да не би да можете?

— Можем, естествено! — тросна се сърдито Христина.

— Искам да видя! Къде ви е градината?

— Нямаме градина — заяви мама. Май се беше разхълцала.

— Като няма градина, и аз мога да вадя каквито корени щете! То много лесно така!

— Ей затова е нужна математика — поучително заяви татко. — Да не...

— Каква мотика?

— Ооооох...

— Някаква специална за корени ли? Ами по-големите корени с какво ги вадите? С някакви машини ли?

— С компютри! — заяви гордо Христина.

— Ще ми кажете ли най-сетне какво са тия компютри?

— Ами това на масата в стаята ми е компютър.

— Тая кутия? А стига, бе! Те и за това ли стават? Че как ги завирате в корените? Понеже са квадратни, та затова вадите с тях квадратните корени ли? А за обикновените корени сигурно си имате някакви по-заострени? Като нашите кирки и клинове?... — Брех, да се не нада човек! Ако Христина не го беше казала, без да се изчерви, нямаше да повярвам за нищо на света.

— Виждаш ли, компютърно мое поколение? — Татко поклати изразително глава към Христина. — Каквото и да правиш, няма как да учите заедно.

— Ти ще кажеш! — подскочи Христина.

— И как ще стане, ако може да зная?

— Той ще ни настигне бързо. Петърчо, можеш да учиш бързо и много, нали? Както да играеш шах?

— Амиии...

— Ето, виждаш ли, татко — може!

— Чакайте де, няма ли да ми обясните за оная мотика за малките корени? За квадратни корени и тя ли е квадратна като компютрите?

— Ако има кой да седи и да учи с него. Нито аз, нито майка ти имаме това време. — Татко усърдно се правеше, че не ме чува, и по физиономията му беше изписано такава тъга, сякаш градушка му е съсипала единствената нива.

— Аз го имам! След училище.

— Глупости. Теб още от първи клас те пускат в следващия само за да не се похабява компютърният ти талант. Иначе нищо не знаеш както трябва.

— Не е вярно!

— А нещата трябва да се учат от край до край, последователно, точно както е по учебник — продължи татко, все едно не я чуваше. —

Ти на времето не щя да си четеш учебниците, че сега ли?

— Ще ги чета, и ще учим заедно с него!

— И ще си зарежеш другото учене. Не разрешавам!

— Няма да го зарежа! Ще уча и двете, ако трябва и през почивните дни!

— Дрън-дрън. Мария, давай да оправяме масата и да тръгваме на работа. Христинините приказки и двамата ги знаем колко струват.

Христина тресна чашата си на масата така, че млякото се изплиска по покривката, и изхвъркна от стаята. Докато преброя до пет, хлопна и външната врата. Мама и татко се спогледаха и изведнъж пригнаха да се смеят така, че им потекоха сълзи.

— Василе, как ти хрумна? — успя най-накрая да каже мама.

— Елементарно. На Хефест открай време използват енергията на вулканите. А наскоро на Океания правиха опити да оползотворяват тази на тайфуните...

— Какво са това вулкани и тайфуни? — намесих се аз. — Някакви междусветски бедствия ли?

— Е, не чак междусветски...

— Значи Христина е нещо повече от тях? И какво са пък Хефест и Океания? Някакви места ли?

— Ще научиш. Да видим все пак дали ще го направи, де.

— Кое?

— Да си научи всичките пропуснати уроци. Като изключим компютърните дисциплини, е учила горе-долу колкото тебе. И като изключим последния месец. Ако не се бях зачудил защо по цял ден четете учебници, никога нямаше да се сетя да прегледам записите в Центъра.

Лукавото пламъче в очите на татко не угасваше. Тук имаше нещо... Замислих се и внезапно ми просветна.

— Значи затова всъщност ме измъкнахте и осиновихте? И сте казали на Христина да не казва, че мога да играя шах, точно за да каже? И Съветът да ви накара да... Ама големи сте хитреци!

— Амиии... как да ти кажа... — започна татко. — Работата е там, че... всъщност... така да се каже...

— Ти да не си помислиш случайно, че татко ти е голям поклонник на шаха? — усмихна се мама. — И че винаги е искал да има дете гениален шахматист? И да не вземеш да се сетиш защо

Христина толкова мрази шаха? Моля ти се! Съвсем заради друго те измъкна, няма нищо общо с това! — Тя изгледа татко лукаво и пак прихна.

Той се изчерви като домати.

— Мария, не е педагогично...

— Петърчо, да имаш да кажеш нещо? Защото татко ти май няма какво.

— Да. Че е наистина добър шахматист.

— Щом може с един ход да взима две фигури ли? — Мама усмихнато погледна татко.

— Три. И да си спази дадената дума.

Татко направо грееше като слънце.

Сутринта мина в ходене по разни места. Направо ми се взе акълът колко неща за гледане имало тук. И колко за питане има около тях.

Тоя град беше, ама грамаден! Татко ми каза, че това била столицата на света, нещо като Свети град при нас. Да, ама като си представям Свети град по разказите на отец Самуил, тая столица тук ще да е поне двайсет пъти по-голяма! Просто ум не ми побираше къде се ражда толкова храна, че да има за всички тук. Сигурно я карат от дни път. Може и от повече — то самият град май беше поне един ден път, докато го пресечеш.

Другото бяха сградите. Бях видял вече доста, ама се оказа, че имало и още, и още по-големи. Татко ми показа онази, в която бях пристигнал на този свят и в която работел той — да я видя и денем. Беше като планина. Това, което бях видял от нея през нощта, се оказа късата ѝ страна. Преброих осемнайсет ката и беше поне три пъти по-дълга, отколкото широка. Имала била дворове и отвътре даже! Нищо чудно да е по-голяма даже от Патриаршеската катедрала в Свети град.

Като казах на татко какво мисля, той ми рече да изчакам малко, докато видя сградата на Научния съвет. Там вече направо изгубих ума и дума. Чак не можах известно време нищо да попитам. За радост на татко. Научният съвет беше само малко по-широк от работата му, ама няколко пъти по-висок! Опитах се да преброя катове, ама като стигнах докъм седемдесет, ги обърках. Горките съветници, дето живеят

в него! Сигурно докато слязат надолу и се качат после догоре, капват. Ако не живеят горе, де. Ама тогава пък, като трябва да си орат нивите, просто не ми се мисли. Сигурно е голямо наказание да си съветник тука.

Навсякъде беше пълно с каруци като татковата. Мярнах даже една-две огромни като оная нощната — май не ми се беше привидяла. Добре, че повечето улици бяха по петнайсет и отгоре разкрача широки, и по още толкова в другата посока. И където се пресичаха, светилниците над кръстовищата, вместо да мигат жълто, бяха почнали да сменят най-различни цветове. Татко каза, че показват кога кой да минава. Така и не разбрах с кой акъл са сложили зеленото да е за минаване, а червеното — за чакане. При нас зеленото го чакаме да узрее и като стане червено, действаме. Ама татко каза, че така било прието и всички били свикнали, та било трудно да го сменят.

Таман вече се бях шашардисал съвсем, и дойде ред до лечителницата. Тук ѝ казват медицински център и е десетина сгради, всяка с по не знам колко ката, бях се отказал вече да броя. Много се чудех защо татко ме води там, след като не съм болен, ама така било трябвало.

И излезе прав. Не съм подозирал, че има толкова лечители — така де, доктори — на света! И че всичките имат да ми проверяват по нещо. Намериха ми толкова болести, че ми се зави свят — какви ли не ензими, няколко цвята кръвни телца, а пък хромозомите вече съвсем ги забравих колко бяха.

По едно време се бяха съвсем отчаяли и щяха да ме водят да ме... те му казват културно, де — да ми правят скопия. Сигурно заради хромозомите — чух, че правели нещо и на поколението. Как точно, не знам, може би щъркелите се плашат от тях и бягат... Като чух, всичките доктори не можаха да ме хванат. След като половината си направиха синини и цицини от гоненето, ми обещаха, че нямало да ми правят нищо. Беше ме страх да не ме лъжат, ама си спазиха думата. Само ме погледнаха на нещо, дето виждало човек отвътре, без да го режат.

Накрая не знам какво се объркаха, ама забравиха за болестите и заявиха, че всичко ми е наред. Татко беше страшно щастлив. Аз още повече. Особено като си припомнех за хромозомите и скопията.

После отидохме в една друга голяма сграда, която татко нарече спортен център.

— Тука какво правят хората?

— Спортуват.

— Това какво ще рече?

— Ами тичат, вдигат тежести...

— Това хубаво, ама какво вършат? Закъде тичат? И защо? И какви тежести вдигат, жито ли товарят? Или камъни местят? Нещо строят ли? Или товарят и разтоварват?

— Правят го ей така. Да са здрави и силни.

Това не можах да го разбера.

— Тичат и вдигат тежки неща ей така, без да правят нищо? Че защо тогава не правят нещо полезно? Да хванат примерно да градят къщи или църкви — ще има камъни и тухли за вдигане колкото щат. Или като така и така тичат, да носят каквото има да се пренася? Цяла такава сграда, построена специално за да се върши сума ти работа нахалост? Това не го разбирам.

— Ами... така е прието, Петърчо. Така са свикнали. — Татко въздъхна и май се поизчерви.

Тръгнахме по някакъв коридор с много врати по него. Влязохме през една, на която пишеше „Градски шахматен клуб“.

Зад вратата имаше голяма зала с много маси и столове, като в манастирската трапезария. По всички стени бяха окачени портрети на разни чичковци и лелки. Покрай едната стена по масите стояха редица кутии като тази в стаята на Христина. На повечето други маси също имаше някакви кутии, по-малки от тези покрай стената и с по два бели кръга с черни мустаци във всеки.

Край една от масите встрани дремеше чорлав мъжага със сини панталони (тук май всички мъже, че и доста от жените ходеха с панталони като циркаджии) и размъкната бяла риза, ама без яка, копчета и ръкави, и с надпис „Винаги готов!“ и лице на усмихната мома, извезани на нея. Татко тръгна право към него.

— Какво става, Минчо? Какъв гамбит обмисляш?

— С меко легло — отвърна сънено мъжагата. — Таман ми свърши нощното дежурство. Ако не бях чул какво е станало, щях направо да ида да спя. Това ти е, значи, шахматното чудо? Петърчо ли се казваше?

— Какво е гамбит? И за какво са ви всичките тези кутии тук? Христина се оправяше и с една. Също ли държите в тях демони като Арканус? Това трапезария ли е? И шаха на кесии като нас ли го играете, или само на дъски, като тези от образите? А кой ви дялка фигурките? Сигурно е голям майстор. Тези на татко бяха изпипани като за подарък на самия Патриарх. А тези кутии с кръговете с мустациите какво са, машини ли? И за какво са пък те? Да не би да събират мед? Или помагат нещо за шаха? А...

— Часовници са. За отмерване времето за мислене — прекъсна ме татко. — Минчо, затвори си устата, че ще ни лапнеш и двамата. Просто Петърчо е прекалено любо... знателен. Ще му свикнеш. Надявам се.

— А, само се прозявах — сепна се Минчо. — Спокойно, ще му свикна, какво толкова? Идва от Ортодокс човекът, нормално е да не познава нещата тук... Петърчо, татко ти твърди, че направо си го разсипал на шах. И че си го направил почти без да си играл преди това. Вярно ли е?

— А, играл съм преди това цели четири игри. Лично с отец Геласий, старшия преписвач на манастира ни. И още няколко наум сам със себе си.

Минчо премига и ме изгледа внимателно. Сбърчи вежди, след това махна с ръка и се усмихна:

— Страхотно! Ще ми покажеш ли тогава как играеш? — Май беше забравил, че му се спи. Бръкна под масата и измъкна дебела дървена дъска. Тя се оказа куха и пълна с фигурки, а по стените й имаше квадратчета. Татко придърпа един стол и седна да ни гледа със светнали очи.

— Нищо не разбирам — обади се Минчо на седемнайсетия ход. — Дотук направо ме шашна колко добре се защитаващ, защо оплеска нещата така? Дамски гамбит, след това продължение по Берцелиус... и отведнъж някаква глупост!

— Ще разбереш — отговори татко. — Скоро.

След още три хода Минчо загрижено се обади:

— Защо играеш дамата там? Взимам ти я веднага. Ако искаш, си върни хода.

— Не искам.

— Хъм? Хубаво. И ако поне малко мислеше, щеше да играеш много по-добре. Сега ти взимам и топа, а след него и офицера. Какво? Защо си даваш и другия топ?... Тия двете пешки май също са ти излишни... И другия офицер... Василе, шахматното ти чудо май попрехвалено излезе. Петърчо, предаваш ли се?

— А вие?

Вече бях побеждавал отец Геласий само с кон и три войника и бях страшно любопитен мога ли да го направя само с кон и два.

— Шегуваш ли се?! Почна отначало добре, а сега както съм тръгнал... И тези три пешки хвъркват, заедно с коня... А!

Татко се беше ухилил така, че му се виждаха и кътните зъби. Минчо мълчеше и зяпаше дъската, все едно го е ухапала по пръстите.

— Какво ще стане, както сте тръгнал? — попитах аз.

— Ъ... ъ! Т-т-това пък какво беше!

— Ами кой ви караше да взимате тогава царицата? Ако не бяхте, щях да ви бия след четири хода повече. И изобщо нямаше да стане толкова красиво... Какво ще стане, както сте тръгнал? Къде ще ходите?

Минчо стана и отиде до една странична врата. Отвътре се чу шум от вода. На връщане лицето, косата и фланелката му бяха чисто мокри.

— При вас с дрехите ли се миете? — попитах аз. Сигурно, де. Щом се мият всеки ден, че и по повече от веднъж, нищо чудно. То иначе човек само се съблича и облича. — И това ли ви е уговорката? Който изгуби играта, да се мие? А имате ли уговорка, който спечели играта, да пропуска едно миене?

Минчо през това време бързо пренареди фигурите за начало.

— Да пробваме пак?

Втората игра не стана толкова хубава като първата, но свърши още на двайсет и петия ход. За щастие, понеже Минчо този път мислеше по сума ти време между ходовете. И ме поглеждаше от време на време така стреснато, все едно ще го изям. Всъщност трябваше да продължи още шест хода, но той се предаде.

— Да кажеш нещо? — попита победоносно татко.

Минчо премига малко, след това въздъхна:

— Прав беше. Няма да му свикна лесно.

— Нали?

— Ми... такава животно просто нема!

Аз бързо се огледах, но не видях нищо. Ясно защо, де.

— А като го няма, какво е?

Минчо не отговори.

— Аз ще прескоча до Центъра — заяви татко. — Ще се върна до час. Ще дойдат ли скоро другите от клуба?

— Дошли са вече — гръмна силен глас зад гърба му. Собственикът на гласа се оказа нисък и плешив дебеланко. В ръка държеше мрежа, като рибарско серкме, но пълна с домати. Зад него надничаха още няколко души. — Василе, тече ти маслото на колата.

— Да не се подлъгваш от онзиденшното петно?

— Не вярвам. Виждаше се как подлизва.

Татко се умърлуши. Дебеланкото го забеляза и бързо смени темата:

— Довел си момчето ли? Здравсти, юнак. Какво става, готвите се да играете с Минчо ли?

— А, играхме вече, стига ми толкова — бързо отговори Минчо. — Искаш ли някой от вас да се пробва?

— Аз. — Дебеланкото заподрежда фигурите. — Кога пристигнахте? Направо от трансмитера ли идвате?

— А, не. — Дали тук ловят домати в реката, вместо да ги садят в градина? Трябваше да го питам после. — Първо ходихме до вкъщи да спим, и после до медицинския център. С каруцата на татко... Защо се смеете?... Добре де, забравих, че е кола, а не каруца... Ама стига де! Ако искате да знаете, по-хубава е от каруцата на другия ми татко!

— Убеден ли си? — едвам изхърка дебеланкото. Дъската стоеше до него, подредена наполовина — беше забравил от смях за фигурите.

— Ами... горе-долу. Само дето каруцата на другия татко я возят два коня, а тази не разбрах седемдесет и четири коня ли, или едно магаре. Сигурно ще да е някакво много яко магаре...

Татко се върна чак към обед.

— Какво става, мач на няколко дъски ли правите? И къде е Петърчо?

— Ами те всичките искаха да играят срещу мен и за да не им губя времето... — обадох се аз от канапето в дъното на залата.

— Почиваш ли си? Те тогава срещу кого играят?

— Срещу мен. Те ми местят фигурите, аз само казвам къде. Спестявам си обикалянето.

Татко застина за няколко удара на сърцето. След това бавно пристъпи напред и огледа дъските. Към двайсетина от играчите вече се бяха предали, още около толкова мислеха напрегнато. Един от тях премести фигура:

— Кон на еб.

— Офицер на с4 — отговорих. — Татко, тая работа с имената на полетата била страшно хитра! Не разбирам защо изобщо са ви дъските и фигурите — не е ли по-просто само да си казвате къде играете?

— Ооооооххх... На кой ход сте? — попита татко.

— Различно. Чичо Стоимен примерно е вече чак на трийсет и втория, а онази какичка там, не си каза името, е още на единайсетия. Играят различно бързо и някои дойдоха по-късно, и също искаха да играят.

— Лудница — промърмори татко. — Направо не е честно! Идва от някаква забутана манастирска килия на средновековен свят, и туп — лежи си на канапето, и... Това просто на нищо не прилича! Не е честно!...

— Съжалявам, татко, ама ме заболяха краката! Първия път ми се зави свят от обикаляне на дъските. Честно ли е те само да седят, а аз да обикалям като улав?... Пък и сега играя с по две пешки по-малко, понеже ги карам те да ми местят фигурите. Така нали е по-честно?

Татко обиколи дъските мълчаливо. Спря за малко пред онези пет, на които бях победил така, че фигурите да напишат по една буква от името ми. След това придърпа най-близкия стол изпод масата, без да гледа, и седна като подсечен. Чу се изджвакване и от стола закапа доматен сок. Татко май въобще не забеляза.

— Аз се предавам — обади се чичо Стоимен. — Още поне шест хода напред нямам как да се измъкна от мелницата. А след това съм с почти гол цар.

— И аз се предавам — добави унило Минчо, който втория път беше решил пак да се пробва, заедно с другите. — Тая вечер ще се напия с гаранция. Стопроцентова.

— Много ли е отлежала гаранцията? — попитах аз. — Тате веднъж спечели на бас дамаджана петгодишна анасонлия и като я

изпи, реши, че сме караконджули. Едвам избягахме.

Залата изведнъж млъкна и всички зяпнаха татко.

— Не става дума за мен — сепна се той и се изчерви. — Какво ме гледате, де? Петърчо говори за другия си татко. Нали, Петърчо?

Чуха се няколко сподавени изхилвания.

— Абе вие всичките за мезе ли ме взимате?

— За основното питие — подшушна чичо Стоимен.

Изхилванията станаха повече.

— Така ли?!... Я ми кажете как свърши първият мач!

В залата настана гробна тишина. Всички забиха очи в земята. Татко ги изглежда унищожително. Май се готвеше да каже нещо, ама се отказа.

Минчо в това време се озърна крадешком и се заизмъква към изхода.

— За довечера ли беше пиенето? — викнах подир него. — Искам и аз да дойда. Да гледам.

Всички се обърнаха към Минчо. Той се изчерви още повече от татко.

— Аз... де да знам... Защо?

— Тате, другият де, като пийне повечко от нещо с такова вързано име, и после не помни какво е правил. И ни пита тайничко наистина ли той е впрегнал коня на обратно, или някой се шегува. Та е добре и на вас да има кой да ви каже после...

Залата се тресеше от смях.

— А, и как се казваше онова вашето? Стопроцентовото?

Физиономията на Минчо стана тънморавна и той излезе тичешком.

— Петърчо, смяташ ли, че някой от останалите има смисъл да продължава? — попита татко, след като успя да си поеме дъх.

— Само чичо Ангел. Първия мач завършихме наравно, съвсем замалко не ме би. А сега отказа да съм с две пешки по-малко.

Този път обаче го бих, макар и чак на четиридесет и четвъртия ход. После изиграхме само двамата още две игри — на първата го бих на четиридесет и първия ход, на втората — на тридесет и шестия. Татко направо не можеше да седне на едно място. Не знам заради мен ли, или заради доматиеното петно отзад на панталоните му.

— Невероятен е — заяви чичо Ангел, възрастен мъж с посивели мустаци. — Става от игра на игра по-добър. Ако продължава така, не бих се учудил да настигне Арканус.

— Петърчо, запознахте ли се с Ангел Братоев? Несменяемият шахматен шампион на света ни вече десет години, председател на централния шахматен клуб и основният, тъъ, родител на Арканус.

— Несменяем допреди малко — усмихна се накриво чичо Ангел.

— Страшен син имате — реших да го похваля, за да го утеша. — Нищо че е толкова малък. Такива мускули има, че му завиждам. А пък как само играе...

Чичо Ангел ме гледаше недоумяващо.

— Искаше да види Арканус и му показах емблемата... — сконфузено се обади татко.

— Хм... И сигурно си му обяснил как го държиш в ей толкова голям диск? — ухили се чичо Ангел. Всички пригнаха, а татко се изчерви като домат.

— Щом държиш, пробвай ти да му обясниш!

Обясняването продължи към... три секунди? Три минути? Обърках ги тия тукашни мерки. Абе, от обяд докъм средата на следобед. Като свърши, или по-точно като се отказаха и последните обясняващи, всички се бяха изпотили и няколко маси бяха покрити с гъсто изписани листове хартия. Тук направо за нищо я нямат! В манастира, ако похабиш лист, отец Геласий ушите ще ти откъсне...

И така и не стигнаха до обяснението как държат Арканус в онази кутийка. Едно поне беше утешително: щом хардуерът е като кръстовете и иконостасите, а софтуерът — като Светия дух, значи не са нещо дяволско. Макар че не знам дали на тоя свят има Бог и дявол, де. Даже евангелие още не съм видял никъде. Сигурно вместо него имат други свети книги. А може би и други Бог и дявол.

— В кое училище ще го запишеш? — попита чичо Ангел и си избърса потта от челото.

— Ще е на персонално обучение. Поне отначало. Ще видим колко ще издържи учителката.

— Сигурно е голяма работа, за да се захване. Бих й стиснал ръката с удоволствие. Впрочем познавам ли я?

— Как да ти кажа... Помниш ли турнира миналата година? Когато се оказа, че вместо срещу Арканус десетимата играете един срещу друг?

— Дъщеря ти? Ще го обучава?!... И на компютри ли ще го учи?!?!... — Посивялата коса на чичо Ангел започна бавно да се изправя и мустаците му настръхнаха като на котарак преди сбиване.

— Спокойно, той е по-кротък. Може даже да ти помогне за Арканус.

— Какво има Арканус да му помагам? — обадох се аз. — Да го уча на шах? Че той щеше да ме накълца на кайма, ако не ви беше хванала Христина, че тайно го питате къде да играете.

Малкото останали хора отведнъж зяпнаха татко, а той се изчерви повече и от догат.

— Чичо Ангеле, а как става това да имаш такъв син? — продължавах аз. — Каква ще да е пък майка му? Може ли да се запозная с нея? Или я държите в някаква друга кутия?

— Арканус съм го правил основно аз — въздъхна чичо Ангел. — С помощта на някои от новите ти познати тук и на някои от други светове. Затова татко ти казва, че съм му родител. Това, което си видял, е само изображение. Много е известно и затова му го сложихме за емблема. Арканус е просто софтуер.

— Значи е някакъв роднина на Светия дух?... — Размислих малко. — По майчина линия? Какъв му се пада? Брат надали, иначе майка му трябваше да е Богородица, нали тя е майка на Христос, а той и Светият дух са едно и също. Пък нея не помня да пише в житиетата да е софтуер. На иконите я рисуват като човек. И само с едно дете... А ако му е баща, тогава значи е Бог-отец. Който е и самият Свети дух. Тоест си е баща сам на себе си. И с Христос е същото — едновременно му е баща, син, братовчед и всякакъв друг. А по линия на Светия дух пък гълъбите са му братовчеди. И племенници, чичовци и прочие. А гълъбиците са му сестри, лели, тъщи и всякакви други. И прочие. И няма как вие да сте му баща. Освен ако не сте тайно Бог-отец... — Размислих малко. — Признайте си честно, не сте ли Бог-отец? Нали той може да се явява всякак. Ако сте, всичко си идва на мястото...

Чичо Ангел мигаше на парцали. Татко се чудеше къде да се дене, а околните се кискаха и си шушукаха.

Какичката, която дойде последна, се провря между другите и застана пред нас:

— Как прикрихте следите на измъкването от Ортодокс?

— Отговорникът на света му реши да ги прикрие той лично. Беше здравата ядосан — отговори татко.

— Заради нарушението на Конвенцията ли? — ухили се тя. — Вярно ли е, че е наредил автоматично блокиране на трансмитера при съмнителни ситуации, дори за изследователи? И че сте му обещали какво ли не, за да си оттегли нареждането?

Татко изсумтя нещо и ме дръпна да си тръгваме.

— Петърчо, къде си учил шах? — обади се отзад един едър момък.

— В Петлевския манастир — отговори вместо мен татко и се ухили.

Кимнах утвърдително.

Едрият момък сбърчи вежди, помисли мъничко, бухна се на стола пред един от компютрите и затрака бързо по дъската пред него. Татко ме задърпа още по-енергично. Когато излязохме навън, го попитах:

— Защо се смяха така на Минчо?

— Той много обича хубаво вино, но хич не носи на пиене. След две-три чашки почва да приказва и да прави какво ли не, и после не помни какво е правил, точно като другия ти баща. И често се шегуват с него на тая тема, въпреки че пие много рядко.

— Защото му се смеят ли?

— И защото работи като спасител към изследователския център. Ако някъде изследователи закъсат нещо, той е един от групата, която ходи да ги измъква. Оправят и по-дребни неща — забравени нередни предмети и други такива. Рядко се налага да действат, но трябва винаги да са трезви, за в случай че се наложи спешно да ходят някъде.

— Често ли се случва да трябва да спасяват някой?

— Рядко, но се е налагало. Преди десетина години е имало двама изследователи, хванати в едно село на твоя свят. Селяните щели да ги изгорят — нали изглеждали като караконджули. И нямало как да ги измъкнат пряко, без да се наруши Конвенцията.

— И Минчо и другите са отишли, маскирани като още караконджули, и са изплашили селяните ли?

— Поискали разрешение от Отговорника на света ви и се маскирали не като караконджули, а като свещеници. И взели „караконджулите“ със себе си, уж да ги карат чак в Свети град. — Татко се усмихна. — Влизай в колата, да тръгваме към къщи. Сипал съм по-гъсто масло, дано не тече чак толкова. Пуснал съм си отпуска за днес.

Вече бях свикнал колата да ръмжи и да спира, ама тоя път тя ръмжа и спира доста пъти. Накрая татко помрачня и измърмори нещо, което не разбрах.

— Колата я мързи да тръгне ли?

— Точно така. Ама ей сега ще я накарам. — Той се измъкна отвътре, отиде отпред и отвори капака, под който беше машината.

— Няма ли да ни ухапе, като е отворен капакът?

— Ако не бъркаме в нея, където не трябва, няма.

Аз също доближих предпазливо.

— И това ли била машината? Все едно гледам купчината железа в ковачницата. Хич не ми изглежда дяволска... И защо всичко е намазано с катран, за да не ръждясва ли?

— Гарнитурата на капака изпуска масло. — Татко се наведе и внимателно огледа нещо. — И тази на маслената помпа май е почнала... — Той завъртя едно парче желязо, след това го вдигна. Под него се откри отвор и той наля вътре нещо от една бутилка. Извади от железата една пръчка, огледа я и я пъкна обратно. След това откачи някакви къси парчета въже, избърса ги едно по едно и ги закачи обратно.

— Сега опъвай смукача. Без да пипаш другаде. — Той ми показва как да държа едно желязно лостче, вързано на пружина, пъкна се в колата и направи нещо. Машината изръмжа така, че изпуснах лостчето и отскочих. Колата покашля и покыха малко, но след това заръмжа както обикновено, когато върви. Татко се измъкна отвътре и хлопна капака.

— Бързо вътре, докато не е загаснала.

— Че тя запалила ли се е? Не видях да гори някъде.

— Така е думата. — Той ме избута до вратата, притича и се качи от другата страна. Колата послушно тръгна.

— Ама няма ли да я гасим? При нас ако се запали нещо, лошо.

— Спокойно, всичко е наред. Все едно да запалиш огън в огнището е.

— Аха. А сега може ли да питам нещо? За награда за помощта?

— Уфффф... Може.

— Нали уж колата само пиеше вино? Тоест спирт? Как така яде и масло?

— Ами, просто яде много рядко и по малко. По принцип, де. — Татко въздъхна.

— А ако няма масло, няма ли да е доволна и на мляко?

— Не вярвам.

— А на сирене? Или поне на извара?

Татко пак се намуси. Реших, че е мъдро и аз като дебеланкото да сменя темата.

— А на теб защо ти се смяха, като казах за пиенето? — За всеки случай се поотдръпнах по-далече. — А за каруцата?

Татко се изчерви.

— Нямах ли какво друго да питаш?

— Имам, имам! Насъбрал съм поне за една седмица напред!

Татко хлъцна и ченето му увисна. Стана ми жал за него.

— А какво ще стане сега в манастира? Ще ме търсят ли?

— Поръчах да запишат какво е станало на сутринта. Записът сигурно вече е готов. Като се върнем, ще ти го покажа.

И четиримата се бяхме събрали в стаята на татко. Той натрака нещо по дъската си — Христина ми обясни, че точно тя се казвала „клавиатура“ — и на стената отсреща изведнъж се появи изображение на манастирския двор. Десетина монаси се бяха събрали и оживено обсъждаха нещо.

— Хрумва ли ти накъде може да е тръгнал, Никодиме? И защо? — тъкмо питаше протоигуменът.

— Аз съм виновен — мрачно поклати глава отец Никодим. — Дадох му да чете вчера молитвите за прогонване на самодиви. И сигурно е хукнал да ги пробва. Поне да ги беше научил както трябва...

— Прескочил е оградата отзад, при свинарника! Намерих прясно съборени керемиди — прекъсна го брат Танас, разбутвайки монасите. — Да взимаме кучетата и да тръгваме по следата!

— Повикахте ли Андроник? Ще му е полезно да се поразходи. От оная история насам не е показвал нос от манастира.

— Болели го краката, отче протоигумене. Не е добре човекът.

— Че не е добре, знаем всички! Назначи ли му се един месец пост и молитва, бързо-бързо ще се оправи. Хем и на краката му ще поолекне. Ама нали отец игуменът ни е мека душа... Хайде тръгвайте, не губете време. Ако Петърчо са го стигнали вълци и се е качил на някое дърво...

Стана ми жал, като гледах отец Геласий — непрекъснато тичаше и надзърташе под всеки храст и зад всеки шубрак. Като влязоха в гората, почна да оглежда пътем и клонака на дърветата, но два пъти се спъва и пада.

— Така само ще си счупиш главата, Геласие. Гледай си под краката — посъветва го брат Иларион.

— Ти като не смееше да влезеш в килията на Петърчо, аз казах ли ти нещо? — заяде се отец Геласий. — А като погледна и под сламеника му?

— Надали ще е по дърветата, Геласие — намеси се отец Никодим. — Кучетата ще го надушат. Иларионе, вземи по-добре някой прът и прерови вирчетата по рекичката.

Брат Иларион отчупи един дълъг клон, отиде до най-близкия вир и заръчка из него. В следващия момент до него във водата плесна жаба, той отскочи с писък и се опита да се покатери по най-близкото дърво. Всички наоколо го зяпнаха, след това се заспоглеждаха и си зашушнаха. Отец Никодим се почеса по главата.

— Остави тоя вир, в него и заек не може да потъне... И в този също... Виж онзи надолу, по-големия. Влез вътре де, от какво те е страх? От жабите ли?

— Няма защо, отче Никодиме — оправда се набързо брат Иларион. — Не виждаш ли, че няма и един лакът на най-дълбокото място? Всичко се вижда и така...

Единственото, което откриха, беше как следите ми свършват наред брода — и как през него минават следи от двуколка и отпечатъци от цървули, които после се изгубват по пътя.

— Минали са оттук по същото време, когато и той — заяви отец Никодим, докато оглеждаше внимателно следите. — Сигурно са го качили на двуколката. А оттук за съвсем малко ходене са на

Милославовския кръстопът, оттам може да са тръгнали накъде ли не и следата е отдавна разнесена. Лошо — така кучетата няма да могат да го открият... Е, поне не са го изяли вълците.

— Че къде толкова далече може да са го откарали? — попита отец Геласий. — В Патриаршията няма кой да го приеме и да не ни извести веднага. Бас лоя. А най-близките анатемосани са на поне десет дни път с кон оттук.

— Даже и при анатемосани да е, пак ще се чуе — отбеляза отец Никодим. — Най-много до месец-два ще се разхвалят колко добре са го гледали, колко са набожни и как заслужават прошка. И най-вече колко бързат да намерят чие дете е, че да го върнат... Аз, да си призная, откакто чух онова обяснение за Светата Троица, все си мислех, че с удоволствие бих си починал от него седмица-две. Че и повече. Но се бях здравата обезпокоил, докато не видях, че са го прибрали хора... Спокойно. Скоро ще се върне. — Той изтри чело с видимо облекчение.

Чак не повярвах на очите си.

— Дай Боже — чу се дружно от десетина гърла.

Брех! Имало на кого да липсвам!

Когато групата се върна в манастира, отслужиха специално служба за живот и здраве за мен. След това пиха по чаша вино. Брат Иларион отначало го отказа.

— За здравето му ли не искаш да пиеш бе, Иларионе! Я стига си ми се правил на светец! — скара му се протоигуменът. — Засрами се!

— Аз, отче, повече никога! Ама никога, за нищо на света! За здравето му всичко, ама пиене...

— Да, да, знам. Това шестият път ли ти е, когато спиращ да пиеш? Или седмият?

— Ама наистина, отче! Кълна се!

— А пък Андроник наистина е видял самодива в килията си и се кълне. Я стига си правил фасони, ами пий!

Ръцете на брат Иларион трепереха, докато пиеше. Отпиваше бавно по глътчица и след това внимателно се оглеждаше наоколо. Протоигуменът го забеляза и се намуси, но не каза нищо. Добре, че не видя как по едно време брат Иларион го мярна, че гледа надругаде, и бързо лисна чашата под масата. След това се прекръсти и шепнешком зачете молитви.

Така и свърши записът.

Много исках да им се обадим някак да им кажем, че съм добре, но татко рече, че не бивало.

— Вече знаят, че не си умрял. Отговорникът на вашия свят го е замаскирал като отвличане.

— Не е излъгал много — отбеляза мама зад мен. — Пък и така няма да тъжат толкова за Петърчо. Не знам обаче за него.

Права беше — наистина ми беше тъжно за тях. Винаги бях мислел, че съм им само досада и че направо ще празнуват, като се махна. Но не видях нито един, който да не беше умърлушен и разтревожен за мен. Гризеше ме съвестта, че ги изоставих.

— Не оклюмвай така — сръчка ме шеговито мама. — Щом си мъж, трябва да си силен. Нали не искаш да си момиченце?

— А къде е Христина? — сетих се аз. — Още на училище ли?

— В стаята си. Учи.

— Нейното и моето учене ли?

— От един час вече само твоето — чух гласа на Христина откъм коридора. — И го привършвам. Така че идвай!

Мама и татко се спогледаха многозначително и татко ми кимна към вратата.

Това се казваше учене! Не беше скучно като житията, но беше толкова много, че като го привършихме, ме болеше главата.

— Едноседмичен курс за една вечер? Христинче, не прекаляваш ли? — попита загрижено мама.

— Едноседмичен за четиригодишни — заяви Христина. И тя беше уморена. — Ако продължаваме така, за един месец ще вземе втори клас. Критериите за първи ги покрива от това, което е учил в манастира. За пет месеца — пет класа, и ще учим заедно!

— А дали ще е запомнил нещо? — повдигна вежда татко.

— Нали щеше да го изпитваш? Хайде да видим.

Той се замисли, изгледа ме подозрително и се отказа.

— Давай де! — подкачи го Христина.

— Абе... Не ми се вярва да успеете — въздъхна дълбоко татко.

Мама кимна енергично и също въздъхна така тежко, както не я бях чувал досега.

— Ще видим! — заяви ядосано новата ми сестричка.

На сутринта имаше угощение, по-богато и от Коледно. Даже Христина не мрънка много, за учудване на мама и тате. И мое.

Беше ми съвестно заради мама — сигурно беше готвила цяла нощ. Казах ѝ го. Тя се опита да обяснява нещо за някакви полуфабрикати, или такава там вързана дума, демек че не било чак толкова много работа, но не ѝ повярвах. Помнех добре уроците на брат Иларион. Сигурно не искаше да ми тежи заради труда ѝ, ама нали вече не съм малък — мога да се сецам за такива неща.

Докато ядях, използвах да разпитвам:

— Вие не празнувате ли на Коледа? Ние не работим на Коледа, Великден и в неделя сутрин. Така е наредил Бог.

— Някога и ние не сме работели и на Коледа, и на Великден, и в неделя цял ден, и в събота в добавка, и кога ли не още — обясни татко. — И с училището е било така: ваканциите са били във всички училища по едно и също време. Само че сега хората почиват по различно време, и училищата също. Ресурсите се разпределят по-оптимално.

— Защото нямате свещеници и няма кой да служи службите, и затова можете да не ходите на тях ли?

— И затова.

— А как така нямате свещеници? Изгонили сте ги? Или те сами са избягали? От машините ли са побягнали?...

— Сега разбирам защо е невъзпитано да се говори на маса — промърмори татко.

Тъкмо привършихме със закуската, и звънецът на входната врата издрънча.

— Кой ли може да е? — умислено промърмори татко и отиде да отвори. — ... А! Гунар?! Тук?!

— Аха, Васил — пробоботи глас точно като на триглавия змей от номерата на Христина. — Гунар тук. Ангел Братоев се обадил и разказал, и беден Гунар хвърлил секира и тича през трансмитери като полярен вълк да види велико шахматно чудо!

— Влизай, Гунар, и стига си ни кривил езика насила! Знаем си те — провикна се усмихнато мама. И добави по-тихо: — Петърчо, идва

ни на гости Гунар Торвалдсон. Истински викинг, от света Мидгард. И шахматен шампион на Възела.

Преди да успея да попитам какво е викинг, вратата на трапезарията се отвори и вътре нахълта мъжагата, който бях видял в килията си пред брат Иларион! Само дето сега беше облечен в кожени дрехи вместо в ризница и не носеше шлема с рогата. И като да беше още по-грамаден. Но пък беше ухилен до ушите.

— Значи ето го чудото! И компютърното чудо е тук — смигна той към Христина. — Мария, трудно ли се гледат две чудеса в един дом?

— Даже по-лесно от едно — гордо отвърна татко иззад него.

Мама кимна.

Гунар ме изгледа от горе до долу, ухили се още по-широко и повдигна вежда:

— Ти се казваш Петърчо, нали? Аз съм Гунар. Защо ме гледаш така?

— Аз ви позна... Ох!

— Какво има? — погледна ме учудено татко.

— Петърчо се убоде на вилицата — поясни невинно Христина.

— Христинче, не можеш ли да риташ под масата, без да си личи? — усмихна се мама. — Та, откъде го познаваш, Петърчо?

— Ъъъ... виждал съм го някъде. Само че с ризница, шлем и брадва.

— Хм? — Мама изгледа въпросително Христина.

— Запис от церемонията по награждаването. Като стана шампион на Възела — измънка новата ми сестричка.

— Трябвало е да се биете със стария шампион ли? — попитах аз.

— Комитетът по награждаването ме предупреди да съм с официално облекло — сви рамене Гунар. — Дойдох с най-официалното облекло на света си. — Погледът му беше точно като на Христина, когато разправя за някоя пакост.

— Официално облекло празнично ли ще рече?

— Нещо такова.

— И какъв е този празник, дето на него се ходи с ризници, шлемове и брадви? Правите на него войни, като онези от житията ли?

Христина се изхили, мама изви очи към тавана, а на татко му увисна челюстта. Гунар само се усмихна тъжно:

— Традиция, Петърчо. Както при вас да обличате бели везани ризи по Коледа или когато някой се жени. На Мидгард пък обличаме ризници и носим оръжие. Не се бием, просто така е прието... Минах преди малко през шахматния клуб и забелязах, че викат на Ангел Братоев зад гърба му Бог-отец. Случайно да имаш нещо общо? — Очите му проблеснаха закачливо.

— Амиии... мъничко. А какво е това Мидгард?

— Свят като нашия и вашия — обясни Христина. — Много красив. Ледове, фиорди, океан... Живеят примитивно, както преди не знам колко време се е живееело в Северна Европа, но не са се затворили като вас, охотно общуват с всеки.

— И също имаме общ произход, нали? Познава се по езика — гордо заявих аз.

— Гунар говори над двайсет езика — усмихна се мама. — И всичките така добре, доколкото знам. Нашият научи, докато беше на гости на чичо ти Ангел Братоев по-миналата година. За две седмици. Да имаш нещо да кажеш, Христинче?

— Я стига бе. Чичо Гунар, някаква генетич...

— Ще закъснееш за училище! — срязва я мама.

— Спокойно, свикнали са...

— Да, Христинче — отговори спокойно Гунар. — Наследствена увеличена конективност и динамизиран метаболизъм на невроните. И не се обиждам, когато ме питат за това, драги майки и татковци. Нищо че не го харесвам.

Опулих се. Не разбрах какво точно значат тия вързани думи, ама май опираше до това, че Гунар е страхотно умен. Защо да не го харесва? Погледнах мама въпросително.

— Гунар иска да е като всички — поясни тя тихо. — Много пъти са му предлагали да стане вожд, винаги е отказвал. И Аугментираните го каниха да стане като тях — отказа им. А те рядко канят някого по своя инициатива.

— Ама няма нищо против да помни и щрака като дявол — заядливо отбеляза татко. — И да цепи с хвърлена брадва кибритена клечка от двайсет метра разстояние.

— Зъл викинг страшно ядосан от лоши думи! — изрева мъжагата така, че чашите по масата издрънчаха. Хвана татко за раменете и го вдигна от пода. — И сега убие тебе и окачи на слънце да

съхне, ако не плащаш откуп! — Смигна ми. — Откуп много игри на шах с голямо малко шахматно чудо! — Пусна татко. — Е, за много няма време. След два часа потеглям обратно. Но не преди да съм се видял с чудото.

— Само вместо с чудо да не се видиш в чудо — поклати глава татко. — Христинче, бягай на училище! Елате при компютъра в моята стая...

Докато се разминавахме в коридора с Христина, тя внезапно спря като вкопана. След това дръпна Гунар за ръката:

— Чичо Гунар, можете ли да ни помогнете? На Петърчо ще му е страшно трудно да научи всичко, което трябва да знаем ние. Има ли някакъв по-лесен начин?

Татко се усмихна иронично и кимна на мама зад гърба на Гунар. Тя обаче бързо прехвърли поглед от Христина към госта и като че ли настръхна.

— Разбира се, малко компютърно чудо — отговори викингът. — Познавам една жена от моя свят, която загуби паметта си след тежка болест и не можеше да я възстанови. Излекуваха я точно тук, при вас — научиха я на всичко нужно със специална машина за ден-два. Но не знам дали ще разрешат Петърчо да се обучава така.

— Ще проверим — усмихна се дяволито Христина и излетя навън.

— Харесва ли ти тук? — попита татко, докато чакахме мама да направи вечерята.

— И още как! Работата на мама — не толкова, там най-обикновени паници и дрехи ги гледат и пазят, все едно светци са яли в тях и са ги носили. И... абе татко, тук при вас никой нищо ли не работи?

— Как така да не работи?!

— Ми, в работата на мама примерно. Една жена разказваше нещо на някакви деца, друга една видях да мие пода в една от стаите, няколко души тракаха по компютри като вашите тук, и това е. Само един мъж косеше тревата отпред, ама и той просто седеше на една малка каручка, сигурно и тя с машина вътре, и всъщност тя косеше.

— Това според теб не е ли работа?

— Не е, разбира се. Да дойдете вкъщи, да видите другите мама и тате как работят. Не се ли изпоттиш, та ризата ти да е мокра, каква работа е това? Нещо за докато си почиваш.

— Ооохххх... Ами такава е. Представи си, че си в Рая.

— Нещо не ми се вярва Раят да е като тук.

— А какъв е според теб? — ухили се татко.

— Амииии... Отец Самуил на село и отец Никодим в манастира казват, че е като градина злачна и упокойна, ама не знам какво значи това... И че там е вечно блаженство.

— Какво ще рече да е вечно блаженство?

Помислих малко.

— Сигурно винаги да се яде блажно. Демек да няма пости.

— И сигурно манастирските суджуци са лесни за крадене и не се забелязва, като ги отмъкнеш?

— То си е ясно от само себе си... А, и сигурно хората са повечето стари, нали човек обикновено умира, когато остарее... Сетих се! И всички там пеят химни на Бога и свирят на лютни...

— Харесва ли ти такъв Рай?

— Вечното блаженство — да, особено ако са суджуци. Да пея, също мога. И полза има. Дали мога да свиря на лютня, не знам, не съм пробвал... Градината обаче сигурно трябва да се прекопава и полива, пък старите хора надали ще го вършат, на мен ще падне. Пък и те... не носят много на питане, поне на моето. А тези, дето носят, обикновено са глуховати и не отговарят. То в градина много за питане няма така или иначе. Ама пък тогава сигурно в Рая ще е ужасно скучно... Май нещо не ми харесва много.

— А какво тогава ти харесва? — попита мама, докато слагаше наред масата тава вдигащ пара гювеч.

— Адът май ще да е по-интересен, както го описват, с казаните, катрана и огньовете. Ама не знам дали дяволите ще ме изтраят дълго да ги разпитвам. Пък както са с вили, може и да не посмея даже. И не знам в Ада има ли манастирски суджук, и дали не свършва като в Рая...

Таткото изгледа мама, след това ѝ смигна. Тя му кимна усмихнато, бръкна в един бял сандък с врата отстрани и остави на масата пред мен голям суджук с омотано около него парче хартия с нарисувана черква и надпис „Манастирски суджук“!

Татко взе ножа и посегна към суджук, ама късно — вече го бях грабнал, бях скъсал хартията и нагъвах както когато за пръв път си бях откраднал. Мама се усмихна, а Христина изстреля:

— Не е ли грях да не даваш суджук на ближния си?

— Този последният ли е?

— Не е. — Мама направо беше грейнала.

— Значи не е грях. Пък и... в Рая няма грях, нали? А щом мога да питам колкото искам, значи Раят е тук.

Мама сложи пред нас по чиния супа:

— За да няма грях, Христина след вечеря ще разкаже кого е искала да плаши с изображението на Гунар.

— Смъкнах го от церемонията по награждаването — обясни Христина после. — Само исках да се изфукам пред Петърчо в какво мога да се превърна. Не исках да го плаша.

— Не ти ли беше жал за... брат Иларион ли беше, Петърчо? Ще те закарам някой път в Центъра да те превърнат в жабче. Истински — заяви мрачно татко.

— Нали е забранено?

— Специално за теб Съветът ще разреши охотно. Ще си отложи другата работа, за да го разреши. С постановление да си върнеш формата, когато се извиниш на брат Иларион...

— Че каква ще е разликата от сега? — намесих се аз.

— Каквооооо?! — Христина се надигна от масата като гръмотевичен облак.

— Ами той брат Иларион толкова жаби видя накуп, че една повече или по-малко... Защо се ядосваш? Нещо греховно ли рекох?

Сестричката ми извъртя очи към небето и преброи на глас до десет. След това изсумтя, отпусна се на стола и внезапно се завъртя към татко:

— А и на теб не ти беше жал за брат Иларион, нали?

— Кога не ми е било жал за него?

— Когато Петърчо те пита какво ще стане, ако братът се опита да събуди холоизображението му!

— Не ми се вярваше да дойде чак до килията му.

— И на мен не ми се вярваше!

— На мен не ми се вярва откакто на теб не ти се вярваше!

— Татко, а не обидих ли Гунар? Не трябваше ли да му дам някоя игра? — опитах се да прекъсна спора им.

— Щеше да усети. Пък и нали те би първата? А втората едвам успя да му измъкнеш реми.

— Ама на третата той едвам успя да измъкне. А четвъртата... Уморил ли се беше?

— Не. Ти ставаш с всяка игра все по-добър. Странно е, че не го усещаш.

— Определиха ли генетиците каква е работата? — попита мама.

— Пълна каша. Определено генетиката, която предопределя независимо мислене, е силно изявена. Има избила и малко шизоидна наследственост и още разни неща. Феноменален е в комбинаториката, извън диапазона на всички стандартни тестове е, нищо не пропуска. И точно затова му е проблем да се оправя в социални отношения — трудно различава кое е важно и кое не... И ензимите от АТФ цикъла са на горна граница на нормата, не е ясно защо. Обещаха да направят пълен генетичен модел, но не са сигурни дали и той ще даде нещата докрай. Тоя Ортодокс е истинска каша. Такива купища недокументирани гени и парчета от тях имат, все едно са преживели генетична война...

— Вече няма значение! — гордо заяви Христина. — Говорих днес с психолозите от Централната лаборатория за обучаването на Петърчо и те обещаха да проверят какво може да стане до седмица.

Мама примига, а татко се опули така, че се уплаших да не му паднат очите в чинията.

— Обещаха?! До седмица?! Да не са те объркали с председателя на Научния съвет?... Надали. Както ги знам, и заради него няма да се мръднат толкова бързо...

— Предложих да им помогна, ако имат работа и не могат по-скоро. Те не се сецяха да имат нещо като за мен, но им обещах поне да им прегледам компютрите...

Татко изгледа мама с угаснал поглед и провеси нос.

— И сигурно си се отказала от ученето? — усмихна се мама. — Да видиш дали няма да стане по лесния начин?

— Че кой глупак кара първо по по-трудния?

— А когато Петърчо научи всичко, което ти не знаеш, какво ще правиш?

— Мммм... Ще ида да научат и мен.

— А не щеш ли да станеш Аугментирана? — попита мама. Усмивката ѝ беше изчезнала.

— Че какво пък? Нека ми е зле.

— Какви са тези Аугментирани, дете постоянно ги споменавате? — обадих се аз. — Много големи шахматисти ли са?

Татко наведе очи.

— Ами те са... така да се каже... един вид... нещо като...

— Хора, само че с увеличени възможности — намеси се Христина. — Основно интелект, също и други неща. Понякога увеличенията са наследствени и почти винаги има допълнителна киборгизация...

— Ясно. Разбрах всичко. А какво всъщност значи?

— Присаждат им компютри и други подобни неща — поясни татко.

— Тези Аугментирани като дървета ли са, та ги присаждат? Примерно те да са като диви киселици, а компютрите — като круши масловки? Много ли са диви, та да трябва да ги присаждат? И какво всъщност е това компютър? Че част от него е като кръста и иконите, а част като Светия дух, ясно. А какво е като цяло? Молите му се за благодат и излекуване ли? Как го правите?

— Тъъ... ааа... въъ... — отговори Христина.

— А, забравих тогава да ти кажа, че това не е молитва. Тя е: „Отче наш, който си на небето...“.

Не можа да ме улучи с лъжицата и вилицата, нито с чинията. Мама успя навреме да дръпне настрани каната с плодовия сок.

— Глупендер! Тъпанар! Непрогледен безпросветник! Тъпчо тилилейски! Изгорял бушон! Праисторическо изкопаемо! Неграмотник! Информационна черна дупка! Намастилен светопровод! Глупчо с глупчо! Образователно недоразумение! Генетичен олигофрен! Селски бивол... или вол, или каквото там беше! Куха калимявка! Пън! Малоумник!...

— Христина, внимавай с речника! — успя да вмъкне мама.

— Тъп е като...

— Не е тъп...

— Вдлъбнат е! Как може толкова да не знае?

— Ей така — кипна ми. — Ако ти беше дошла в нашия свят...

— Изтрябвало ми е!

— ... и ти щеше да не знаеш нищо...

— Дрън-дрън! Щях да знам повече от теб, ако искаш да знаеш!

— Повече от мен, друг път! Сега ще ми обясниш ли първо какво е компютър, после как се присажда той и накрая какво са Аугментираните?

— Никакъв шанс — поклати енергично глава татко. — Три часа му обяснявах в шахклуба какво са компютрите, и нищо не излезе. Ти му разкажеш как е нещо, той те попита за десет неща. И за всяко от тях пак същото...

— Глупчовци — заяви Христина. — Толкова е просто!

— Нали? Хайде тогава умната ни дъщеря да се пробва да го докаже. А ако не може, ще е ясно кой е глупчо. Нали, Мария?

Христина хвърли на баща си унищожителен поглед. След това ми махна с ръка:

— Ела в стаята ми.

— Да не би да му го обясни вече? Няма и десет минути — изненадано заяви татко.

— То наистина било просто, татко — обадох се аз. — Да ми бяхте казали, че е като Божиите заповеди, веднага щях да се оправя. Пишеш указания — компютърът ги изпълнява и толкова! Останалото става от само себе си.

Татко и мама се спогледаха.

— Казах ли ви, че в клуба са глупчовци! — заяви гордо Христина, видя вишневото сладко и се заоглежда за лъжица. Напразно — нейната лежеше на пода зад мен. Наложих да си гребе с пръсти.

— Я да видим колко си му обяснила — заяде се татко. — Петърчо, я кажи на какво се базира принципът на Тюринг?

— Той какъв е?

— Хе-хе... Че ако отговорите на машина не могат да се различат от отговорите на човек, значи машината наистина мисли както мисли човекът.

— Как на какво се базира? Мисленето на човека и на машината е на еднаква основа. Би било странно да е иначе.

Татко зяпна. Даже мама май се посмути.

— Я виж ти! Христинче, да не си образователен гений? Принципът хич не е прост.

— Какво му е сложното? — отговорих аз вместо Христина. — И едното, и другото се движи от волята на Бога. Защо да са различни?

— Хм... А няма ли все пак разлика между човека и машината? — усмихна се мама.

— Има, естествено. Човекът има душа, машината — не.

— Нали уж бяха на еднаква основа... — започна колебливо татко.

— Мисленето им — да. За душата не бяхме говорили.

Мама и татко се спогледаха и усмихнаха. Христина прехапа устни.

— Може да не съм доучил в манастира, ама не съм тъп като бивол! — заявих гордо. — А какви са все пак тези Аугментирани? Защо са им присадени компютри? Какво трябва да изпълняват? И не могат ли да го изпълняват и както са си на масите, като тоя на Христина?

— За да помнят много повече и по-бързо, да мислят много по-бързо, да знаят всичко, което знаят хората изобщо, да могат само с мисъл да управляват какво ли не. Да живеят почти вечно, никога да не спят... трудно е да се изброи всичко — поучително започна татко. — Нещо като свръхчовеци.

— Значи сигурно е страхотно да си Аугментиран!

— Не съвсем. Има Аугментирани, които се отказват от аугментациите и стават Стандартни. Тоест обикновени хора — обясни мама.

— Трябва да си пълен идиот, за да го направиш — заяви Христина. — Ако можеш да стана Аугментирана...

Мама помръкна.

— А мога ли да видя някъде Аугментирани? — попитах аз.

— Подозирам, че ще е доста скоро — въздъхна мама.

— А как им присаждат компютрите — като пъпки или като калемки? И те после как растат? На главите ли им ги присаждат? Или другаде?

— Отче наш, който си на небето... — промърмори татко.

— И ако Христина стане Аугментирана, ще ѝ поникне компютър на главата ли? Или ще е както с джанките — ще ѝ отрежат главата и ще ѝ сложат компютър вместо глава? И тогава повече ли ще се разбира с компютрите от сега или по-малко?

Мама дръпна приборите си по-настрани точно навреме. Татко не беше толкова бърз и още една лъжица профуча покрай ухото ми и остави червено петно на бялата стена.

— Добре, че си при тези мама и тате — заявих аз. — Да го направиш това пред другата ми мама, и като хване точилката, после една седмица няма да можеш да седнеш. Да видиш как ще те възпитат.

— Идеята не е лоша — отбеляза татко.

Мама прихна.

Христина почервеня, стана и заобиколи масата. Замахна да ме ритне и улучи крака на стола. Изохка, изгледа ни унищожително и излезе на куц крак от трапезарията.

Ние с татко отидохме да ми покаже как изглежда вечер градът наоколо. Толкова интересни неща имаше, че ме заболя устата да разпитвам. Когато се прибрахме, тъкмо беше почнало да ми се доспива. Докато си лягах обаче, чух новите ми родители да разговарят тихичко в трапезарията. Промъкнах се до вратата и наострих уши.

— Не е нищо. Виждам, че си неспокойна. Какво те мъчи?

— Няма смисъл да го говорим.

— Винаги има смисъл. Споделената тежест олеква, а споделилият я ти помага.

Мама въздъхна тежко.

— Боя се, че раят ни може скоро да се превърне в ад. И че и ти, и аз сме безсилни да го спрем... Дано греша.

На сутринта Христина беше забравила, че ми е обидена. Мама се погрижи да я прати на училище навреме, и отиде на работа. Татко още се стягаше, когато звънецът звънна.

— Кой ли може да е? — промърмори татко и тръгна към вратата. Последвах го. — Само да не е пак Гунар. Ще закъснея...

На вратата стоеше симпатичен плешив чичко. Татко зяпна и се опули, след това се разплу в такава широка усмивка, че се уплаших да

не му изпадат зъбите:

— Заповядайте, заповядайте. На какво дължа тази чест?

— На каквото се сещаш, Василе. И моля те, без официалности.

Писнали са ми.

— Влизайте, влизайте. Петърчо, запознай се с Отговорника на нашия Възел! Чест е за нас, че ни посе... Добре, извинявайте, не исках да... Така де. Петърчо, няма ли да поздравяш Отгово... госта?

— Аз такава, радвам се да ви видя... — Отпред никъде не се виждаше да му е поникнал компютър...

— И аз... На нещо мръсно ли съм сядал?

— Амиии...

— Кажи, не се безпокой. Няма да се сърдя.

— Ами татко беше казал веднъж, че Отговорникът на Възела е Аугментиран. А нали на тях им присаждат компютри. И гледах дали вашите не са поникнали вече отнякъде.

Татко се задави.

— Не се безпокой, Василе, харесвам Нушич — усмихна се Отговорникът. — И не вярвам ти да си казал на Петърчо, че компютрите ни растат от... някъдето.

Татко продължаваше да кашля. Наложил се Отговорникът да го тупне по гърба. След това татко се извини и тръгна за работа толкова бързо, че си забрави нещата. Сигурно не му трябваха много де — не се върна после да ги вземе.

Аз през това време се чудех как да настаня госта удобно.

— Ето стаята ми. Шах ли сте дошли да играете? Знам, че става някак с компютъра, ама как точно...

Аугментираният махна небрежно с ръка и по компютъра замигаха разни светлинки. След това на страната му се появи шахматна дъска. Белите фигури бяха изрязани от някаква кост, черните — от дърво, все едно седяло в огнище.

— Ако искаш някоя фигура да се премести, просто си го помисли ясно. Ще е по-лесно.

— Наистина е по-лесно — обадох се след няколко хода. — Само че все по-трудно виждам какво да играя. Да не ви подсказва тайно Арканус?

Аугментираният се усмихна точно като мама.

— Арканус е блестящ, но все още не е съвършеният шахматист. Макар че Ангел Братоев е на път да го направи.

— А какво все пак ви подсказва?

— Нещо като братовчед на Арканус. Но вече е съвършен шахматист.

— Че тогава защо чичо Ангел учи Арканус? Не може ли да го остави да се учи от братовчед му?

— Искан сам да го научи. Да го направи точно като братовчед му — всъщност, в известен смисъл да го направи точно братовчед му.

— Че защо му е да го прави, като братовчед му вече го има? Не разбирам.

— На теб защо ти е да ядеш, когато другите вече са яли?

— Защото съм гладен, как защо! И защото ако не ям дълго време, ще умра. Пак не разбирам.

— Същото е. Ще разбереш един ден.

Нещо не ми беше ясно, но не исках да се предавам:

— А и какъв е смисълът да играеш срещу съвършения шахматист? Все ще те бие.

— Интересно е колко хода ще издържиш, преди да изгубиш играта.

— Какво му е интересното?

— Нещо като църковен сан е. Ако примерно загубиш срещу съвършен шахматист на трийсет и втория ход, значи си шахматист от трийсет и второ ниво.

— Аз от какво ниво съм? — Представих си се за момент като владика. Не знам защо обаче, калимявката упорито ми се нахлупваше на очите.

— Ако съдя по победата ти над Гунар, вероятно си от четиридесет и девето.

— А има ли хора, дето са на стотно ниво? И два пъти по стотно?

— Не. След седемдесет и второ ниво вече няма повече — миналите го винаги изкарват реми.

Наистина изгубих на четиридесет и деветия ход. Следващите три игри също. След това обаче четири пъти издържах до петдесетия.

— Изключително — поклати глава Отговорникът на Възела. — Ако продължим, до края на деня вероятно вече ще си на петдесет и първо ниво. Наистина си най-добрият Стандартен във Възела. Ако

тренираш старателно, нищо чудно да станеш дори абсолютен шахматист.

— А какво са това Стандартни? Не-Аугментирани ли?

— Точно така. Обикновено хората биват разделяни на четири групи: Стандартни, Аугментирани, Безтелесни и Преден фронт.

— А тези Безтелесни и Преден фронт какви са?

— Интересни са. Ако ги видиш, ще ти харесат.

— Как ще ги видя, ако нямат тяло? А Предният фронт имат тяло само отпред ли?

— Когато поискат, имат тяло. Понякога и по няколко, ако решат.

— Сигурно ще дойдат бая отгоре на брат Иларион. Какво са всъщност? Хора надали са. Самодиви и караконджули — също, нали самодивите и караконджулите са хора отгук. Тогава?

— Те и на нас често ни идват бая отгоре. А какво са всъщност, се учи в училище... Видях Христина, докато отиваше на училище. Май понакуцваше. — Отговорникът ме изгледа лукаво. — Какво ѝ се е случило?

— А, въъ, ритна я машината, дето тегли колата на татко.

— Ясно. Сигурно я е дразнила? Дърпала я е за ушите?

— Аха. — Значи и Аугментирани не бяха трудни за лъгане. Големи свръхчовеци, няма що. — А какво е Възелът, дето сте му отговорник? Христина ми разказваше, че този свят тук е връзката между няколко други. Това цялото ли е?

— Много повече. Този свят — казва се Академия на науките, или накратко Академия — е Релеен свят. Поддържа връзката на шестнайсет други свята, помежду им и с Възловия свят. Един от тези шестнайсет е твоят свят, ние го наричаме Ортодокс. Възловият ни свят обединява шестдесет и един Релейни свята и осемстотин четиридесет и един не-Релейни, свързващи се чрез Релейните, във Възела. Има и други Възли като нашия — общо са малко над хиляда. Заедно образуват местоживеенето на човечеството.

— Значи моят свят и този свят са нещо като села, Възелът — като околия или Митрополия, а всичките Възли нацяло — като Патриаршията?

— Точно така. Бързо схващаш.

— И значи вие сте нещо като околийски владика или като Митрополит? И като него разпореждате на местните свещеници какво

да правят? А имате ли си Патриарх, който да ви нарежда какво да правите? А служите ли Коледни и Великденски служби? Или очистителни? Всъщност вече знам, че вие ни пращате караконджулите и самодивите — а имате ли си някакви ваши? Ако да, кой ви ги праща? И те също ли изследват нещо? А Господ един ли е за всички светове, или всеки си има свой Господ? Ако всеки си има свой, се събират по... две-три Коледи и Великдени на ден само в нашия Възел! Как смогвате да ги служите? Впрочем, нали Коледите ни са по едно и също време! За да ги служите наведнъж ли?

— Ммм... — Отговорникът премига. — Да излезем ли да хапнем нещо? Вече е обед.

В този момент входната врата хлопна.

— Тук ли си, глупчо?

— Не съм ти глупчо. И имаме гости.

— Пак някой гениален шахматист, нали? — Христина надникна в стаята ми с нос, вирнат до тавана. Видя дъската на страната на кутията и се ухили. — Колко пъти ви би Петърчо?

— Христина, гостът ни е...

— Залагам си компютъра, че не сте успели да му вземете игра. И че няма и да успеете.

— Христина, запознай се с...

— Тебе пък кой те научи да си включваш компютъра?

— Гостът ни знае как да го включи. Това е Отговорникът на Възела ни.

— А пък аз съм Пипи Дългото чорапче. Как се казвате и кой сте наистина? И... Ама компютърът му имаше парола! Аз лично я сложих...

— Извинявам се. Не обърнах внимание — сви рамене Аугментираният.

Христина премига.

— Значи... значи сте Аугментиран?... И наистина сте Отговорникът на Възела?! За пръв път виждам Отговорник на Възела на живо!

— А колко умрели си виждала досега? — любопитствах аз. — Била си на погребението на някой предишен ли?

— Не ми се вярва — усмихна се Аугментираният. — Последното погребение на Отговорник на нашия Възел е било преди към

четиристотин години.

— И оттогава до вас не е имало отговорник ли?

— Длъжността изисква шестима души непрекъснато.

— Значи сте на четиристотин и отгоре години? Или на шест пъти по толкова?! Ох! Христино, ако ме ритнеш още веднъж...

— Твой ред е да куцаш — заяви кръвожадно Христина. — И не задавай нетактични въпроси!

— Нищо нетактично, Христинче — намеси се Отговорникът. — Наистина съм на много години... — Той внезапно спря на средата на изречението. На вратата беше застанала мама. Погледът ѝ можеше да накара и околийски владика да си глътне езика и да отстъпи. Че май и Митрополит даже.

Погледаха се известно време. Накрая тя заяви:

— Имахме уговорка.

Христина зяпна.

— Можем да поговорим насаме — отговори спокойно гостът. — Нека първо обядваме.

Докато мама сипваше, Христина остави нещата си и се преоблече. Обядът мина в пълно мълчание. След него мама и Отговорникът тръгнаха към стаята ѝ. Още преди да са влезли, Христина ми изшътка и ме повлече към своята стая. Притвори вратата плътно и бързо включи компютъра си. На него се показва стаята на мама. Дватамата с гостенина седяха и се гледаха безмълвно.

— Сетих се, че ще се затворят в нейната стая. Докато се преобличах, минах оттам, обадох се от нейния компютър на моя и оставих отворена връзката. Така можем да ги подслушваме — поясни Христина.

Аугментираният измъкна от джоба си и подхвърли на мама нещо като бобено зърно. Тя го перна настрани, то отскочи от стената, след това от вратата и тупна в кошчето за боклук. Направо зяпнах — не бях подозирал, че някой може да е толкова ловък!

— Все същата бунтарка — поклати глава Отговорникът.

— Имахме уговорка, татко.

Очите на Христина щяха да изпаднат. А и аз си глътнах езика. Новата ми майка да е дъщеря на тукашен Митрополит?

— Спазвам я. Нито ще те карам да се връщаш, нито ще агитирам децата.

— Тогава?

— Да проверя някои неща за Петърчо. Част от работата ми е.

— Имаш и други начини. И не си по шаха. Пак някоя мръсотия! Посмееш ли да ги намесиш...

— И мои внуци са — каза тихо Аугментираният. — Успокой се. На твоя страна съм.

— Била съм Аугментирана, знам колко мога да ти вярвам. Затова се отказах.

— Наистина съм... Имам още половин час. Може ли да изиграя още една-две игри с Петърчо?

Мама кимна. Отговорникът стана и излезе от стаята. Христина бързо махна изображението на компютъра — миг преди той да отвори вратата на нашата стая, точно в момента, когато мама избухна в плач.

— Нещо интересно ли гледахте? — усмихна се широко Аугментираният.

— Спортни новини — заяви с преиграно отвращение Христина. — Тъкмо се чудех какво да включа вместо тях.

— Може ли да е дъската за шах? Искам да се пробвам пак.

— А откъде разбрахте, че съм тук? — попитах аз.

— Нямаше те в стаята ти и се сетих.

— Че кога го видяхте? Като си Аугментиран, можеш да го провериш и без да идеш до стаята ли?

— Аугментираните могат много неща — отговори безгрижно чичкото. Но ми се стори, че физиономията му преди това трепна за миг.

Изиграхме още четири игри. Внезапно по средата на играта Отговорникът се сепна:

— Олеле, закъснях за дежурство!

— Нали нямате началник, който да ви се кара? — учуди се Христина.

— Колегите ще ме гледат накриво. Трябва да използвам личния ми трансмитер, за да стигна навреме, а той от няколко дни работи все по-зле. — Аугментираният заровичка из джобовете си.

— Какво му е? Да не останете наполовина тук?

— Няма как. Или сработва, или не, така е устроен. Но все по-често отказва. — Той измъкна малка металическа кутийка. — Преди два дни пък ме прехвърли не на който свят трябваше.

— Как се управлява? — огледа кутийката Христина. — Не виждам...

— През комуникатор, като тези, с които Аугментираните общуват помежду си. Съжалявам, но съм закъснял. Приятен ден!

И... нищо не стана. Аугментираният стисна зъби и погледна кутийката. Нищо. Той затвори очи и лицето му се напрегна. Пак нищо.

— Да го вземат мътните! Вече изобщо не мога да му разчитам!

— На ремонт ли ще го дадете? — попита Христина.

— Не се поправят. Ще си взема нов. — Той хвърли кутийката в кошчето за боклук под масата и излезе бързо от стаята. След няколко мига външната врата хлопна.

— Значи дядо ми е Аугментиран! И е Отговорник на Възела! Урааа! — подскочи Христина. — Така ще... — Тя спря насред думата, срещнала погледа на мама откъм вратата.

— Ще тичаш да станеш Аугментирана ли? — Очите на мама бяха сухи и много внимателно гледаха ту Христина, ту мен. — Хайде! Върви, де! Няма да те спирам.

Христина се присви и премига. След това се замисли. Накрая вдигна поглед:

— Мамо, защо си се отказала да бъдеш Аугментирана? Честно.

— Надали ще го разбереш, Христинче. Може би ще успееш по-добре след време.

— По-добре да го знам сега, дори да не го разбирам. Ще ми помогне с времето да го разбере по-добре.

Мама се поколеба малко, след това влезе и тихо седна на леглото с наведена глава. Когато я вдигна, в очите ѝ пак имаше сълзи, но гласът ѝ беше спокоен:

— За Аугментираните ние сме като любими домашни животни — обичани, обгрижени, но без право на истински свой избор за нищо. Направляват развитието ни, създават полезни и нужни качества у нас, но не ни питат дали го искаме. Носят отговорност за нас, но не ни оставят ние да я носим за себе си. Някои от тях го смятат за естествено, други имат по-малко или повече угризения... Аз не можех да го приема. Нито да му попреча. Накрая се разбунтувах и се отказах от аугментациите.

— И от хилядолетния живот, свръхзнанието и всичко останало? — хлъцна Христина. — Защо?!

— Защото цената им е несвободата ви. На баща ти, твоята и на Петърчо. И на всички останали Стандартни. Не съм съгласна да плащам своето благо от чужд джоб.

— Глупости, мамо. Всички са щастливи така. А които не са, могат да станат Аугментирани. Ако ги приемат, де... Никой не страда, че губи нещо, даже не го усеща. На кой му трябва твоята чиста сметка?

— На мен.

— И за какво ти е?

— За да остана човек.

— И нещо промени ли се от това, че ти се отказа?

— Да. Вече не съм една от тези, които ви лишават от истинска свобода.

— И спечели ли някой нещо?

— Аз.

— Голям праз, като другите не знаят!

— Какво мисля аз за себе си, ми е по-важно, отколкото какво мислят другите.

— И какво печелиш тогава?

— Истинската себе си. Която не ме е срам да бъда.

Мама стана от леглото и излезе.

— Не я разбирам — прошепна Христина, когато вратата се затвори. — Да се откажеш от толкова много заради някаква глупава идея! Ако бях на нейно място...

— И аз. Нашите свещеници много отричат вечния живот, но ако им падне... Така мисля, де. Надали ще мога да се върна обратно да ги питам... Какво си ме зяпнала така?

Христина внезапно се бухна на колене пред кошчето за боклук и бясно зарови из него. Из стаята захвърчаха смачкани парчета хартия, малки черни кутийки, мръсни чорапи... След миг се изправи с металната кутийка на Аугментирания в ръка и я пхна в едно чекмедже на масичката.

— Помогни ми да съберем боклуците. Бързо! Събери тези по пода, сандвича с маслото ще го почистя от клавиатурата аз. Ох, то е и гранясало... — Тя бързо тръсна последните боклуци в кошчето и излезе с него. Последвах я.

— Мамо, да изхвърля ли и твоето кошче? Тъкмо съм тръгнала.

Мама зяпна.

— Христинче... добре ли си? Да не те е упрекнал Отговорникът, че не е чисто?

— Не, ама не искам татко пак да изхвърли и кошчето.

— Когато омлетът беше стоял на дъното му четири месеца...

— Втория път го изхвърли по разсеяност!

— Помниш ли колко боклук се беше натрупал? Четири кашона от пералнята. Ако не бяхме чакали да почне да няма къде да се отвори леглото, за да се сетиш сама...

— Ако гледаше, като изгребваше, щеше да го намери! Петърчо, помогни ми.

Кошчето на мама беше почти празно. В момента, в който тя се прибра в стаята си, Христина се огледа, бръкна в него, измъкна дребно парче метал и го пхна в джоба си. Набързо изсипахме кошчетата в един голям железен сандък с капаци пред оградата и се върнахме в стаята на Христина. Тя старателно заоглежда нещото отблизо.

— Това тапа за уши ли е? Само дето е метално — попитах аз. — Отец Самуил си прави такива от восък, преди да отиде да бие голямата камбана.

— Предполагам, че е комуникатор. Модел за Стандартни.

— Какво е това? И за какво е?

— Да могат такива пънове като тебе да общуват с Аугментирани. И с устройствата им, и с компютри и всичко останало.

Ядосах се.

— Ако аз съм пън, какво трябва да е сестра ми?

Христина бързо натъпка металното нещо в ухото си.

— Не те чувам, съжалявам.

— Пъхнала си го на обратно — промърморих тихичко аз. Тя моментално го измъкна, погледна го, след това затърси с какво да ме замери. Не намери нищо подходящо, пхна пак нещото в ухото си и застана неподвижно. Почаках известно време — тя не мърдаше.

— Какво става, общуваш ли с компютъра?

— Почти. Не ми пречи!

— Добре. Като заобщуваш, му заповядай да направи нещо.

Почаках малко, но нищо не стана. По едно време Христина извади тапата от ухото си, огледа я, разтръска я и пак я пхна. След още малко я извади и я чукна в ръба на леглото. Накрая ядосано я запрати в кошчето.

— Не работи изобщо! Сто пъти изреждам кодове, набирам пароли — нищо!

— Дай да пробвам аз.

— Ти пък какво разбираш от компютри? Вземи си я и пробвай!

Извадих тапата от кошчето, натъпках я в ухото си и зачаках. Нищо. Съсредоточих се и заповядах наум на компютъра да слезе от масата на стола. Нищо не стана. Помислих малко, след това му наредих да се премести на другия край на масата. Не щя даже да мръдне. Нещото май наистина не работеше.

— Свързваш ли се? — попита иронично Христина. Странно: чувах през тапата все едно в ухото ми няма нищо.

— Почти. Не ми пречи!

Тя се изхили, а аз се ядосах. Нека си мисли, че правя нещо! Седнах на пода, затворих очи и започнах мислено да играя шах със себе си.

— Я! Как го направи? — чух гласа на Христина.

— В моя свят всеки го може. — Не бях се замислял, че не съм ги виждал да седат на пода.

— Я стига си се подигравал!

Отворих очи да ѝ възразя, и щях да се задавя. На страната на компютъра светеше разтворена кесията на отец Геласий и фигурите на нея бяха наредени точно както ги бях местил наум!

— Не зяпай, а кажи как активира връзката!

Преместих наум топа. Пред очите ми фигурката на кесията се премести!

— Не знам. Просто почнах да играя шах наум и...

— Дай ми комуникатора!

Измъкнах го от ухото си — кесията и фигурите мигновено изчезнаха. Подадох тапата на Христина, тя я натъпка в ухото си и затвори очи. Известно време не ставаше нищо. След това на страната на компютъра внезапно се появи изображение как тя ме дърпа за ухото и то става цял разтег дълго. След това как ме удря с голяма тояга по главата и наоколо летят и писукат птички. След това как ритва няколко пъти Отговорника отзад и при всеки ритник от джобовете му хвърчат цели шепи метални тапи за уши. След това как сече настървено на парчета компютъра с брадва като на Гунар, два пъти по-голяма от нея самата. Изглеждаше направо страхотно.

— Хей, ще го повториш ли това с брадвата? Ангел Браваря ряпа да яде!

Христина подскочи, отвори очи и ме зяпна. След това видя изображението на компютъра и се изчерви чак до върховете на ушите.

— Хайде, повтори го, де! Страшно ми хареса как подскачаш до тавана при всеки удар.

Тя ме изгледа сърдито и пак затвори очи. Компютърът отново я показва как замахва с брадвата, но угасна, преди да се види какво сече. След това светна пак и на него се запоявява какво ли не: рисунки от светещи линии, някакви неща, написани сигурно на латински (поне буквите бяха същите), след това повече цифри, отколкото в тетрадките на чичо Дамян... Накрая се появи лице, надраскано с бели черти върху черно, грозно все едно аз съм го рисувал, и изплезено. Христина отвори очи и се ухили победоносно:

— Хванах му цаката! Ако мама разбере какво имаме, ще ѝ стане лошо.

— Сигурно и на татко — добавих аз.

— Още повече! — Тя извади тапата от ухото си и я пъкна в чекмеджето при металната кутийка. — А сега да се захващаме с уроците, иначе татко пак ще се сети, че нещо не е наред.

— Да не сте свършили пак някоя беля? — попита татко на вечеря. — Нещо сте прекалено примерни.

Христина се изчерви. Мама я изгледа много внимателно. Май се досещаше какво може да не е наред.

— Христина вече си има ново име — намесих се аз. — Казва се като някакъв чорап, забравих какъв. И си загуби компютъра на бас срещу Отговорника. Ама той не го взе, сигурно неговият вече скоро ще порасне...

— Затваряй си устата, тъпендер такъв! Глупчо селски...

Татко и мама се пресегнаха едновременно и хванаха Христина за ръцете. Тя се заопитва да ме ритне под масата, но успях да се дръпна навреме.

— Каква е историята? — попита татко.

Набързо разказах какво стана, след като тя се върна от училище. (Как Христина подслушваше разговора на майка ѝ с Отговорника, го

пропуснах. Всъщност беше друга история, нали?) Докато привърша, новата ми сестричка беше изпоритала всичките крака на масата и беше започнала да преграква.

— А сега имам да ви питам нещо — заяви мама. — Христина, млъквай, за да не те шамаросам! Кажете ми и двамата дали Отговорникът ви е дал нещо! Без лъжи — ще ви хвана. Била съм Аугментирана.

— Ама нали сега не си? — уплашено попита Христина.

— Помня много добре как се хващат и най-дребни лъжи. И какви префинени гадости са способни да ни вършат Аугментираните. В името на доброто и щастieto ни... — Тя млъкна и впи в нас съсредоточен поглед, от който чак ми изстиваше отвътре.

Значи сигурно наистина ще ни хване, ако лъжем. Как тогава да ѝ отговоря така, че да не се сети?... Отговорникът не ни даде трансмитера — изхвърли го. Ние си го взехме. И комуникатора също.

— Не. Не ни е давал нищо. Нито на мен, нито на Христина.

— Да ви е предлагал нещо? Например комуникатор за директна връзка с компютри? Или ти да си му искала подобно нещо, Христина?

— Не съм му искала абсолютно нищо! — кресна Христина, на път да се разреве.

— Нито ни е предлагал нещо. Освен на мен да играем на шах — добавих аз.

— Да ви е говорил нещо за Аугментираните?

— Нищо. Аз го питах, де, ама ми каза само, че им идвали прекалено много някакви Безтелесни и Преден фронт. Те какво са? И как така ту имат тела, ту нямат? И имат и по повече от едно, ако поискат? Нещо бетер самодивите и караконджулите ли са?

— Мария, успокой се — намеси се татко. — Заради комплексите си плашиш децата. Лъжат ли те?

— Не усещам. Но Отговорник на Възела не би дошъл дотук само за да играе шах с Петърчо. Има нещо друго. — Тя свали очи от нас.

— И какво е според теб?

— Не знам. И ме е страх да не разбере прекалено късно.

— И да има нещо, можеш ли да се бориш с Аугментираните? Знаеш с какво имаш работа.

— Длъжна съм. Заради децата си.

Мама стана и излезе от трапезарията. Татко я последва. Останахме с Христина сами.

— На границата да се сети е — прошепна Христина. — Трябва да ги скрием някъде.

Двамата бързо отидохме до стаята ѝ. Тя измъкна трансмитера и тапата от чекмеджето и ги бутна в ръцете ми:

— При теб няма да се сети да ги търси.

— Ама намери ли ги, сме вътре и двамата. — Тупнах ги обратно в скута ѝ.

— Страх ли те е?

— Просто е разумен — обади се внезапно мама. Двамата подскочихме и се обърнахме към нея. Беше отворила тихичко вратата, без да я усетим. — Сега ми ги дайте! Петърчо, не подозирах, че си толкова умел лъжец!

— Да видиш какво ми беше, като праметна мен! — заяви сърдито татко иззад нея. — А и дали е хубаво десет години да не ти кажат, че Отговорникът на Възела ти е тъст!

— Не си попитал — защити се мама.

— И аз не съм излъгал! — обадих се аз. — Само казах, че не ни го е давал или предлагал.

Мама помрачня като буреносен облак:

— И как тогава го имате?

— Трансмитера го изхвърли той, защото не работел както трябва — обясни Христина. — А комуникатора го изхвърли ти. И ние си ги взехме от боклука.

Татко изгледа мама и поклати глава. Мама въздъхна:

— Личи си Аугментираният. Предсказал ни е до съвършенство. Ако не ви бях подслушала, нямаше да се сетя.

— Да се подслушва не е ли невъзпитано? — заяде се Христина.

— Понякога е детеспасяващо. Сега ми ги дай.

— Няма!

Мама направи крачка към нея, но татко я хвана за ръката — Христина светкавично напъха тапата в ухото си и вдигна трансмитера.

— Още крачка и бягам отук! Ако това е нарочно, трансмитерът сигурно работи! Инак защо е подхвърлен?

— И къде бягаш? — отбеляза горчиво татко. — На Джунгла? Или на Ортодокс? Или на Средната земя, при орките?

— На Мидгард, при Гунар. Или на Океания. Нали там търсели хора?

— Там нали има вече като нея? — попитах аз. — Тайфуни ли бяха? Или вулкани?

Христина ме изгледа на кръв, замисли се за миг и погледна татко още по-ядосано.

— Така де, почти като нея. Все пак не са междусветски — поправих се аз бързо.

Христина изпъшка.

— Никъде не приемат деца, избягали от родителите си — продължи татко спокойно. — А точно теб дори Гунар ще те върне обратно веднага. Няма къде да отидеш. Така че мирувай.

— И веднага ми дай трансмитера! — повиши глас мама. За пръв път я виждах неспособна да се владее.

— Няма!

— Дай го или ще ти го взема насила!

— Мръднеш ли, изчезвам!

Усетих как мама се напрегна.

— Мария, недей! Ще те изпревари!...

Христина затвори очи и стисна трансмитера. Мама скочи едновременно с мен, но татко я задържа.

Вкопчих се в ръката на Христина — и всичко наоколо изчезна.

3

МЕЖДУ КАПКИТЕ

— Ох! Ама че тъмница! Глупчо, ставай от мен веднага!

— Не съм ти глупчо. Пусни ме и ще стана.

Претърколих се настрани от нея и под мен захрущяха съчки и суха шума. Не бях разбрал кога сме паднали.

— Къде си изкомандвала трансмитера да ни закара?

— На Океания.

— Това някакъв свят ли беше?

— Да. Целият океани и коралови атоли. Ще ти хареса страшно. Палми, бананови дървета, маймуни — истински Рай... Ти защо дойде?

— Искях да те спра, да не пострадаш със счупения трансмитер... И тук също ли е зима?

— Тук е вечно лято, глупчо! Като съмне, ще видиш.

— Сухата шума по земята я усещам и без да е съмнало. И е студено за лятна нощ. — Очите ми вече бяха попривикнали към тъмното. Забелязах как луната просветва ниско между клоните на дърветата. — Виж, натам има поляна.

— Внимавай да не е лагуната или външният риф.

— Тези пък какво са?

— Вода. Много. И с акули в нея.

— А какво е акули?

— Ама наистина си глупчо. Едни големи риби, с много зъби, и те лапват на един залък.

— При нас си представяме Рая иначе... Давай да идем натам внимателно.

След двайсетина крачки излязохме от гората, целите издраскани от дърветата и храстите. Пред нас се простираше голо поле. А в далечината, ясно осветени от луната, се издигаха зидове, които не можех да сбъркам.

— Има ли на Океания манастири? Дето да са точно като тези от моя свят?

— Не. Тук да не са луди?... Защо?

— Значи не сме на Океания. Счупеният трансмитер ни е върнал обратно на моя свят. При манастира ми. — Посочих ѝ го.

— Ееее! Това се казва скапана работа!

Тя замахна да удари трансмитера в земята, но в последния момент се усети, задържа го, залитна и едва не падна. Стана ми жал за нея и се опитах да я утеша:

— Успокой се. Тук си нямаме акули, ама и зъбите на вълците си ги бива. Пък и тези на кучетата-пазачи, ако ги поядосаш. Не могат да те лапнат на един залък, ама на хапки се справят чудесно. Става малко по-бавно, ама пък ако не те почнат от главата, можеш да гледаш. Даже и да пищиш, за разнообразие...

— Ти на това разнообразие ли му викаш?!

Права беше. Повечето хора сигурно пищят, като ги яде куче.

— Добре де, можеш да мълчиш, за разнообразие...

— Сърдечно благодаря. А сега давай да се прехвърляме на Океания! — Тя затвори очи и стисна трансмитера.

Бързо се вкопчих в ръката ѝ, за да не замине без мен. Постояхме така. Накрая попитах:

— Ще тръгваме ли скоро?

— Нещо не е наред — прошепна тя. — Трансмитерът не ще да работи.

Почакахме още малко. След това още.

— Да го вземат дяволите! — изсъска накрая тя. — Скапана тъпа повредена джаджа!

— Дай аз да пробвам.

— На ти! Ако изобщо разбереш как става! — Тя тръсна трансмитера и тапата в ръцете ми.

Пъхнах тапата в ухото си, затворих очи и се зачудих какво трябва да направя. Как ли действа тази щуротия?... Представих си как прекрачвам през врата като в житието на свети Йосиф Водителя и се оказвам в стаята на Христина. Отворих очи — бяхме си на полето.

— Как ни прехвърли миналия път?

— Казах наум „Прехвърли ме на Океания“. Ама сега каквото и да казвам, не прави нищо.

— Значи се е доповредил. Или поне в момента не работи.

— И сега какво ще правим? На такъв задръстен свят като твоя ще умра от скука!

Огледах звездите.

— Нощта тепърва започва. Може да е добре да се приберем в манастира.

— Това са поне три километра!... Нямате ли някакъв транспорт тук? Таксите поне?

— Тези какво са?

— Яснооо... Да бием всичкия този път пеша? Няма начин.

Внезапно откъм гората се разнесе вълчи вой.

— Звучаха като да са далече, но човек няма как да е сигурен. И бягат бързо — обяснявах задъхано, докато думкахме по портата. — Много ли ти се видя пътят?

Христина само пуфтеше тежко.

— Кой се е разхлопал така? — изграчи сънено брат Танас откъм другата страна на портата. — Тежко болен ли водите? — Резетата изтракаха и входната врата се отвори. Братът стоеше на нея със запалена факла в ръка и мигаше като бухал. Расото му се беше оплело около коленете и отдолу стърчаха два дръгливи крака.

— Бягаме от вълците — отговорих аз.

— Петърчо?! Влизай бързо! Откъде идваш? А това момче с теб кое е?

— Не съм ти момче! — тросна се Христина, преди да успее да й сшъткам.

Брат Танас се опули:

— Що тогава си с момчешки дрехи?... Ти, Петърчо, влизай. Момичето не може да замръкне тук — това е мъжки манастир. Така е речено.

Запремислях бързо.

— Тъмно е вече, замръкнахме извън манастира. За влизане след това нищо няма речено.

— Ама и да осъмне не може тука!

— След сутрешната молитва ще излезем извън манастира за изгрева...

— Абе ти с манастирските правила ли се подиграваш? — намуси се брат Танас.

Уплаших се, но нямаше как.

— Без нея не влизам. Остане ли отвън, ще я изядат вълците.

Брат Танас сбърчи чело и се замисли за малко.

— Добре де, влизайте. Ама само през портата. Дали момичето бива по-навътре, ще питам игумена. Чакайте тук. — Той ни избута през вратата навътре, захлопна я зад гърба ни, дръпна резетата, забодде факлата в поставката на левия стълб на портите и забърза към манастира.

Христина се озърташе наоколо и очите ѝ светеха. Май беше забравила да се ядосва.

— Истински манастир! Направо като от второто ниво на „Нощта на Чернобог“! — Тя огледа стрехата над входа и играещите по дървеното ѝ скеле сенки и потри ръце. — Зомбита имате ли?

— Какво е това?

— Жив мъртвец. Дето ходи да убива хора. И трябва да го трепеш с базука, пистолетите и автоматите не вършат работа. Или да имаш поне двайсет точки сила, че да му откъснеш главата...

— Вампирясал? Няма как. Вампири не могат да влязат в манастира, нали са изчадия адови. Не могат да го доближат даже. Така де, не трябва да могат. Поне аз не съм видял вампир в манастира досега. Извън него се е случвало да се появят, ама ги гоним с молитви и ги трепем с трепетлика или сребро...

Христина продължаваше да се оглежда, ухилена до ушите.

— Тук май е екстра място за щуротии! Както ги няма мама и татко да ме спират, и учителите, ще е направо супер! Класът ми с атолите ряпа да яде! — Тя едва не подскочаше. — Да видим тогава кой ще е наказан!

— А дали няма да пратят някакви изследователи да те измъкнат обратно на твоя свят? Или други караконджули? Или астрономи? А и мен също? Баща ти и майка ти надали ще оставят нещата току-така.

— О, сигурно ще пратят. — Тя се умърлуши, но внезапно лицето ѝ просветна. — Само че по правилник трябва да изглеждат като сатанински изчадия. А щом те нямат право да се доближават до манастири, значи докато сме тук, няма как да ни измъкнат! Ураааа!...

Откъм пътеката се чува стъпки. Оказа се, че игуменът е слязъл да ни види лично. Физиономията му беше сериозна, но даже на светлината на факлата личеше, че очите му се смееха.

— Петърчо, калпазанино, къде беше? Ако знаеш какво наказание ще ти наложа! Къде е момичето? Танасе?

— Момичето е другото момче, отче игумене.

Христина метна на брат Танас убийствен поглед. Игуменът го забеляза и се намуси:

— Защо си с момчешки дрехи? Не знаеш ли, че е несправедно? И коя си, откъде си? Защо сте и двамата облечени като циркаджии, с цирк ли сте пътували?

— Ъъъ... дълга история, отче игумене — намесих се аз. — Става ли да я разкажем утре? Капнали сме и двамата. Хем ще могат да ни чуят всички.

— Добре. Бягай в килията си. А това момиче...

— И аз отивам с Петърчо — прекъсна го Христина.

Игуменът зяпна от такава безцеремонност.

— От къде на къде?

— Ние, такава, отче игумене... страх ни е — изръсих аз.

— От какво бре, чадо?

— От, ъъ, самодиви и караконджули — тръснах първото, което ми хрумна. Брат Танас се промуши между нас и игумена, и използвах момента, за да настъпя Христина. — Гониха ни, из гората ей там, и такава... Абе, такава. Страх ни е да сме сами, отче игумене.

— Кога са ви гонили?! — разтревожи се игуменът.

— Допреди малко — обади се и Христина.

— Да не ме лъжете нещо?

— Честен кръст... отче игумене. — Христина се прекръсти несръчно. Добре, че беше с гръб към факлата и в сянката игуменът не я забеляза, че се кръсти с цяла шепа.

— Чак толкова близо до манастира... А уж Йоаникий служи очистителна служба преди няма половин година. Знаех си аз, че не е добре да я служи сам... Самодиви или караконджули?

— И самодиви, и караконджули, отче игумене — засъчинявах аз. — Самодиви в бели дрехи, и дърветата прозират през тях. И въртяха дяволски хора между дърветата. И черни караконджули с копита и опашки като на дяволи. Гониха ни и се опитваха да ни хванат, и едвам

се измъкнахме. Добре, че се сетих за молитвите за отпъждане на самодиви.

— Чудно, че са свършили работа. Никодим казваше, че както си ги научил, самодивите направо ще измрат. От смях... Много ли бяха?

— Страшно много. Цялата гора беше пълна с тях. Повече, отколкото мога да броя — изблецих очи аз.

— И караконджулите също — допълни въодушевено Христина. — Направо се прескачаха.

Игуменът се подсмихна.

— Добре, виждам, че сте си глътнали езиците. Напоследък май всички нещо... От мен да мине, ще ви оставя да спите заедно. Вървете.

— Отче игумене, такова... Да не би те такова... Не това такова, ами другото такова. Право тук, в манастира — обади се иззад него брат Танас. — Не е ли по-добре да ги разделим?

— Много са малки още за другото такова, Танасе. Затова и даже предпочитам тя да е при Петърчо — него единствен в манастира със сигурност няма да въведе в изкушение. Вярно, че е малка още, ама все пак... Само им дай едно зебло, връв и пирони, да си преградят килията, и още един сламеник. Пък утре ще му мислим...

— Тоя ваш манастир наистина е като от „Нощта на Чернобог“ — оплака се Христина, докато слизахме сутринта за молитва. — Лабиринти, стълбища, проходи, тунели... Още малко и ще срещнем себе си как излизаме иззад някой ъгъл.

— Манастир като манастир, какво му е? — ядосах се аз. — Вълците ли предпочиташ?

— Ще са рай в сравнение с тук!

— Знам, каза ми вече какво е за вас Рай. А след тях ще видиш и нашия Рай. Или Ада, ако не се изповядаш преди това. — Сбутах я към отклонението от стълбата.

— Няма. Хората, които се сблъскват с вълци, се делят на...

— На изядено от вълците и кокали. Стига си се цупила, де. Оттук сме наляво. Не това, още по-лявото. И после пак наляво.

— И защо не се хванете да почистите? Поне паяжините? Прахта и плесента по тухлите можете да си ги оставите, ако ви харесват.

— Не смогваме, малко хора сме. Но както сега и ти си част от манастира, можеш да се заемеш.

Христина помълча, след това пак замърмори:

— Тук пък каква тъмница е! Прозорци няма ли?

— Специално за теб нося светилни...

— АААААУУУУ!!! Ох... Изкарах си акъла.

— Не се бой, това са сенките ни.

— Уф... И какво са се заяли за дрехите ми тия малоумници? За едни дънки и фланелка...

— На нашия свят жените носят рокли. Или сукмани и престилки. Така е наредено от Бога. Тук пак вляво. Зад колоната има проход, заобиколи я и ще го видиш. И по стълбите надолу.

— Не помня Бог да ми го е нареждал.

— Ако отец Никодим извади пръчката, ще си спомниш, че и отгоре... Тая колона я заобиколи отдясно.

— Не е ли все същото?

— Изглежда, че е, ама не е. Различни проходи са, левият е към дърводелното. Тук по ей тези стълби надолу...

— Какви стълби?! А, да, видях ги... По тоя коридор не минахме ли вече?

— Минахме през подобен на третия етаж... Тук пак не е все едно откъде ще заобиколиш колоната. Отдясно е за трапезарията, отляво е за банята... Оттук сега през ей това ниското и сме при изхода... Знаеш ли сутрешната молитва?

— Да, бе, ние само евангелия учим!

— Тогава ме гледай по време на молитва и повтаряй заедно с мен. Сега, на влизане в черквата, се прекръсти. С три пръста... Отдясно наляво, а не отляво надясно! Ако те види някой от монасите... Дай да седнем тук, най-отзад. Дано не ни обърнат внимание.

Вече обаче се беше разчуло, че съм се върнал, и всички монаси от вратата се оглеждаха и идваха право при нас. Направо не смогнах да отговарям на въпросите. Това да те разпитват било голяма досада. Друго си е ти да питаш...

— Я се дръжте както подобава! — скара се протоигуменът, застанал пред олтара. Монасите се сепнаха и тихомълком се запромушваха към свободните места. — След закуска Петърчо ще ви

— Идете зад вратата, така че Андроник да не ви вижда, като влезе. Геласие, застани пред тях. Друг, освен теб и Андроник май няма да може да ги скрие и двамата.

Отец Геласий промърмори нещо обидено, но изчака да отидем зад широко отворената врата, и застана до нея. Наистина закриваше пролуката от край до край. Наложих се внимателно да придръпнем расото му, за да си отворим цепнатинка за гледане.

— Как се е наврял под трона, един Господ знае — пъшкеше отец Йероним, докато двамата с отец Никодим вкарваха отец Андроник под ръка през вратата. — Додето го извадим...

— А как се е покатерил през прозореца на олтара, сигурно и Господ не знае — промърмори отец Геласий. — Мен и сатаната да ме подгони, няма да мога.

Христина вдигна вежди, но не каза нищо.

Отец Андроник още мигаше на парцали, а като го изправиха срещу игумена, съвсем си глътна езика.

— Ти, монахо Андроник, евангелието чел ли си? — започна със спокоен и благ глас игуменът. Не го бях чувал да говори чак така кротко и равно досега. Отец Андроник се вцепени — сигурно също не го беше чувал. Или може пък да беше, де да знам.

— Да, отче игумене!

— А житието на Йосиф Водителя и Указанията му за благочестив живот?

— Наизуст ги знам, отче игумене!

— А като ги знаеш наизуст, как така не помниш какво пише вътре за самодивите и светите места? Един път е простено на човек да го налегне умопомрачение, дори монах да е. Ала упорството ти тогава възмути всичките ти праведни братя. А сега втори път бръщолевииш глупости! И шум и безпорядък сееш, и сутрешната молитва нарушаваш — да не говорим, че не се върна да се помолиш! А пък че влезе в черковния олтар като разбойник, за това Господ да те съди! Аз каквото и наказание да ти наложа, ще е малко!... Самодива в черквата — кой човек с ума си може дори да го помисли!

— Аз... няма повече, отче игумене! Моля те, помилуй ме!

— Грешен си, Андроник, затова и те лъжат сетивата. Разбираш ли го?

— Разбирам, отче игумене! Грешен съм, покайвам се!

— Сега наясно ли си, че и да видиш изчадие адово в манастира, няма го там и твое е заблуждението?

Отец Андроник хлъцна и светкавично се огледа. Игуменът обаче се прокашля и той отново се смръзна:

— Наясно съм, отче игумене!

— Я да видим. Момиченце, как ти беше името? Христина? Я ела тук. — Игуменът даде знак на отец Геласий да се дръпне настрана.

Отец Андроник подскочи и понечи да побегне, но отец Никодим го сръга в ребрата и му просъска нещо. Той се укроти.

— Това момиче пред тебе, Андроник, самодива ли е?

— А, ооо, въз, не, отче игумене, не! — отчаяно изплака отецът. — Сетивата ме лъжат! Няма такова тука!

Благостта полека изчезна от лицето на игумена и той тихо и много бавно преброи до десет. След това впи поглед в отец Андроник така, че онзи се присви като ударен.

— Да го ощипя? — попита Христина. — Ако трябва, и повече пъти.

Наоколо се понесе шушукане. Успях да различа „ще й капнат ръцете“, а също и „вратата на килията“, и май „главата“.

Отец Андроник стисна зъби и вдигна очи към небето — сигурно се молеше. След това си пое дъх и изгледа Христина малко по-спокойно.

— Вярно, че прилича на истинско момиче... Отче игумене, може ли да я пипна?

— Тома Неверни си ми се извъдил! Пипай... Ама внимавай как!

Отец Андроник отново изхълца и се дръпна, но се укроти, след като отец Никодим пак му просъска нещо. След малко колебание боязливо докосна ръкава на Христина. След това много внимателно я хвана за ръката. Накрая я пипна по челото.

— Е, Андроник?

— Истинска е, отче игумене. Не е самодива. — Отецът си отдъхна шумно и по лицето му бавно пролази плаха усмивка.

— Ха добрутро! Още нещо да ти е нужно?

Отец Андроник постоя малко и очите му бягаха нагоре-надолу. Накрая отвори уста:

— Може ли да я помоля нещо, отче игумене?

— Зависи какво, грешнико! Давай да те чуем.

— Ами... Може ли да си дръпне ушите и да се изплези?

Всички се спогледаха недоумяващо. Игуменът въздъхна и кимна към Христина:

— Пробвай.

Христина с неподправено удоволствие опря палци до ушите си, размърда пръсти, опули се и се изплези право в лицето на отец Андроник. Той отскочи назад, повличайки другите двама отци, и изрева така, че от тавана се посипа прах.

— Какво ти става, Андроник? На стените ли говорих преди малко? — От гласа на игумена направо капеше мед.

Отец Андроник застина на място.

— Добре съм, отче игумене, добре съм! Ама... Наистина е същата! Като две капки вода са!

— С кого, Андроник?

— Със са... Онази, другата, дето...

— Самодивата? Дето не си я виждал, нали, Андроник!

— Точно така, отче игумене! Със самодивата, дето не съм я виждал!

— Нещо недоспали ми се виждате — огледа ни критично игуменът. — Я елате тук, по средата между масите. Иларионе, Кириле, бутнете към тях скамейката, да имат къде да седнат.

— Почти не сме мигнали, отче игумене. Голям страх брахме миналата вечер. — И двете не бяха лъжа, само дето нямаха връзка. Цяла нощ бяхме обмисляли какво точно ще разказваме и на какви въпроси как да отговаряме. А пък вълците си бяха голям страх, както и да ги погледнеш.

— Успокойте се. Тук сте на благочестиво и богоугодно място, далеч от безпросветието и опасностите — усмихна се игуменът. — Хайде, разказвайте.

Христина скръцна със зъби, но се сдържа. Цареше мъртва тишина — чуваше се как отгатък в залата за болни отец Андроник се моли за просветление пред чудотворната икона на Богородица. Малко се безпокоях, но започнах:

— Ами аз... не вярвах, че знам молитвите за отпъждане на самодиви чак толкова зле, колкото ми каза онази вечер отец Никодим.

И реших да изляза през нощта и да потърся някоя самодива, че да я прогоня.

— Като гледам, си намерил. Андроник ще потвърди — тръсна отец Геласий.

Всички прихнаха. Христина скръцна със зъби, огледа се и оклюма.

— Не се сърди на отец Геласий, дете — намеси се игуменът. — Шегаджия е, но има добро сърце.

— Ако имаше какво да метна... — промърмори тихичко Христина. Добре, че няма, помислих си. Току-виж уцели игумена, нищо че е в обратната посока. — Само да се върна и да докопам компютър...

— Прескочих оградата и отидох в гората — продължих аз. — Там обаче нямаше никой и се изгубих в тъмницата. По някое време минаха едни хора с двуколка и фенер. Разказах им, че търся самодиви, и те ми казаха, че на няколко дни път оттук имало, и обещаха да ме закарат.

— Циркаджии ли бяха? — попита игуменът. — Ако да, ще да са били Великосветският цирк. Или пък този от Свети град, те май са в нашата Митрополия сега. Един дребен мъж с много големи мустаци имаше ли?

— А, не, не, не приличаха на цирк. — Току-виж ги знае и ги попита били ли сме при тях. — Нямаше такъв мъж. Бяха двама мъже с двуколка и кон, нищо повече.

— Що за хора бяха тогава? — обади се брат Танас изотзад.

— Анатемосани, какви други посред нощ? — отговори вместо мен отец Никодим. — Помъкнали са го да го гледат при тях и да се похвалят после какви добри дела вършат, изгубени деца гледат...

— Пътувахме ден-два и срещнахме друга каручка с някакви техни познати. Те водеха Христина и още едно момче, незлобиво от Бога. Чух ги, като разговаряха — отивали да молят за опрощение. Тези другите дадоха нещо на тези с мен и ме взеха да водят и мен, обратно към нашия край. Бях много ядосан, че няма да се пробвам да гоня самодиви, и реших да бягам. Запознах се с Христина — и тя искаше да бяга. Вчера вечерта спряхме да нощуваме в гората наблизко. Другото момче имаше още един кат дрехи, тя ги облече тайно, за да не ни познае който ни види, и побягнахме. Онези с каруцата ни усетиха и

тръгнаха да ни гонят, ама едва минахме стотина крачки, и наоколо се напълни със самодиви и караконджули. Самодивите бяха с бели рокли, светеха на тъмно и играеха дяволски хора. Караконджулите бяха черни, с рога, опашки и копита. Като изпод земята извираха. Караконджулите наобиколиха тези от каруцата, не знам какво стана с тях. Самодивите подгониха нас, ама аз се сетих за молитвите за отпъждане на самодиви и ги повтарях непрекъснато, и те не смееха да приближат. Погониха ни, след това ни оставиха, но пък чухме как вият вълци. Докато бягахме от тях, излязохме от гората и видяхме манастира. Това е.

— Казвах ли ти аз, че ще ти потрябват молитвите срещу самодиви? — тропна тържествуващо отец Геласий по масивната дъбова маса. — Видя ли, че ти спасиха живота?

— Чак пък живота — обади се намусено отец Йероним. — Мен ако питате, всичките тия самодиви и караконджули са им се привидели от страх из тъмното. Най-много да са видели вълците и да...

— Йерониме, да си виждал вълци с бели рокли, които светят на тъмно и играят дяволски хора? — засегна се отец Геласий.

Очите на Христина внезапно блеснаха и тя запотрива ръце.

— Изобщо не съм виждал вълци, ама това не значи, че ги няма! — опъваше се през това време отец Йероним.

— Като не показваш нос извън манастира, няма да си ги виждал, я! А аз два пъти съм виждал живи самодиви с очите си! Така де, не живи, а каквито са там. Ти ще ми спориш!

— Речено е, че на страха очите са големи — не се предаваше отец Йероним. — Уплашеният лесно вижда самодиви...

— Абе ти кого имаш предвид, бе? — настръхна отец Геласий.

— И така да е, пак е добър урок — прекрати спора игуменът. — Наситили ли сте се вече на самодиви и караконджули, или искате пак да ги видите?

— Чуя ли само, че ги има някъде, веднага ще бягам по-надалече — заяви Христина. — Не ща изобщо да ме приближават! Честна дума!

— Чак пък толкова! Да не те е страх да не идват специално да те вземат? — вдигна иронично вежди игуменът.

Монасите наоколо се разсмяха.

— Ако искате да знаете, точно така е! — заяви обидено тя, преди да успее да я настъпя.

Смехът се усили.

— Не се смейте на детето! Пренаплашена е, затова говори така — застъпи се за нея отец Геласий. — Като научи молитвите за отпъждане на изчадия адови, ще видите как ще престане да се бои от тях!

Христина пак промърмори — не разбрах точно какво.

— Нещо тук ми е съмнително — обади се отец Никодим. — Седмица преди това го изпитвах на молитвите за прогонване на самодиви. Знаеше по няколко думи от тази за подготовка и тази за прочистване на духа, и толкова. Само с тях двете не можеш прогони самодива, дори да ги знаеш на вода. Дали нещо не ни послъгват?... Петърчо, я кажи молитвите, дето си ги повтарял.

Сега ме пипна! Спомнях си само началото на първата молитва!

— Ама нали тук няма самодиви? Защо да ги казвам?

— Представи си, че има — присъедини се протоигуменът. — Все едно е нощ, в гората си и наоколо е пълно със самодиви. Да те чуем. — Той смигна на отец Никодим.

Както се бях уплашил, така се и ядосах и се присетих какво стана, когато се опитах да пея молитвите. Разкрачих се широко и отпуших гърло колкото сила имах:

— Господи, който бдиш над наааааас! Опази ни от лукавияаааааа! И творееееееенията муууууу!

Отец Геласий се дръпна назад като попарен и тупна от скамейката на земята. Огледах се — всички други си бяха изпозапушили ушите или се бяха хванали с ръце за главите. Единствено игуменът не го беше направил, но лицето му беше изкривено, все едно го боли зъб.

— Стига, стига. Вярваме ти, че си ги прогонил. Някой да се съмнява, братя?

— Сега разбирам защо караконджулите са подгонили другите хора — промърмори отец Никодим.

— Не са ги подгонили! Побягнали са заедно с тях — изтърси брат Харалампи.

Отец Никодим се усмихна леко, а останалите се закискаха.

— А Христина как го е издържала? — усъмни се пак протоигуменът. — Сбутайте я да си отпуши ушите... Момиченце, ти как си успяла да издържиш пеенето на Петърчо?

— По-добре него, отколкото караконджулите — отговори Христина с доста неуверен глас.

— Сигурна ли си? — обади се пак брат Харалампи и околните пак се закискаха.

Помислих си, че ако се върна един ден на света на Христина, ще е добре да я помоля да ме научи как се правят разните образи. На брат Харалампи сигурно щеше да му е от полза да е виждал караконджули отблизо. Пък и някой триглав змей.

— Разумно... А каква си и откъде си? — попита я игуменът. — Разкажи ни за себе си.

Христина усърдно заразтърква лице с длани, уж ѝ е тежко на душата и се срамува, докато то не се зачерви цялото. Идеята как да прикрием изчервяването ѝ от лъжите беше моя и много се гордеех с нея.

— Ами, аз съм си родена и израсла там, при безбожниците. Нямам баща и майка, не знам какво е станало с тях. И понеже много исках да живея на истински набожно място, избягах с Петърчо.

— Браво! — рече смаяно игуменът. — Нашите грешници, ако не са болни, с тояга не можеш ги закара до манастира! Това се казва набожно момиче!

— Смирена душа е, отче игумене, затова — мъдро отбеляза отец Геласий. — Родена е за монахиня.

Христина промърмори още нещо, пак не чух какво.

— Хубаво, Геласие, ама тук сме мъжки манастир. До година-две ще почнете да се заяпвате по нея — поклати глава игуменът. — Ще пратя брат Йоан да я закара с една каруца до „Света Евтимия“ още днес. Така ще...

Потропах с пръсти по скамейката — това беше уговореният сигнал. Дватамата с Христина скочихме и се хванахме за ръцете:

— Отче игумене, не щем да се разделяме! Страх ни е!

— От какво бе, Петърчо! И теб ли тепърва да уча за светите места? — навъси се игуменът.

— Много им е дошла миналата нощ, отче игумене — обади се отец Никодим. — Нека изчакаме седмица-две, докато им помине.

— Не ща да се отделям от Петърчо — добави Христина. — Освен него никого си нямам на този свят.

— Те да не би все пак нещо такова, отче игумене? — обади се пак брат Танас. — Не другото такова де, знам, че са малки, ама да не би... третото такова?

— Какви са тия друго и трето такова? — любопитствах аз.

— Ами... въз... нищо, нищо — замига на парцали брат Танас.

— И вчера на портата говореше за другото такова — да не сме го правели! То какво е?

— Нищо, нищо...

Христина беше скрила лице в ръцете си и раменете ѝ се тресяха.

— Нищо прави ли се? И какво му е страшното да правиш нищо в манастира? Зимно време, освен че се молим, какво правим по цял ден? Кажи де, брат Танасе! Така или иначе някой ден отец Никодим ще ме учи на него. Защо да не го знам отсега?

Всички се захихаха и изгледаха отец Никодим. Той се изчерви, не знам защо — дотогава не го бях виждал да се изчервява — и махна с ръка мълчаливо.

— Кажете, де, какво мълчите! — упорствах аз. — Нали искате да се изуча? Или искате да съм невежа? Няма да ставам за монах тогава! И отец Никодим ще се прочуе като лош учител!

Околните се късаха от смях. Отец Никодим отчаяно се опитваше да ги успокои, но май се смееха и на него.

— Я всички млъквайте!... Прав е Никодим — да изчакаме седмица-две, докато им мине страхът. Пък после ще... ще решаваме. Точка! — отсече игуменът. — Не може обаче Христина да си губи времето през това време. Да се хваща да учи.

— Урааа! Ще учим заедно! — не можа да се сдържи Христина.

— Няма как да учите заедно — усмихна се игуменът. — Разбирам желанието ти, но трябва да започнеш отначало. Петърчо... хм, все пак е учил малко.

— Ама аз съм учила! И не толкова малко!

— Така ли? Я кажи вечерната молитва!

Христина зяпна.

— А за преди ядене? А за благодат на нивята? А неделната?... Виждаш ли? А какво си учила? Сигурно нечестиви работи.

Христина внезапно си глътна езика. Помисли малко и кимна.

— Уви, ще трябва да започнеш отначало. Онуфрие, ще ѝ бъдеш ли наставник?

Отец Онуфрий поклати глава:

— Много съм стар вече, отче игумене...

— Точно затова!

— Не мога, отче игумене. Ако беше за старост, да ѝ дадем за наставник отец Марин — на него само Господ му знае годините...

— Там е работата. Той вече и кога е роден не помни.

— Или отец Евлоги. Също е над стоте и умът му е по-бистър и от моя...

— Ама няма сили и да яде сам вече. Надали му остава повече от месец сред нас. А ако е за стоте — не ги ли правиш и ти тази година?

— Тя ще ме настигне бързо, отче игумене — намесих се.

— Ако има кой да я учи по цял ден. А ние сме заети хора, служим на Бога.

Христина запуши уста и с двете си ръце.

— Аз ще я уча! Ще ѝ помагам за всичко.

— Глупости! — заяви отец Никодим. — Няма житие на светец, което да не си проспал. Ако не си ни единственият послушник на тая възраст... Нищо не знаеш както трябва.

— Ще уча ученето ѝ заедно с нея, щом е нужно!

— И ще си зарежеш твоето учене. Филанкишията ли ще става монах вместо теб? Не разрешавам.

— Няма! Ще учим ако трябва и в неделя след черква!

— Глупости — поклати глава отец Никодим. — Това да го видя с очите си, няма да го повярвам.

— Да видим тогава!!! — В следващия момент се усетих, че държа тон и тропам с крак на наставника си. Всички наоколо обаче се смееха. Не знам какво му беше смешното.

Отец Никодим отиде до игумена и си зашепнаха нещо. Честичко поглеждаха към нас с Христина и се подсмиваха. Накрая игуменът стана и дойде при нас:

— Добра е идеята ти, Петърчо. Грижиш се за Христина, все едно ти е сестричка...

— Тя ми е — изпуснах се аз.

— Аз съм — заяви в един глас с мен Христина.

В следващия миг и двамата се сепнахме, но вече беше късно.

— Нали нямаше майка и баща? — вдигна вежди протоигуменът.

— Ние такава, отче... докато бягахме от изчадията адови през гората... — засъчинявах аз напосоки.

— И решихме, че измъкнем ли се от тях, ще сме си брат и сестра — добави Христина. — Хубаво е да си имам брат на този свят.

— То ако ставаше така... — поклати глава игуменът.

— Че защо да не става, отче игумене? — внезапно взе наша страна протоигуменът. — Похвално е. Речено е, че брат брата не храни, но тежко му, който го няма. А и тя от анатемосани идва — бива ли да я оставим сама, без род? Устами младенца глаголет истина...

Игуменът, протоигуменът и отец Никодим се събраха и си поговориха още малко. Накрая игуменът дойде пак при нас.

— Обявявам ви за брат и сестра пред Бога и в името Божие, с църковно обявено роднинство, при свидетели Йоаникий, протоигумен на манастира, и Никодим, йеромонах. Амин. Ясно ли е?

— Ясно е — отговори Христина заедно с мен. След това ме настъпи лекичко и ме погледна въпросително.

— Да видим тогава какви брат и сестра ще сте. Отец Никодим прие да е наставник и на двама ви. Учете заедно... ако Петърчо успее да те научи на нещо. Не вярвам много.

— И аз — въздъхна тежко протоигуменът.

Отец Никодим поклати скептично глава така, че му се разкопча горното копче на расото.

Пак се ядосах.

— Ще видим!

— Наистина ще видим. И трябва да намерим на Христина по-подходящи дрехи. В манастира няма със сигурност — не ми е известно някой тук да е носил рокли. Да ви хрумва нещо, братя?

Христина се умърлуши.

— Да й ушия, отче игумене? — обади се услужливо брат Харалампи. — Нали знаещ, сръчен съм с иглата.

Залата направо гръмна от смях. Игуменът отчаяно поклати глава:

— А, не, не, остави, Харалампи. Имаме много нужда от чували сега, по-добре уший от тях. Пък и за нея ще е по-добре да се справи сама. Момиченце, нали умееш да шиеш?

— През живота си не съм пипвала игла — ухили се до уши Христина и леко вирна нос.

— Наистина ли? Не може да бъде.

— Честна дума!

— Тях, докъде са подивели безбожниците. Добре, че се измъкна от тях... Нека ходи засега така. — Игуменът се направи, че не забелязва отчаяните жестове на брат Харалампи. — Хем ще прави по-малко впечатление и на външни хора, и на братството, хем ако иска да е облечена нормално, ще се научи да шие. На колко години си?

— На осем.

— Я не ме лъжи! Трябва да си поне на десет, ако не и на повече.

— Вие ли ми знаете годините по-добре или аз? Ох!

— Петре, стига си я ритал! — скара ми се игуменът. — Така ли се прави със сестра? Даже когато не е възпитана както подобава! Ти, Никодиме, вярваш ли й?

— Ако му беше родна сестра, охотно щях да го повярвам — сви рамене отец Никодим. — Като му знам соя... Пък и като идва от безбожници, може и тя да греши. Кой знае?

Христина пак отвори уста, но се усети и я затвори.

— Добре де, добре — предаде се игуменът. — Хайде сега, време е за богоугодни дела.

— Сега какво ще правим? — попита Христина, когато отец Никодим ни поведе към залата за болни.

— Първо ще ти покажем как лекува иконата на Богородица. Да видиш какви чудеса сторва силата на вярата — обясни отец Никодим. — След това сядаме да учим основните молитви.

Христина направи физиономия както когато видя какво се закусва в манастира.

— Влизайте и сядайте тихо. — Отец Никодим ни посочи скамейките край вратата. — Отивам да викна първите болни за днес.

— Защо залата е празна? — попита ме тихо Христина. — Няма ли поне операционна маса?

Изгледах я учудено.

— Опираме се в каци с вода, не на маси. В банята, до магерницата. Нямаме си отделна сграда като вашата Опера. Какво общо има това с лекуването?

— Ооооооххх... Добре де, с какво лекувате болните?

— Светата икона ги лекува. — Посочих ѝ окачената на отсрещната стена голяма икона.

— Супер — прихна Христина. — Я кажи защо е екранирана? Да не вземе да излекува някого прекалено бързо ли?

— Какво ще рече „екранирана“?

— Обкована с метал. Нали виждаш, че почти нищо не се вижда от нея?

— Това се казва риза на иконата. Сребърна е, с инкрустации от времето на основаването на манастира. Иконата се е появила тук чудотворно, никой не знае откъде и как. И оттогава лекува болни — заобяснявах аз.

— Дрън-дрън! И как ги лекува? Облъчва ги от стената? — Тя се изхили.

— Ще видиш.

Христина вдигна рамене и се почука с пръст по главата. След това се замисли и попита:

— Какво е църковно обявено роднинство?

— Третият вид роднинство, освен кръвното и брачното... Знаеш ли какво е брак? Женитба? Нашето роднинство е такова, само дете вместо мъж и жена сме брат и сестра. Сега моите тате и мама са и твои. Точно като това на вашия свят е, дете твоите татко и мама са и мои.

— Нашето не е църковно роднинство, а гражданско осиновяване. Разлика от земята до небето.

— Все същата работа. Само дете на вашите свещеници им викат другояче. Сигурно съветници, щом ви управлява Съвет?

Отец Никодим въведе в стаята брадат мъж, подпрян на патерици. Единият му крачол се люлееше празен. Зад него вървеше едра, устата жена, която не спираше да приказва:

— ... скалата да вземе да се търкулне и от всичките точно на моя некадърник да откъсне крака, отче! То бива, бива, ама неговото хич никъде го няма! Не стига, че...

— Че не носи достатъчно вкъщи и че не се грижи за теб, разбрах, за пети път го повтаряш! — тросна се отец Никодим. — Излез сега малко, да го питам нещо! На теб ти казвам, излез!... Него го остави тук, ще ми трябва. Абе казах ли нещо? Брей, че неразбрано женище... Я кажи сега, човече, ти какви грехове имаш?

— Като да нямам големи, отче — замисли се мъжът. — По други жени не хойкам, че моята жив ще ме изяде. Тя и без да хойкам, де... Не съм мързелив уж, работя колкото мога, почитам Бога, уважавам свещениците... Пиех допреди две години, ама спрях...

— Изобщо ли? Нещо не ми се вярва. Пиенето трудно се спира.

— Капка не съм куснал оттогава, отче. Една вечер така се бях напил, че всичко ми се виждаше двойно. Прибирам се и си мисля какво ли ще ме прави жена ми, и като влязох, гледам — и тя на две жени станала! И оттогава, значи...

— Добре, добре, вярвам ти. — Отец Никодим отиде до вратата. — Жено, влизай вътре! Вървете се молете пред иконата, да видим какво ще стане!

Двамата застанаха пред иконата и наведоха глави.

— Пред икона се коленичи, маскири такива! — скастри ги отец Никодим. — Ама ха! Или не, ти по-добре остани прав. Богородица вижда, че с патериците не става...

— И как ще го излекува този иконата? — прошушна ми иронично Христина.

— Като му порасне нов крак, разбира се. Да знаеш друг начин да се излекува откъснат?

— Я стига си ме поднасял! Още не съм ти го върнала за оня път, дете детето било без ръка. Всички ме взеха на подбив, като ходих да разпитвам!...

Внезапно крачолът на панталона на сакатия изплющя — и той не беше сакат вече! Стоеше на два здрави крака и не смееше да пусне патериците.

— Някой от вас зарекъл ли се е нещо? Обещал ли си е нещо? — попита отец Никодим.

— Аз... — обади се жената. — Отче... а задължително ли е да го направя?

— Ако не искаш мъжът ти пак да осакатее.

Тя сбърчи чело, помисли малко и въздъхна:

— Че какво толкова? Голяма работа, без крак като без крак...

Мъжът ѝ внезапно вдигна едната патерица и я халоса по гърба:

— Ако ще съм без крак, поне да има за какво! Я казвай какво си обещала!

Жена му го гледаше и не вярваше на очите си.

— Кажи какво си обещава, жено! — намеси се и отец Никодим.
— Че Богородица както лесно връща крак едному, така лесно и взима другиму.

— Ооо... Че ако се оправи, няма да му се карам повече — призна си тя. — Ама отче, така не става! Как ще се разбирам с него сега?

— Не знам, ваша си работа — забута ги към изхода отец Никодим. — Брат Танасе! Брат Танасе, чуваш ли ме? Вкарвай следващите, аз ще водя послушниците да учат.

Христина гледаше иконата с широко отворени очи.

— А стига, бе! Такова нещо и в Спешния център няма!

— Това е то. Да видиш колко по-силна е вратата от машините ви — гордо заявих аз.

Очите на Христина искряха и тя непрекъснато се обръщаше да оглежда иконата, докато излизахме.

След обяда отец Никодим пак ни поведе към залата за обучение. На излизане от трапезарията обаче го спря невисок монах, когото не познавах — не беше от нашия манастир. Размениха тихо няколко думи, след което отецът се обърна към нас:

— Бягайте в залата и учете молитвите. Ще дойда след малко.

— Отче Никодиме, може ли да взема мярка да уشيا рокля на Христина? Хем ще ги наглеждам да учат през туй време — обади се внезапно от един страничен коридор брат Харалампи. Стреснах се — не бях усетил, че е покрай нас.

Отецът въздъхна и вдигна вежда.

— Шил ли си някога рокля преди?

— Не, ама... тя прилича на расо, пък раса съм шил неведнъж. Ще се справя.

— Да, да, помня последното расо, дето го уши — въздъхна наставникът ми. — Надали ще го забравя някога.

— Абе отче, ти родил ли си се научен на нещо? — кипна брат Харалампи. — Дай ми възможност и ще видиш колко хубава ще стане.

Отец Никодим изгледа с крайчеца на окото си непознатия монах, въздъхна, кимна и тръгна с него към библиотеката.

В шивачницата покрай стените бяха наредени големи купчини зебло. Поредното парче висеше от изправения в ъгъла тъкачен стан. До

едната стена лежаха куп чисти, сигурно току-що ушити чували. Над тях, на полица, закрепена на стената, имаше няколко недоушити.

— Подиграват ми се, мискините ниедни, ама ще видят те. Такава рокля ще ти направя, че всички ще зяпнат... Идвайте тук — посочи ни братът голямата маса по средата на помещението. След това взе парче зебло и го заоглежда внимателно.

— От това ли ще е роклята? — опули се Христина. — Много... интересно.

— Че защо не? Таман ще е здрава — гордо отбеляза брат Харалампи. — Аз съм го тъкал, няма как да е лошо. Я сега да видим дали ще стигне на дължина. — Той се наведе, огледа под масата и измъкна оттам покрит с прах и паяжини аршин. — Такааа... От тоя ръб до тоя са аршин и две педи. На обратно са аршин и педя и половина...

— Моля?! Насам не е колкото на обратно?!

— Разбира се. Ако беше същото, нямаше да може да се мери и в двете посоки — поучително заяви манастирският шивач. — Сега надлъжьж... От тоя ръб до тоя — три аршина и две педи. Обратно — таман четири аршина...

— Ама как е възможно, като е между същите два ръба!? — Христина явно нямаше навик да си мълчи, когато наоколо има аршин.

— Че как да не е? От събота до понеделник примерно колко дни са? А от понеделник до събота? Виждаш ли, че е различно? Лично баща ми, най-добрият шивач в околията, ме е учил винаги да меря и в двете посоки. И по няколко пъти даже, нали платът се разтяга и свива, току-виж се променил междувременно. Всеки ден ми го е повтарял стократно... Значи, на мерене трябва да стигне. — Брат Харалампи се поколеба и огледа зеблото с леко съмнение. След това го взе, отиде пред закрепената на стената полица и застана пред крайния недошит чувал — сгънато на две и прихванато с шевове по ъглите парче зебло. Сгъна точно като него зеблото, което държеше. След това взе от полицата игла, дълга почти педя и с вдянат в нея дебел конец, и се зае несръчно да прихваща един за друг ъглите на зеблото, като преди всеки бод поглеждаше чувала на полицата.

Христина отиде до него, огледа полицата, извъртя очи към тавана и постоя така няколко удара на сърцето. След това погледна брата,

който си смучеше убодения на иглата пръст, и на физиономията ѝ се появи лукаво изражение.

— Тези рокли на полицата какви са?

— Ъъъъ... не са рокли. Чували са. — Брат Харалампи се изчерви лекичко. — Ама то и роклята си е нещо като чувал. Расото и то.

— Само дето има дупки за ръцете и главата — подкрепи го Христина и прикри уста с ръка.

— Точно така! Който може да ушие чувал, всякаква дреха може да ушие, от мен да го знаеш... Ще ми се смеят, подигравчий такива! Единайсетото поколение шивач съм! Какво им разбират главите от шиене...

Христина го изчака търпеливо да прихване и двата ъгъла на зеблото. След това той се премести пред съседния чувал — точно подобие на първия, само дето едната му страна вече беше зашита. Братът вдяна нов конец в иглата и се зае да зашива отстрани зеблото, като пак на всеки бод поглеждаше към полицата.

— А каква е разликата между рокля и расо? — лукаво подпита Христина.

— Амииии... — По лицето на брата се изписа затруднение. — Ами, расото трябва да е черно. Така е рече... ох! — Брат Харалампи отново засмука пръст. — Ммфмфмфмф... Така е речено от Бога. А пък роклята не бива да е черна. Освен ако жената не е скорошна вдовица, де. Ама ти няма как да си вдовица.

— Затова ли избра за роклята ми сиво? — невинно го изгледа тя.

— Затова, затова... И се съмняват, проклетниците! Все едно някой от тях е шил някога нещо. От ей такъв шия, та няма да се справя... Те какво си мислят, че мога само да тъка ли? Ама ха...

Когато привърши, братът помоли Христина да му натисне с пръст конца, докато завърже възела, и се премести пред третия чувал — със зашита две страни. Вдяна нов конец и се зае да зашива и другата страна на зеблото.

— А дънки можеш ли да ушиеш?

— Че защо е нужно да са тънки? Няма да са здрави.

— Ооох... А панталони?

— Циркаджийски дрехи не шия. Не са угодни Богу, ако питаш мен. И за мъже даже... — Братът изгледа укорително панталоните на

Христина. — Я ми натисни пак конеца да го вържа...

Когато шивачът застана пред четвъртия чувал, със защита отстрани до отвора му връв за връзване, Христина се възпротиви.

— За какво е роклята да се връзва отдолу? Няма да има как да ходя.

— Еййй, вярно! — Брат Харалампи огледа чувала, който държеше. — Тогава какво друго остава?

— Май нищо. — Тя се ухили и пак прикри устата си с ръка.

— Ха! Че то да се шие рокля било по-лесно, отколкото чувал! — Братът направо грейна. — Ще ми се подиграват те, че не съм можел, а? Да дойдат да видят каква хубава рокля стана!

— Ами дупките за ръцете и главата? — намесих се аз.

— Вярно бе, и аз ги забравих — смигна ми Христина. — За ръцете е най-лесно, отче. Ако просто разшиеш отстрани, ей тук до дъното?

Братът се понамръщи за момент, но тя го погледна умолително и той премисли за миг и кимна. Опита се да разшии конеца, но нещо не му се удаваше. Наложил се Христина да му помогне.

— А за главата ще е най-добре да направим дупка тук. — Тя посочи средата на дъното на чувала.

— Че бива ли да дупчим хубавото зебло? — възпротиви се брат Харалампи. — Ще изпада... Абе, не е хубаво. Знаеш ли колко трудно се тъче? Направо си е грях да го повреждаме.

— Амиии... Тогава да му направим две дупки за очите? Съвсем мънички. Няма да е голям грях, нали? — Гласът на Христина направо подскачаше.

— Хм... Добре де, става. Щом ще са малки. Само да преценя къде... Какво ти е?

— А, нищо. Хремава съм нещо и кихам постоянно. Я да премеря къде ще им е мястото на дупките. — Христина нахлузи чувала, изкара ръце през разпраните шевове и напипа две места отвън на него. — Тука и тука... Ама чакай първо да изляза... Точно така... Сега и другата дупка... Ето ми я и роклятаааа!

Тя огледа критично пробития чувал и доразпра шевовете отстрани още малко. После измъкна от огнището в ъгъла един въглен и нарисова под дупките за очи огромна озъбена уста. След това нахлузи

чувала и заскача из шивачницата, като размахваше ръце и издаваше страшни звуци. Брат Харалампи я гледаше с умиление.

— Харесва ли ти, дъще?

— И още как! Като тръгна нощем с нея, на всеки ще... Страхотна е! За пръв път в живота рокля ми харесва истински!... Какво има, отче?

Сепнах се и погледнах брат Харалампи. Беше зяпнал вратата с побеляло лице. А на вратата беше застанал отец Никодим. И гледаше Харалампи с такъв поглед, че отведнъж се сетих всичките молитви за предпазване и за опрощение на греховете, които някога съм чувал.

— Как завършваше Господната молитва? — попита Христина, докато след вечерната молитва се провирахме през един крив, нисък и тъмен проход към килията ми. — И нине, и присно, и вовеки веков, амин? На какъв език са молитвите?

— На свети черковен. На него са и житията. Това е езикът на черквата ни, всеки образован човек го знае. Останал е от времето на Христос, или някъде там. Скучен е, ама трябва да се учи. Един от трите свети езика е, заедно с арамейския и латинския...

— Хич даже не е скучен! Все едно живея в някое фентъзи. — Тя се огледа наоколо и прокара замечтано ръка по тухлите. След това я погледна и гнусливо я избърса от плесента в панталоните си. — Истински манастир с истински монаси, молитви, старинни езици и какво ли не. Даже истински вълци. Само храната ви на нищо не прилича, ама като поогладнееш, и тя се яде. Ако разкажа в училище, ще се скъсат да ми завиждат. Направо рай. Атолите трева да пасат...

— Те нали си имат там акулите? Дето гълтат на един залък? — Излязохме от прохода на една от площадките на второто спираловидно стълбище и се наложи да прикрия с ръка светилничето, за да не го угаси течението. Стана тъмно и Христина се хвана за мен, докато не стигнахме на последния етаж.

— Те бяха на нашите атоли, не на Океания. А и за акулите... Наистина ги има, ама са генно модифицирани. Не нападат хора.

— Какво значи генно модифицирани?

— Амиии... Много е сложно да ти го обясня. — Влязохме в килията. — Да пробваме пак трансмитера?

Тя се помъчи малко с него, после пробвах и аз, но не се получаваше.

— Нищо. След като и при Отговорника не е работел от време на време, а после пак е проработвал, значи и при нас може.

— А ако се е повредил съвсем? Или ако е нарочно?

— Ще ни намерят и ще ни приберат, рано или късно. И май по-рано, отколкото ми се ще. И ще ни вземат трансмитера. Така че предпочитам първо да се нащурувам тук.

Почвах да разбирам как се чувстват родителите й.

— Като направиш някоя щуротия в манастира и опитаеш пръчката, ще ти мине меракът. Какво точно смяташ да правиш?

— Като начало искам да видя оная икона, екранираната. Да разбере как работи. Сто на сто вътре има някакъв компютър, така че...

На вратата се похлопа и Христина подскочи и млъкна.

— Тук ли си, Петърчо? А Христина? — обади се отец Андроник отвън.

— И двамата сме тук, отче. Заповядай, влез.

Отецът беше разрошен и раздърпан още повече, отколкото сутринта. Колебливо пристъпи през вратата, притвори я зад себе си и се обърна към Христина:

— Аз... идвам да се извиня. Прощавай, че те нарекох самодива. Лъжа издумах.

— А, няма нищо, отче...

— Сигурно съм те обидил страшно!

— Не, не си...

— Ами! Никой благочестив човек няма да търпи да го обиждат на адова сила.

Христина се чудеше какво да отговори.

— Сигурно си бил уплашен, отче — обадох се аз. — Христина разбира това и не ти се сърди. Нали?

Тя закима усърдно и се изчерви.

— Ужас беше, деца мои. Откакто за пръв път видях самодива в килията ми, всяка нощ сънувам кошмари. Изтормозиха ми душата. — Лицето на отец Андроник беше много сериозно и наистина изглеждаше измъчен. — Затова и така се припознах в черквата, от страх. Извинявай, момиченце, грешен съм пред теб. Искам ти прошка.

Христина не знаеше къде да се дене от срам.

— Няма нищо, отче. — Тя помисли миг-два. — Виждам, че си, въъ, благочестив и достоен монах, и се надявам никога повече да не те посети самодива. Или караконджул, или друго такова нещо... И искам и аз да ти поискам прошка.

— Ти пък за какво? — учуди се отецът.

— Ами защотооо... защото ти се смях. И се веселих на нещастieto ти.

— Не е твоя вината, дъще. — Отец Андроник се усмихна тъжно. — Как няма да ми се смееш на приказките, че може да има самодива в черквата? Простено да ти е, каквото и да си мислила.

Христина се изчерви още повече и наведе глава. Аз си премълчах.

— Докато се молих тази сутрин пред иконата на Богородица, се замислих къде ли е грехът ми. — Отец Андроник притвори замислено очи. — И разбрах, че ще да е чревоугодието. Затова и реших: отсега нататък ще ям само колкото е угодно Богу. Дано това ме отърве от проклетото нечестиво видение. Дано не видя самодива никога повече!

— Убеден съм, че повече няма да видиш, отче Андроник! — заявих гордо аз. Поне докато Христина е далече от компютри...

Щях да добавя и още нещо, но си глътнах езика. Внезапно в ъгъла до вратата, точно зад гърба на отца, се появи майката на Христина — облечена в бяла самодивска рокля и светеца с бяла призрачна светлина. Изглеждаше, ама точно като сестричката ми, когато се появяваше в килията, само че пораснала. Приликата направо ме смая. Христина също я видя и се опули.

— Разбрах и друго — продължаваше умислено отец Андроник. — Прав е игуменът. Не само съм грешен и сетивата ме лъжат. Но и като им вярвам, задълбочавам греховете си още повече. Тази сутрин стигнах дотам да пропусна молитва и да оскверня черковния олтар. Чудя се дали не е добре да помоля да ми наложат за наказание поне един месец строг пост и молитва. Твърде мек беше игуменът към мен днес.

Зад гърба му майката на Христина с пръст на уста правеше отчаяно знаци и сочеше отец Андроник. В първия момент помислих, че жестикулира към него. След това се сетих, че е към някой, който не се вижда и е някъде пред нея — може би татко. За момент изчезна, след това отново се появи — висока чак до тавана и още по-ясно

видима. Изглежда ни, направи отчаяна физиономия и отново заразмахва ръце по посоката на отца.

— И разбрах още, че ми се явяват силите на злото, защото съм слаб духом. А трябва да стана силен. — Отец Андроник отвори очи. — Защо ме гледате така? Какво има?

— Възхищаваме се на прозрението ти, отче — увери го Христина и пак лекичко се изчерви. — Говориш като истински мъдър и благочестив монах и те гледаме с уважение.

— Не ме славослови, дъще, не съм го заслужил. Трябва да се науча да бъда по-силен от греховните си сетива. Постоянно ме лъжат. — Той избърса чело с ръка, примига, поколеба се за момент, след това продължи: — Срам ме е да го призная, но дори в момента ми се струва, че виждам сянката си пред себе си, очертана от самодивска светлина. И че обърна ли се, ще видя същата самодива, да прави към мен лъстиви жестове. Но сърцето ми твърдо знае, че измама е това. И че отърва ли се от греха си, и тя ще спре да ме преследва.

Зад гърба му майката на Христина отчаяно кършеше ръце. В един момент бързо замаха към нас с отца, сложи пръст на устата и повика някого с жест. Сигурно беше видяла някого и му даваше знак, че не сме сами — нямаше как да му го каже, без да я чуе отец Андроник.

— Не мога да ви опиша какво дяволско усещане е. Просто чувствам как обърна ли се, и ще видя самодивата застанала зад мен, да ми прави знаци да мълча и да я следвам. Не ме гледайте с такъв страх, с ума си съм и знам, че там няма нищо. Но все имам чувството, че я има... Преди беше малка, колкото теб. Затова сигурно и се припознах. Сигурно тогава грехът ми още не е бил толкова голям. Ала след като днес оскверних олтара, сигурно ще да е пораснала чак до тавана...

Зад него майката на Христина си скубеше косите и правеше още по-енергични жестове.

— Извинете ме, деца, досадих ви с разкаянието си. Виждам, че вече зяпате наоколо. — Отецът се надигна. — Заричам се, че вече сила адова не ще ме уплаши! Че вярата в мен ще е по-силна от лъжовността на сетивата!

— Отче Андроник, а... такава... — Само да не погледне назад, че де да знаеш ще бъде ли вярата му достатъчно силна! — Отче, а... а

сигурен ли си, че онази самодива не си я сънувал? Виждал ли си я повече от веднъж?

Монахът спря и се замисли.

— Само веднъж. А дали не съм я сънувал... Всичките братя се опитват в това да ме убеждават, ама все си мисля, че не съм. Не бях още заспал и греховни мисли за чревоугодия се въртяха из ума ми. Затова и ми дойде това наказание... Лека ви нощ и Бог да ви пази!

Точно в мига преди отецът да се обърне, майката на Христина внезапно изчезна. Той отвори вратата и посегна да излезе, но отведнъж спря и се обърна към нас. На лицето му грееше усмивка:

— И имам вече първия знак, че съм на праведен път! Докато говорех с вас, все ми се приструваше, че виждам самодивска светлина пред себе си — а в момента, в който си тръгнах решен да се боря срещу греха, тя изведнъж изчезна! Благодаря ти, Господи!

Когато стъпките на отец Андроник заглъхнаха по коридора, Христина измъкна трансмитера от джоба си и бързо го заразтръсква:

— Намерили са ни! Проклетата джунджурия, оправяй се по-бързо!

— Че какво като са ни намерили? Нали не могат да дойдат истински, щом сме в манастир? — учудих се аз.

— Щом мама се е съгласила да я карикатурят в тая рокля, сигурно има нещо много сериозно! Да изчезваме, преди да са ни пипнали и прибрали!

— Уви, Христинче, няма да можем лесно. — Гласът на майка й беше тъжен. Вдигнахме поглед — тя отново се беше появила до вратата. Приблужи се до нас и седна на нещо невидимо.

— Отговорникът на Ортодокс е вдигнал скандал за цялата история с нарушенията на Конвенцията. И особено за последното, пристигането ти тук. Заплашил е Съвета ни, че ако вече допуснем и най-малкото нарушение, ще поиска да ни лишат от статута на Релеен свят.

— Тоест?

— Имам съвсем малко време. Поисках от съвета възможност да се свържа с теб. Официално ми отказаха, но татко ти е уговорил за пет минути нелегална връзка да си затворят очите, ако е само чрез изображения и са по правилник. Накратко, забранено ни е да доближаваме манастира. Ако вие гъкнете нещо за друг свят, ние отнасяме последствията. Длъжни сме да ви приберем веднага щом

намерим как, но намирането си е наш проблем. Трябва или да излезете далече от манастира, или да се приберете с вашия трансмитер. Който спокойно може да ви пренесе в някоя магмена цепнатина на Хефест или върху някой ледник на Мидгард по време на снежна буря и после пак да откаже. Бягайте от манастира, ние ще ви приберем!

— За нищо на света! — озъби се Христина.

— Господи, защо ме наказва с такава дъщеря! Откъде се извъди такъв инат?

— Питай дядо, той ще ти обясни откъде.

Майката въздъхна и лицето ѝ помръкна.

— Той е в дъното на цялата работа, обзалагам се на каквото искаш! Играят си някакви мръсни селекционно-политически игрички и ви местят като пешки! Мислиш ли, че трансмитерът ти наистина е повреден? И че случайно те е закарал точно тук, или че случайно не работи вече?

— Ако е така, значи няма опасност да ни стовари където не трябва — намесих се аз.

— На вас ви е интересно, но на мен не! Да си зарежа децата на някакъв примитивен свят, без квалифицирано лечение, сред мръсотии и миазми? Няма да стане!

Христина помълча миг-два. След това започна кротко:

— Мамо, помниш ли, като ми обясняваше защо си се отказала да си Аугментирана?

— Искаш да кажеш, че вече го разбираш ли? Знам, но полза няма.

— Искам да кажа, че обвиняваш другите в свой недостатък.

Изображението я зяпна.

— За дядо ти си дете, точно както аз за теб. И когато си дошла на Академия, си се отказала от много повече от квалифицирано лечение и чистота. Избрала си смърт в страшно кратък за него срок. Това обаче е твоят избор и той го е приел. А ти не приемаш моя избор, който е просто да се видя за малко на свобода. Така ли ме учиш кой от вас двамата е по-справедлив и кого да слушам?

Майка ѝ отпусна бавно глава. След това, без да каже нито дума, се разплака.

— Мамо... не плачи. — В очите на Христина също проблясваха сълзи. — Ще се прибера скоро, и аз не искам да оставам завинаги тук.

Ще ми омръзне, колкото и да е интересно... И Петърчо ще ме пази, докато съм тук. Нали?

— Разбира се. Нали си ми сестричка. И на твоя, и на моя свят.

Майка ѝ протегна ръка. Христина се приближи и двете се опитаха да се прегърнат. Не се получаваше, но те не обръщаха внимание. Поплакаха си малко, докато изображението внезапно не изчезна.

— ... И се въртели около тях демони изкусители, и им показвали целия свят, само и само да спрат от пътя си. И много спрели — четеше напевно отец Никодим. Гласът му отекваше из празната зала, направена да побере поне стотина послушници. — И предлагали на много от тях да станат и те демони с дяволски сили в тях, и много се съблазнили. И както някога апостол Петър трижди се отрекъл от Господа, така те трижди трябвало да се отрекат от света, за да намерят Господа. И много не посмели, и изгубили пътя към спасението. Останали да вървят по него само истински верните Богу.

И когато и последният верен Богу избрал пътя си и се врекъл на Бога и вярата, Йосиф Водителя се изправил, както Моисей навремето, и заповядал: „Разтвори се, за да минат избраниците Божии!“. И се разтворил пред него въздухът, и се появила сияйна врата, през която се виждала обетованата земя, и навлязъл през нея аромат на райска градина и гласове на пойни птици...

Вратата на залата се отвори и влезе игуменът.

— Върви ли ученето, Никодиме? Учи ли се Христина?

— Учи се похвално, отче игумене — усмихна се щастливо отец Никодим. Не знаех, че го умее. — Запомня нещата отведнъж и никога не се съмнява в чудесата. Разбира ги така добре, все едно ги е видяла с очите си. Ако и Петърчо се учеше така, вместо да разпитва за всичко, щях всяка вечер да благодаря на Бога. Само дето са много немирни, ама и това все е по негова вина. Таман почне тя да пита нещо, той вземе, та я настъпи или сръчка. И тя често му отвърне и по десет пъти на ден ги разтървавам.

— Ти преди не беше излишно търпелив, Никодиме. Пръчките в манастира свършиха ли?

— Не са, отче игумене, ама как да им свалиш гащите един пред друг?

— Добре, разбрах. Ела сега да те питам някои неща, дете не са за пред послушници...

— Видя ли бе, глупчо! — заяде се Христина, когато вратата се затвори. — И тук ме бива повече от тебе!

— Затова ли пита сутринта отец Йероним на молитва, преди да целунеш кръста, дали го де... дезин-фекцират? И после само се направи, че го целуваш?

— Нали е прибор за обществено ползване? Хигиенните правила изискват...

— А, и често ли го мием, попита.

— Вярно, че беше глупаво. Личеше му отдалече мит ли е някога...

— И дали ако го изтъркаш с четка, няма да му се отмие светостта...

— Откъде да знам кръстът ли е попил повече святост, или мръсотията по него?

— И дали като кръстът я излъчва, светостта му не намалява. И дали периодично му я доливаме, и от какво.

Христина се ядоса.

— Ами ти като пита отец Никодим има ли роднини Светия дух, и колко големи са? И дали не ги държат в кутии? Глупчо...

— А ти като се заяде после, че Светият дух имал баща или син или и двамата, в зависимост от тълкуванието? — Щях да продължа, но се сетих как отец Никодим я попита дали не го е чула от мен. Слава Богу, че тя не знаеше защо.

— А ти като пита дали всяка земя си има свой Господ? И ако е един за всички, как смогва навсякъде и колко пъти е мрял на кръста? И дали затова трябва да може да възкръсва?

— Ти пък като го пита и като Господ е трима в един, дали не е луд? Как го каза? Раздвоение на личността...

— А той отрече, без дори да ми чуе доводите! И чак май се ядоса малко...

— Естествено. Как ще е раздвоение, като са трима? Добре, че се беше хванал за главата, та не чу, че Богородица му била любовница...

— Ти пък знаеш ли какво е любовница?

— Разбира се. Нечестива жена, която примамва женени мъже.

— Примамвала ги била! Те сами ходят при нея! И поне знаеш ли защо?

— Тъъ, сигурно за някакви нечестиви деяния. Събират се заедно и... и... — Като се замислих, не знаех какво точно правят. Или ходят да берат нощем дяволски билки, или свалят луната в котле... Трябваше непременно да питам отец Никодим. — И какво си се зачела толкова в тия жития?

— Интересни са.

— Стига, бе! На мен, дете всичко ми е интересно, са ми скучни...

— Не разбираш ли за какво става дума в житието на Йосиф Водителя например?

— Много прилича на това на Моисей, от Библията. Какво му е интересното?

— Кандидати за свят, който не позволява свободно напускане, е трябвало да докажат адекватността и ориентираността си.

— Какво значи това?

— Да опишат света около тях. Да опишат подробно какво очакват, ако настояват да отидат там, и какво, ако се откажат. И да се подпишат на три места за заявено желание, с по един месец време между подписите. Учили сме го по история. А вратата към този свят — трансмитерите от онова време — всички са работели по точно този начин.

— Значи се учиш добре по история?

— Абе... не съвсем.

— Тогава откъде знаеш всичко това?

Христина се изчерви.

— Бях се ядосала на историчката, задето ме натопи, че изтрих контролните. И ѝ подправих холото за точно този урок. Да видиш какъв скандал направи после. Тъкмо обясняваше какви велики хора са били прародителите ни, и на холото през трансмитерния портал замаршируваха орангутани...

— Какво е орангутани?

— Вид маймуни.

— Тоест?

— Амииии... Приличат малко на вашите караконджули. Нямаат рога и копита, но са космати и не помня имаха ли опашки.

— Те ли са вашите караконджули? И кой ги праща да ви изследват?

— Глупчо такъв! Вашият Йосиф Водителя с гаранция е разбирал повече от тебе! Ако можеше да си поговорим с него...

— Може, ама не ни ли е рано?

— ... А ако имаше как, без да умираме?

— Ако той вампиряса ли? Пак не ща. Май даже още повече.

— Светците вампирясват ли? Не може ли примерно да възкръсне?

— Ако можеше да възкръсне, щеше да е Господ. А дали вампирясват светците, де да знам. Ама ако... то прост мирянин да вампиряса е страшно, а светец ум ми не побира колко ще е ужасен. — Представих си свети Йосиф Водителя, като на голямата икона в черквата, с кръста в едната ръка и Библията в другата, само че с дълги извити нокти, кръвясали очи и вампирски зъби като на рисунките от житията. Добре беше да питам отеча, освен за любовницата и какво става, като вампиряса светец.

— Какво сте се кротнали? — обади се отец Никодим, докато влизаше. — Точно между две сбивания ли сте?... Оставям ви сега да учите сами. Довечера ще ви изпитам да разкажете житието. — Той го сложи на масата пред нас.

— Отче, а ако привършим по-рано, може ли да ида да се помоля на екра... иконата на Богородица? — бързо попита Христина.

— Петре, ако я настъпиш още веднъж, ще си легнеш без вечеря! Може, разбира се. Да не си се разболяла нещо?

— А, не, не, тоест да... Нещо не ми е добре.

Отец Никодим я изгледа подозрително, но не каза нищо.

Преди вечеря отец Никодим така и не ни изпита на житието. За щастие, понеже целия следобед само се заяждахме, вместо да четем. (Добре де, и се сбихме веднъж-два пъти, ама не на сериозно.)

Накрая Христина заяви, че искала да разгледа светата икона, и се измъкна. Видях я после чак на вечеря. Отначало помислих, че прави

такава физиономия заради храната, но и след това, на вечерната молитва, беше кисела.

— Казвай сега, какво си се умърлушила! — попитах я, като се прибрахме в килията.

— А, нищо особено. Малко ме боли глава. — Тя изтръска металната тапа от ухото си и я пъкна под края на сламеника.

— Нали щеше да ходиш да се молиш на иконата на Богородица? Не те ли е излекувала?

— Хич даже. Да не кажа обратното.

— Да не си търсила дали в нея няма компютър?

— Ако знаеш само какви неща има в нея! Сядай малко.

— Благодаря, не ми се седи.

— Тя е корпусът за някаква специализирана апаратура. Вътре има аналитичен приемник като този в трансмитерите и излъчвател, който нямам представа как работи — сигурно пак е подобен на трансмитерните. И компютър, който ги управлява.

— Счупила си я?!

— Не съм я пипала изобщо, глупчо такъв!

— Тогавата откъде си разбрала какво има вътре? Просветление ли ти е дошло? — заядох се аз.

Христина ме изгледа подозрително.

— Опитах се да се свържа с техниката вътре през комуникатора, и налучках канала за сервизна връзка. Само дето системата е... малко защитена. Разбрах само общото устройство.

Не се изчервяваше!... Това вече не го преглътнах лесно.

— Ти... да не искаш да кажеш, че и иконата е направена от вас? И че сте я оставили тук, за да ни лекува и да помага за укрепване на религията?

— Не е наша — призна тя с нежелание. — Сигурно са я направили Безтелесни, или поне Аугментирани. Не вярвам някой на моя свят да знае как точно лекува.

— А трансмитера може ли да го излекува?

— Не знам, май не. Май е само за хора... Абе ти няма ли да седнеш?

— Нещо не ми се седи... — Внимателно се отпуснах на хълбок на сламеника.

— И не ти се и лежи по гръб, като гледам. Да си имал след вечеря среща с пръчката на отец Никодим?

— Ами... малко.

— И защо?

— Питам го нещо.

— И за един въпрос те е бил с пръчка?!

— За два... Хайде да спим.

Новата ми сестричка заспа мигновено, но аз не можех да мигна от болката — отец Никодим май беше здравата ядосан... Накрая ми хрумна да сляза и да се помоля на иконата на Богородица да ме излекува. След малко колебаене измъкнах внимателно комуникатора изпод сламеника на Христина и го пъхнах в ухото си.

Залата за болни беше осветена от луната през един прозорец. Проснах се пред иконата и се замислих. Не знаех за какво точно да се моля или какво да обещаю. Докато се начудя обаче, изведнъж забелязах, че не усещам да ме боли. Дори не бях разбрал кога иконата ме е излекувала. А защо ме излекува, без да съм обещавал нищо, пък и идея нямах.

Подскочих от радост и се сетих за разказа на Христина. Дали все пак не ме лъжеше? Помислих малко и си представих как се приближавам до иконата, и как металната риза става прозрачна и поглеждам през нея.

Дъхът ми секна. Металната риза наистина беше станала прозрачна! Само че само за мен — по някакъв начин знаех, че за другите си е все същата. И вътре имаше нещо... абе, нещо ужасно сложно! Не знам как се казва, ама по някакъв начин имах представа как работи и коя част горе-долу какво прави. Едно от нещата някак разбираше какво не е наред на човек — сигурно на него Христина му викаше „приемник“. Друго едно нещо пък оправяше нередното, умът ми се върза на възел и пак не можах да разбера как — сигурно то беше излъчвателят. А по средата между тях имаше нещо, дето направо мислеше — преценяваше и решаваше кога какво и как да се лекува, и го правеше по-бързо от мигване на око. Имаше и разни неща, с които нещото по средата можеше да се управлява, като каруца с поводи.

Дали това нещо не можеше да го накарам някак да излекува трансмитера? На света на Христина поне беше интересно. И имаше достатъчно любители на шаха. Струваше си човек даже да търпи да се

къпе от време на време. Е, не чак всеки месец, де, ама все пак... Какво ли ще стане, ако пробвам да дръпна наум ей този повод за управление...

Събуди ме някакво побутване. Надигнах глава — Христина се опитваше да погледне под сламеника ми.

— Какво има?

— Комуникаторът се е търколил някъде.

Бях забравил да й го бутна обратно под сламеника. Изчоплих го от ухото си.

— Ето ти го.

Христина се вгледа в мен. След това внезапно ме плесна силно отзад.

— Ако аз те плесна, знаеш ли къде ще отхвъръкнеш? — ядосах се.

— Ходил си долу до иконата да те излекува, нали? Затова не те боли. Ама като ти гледам физиономията, сигурно и ти си пробвал да ровиш из схемата й. И си се насадил на защитата и си... как го каза? Получил просветление?

— Не ми напомняй. Не знам с какво и как ме цапардоса, ама още ми се вият искри пред очите. Прибрах се от долу до тук на опипване. А главата ми щеше направо да се пръсне.

Отец Никодим не дойде на сутрешната молитва. На закуската беше мрачен и мълчалив. След нея ни привика с Христина:

— Отец Евлоги иска да ви види. Внимавайте как се държите с него. Здравето му е много крехко и това може да са му последните дни.

Килията на отец Евлоги беше предпоследна в коридора на най-старите монаси, преди тази на отец Марин. Както във всички други килии в този коридор, в нея имаше легло и нощно гърне. Когато влязохме, заварихме Димо да завива отца.

— Изнеси гърнето и ни остави сами — кимна му немошно отецът. — Искам да си поговоря с децата.

Стояхме в тишината на килията и се гледахме. Косите и лицето на отец Евлоги бяха съвсем бели от старостта и се сливаха с белия лен на възглавницата. Но сред бялото ни гледаха две живи, бодри и пронизателни очи — очи, които никак не се връзваха с изнемощялото, престаряло тяло.

— Отче, на колко години сте? — наруши мълчанието Христина.

— Това лято щях да направя сто и десет, но надали ще доживея — смръщи лице старецът. — Как е храната в манастира? Сигурно си свикнала на много по-добра.

— А, яде се някак — успокои го Христина.

Очите му проблеснаха насмешливо и изведнъж усетих как по гърба ми пролазва студ.

— Знаеш ли, че всички ти викат „самодивата“? — попита усмихнато отецът.

— Ще им кажа аз на тях! Само да се... Петърчо, ако ме настъпиш още веднъж, ще ти... Какво ме гледаш така?

— Май... май разбрах нещо важно — едвам изшушнах аз.

— И какво е то? — изгледа ме подозрително тя.

— И сигурен ли си, че е това? — допълни отец Евлоги.

— Почти... Знаете, че е яла преди по-добра храна, нищо че уж идва от безбожници. И го свързахте с това как ѝ викат... — В ума ми бясно прескачаха още парченца от картината: това, че на преклонната си възраст има напълно бистър ум, това колко бързо получи бащата на Христина съгласие за изтеглянето ми... — А това на този свят го знае само един човек... Ако е човек, де...

— Сигурно не е хубаво да споменаваш неща, които не трябва да се казват пред всеки, нали? — Погледът на отец Евлоги беше едновременно пронизателен и добродушен.

По физиономията на Христина се преплитаха недоумение и яд.

— И какво е това, дете не трябва да се казва пред всеки? Тоест, кое от всичките такива неща е? — Внезапно се сепна и си дръпна бързо крака. Като видя обаче, че не се и опитвам да я настъпя, трескаво засъобразява.

— Защо ни повикахте? — попитах аз.

— За да ви видя — отговори тихо отец Евлоги. — Нямам много време.

— Вие сте Отговорникът на този свят? — внезапно се досети Христина.

Отец Евлоги демонстративно се изкашля. Или поне се опита — нямаше достатъчно сили.

— Не съм чул нищо и ти нищо не си попитала. Нали?

— Ох... — хвана се за главата Христина и закима утвърдително.

— И освен това не съм.

— А какъв сте тогава? — попитахме двамата в един глас.

— Няма да сте ни го казали, де — добавих аз.

— А и да ни го кажете, няма да сме чули — допълни Христина.

— А пък понеже аз скоро няма да съм умрял вече, и не ми е все едно — опита се да се засмее отецът. След това въздъхна. — Сядайте, да ви разкажа една приказка. Имало някога, много отдавна, през девет земи в десета, млад и любопитен... хм...

— Послушник? — пробвах да се сетя аз.

— Хм... По-скоро непослушник. — Отец Евлоги ми смигна. — Изучил бил какви ли не науки, знаел какви ли не мъдрости, ала полза от тях не виждал. Чудни неща умееел, ала не усещал те да правят хората по-щастливи. Живеели хората около него богато и охолно, много по-добре от другаде, ала не били по-радостни.

Казал си един ден момъкът: „Защо ми е знанието и моженето, когато то не прави другите щастливи — а и мен също? Не е ли по-добре да тръгна на дълъг път, да търся откъде идва на хората щастие?“ И тръгнал.

Много места посетил и чудни неща видял. И морета без край прекосил, и в сняг до колене газил, и със зли чудовища, по-страшни от караконджул, се сражавал, и с мъдри и красиви същества, добри като светци, разговарял. Но никой не можел да му даде отговор, нито съвет къде да открие щастие.

И стигнал веднъж до проход към земя, която не бил посещавал. Искал и там да отиде, ала на прохода стоял могъщ и страховит дух, който не пускал никого да мине. Попитал го духът какво иска. Разказал му нашият герой мъката си и духът му предложил:

„Ще те пусна да влезеш, ала повече назад не ще се върнеш — няма да ти разреша. Ще загубиш уменията и силата си, в дрипи ще ходиш облечен и на хляб и вода ще си доволен. Труден и тежък ще е животът ти. Носиш ли обаче достойно кръста си, ще откриеш откъде идва щастие.“

Поколебал се момъкът, след това се съгласил. И навлязъл в онази земя. Животът там наистина му бил непривично тежък и суров, и трудно му било. Загубил уменията си и знанията — а хората около него имали нужда от тях. И проклинал често духа с думите: „Ти ме излъга!

Как тук да давам и имам щастие? Всички живеят зле, а ти ми взе силата да им помагам!“

И като нямал друг начин да ощастливи хората, решил да им предлага вяра. Станал свещеник, а когато остарял, и монах. Подкрепял хората с думи, давал им надежда, за да имат сила да носят кръста си. И малко по малко забелязал, че така им дава истинско щастие. Защото човек е по-велик и по-човек не когато му дадеш нещата в ръцете, а когато го окуражиш да се пребори за тях сам. Защото човек е истински щастлив не когато има даром, а когато постига със собствени сили. Защото тогава не само получава вещи, а и сили, храни не само тялото си, а и същността си.

А духът от прохода ходел сред хората в образа на човек и често се срещали с нашия юнак. Той обаче не можел да го познае — никога нямало да се сети или предположи кой е срещу него. Дошъл обаче ден и духът му се разкрил. И го попитал: „Получи ли това, що търсеше? Или още мислиш, че съм те излъгал?“

„Получих го — отвърнал нашият момък, който вече бил старец. — Сега живея по-зле от преди, ала съм щастлив и правя хората около мен щастливи. Тъжа за изгубения ми свят, но ще го понеса.“

„Бъди ми брат — казал духът. — Двамата орем една нива, в един впряг. Както думата назад не се връща, така не ще се върнеш и ти, ала дар ще ти дам — преди да се разделят душата и тялото ти, вест ще имаш от твоя свят и вест ще можеш да му пратиш.“

Почакахме още малко, но отец Евлоги беше свършил разказа си. Накрая Христина се осмели:

— Отче, каква вест искате да предадем от вас?

Старецът се усмихна:

— Като му дойде времето, ще разберете сами.

— Значи не можем да се измъкнем от този свят, без Отговорникът да разреши?

— Да. И мисля, че няма да е лесно. Нищо чудно да останете доживот тук — поне ти, момиченце.

— Само че той е направил скандал, че дойдох. Не е ли това вече разрешение да си тръгна? — попита Христина.

— О, не е задължително. Нещата далеч невинаги са толкова прости.

— Какво тогава да направим?

— Намерете го и говорете лично с него. Така ще трябва да говори с вас открито. Няма да може да се крие зад неизвестността си, ще трябва да каже неща, с които ще е обвързан после, ще трябва да бъде справедлив не само по своите мерки, а и по човешките. Имате повече шанс да разреши.

— А как да го намерим?

— Не мога да ви кажа. Трябва да го откриете сами... А сега ме оставете. Искам да си почина.

И двамата помръкнахме.

— Отче, а кой е все пак той? Как да го намерим?

Отец Евлоги се обърна с усилие към стената и промърмори:

— Потрябва ли, ще разберете.

— Значи знае кой е! — обясняваше тихичко Христина, докато вървахме към трапезарията за обяд. — Убедим ли го, ще ни каже! Ще обясним на Отговорника за нашите, ще оправим всичко. Може даже да реша да се върна, ако съм се наситила на тук. А пък знам ли го кой е, като се наситя, ще си поискам сама.

— Не ми се вярва да успеем да убедим отец Евлоги. Всички му се възхищават за бистрия ум и желязната воля. Рече ли нещо, даже игуменът го слуша. Щом ни е отказал, значи има защо и няма да ни каже. Сигурно е обещал на Отговорника да не казва на никого кой е той.

— Че как тогава ние ще разберем? Няма как.

— Ако нямаше как, нямаше да ни разкаже всичко това. Нямаше да има защо. Значи трябва да има начин. И пътят към него да се крие в казаното.

Христина премълча, докато ни подмине намусеният отец Йероним. След това попита:

— Кой може да е Отговорникът? По принцип е дух, значи е Безтелесен. Само че ходи в образа на обикновен човек и често са се срещали с отец Евлоги. Значи ползва тяло на човек... Отче Йерониме! Отче Йерониме, може ли да те питаме нещо?

— А че... питайте — обърна се отец Йероним.

— Току-що разговаряхме с отец Евлоги. Знаеш ли, имал ли е той дългогодишни познати?

— Защо ви е това? — изгледа ни подозрително отецът.

— Не му остава още много живот, а ни се иска да го познавахме по-добре — съчиних аз на бърза ръка. — Затова и питаме които са го познавали.

Бръчките по челото на отец Йероним се разгладиха.

— Познати... познати... Доста ще да са били. Допреди петнайсетина години отец Евлоги много пътуваше. Ден не оставаше на едно място. И до Свети град често ходеше, и като по-млад преподаваше там. Говори се, че е познавал лично Патриарха, а някои твърдят дори, че му е бил пръв съветник или учител. Не зная вярно ли е, но нищо чудно. Ум и мъдрост като неговите има само в житията на светците. И доста села надзираваше и помагаше на селските свещеници. И твоето също, Петърчо, знам, че е познавал вашия свещеник добре. Кого ли не е срещал, много известен и уважаван човек е, ако и да е толкова скромен. Тук, в манастира, от сега живите най-дълго са били той и отец игуменът — близо четиресет години. Преди трийсет години дойдохме ние двамата с отец Марин, аз бях току-що станал монах, а отец Марин още тогава беше престарял вече и никой не му знаеше годините. Протоигуменът е тук от две години преди нас, Никодим дойде към година след нас. Другите са по-отскоро... Не знам повече, питайте останалите. — Отец Йероним махна с ръка и ни обърна гръб.

Двамата мълчаливо влязохме в трапезарията и се настанихме на края на една от масите, по-далече от други.

— Не е достатъчно информацията — промърмори Христина, докато чакахме брат Иларион да стигне до нас с казана с боба. — Откъде да научим повече? А, ето най-сетне нещо за ядене! Умирам от глад! — Дръпна се настрана, за да може брат Иларион да ѝ сипе.

— Като си помисля само, че Отговорникът на света може да е точно зад гърба ми, да ме наблюдава и да ми се подхилва хитроумно... Ммм, как вкусно мирише!

Тя грабна лъжицата, но в този момент зад нея се чу шумно мляскане. Обърна се: седнал на съседната маса, Георги слабоумният сърбаше направо от лицата, точеше лиги обратно в нея, без да обръща внимание на нищо наоколо, и на физиономията му цъфтеше глуповатата усмивка на незлобивите от Бога. Христина погледна

лъжицата си с трудно за описване изражение и бавно я остави на масата.

— Да научим повече... ами, от мислене. Надали някой друг тук знае нещо за Отговорника — продължих аз.

— И какво знаем за него? Освен че е Безтелесен и че използва тяло на човек?

— Че е някой, с който отец Евлоги се е срещал често. Значи е съвсем около нас. Някой, дете никога няма да се сетиш кой е и никога няма да предположиш.

— Че как ще го открием тогава?

— Много просто. Сетим ли се за някого, значи не е той.

— Супер. Идеалният начин да не го открием.

— Значи ако намерим как да го обърнем наопаки, ще го открием. За кого никога няма да се сетим, ако е той?

— Мммм... — Христина се огледа наоколо. Аз също огледах монасите един по един. Отец Марин? Възможно, щом никой не му знае годините. Брат Танас — също е възможно, точно него никой не би заподозрял. Отец Йероним пък най-малко, нали точно него попитахме? Значи също може да е. А отец Андроник? Тоя уплах от самодиви би му бил идеално прикритие. Брат Иларион? За него също никога не би ми хрумнало. Брат Харалампи — за него пък съвсем. Игуменът? Постът му е идеален за такова нещо. И е мъдрец и благ, съвсем като за много важна фигура. И понеже изглежда идеалният, значи не е, тоест за него ще се сетим най-трудно, и значи е напълно възможно да е той. Протоигуменът също, само дете е по-млад, ама нали тия Безтелесни могат да изглеждат както си искат! И така, та до Димо и Георги слабоумния... Е, за тези се сетих. Значи не са те. Значи трябва да се сетим за който няма да се сетим, когато мислим за кои няма да се сетим. И след като се сетим за него, значи не е той — значи трябва да е някой, за който да не се сетим дори когато мислим за кои, ама никога няма да се сетим...

Внезапно нечия ръка ме тупна по рамото. Обърнах се — над мен се извисяваше отец Никодим.

— Привършвай по-бързо обяда. Баща ти е дошъл и те чака пред манастира.

Бързо доизсърбах боба и затичах към манастирската порта. Христина хукна подир мен. Отвън чакаше каруцата на тате. Той стоеше отстрани, някак оклюмал и прегърбен. Пред него намусено се беше изправил с ръце на кръста отец Никодим.

— И какво е греховното на това да си дадеш детето за послушник?

— Ами такова, нищо, разбира се — бързо-бързо се заоправдава тате.

— Тогава защо си решил, че това ти е грехът? Нещо е мътно тук.

— Не е това грехът ми, отче Никодиме. Самолюбието е. Туй, дето го дадох в манастир, за да не ми срами рода колко е дребен. И отец Самуил също мисли така, а той си ме познава от дете. Тъй ми рече: взимай си чадото от манастира и се гордей с него, иначе ще почнеш да виждаш караконджули и трезвен... Я, ето ми го Петърчо! Ти... ти май си пораснал!

— Ха! Това ли е баща ти? — побутна ме изотзад Христина. — Че той е по-грамаден и от Гунар! Какви ли слоници са ти сестрите?

— Има вече четири месеца, откакто го даде, а той е точно в тая възраст — поучително обясняваше през това време отец Никодим. — Тепърва ще расте.

— Да го взимам тогава, отче, и да тръгваме, че има път до село. Петърчо, качвай се в каруцата!

— А аз? — обади се Христина.

— Ти какво? — подозрително я изгледа тате. — Още послушници ли са дошли, отче?... Я, това да не е момиче? Що тогава е облечено като момче? Отче, каква е тая работа?

— Дълга за разправяне — махна с ръка отец Никодим. — Сега му е сестра. С черковно обявено роднинство.

Тате се опули и изпусна поводите на каруцата.

— Да не идва от безбожници?! Само това ми липсваше!

— Това ти е наказанието за греха — намусено натърти отецът. — Взимаш ли и нея? Тук няма какво да прави.

— Че какво да я правя пък аз? Вкъщи вече три моми има. Таман едната се омъжи, сега още една. Как ще се справя? — отчаяно промърмори тате. — На колко години си? Десет? Единайсет?

— На осем — отговори заради Христина отец Никодим.

— Не може да бъде!

— На думата на монах ли не вярваш? Просто е като твоя сой.

— Осем години?! Че тя е по-висока от най-малката ми, дето е на толкова! — Тате оглеждаше Христина като чудо небесно. — Вярно, че е още дете... И си ми е съвсем от соя! Таман като дъщерите ми е!

Христина промърмори нещо неразбрано.

— Не знам. — Внезапно в погледа на отец Никодим се появиха лукави искрици. — Ама не те карам насила да я взимаш. Ако искаш. Речеш ли, ще говоря с отец игумена да разтрогнем роднинството...

— А, взимам я, взимам я! — внезапно се разбърза тате. — Момиченце, добре си дошла! Бъди ми дъщеря, ще те гледам с удоволствие. Ще се гордея с теб. Как се казваш?

— Христина. — Тя го изгледа намусено.

— С мен не знам, ама с теб наистина ще се гордее — сбутах я аз. — Качвай се, че ако ни заварят вълците по тъмно...

Докато преброи човек до десет, каруцата вече трополеше обратно по пътя.

— Ресорите ви са за смяна — заяви ми Христина зад гърба на тате още преди манастирът да се е скрил от погледа.

— Какво ни е за смяна?

— И амортизьорите. Окачването хич го няма.

— Естествено, че ще го няма. Окачим ли каруцата, само ще виси, няма как да вози. За какво ни е тогава?

Христина се наведе през ритлата и огледа колелетата. Докато ги разглеждаше обаче, каруцата прецапа пресякло пътя ручейче и я опръска цялата. Тя се бухна обратно вътре, обърса се криво-ляво с бохчата, отвори уста да каже нещо, погледна ме и се отказа. Помълча известно време, след това пак замърмори:

— Друса като кару... така де, като не знам какво. Нямате ли по-равни пътища тук?

— Като вашите нямаме. А и каруцата друса повече от тази на баща ти.

Христина погледна предпазливо към тате, но той не ни обръщаше никакво внимание. И надали имаше как да ни чуе наред тракането на колелетата, ударите от конските копита и собственото му подвикване.

— Тя не е каруца, а е кола, глупчо такъв!
— Защо тогава все ѝ викаше каруца?
— И той не е само мой баща, а и твой!
— То и моят не е само мой, а и твой. Или поне му намираш кусури като на твоя.
— Повече и през ум няма да ми мине да намирам на моя!
— Тогава давай да се връщаме на твоя свят...
— В никакъв случай! Не мърдам оттук!... Е, поне докато не се понащурувам. Ох, как друсата тая проклетия!
— Ако не ти харесва в каруцата, да ти разпрегнем единия кон да го яздиш?
— Аз да не съм каскадьорка? Колко километра са от манастира до селото?
— Четири села са, път при това каране докъм малко след залез-слънце.
— Значи към... стотина километра? После няма да мога да сядам три дни.
— Ако замериш някого на трапезата с чинията, може и повече. Тате не ни бие, страх го е да не ни пребие, ама мама не си поплюва.
— Това е антипедагогично!
— Анти... какво? И какво ще рече?
— Че е лошо за възпитанието.
— Какво?! Че ако не те пердашат когато трябва, как ще те възпитат?
— На нашия свят става с педагогика.
— На нашия няма педагогики. Никакви машини нямаме. Ама имаме пословица, че който жали тоягата, не жали детето си. Мама предпочита точилката, де.
— Ама сте всичките такива задръстени, смотани, чалнати, скапани, треснати, гадни, дървени, тъпи, откачени, отнесени, некадърни, недомаслени, заспали, тъпигъози... Жалко за хубавия свят!
Обидих се и млъкнах. Тя обаче не смяташе да престава:
— И сега какво? Отдалечим ли се малко от манастира, нашите моментално ще се пръкнат да ни спасяват. — Тя пъкна ръка в джоба си, стисна трансмитера и затвори очи. Хванах я бързо за ръката, но нямаше смисъл — нищо не ставаше.

— Я си представи, че стане като с отец Евлоги, да те оставят за цял живот на този свят? — опитах се да я постресна.

Тя обаче не се хвана.

— Не съм давала съгласие, нашите още по-малко. А и нали са ги задължили да ни измъкнат при първа възможност? Ех, да имаше как да се покрием за още малко!... Ако се появят караконджули наоколо, баща ти няма ли да ни опази?

— Сигурно ще пробва, ама ако пак направят оня трик с невидимостта или нещо подобно, надали ще може да се оправи.

Христина ядосано изгледа тате.

— Ще пробва, друг път. И нищо да не направят. Само като ги види, ще напълни гащите.

— Не вярвам — защитих аз тате. — Ако съм чул добре какво си говориха с отец Никодим, сигурно вече е свикнал да вижда караконджули.

Разговорът престана за малко, докато профучавахме с каруцата през Кирчево. Христина гледаше всичко наоколо с широко отворени очи.

— Я, ама това са истински кирпичени къщи! С керемидени покриви! А онази барака е даже със сламен! — възкликна тя. — Какви само чудеса имало за гледане тук! Сигурно имате и огнища вкъщите?

— Аха! — обади се гордо тате, без да се обръща. — Ще видиш как хубаво се живее в истинска къща. Спала ли си някога в къща с огнище?

— Не...

— Горкото момиче! Ей сега ще видиш колко е хубаво! Няма студуване, не е като при вас!

Бързо дръпнах по-настрани от Христина фенера и клина за подпиране на каруцата.

— И рокля ще ти намерим! — продължаваше тате. — Ще видиш каква красавица ще си с нея!

Хванах Христина за ръцете, преди да е намерила какво да сграбчи. Тя се дърпаше и ме гледаше на кръв въпреки шъткането и знаците. Успокои се едва когато се сетих да ѝ кажа, че с рокля надали ще я познаят техните и ще ни открият по-трудно.

— В бохчата има хляб и сирене, в стомната — вода — обади се тате. — Хапвайте, че ще се приберем сигурно чак по тъмно и няма да

смогнем за вечеря.

4 НА СЕЛО

Стигнахме в село още преди да е мръкнало напълно. От устата на конете капеше пяна. Тате профуча с каруцата направо през гьола пред Йордановия двор и замалко не прегази няколко закъснели патици. Докато минаваше покрай черквата, махна на излезлия отпред отец Самуил, вдигна два пръста и ухилено посочи към нас. Зави лудешки няколко пъти по кривата уличка и като видя, че голямата порта на двора ни е отворена, връхлетя направо вътре. Спря каруцата под старата круша, скочи от нея и захлопа по вратата на къщата:

— Отваряйте, скъпи гости идат! Не едно — две деца вода!

Вратата се отвори широко и мама ни зяпна. Огледа Христина, след това се втренчи недоумяващо в тате.

— Ти да не би нещо...

— Не бе, нищо такова. — Тате беше ухилен до ушите. — Така стана.

— И как стана така? Не ме лъжи! Виждам я, че е твоят сой! Даже малко мяза на Божка в лицето!

— Няма такова нещо! — отсече тате стреснато. — Идва от безбожници и в манастира са я обявили по черковен път за сестра на Петърчо, да си има роднини. Ако не вярваш, ей ти каруцата, тичай утре до манастира да питаш игумена.

Мама го гледаше с недоверие.

— Абе ти да не би все пак нещо такова? Или нещо друго такова? Тъй де, защо пък за сестра точно на Петърчо?

— Мамо, абе какви са тия нещо такова и нещо друго такова? — обадох се аз. — И в манастира за тях през цялото време разправят.

— Така ли?! — Мама се намуси като буреносен облак и направи няколко крачки към нас. Зад нея от вратата надзъртаха Данчо и Божка. — И кога точно са разправяли за тях в манастира? Грях ли се е завъдил в самия манастир, опази Боже? Какви времена доживяхме!

— След като доведох Христина от такова, от гората... Там я намерих, де, дето я водеха безбожниците. И като ни видяха заедно монасите, само говореха за такивата неща...

Мама премига и погледът ѝ омекна. Хвърли око към тате и наведе глава.

— Ще ми кажете ли какви са тия такива неща и други неща? — упорствах аз.

— А, нищо, нищо...

— Аха! Точно за това нищо питам! Дето никой не казва какво е! И ако има такива и други, и трети неща, дето са все нищо, колко вида нищо се събират? Дето всички, освен мен ги знаят, а си мълчат? Кажете ми, де, мамо, сега вече съм учен и съм пораснал, ще ги разбере!

— Наистина е пораснал — обади се от вратата Христо. Погледнах го и си глътнах езика: никога не бях чувал да не му е добре, а сега беше бледен, държеше се с две ръце за гредите на вратата и му личеше, че го боли нещо.

— Вярно! Е, всичко е наред — усмихна се мама ведро. — Добре дошли и влизайте! Отсега ще съм ти майка, Христинче. Ще си ми дете наравно с моите. И май ще е добре най-напред да ти потърсим рокля.

Христина изпъшка отчаяно.

— Какво му е на Христо? — попитах тихо мама.

— А, нищо му няма, само малко не е добре — отговори тя и избягна погледа ми. — До три-четири дни ще е наред. Христинче, ела тук да ти намерим рокля по мярка! Не се бой, няма страшно.

— Ама аз... — опита се да протестира Христина.

— Знаем, не си свикнала да живееш в стая, и се боиш да влезеш. Не се бой, и аз ще дойда с теб, да видиш, че няма страшно. Знаеш ли изобщо как се облича рокля?

— Ами... по принцип да, ама...

— Горкото дете. — Мама забута Христина пред себе си, без да обръща внимание на протестите ѝ.

Изчаках двете да влязат в стаята на сестрите ми, и бързо дръпнах Данчо настрана:

— Бате, какво му е на бате Христо? Нещо не е наред.

— Лоша история, малчо. Вчера тате се прибра от кръчмата пиян и пак му се видяхме на караконджули. И ни погна с копралята. И миналата седмица стана така, ама тогава почна отдалече и побягнахме

навреме. Като ни погони малко, се умори и му мина, преди да стигне някого. А сега ни пригащи в къщата и искаше да ни изтрепе. Ако не беше бате Христо, живи нямаше да сме.

— Стига си ме хвалил, Данчо — обади се Христо зад нас. Беше се приближил, без да го усетим. — Направих каквото трябваше.

— Бате заста на вратата и не го пушна да влезе — продължи Данчо. — Тате строши в него копралята, след това и една греда от плевника. Беше страшно пиян, едва се държеше на крака. Ако бате един път го беше ударил, щеше да го свали, ама не щя.

Погледнах Христо смаяно. Той примига, леко се изчерви, но не каза нищо.

— Удържа го, докато се измъкнем през прозорците отзад и се скрием — продължаваше Данчо. — Аз тичах да викна на помощ отец Самуил, и като заобиколих къщата, ги видях. Тате беше свалил батко на земята, искаше да го удари по главата и да го утрепе, че бил караконджул, ама отведнъж му дойде прояснение и разбра какво върши. Не ми се разправя какво беше после, добре, че вече се бяха събрали десетима мъже, и както беше пиян, го удържаха да не си направи нещо... Отец Самуил каза, че Христо има пукнати ребра, ама не било страшно, щели да зараснат. Като тате изтрезня на сутринта, отиде в черквата. Какво го е правил отецът, не знам, ама се върна тичешком, взе каруцата и отиде за теб до манастира. Това е.

Христо се беше прибрал в стаята си. Забелязах, че мама влезе в кухнята, изтичах и почуках на вратата на стаята на момичетата. Отвътре се чу нечленоразделно изсумтяване. Бързо се вмъкнах. Христина беше навлякла новата рокля на Божка, или по-вероятно мама ѝ я беше навлякла насила. Фланелката и панталоните лежаха на едно от леглата.

— Глупчо, огледало нямате ли някъде? — Тя старателно изучаваше стените.

— Не съм ти глупчо. И съм ти казвал, че нямаме. Да ти донеса леген с вода? При условие да не го лиснеш по мен?

— Върви по дяволите. Като си помисля, че всички ще ме гледат така, лошо ми става. — Христина се въртеше в роклята и се мъчеше да

си източи някак врата накриво и да се види отстрани. Внезапно обаче изохка и силно се плесна отзад.

— Наказваш се, че си облякла рокля ли? Нали онази в манастира ти беше харесала?

— Пън такъв! Тая рокля е пълна с бълхи! Или въшки, или там каквито бяха!

Пляс! — този път по крака.

— Не се бой, ще им свикнеш. Толкова ли те хапят?

— Ще свикна друг път! — Пляс! — по ръката. — Само като ме полази и... — Пляс! — по лицето. — Мамка им и гадини! Само да...

— Петре, какво става тук? — отвори внезапно мама вратата на стаята. — Как не те е срам да биеш момичето?

— Ама аз не... Ох, ухото ми! Наистина! Ооох!

— И лъжеш! Все едно не чух. Чак ръката ти се е отпечатала на лицето й! Това ли ти е гостоприемството? Пипнеш ли я пак, ухото ти откъсвам! Ясно ли е?

Христина се беше ухилила като месечина зад гърба на мама. Само да ми паднеш! Сестра, а?!...

— Ясно. — Каквото и друго да кажех, мама все нямаше да ми повярва.

— И друг път да не си посмял да лъжеш!

— Значи като дойде стрина Гинка да ти иска пак назаем брашно... — Успях да се шмугна покрай мама, преди да ме сграбчи отново за ухото, и се измъкнах в гостната.

— Какво става, Петърчо? — Христо беше застанал на вратата на стаичката си, приведен на две под ниския праг. — Можем ли вече да видим Христина?

— Аха, готова е! Мамо, всички искат да видят Христина с рокля! Няма търпение! Елате тук бързо!

След миг двете се показаха на вратата. Христина се запъваше и се мъчеше да влезе обратно, но мама не й обръщаше никакво внимание. Избута я в средата на гостната сред всички:

— Христино, стой мирно, да те видим всички! Я, ама знаеш ли колко приличаш така на Божка?

Наистина си приличаха. Божка беше един пръст по-ниска и малко по-набита, но в лице си приличаха направо като сестри.

— Завърти се насам, да те видим! — продължаваше мама. — Обърни се сега натам, да погледна добре ли ти е роклята на кръста. Екстра е... Христо, ти какво ще кажеш? Момиче, обърни се към Христо да те види, де! Завърти се, да може да те огледа!

— Да не съм...

— Не знам какво не си, ама си хубаво момиче. Страшно ти отива роклята. Само подгъвът ѝ да се поприване с един-два бода, че нали си по-слабичка и провисва. Обърни се насам, да погледна как пада тук. Сега се завърти настриани. Не се срамувай, де! Такива ли диваци са били при вас, да карат жена да ходи с панталони! Сигурно пък мъжете им рокли носят...

— Не нос...

— Обърни се малко насам, към светилника. Чудесно. Престилката е за оправяне малко долу, деколтето горе — също. Завърти се сега насам, да видя как е гърбът. И защо са те остригали така? Дивацини. Такава хубава коса ще си пуснеш тук — до петите!

— Не ис...

— Ще ти направим плитка един път, като на Христовата Рада Панчина. — Мама леко се понамръщи, докато споменаваеше Рада, но забеляза, че Христо я гледа, и продължи бодро: — И везана кърпа ще ти купим, да не ходиш гологлава. Чудесно момиче ще станеш. Искаш ли да помогнеш да приберем след вечерята? А утре ще помагаш да сготвим. Сигурно и да готвиш, не са те учили? Знам си аз. Не се безпокой, ще се научиш.

Христина изглеждаше като буреносен облак, който е готов да удари с мълния, ама не се сеца как да почне най-напред от всичко.

— Ти, Петре, не се измъквай! Иди да сипеш помията на прасето и бягай след това да намериш татко ти. И ако пак се е запил в кръчмата, тоя път ще се оплача на отец Самуил, ако ще после да ми излезе име на непокорна съпруга! Грях ще си взема на душата, ама то това на нищо не прилича! Ти, Божке, мини през кокошарника да погледнеш за яйца. Христо, отивай пак да лягаш! Отец Самуил каза една седмица да не ставаш. Данчо, внеси още дърва. Христинче, ела да ти покажа как да си прихванеш подгъва...

Събрах останалата в съдовете храна в голямото гърне и излязох навън. Беше се стъмнило, но пълната луна осветяваше всичко чудесно. Заобиколих къщата, влязох в потъналата в сянката ѝ кочина и излях помията в копанята на заспалото прасе. Измъкнах се заднешком, залостих вратата, обърнах се и се блъснах в нещо черно. Когато вдигнах очи, косите ми се изправиха. Опитах се да извикам, но гърлото ми се беше схванало.

Пред мен стоеше грамаден черен караконджул. Рогата му се очертаваха на фона на луната.

— Шшт! — изсъска той. — Аз съм!

Не можех да гъкна от ужас. Бяха ми излезли от главата и обясненията на Христина, и всичко.

— Абе аз съм, бе! Какво си ме зяпнал така!

— ...

— Аз съм бе, момче! Не ме ли позна?

Бях като вкаменен — не можех да мръдна, камо ли да издам звук. Да не говорим пък колко убеден бях, че не го познавам. И че, ама хич и не искам.

Караконджулт наклони глава на една страна и черните му заострени уши се размърдаха.

— Уф, да го вземат дяволите! С баща ти имахме уговорка да покаже лицето ми, но май нещо е зайло. Минчо съм, от шахклуба, ако си ме забравил. Ама и ти си смелчага! Звук не издаде даже. Виквай бързо Христина и да изчезваме... Какво мълчиш?

— Нищо, просто такава... Не може ли да останем още няколко дни? — Много исках Христина да види какво е живот на село, че да ѝ държи влага. И да я повъзпитат малко — няма само аз да отнасям пръчката, я!...

За всеки случай предпазливо попипах корема на караконджула. Наглед беше покрит с черна остра козина, но ръката ми усещаше плат на дреха.

— И значи съм дошъл чак тук ей така, за нищо? Петърчо!

— А, не, не. Само такава... подранил си малко. — Нещо прошумоля откъм плевника, сигурно кокошките се наместваха. — Виж, тате още не се е върнал от кръчмата, ама ще си дойде всеки момент. Не може ли да дойдеш по-късно? — Кокошките отново зашумолиха. — Сега може да ни завари и да стане лошо.

— По колко пъти ще се разкарвам така?

— Ами нали това ти е работата?

Караконджулът изсумтя и се почеса с копито по главата.

— Как да ти кажа... Така е, ама не е така. То и на пожарникаря това му е работата, ама значи ли това, че...

— Какво е пожарникар?

— Ако някъде нещо се запали, той ходи да го гаси.

— Затова ли при вас нямате огнища вкъщите? Пожарникарите ви ги гасят? А кой им казва, че сте си наклали огън?

— Те гасят, когато се запали нещо, което не трябва...

— А защо тогава пък нямате огнища? Огънят в тях трябва, иначе за какво са!

Минчо въздъхна.

— Огнища не ни трябва, при нас е топло. Пожарникарите гасят примерно като се запали... хм... ами хамбар или нещо подобно, дето не трябва да гори...

— Ахаааа! Така може! А имате ли хора, дето като се разлее вода, когато не трябва, да ходят да я събират? А такива за разсипване на жито или на плодове, или на разни други работи? И какво вършат всичките тези хора, когато няма запален огън дето не трябва, или разляна вода дето не трябва?

— Ами чакат дали няма да се случи...

— И често ли се случва? Не съм видял да имате много хамбари, значи надали е често. То тогава това много мързелива работа! Много ли хора при вас работят такива неща?

Караконджулът ме изгледа застрашително и очите му се наляха с кръв:

— Абе ти нещо май си много нахитрял!

Глътнах си езика. Минчо не Минчо, страшничък си беше...

— Мама, другата ми мама, де, казваше, че ми било по наследство. Някаква история, от която Петровците ставали хитри. Не съм аз виновен... Та не могат ли тези хора да помагат и на нас, ако нямат в момента нещо при вас?

— Не може. Не е редно...

— Че защо да не се разходят малко, щом така и така нямат работа? На теб примерно лошо ли ти е, че си дошъл дотук? Или пък чакането те го имат за работа? Ако да, таман ще си поизбият

мързела... А, ако пак завали като миналата година и дерето придойде, защо не пратите малко от тези хора, дето събират излишната вода? Здравата ще ни трябват!

Караконджулът подбели очи точно като татко.

— Защото е забранено. И престани...

— Защо тогава не ги маскирате като караконджули? Такава гледка ще бъде само — караконджули да изгребват водата от дерето! И ще бъде точно по правилата!

Рогата на караконджула оклюмаха.

— Ще ти обяснявам друг път... Това да не е баща ти?

Вратникът хлопна и по пътеката към къщата затропа тежките стъпки на тате. Луната го осветяваше отлично. Включително неуверената походка и дамаджаната в ръката.

Притиснахме се до стената с надеждата да не ни забележи. Щеше да ни подмине, но точно като минаваше покрай отбивката към кочината, прасето се събуди и загрухтя, надушило помията. Тате спря, свъси вежди и зави да погледне какво става. Преди да успеем да направим каквото и да било, той заобиколи ъгъла и се оказа лице в лице с караконджула.

— Ъ... а... ъ... ъ...

Погледът му се вторачи недоумяващо в мен, след това пак се вдигна нагоре. Дамаджаната в ръката му подскачаше.

— Тате, аз такава... — Не знаех какво да кажа. — Това е един мой приятел, казва се Минчо. Запознахме се наскоро... Покрай манастира... Минавал случайно през селото и спря да си кажем две думи... Много свестен човек е, много добър...

Тате отново ме изгледа недоумяващо, след това премига:

— Добър вечер, ъъ... добри човече. Нещо краката ме болят и не съм много стабилен... Добър вечер, де. — Приведе се, остави дамаджаната и прошушна на себе си: — Господи, пак ли?! — Стисна зъби и се изправи. — Добре дошъл. — Протегна ръка и стисна копитото на караконджула. За момент лицето му се изпъна, след това изведнъж омекна и се разплу в усмивка. — Прощавай, човече божи, ама съм си пийнал чашка-две и ми е нещо позамаяна главата. Такова, не ти виждах ръката добре в тъмното, затова ти опипах пръстите.

Минчо премига бързо-бързо, преди да се усети каква е работата.

— А, няма нищо, човече божи. По тая тъмница можеш някого за караконджул да вземеш...

— Точно така! Прощавай, сигурно съм те обидил. Нали ще седнеш да те черпя една чашка, за извинение? И аз ще пийна с теб. Екстра винце, тригодишно. Криводолска реколта, най-добрата в Митрополията. Току-що го спечелих на бас.

— Трябва да бързам — заизмъква се Минчо, но даже в образа на караконджул очите му светнаха. И рогата му отново щръкнаха.

— Къде по тъмното? Дай, ще седнем тук под навеса, да не досаждат женорята и дечурлигата. Петърчо, ти нали ще се прибереш?

— А, не искам, тате. Нали може да ви гледам? Ще ми е интересно.

— Не е редно. Ще вземеш да се научиш и ти да пиеш, а още си малък. Не ща да ти давам лош пример.

— Няма, тате! Моля те, остави ме!

— Абе аз на кого говоря! Я се прибирай, че... — Тате предпазливо погледна към караконджула. Сетих се, че не иска да ме напляска пред непознат гостенин, и събрах смелост:

— Ако не ми разрешиш да остана, ще кажа на мама, че Минчо ти се е присторил на караконджул!

— Ей, тая днешна младеж! Лъжат като безбожници... Добре, остани, но само за малко.

— И аз съм за малко — поясни Минчо. — Каруцата ми е на другия край на селото и не съм разпрегнал коня. Страх ме е да не я повлече нанякъде в тъмното.

— Впрегнат кон далече не отива. Само да довършим дамаджаната. — Тате ни поведе към навеса. — Ето чаши, скрил съм ги тук под сламата. Петърчо, налеј ни, като ще си тук... Хубаво е, а?

Караконджулът опита внимателно виното. След това отпи голяма глътка, а след нея пресуши чашата на един дъх. Очите му блестяха.

— Екстра е! Един път винце!

След като допиха вторите чаши, на тате страхът му беше минал напълно. Отърси се и заразитва:

— Откъде си, добри човече?

— От едно селце съм, близо до Свети град. Иначе обикалям навсякъде... прекарвам разни неща с каруцата, стоки, хора, такива работи. — Минчо гаврътна и третата чаша. Побързах да му налея пак.

— А с Петърчо откъде се познавате?

Минчо юнашки пресуши и четвъртата чаша на един дъх. Тате го изгледа с уважение.

— От манастира. Покрай манастира, де. Веднъж ме запозна с него тат... отецът му. Много... много... забравих си мисълта. Добър на... Ученолюбив бил. Много. Състезавах се с него — за смях ме направи. И целия клуб направи. И целия Възел. И... Екстра винце имаш, човече.

— Силничко, един път! Петърчо, сипи на човека още. И на мен също. А теб не те ли е страх да ходиш по тъмното? Ако има наоколо караконджули...

Петата чаша последва четвъртата.

— Защо да ме е страх? Какво да им се плаша! — Говорът на Минчо вече позавалаше.

— Как какво? Ти караконджул виждал ли си? Ще умреш от ужас!

— Г-глу-упости! — Още една чаша наведнъж. — П-п-петърчо, сипи още д-два пръста! — И на копитото ясно личеше как мери двата пръста — на чуперек от горе до долу.

— Недей така, човече божи! Говориш така, защото не си ги виждал!

— К-как да не съм виждал! — Хълцук. — Всеки ден виждам, ако и-и-искаш да знаеш!

Тате погледна към чашата му и кимна разбиращо.

— И аз съм к-к-караконджул! — продължаваше Минчо. — П-п-по караконджул от тях съм! Д-д-дванаесе години стаж имам!

— Петърчо, не му сипвай повече — прошушна ми тате. — Много му дойде.

Кимнах и внимателно бутнах дамаджаната зад гърба си. Беше съвсем лека — сигурно в нея бяха останали най-много две-три чаши.

— Сполайти за х-хубавото в-в-винце, човече! — заяви Минчо и набързо допи последната чаша. — Шъ съ радвъм да мина пак оттукаде! Преди немаше да се радвам... и немаше да мина... ама сега тебе пак да мина, щото не може така пред всички... абе, кво да прайш, време е да си ода... — Той се надигна от скамейката, направи две несигурни крачки, блъсна се в едната от подпорите на навеса и тупна на сламата. Докато се чудех добре ли е, той звучно захърка.

— Горкият! — поклати глава тате. — Обича хубаво винце, ама хич не носи. — Изгледа ме подозрително и заяви: — Караконджул бил! Ако всичките караконджули бяха такива, щях на драго сърце да ги виждам всяка вечер... Нищо, нека спи. А ние да се прибираме. — Нарина малко слама върху Минчо да му държи топло, пъкна дамаджаната в ъгъла, покри я и нея със слама, хвана ме за рамото и потеглихме малко на лъкатуш към вратата на къщата.

Вътре всички се бяха събрали в гостната. На един стол в средата седеше Божка, бяла като платно. Мама разтриваше лицето ѝ с мокра кърпа, останалите се суетяха наоколо. Като ни видя, Божка изпищя и се опита да побегне, но мама я удържа.

— Какво ѝ е? — попита тате.

— И питаш! — ядосано отвърна мама. — Като те гледа, че пак си тряскан...

— Не съм тряскан! И питам сериозно!

Мама го изгледа подозрително, след това заразтрива енергично бузите на сестра ми.

— Не знам. Дойде преди известно време, загубила и глас, и лице. Божке, думай, мамо! Думай, ти казвам!

Божка само се пулеше и хъхреше.

Мама се хвана за главата и хукна към ъгъла, за да натопи пак кърпата във ведрото. Внезапно зад гърба ѝ Божка подскочи и изпищя силно. Обърнахме се към нея — лицето ѝ бавно придобиваше отново цвят. Христина излезе иззад стола ѝ, ухилена до уши.

— Христинче, какво стана? Ти ли ѝ помогна? — възкликна мама.

— Амиии, там, откъдето идвам, умеят да лекуват уплах. Казват му, ммм, иглотерапия.

Мама погледна иглата в ръката на Христина, но не каза нищо. Огледах се — тате беше използвал момента, за да влезе тихичко в стаята им.

— Благодаря ти, Христинче. Божке, как си?

— Добре, мамо... ама голям страх брах!

— Какво е станало?

— Катерих се по плевнята, да търся яйца в сламата... и видях Петърчо да приказва с караконджул!

Всички ме зяпнаха, а Христина побледня. Опулих се все едно и представа си нямам за какво става дума. Мама изгледа Божка със съмнение, след това мен, след това пак Божка:

— Я ми дъхни... Хм. То и в къщата нямаме вино, де. И какво са си говорили?

— Ами караконджулът го питаше какво го е зяпнал. И не го ли е познал.

Мама премига.

— А Петърчо каза ли му нещо?

— Че е подранил и че тате още не се е прибрал от кръчмата. И го попита не може ли да дойде по-късно...

Данчо отскочи от мен като попарен и събори едно столче. Мама го изгледа и поклати глава:

— Спокойно. Ще ѝ се на Божка да си имаме спасител. Затова си съчинява как Петърчо тайно е наговорил караконджули да уплашат татко ти, сигурно чак от манастира...

Ужасът в погледа на Данчо поотслабна. Той си пое дъх, видя събореното столче, изчерви се и го вдигна. Мама през това време се завъртя към мен:

— Петре, я кажи каква е тая работа! Говорил ли си с някого?

— Говорихме си с един познат, идвал е до манастира, казва се Минчо. Да не би по тъмното него Божка да е взела за караконджул? И после дойде тате и двамата си... такава де, поговориха под навеса. Питайте и него, ако не ми вярвате!

Божка тихичко хълцаше, заровила лице в дланите си. Христо се приближи и прокара ръка по косите ѝ:

— Не плачи. Ей сега ще попитаме татко. Нали си дойде от кръчмата? Няма как да види караконджул като човек. Иначе по става.

Доводът като че ли убеди Божка. Мама вече крачеше решително към тяхната с тате стая:

— Лазаре, излез да те питам нещо!

Тате се показва на вратата.

— Ти пил ли... така де, говорил ли си с някакъв познат на Петърчо отвън?

— Да — отвърна изненадано тате. — Тоест не. Тоест говорих си, не съм пил. Защо?

— Случайно онзи да е бил караконджул?

Тате за миг се опули, след това се намуси като градоносен облак:
— Абе ти подиграваш ли ми се? Не обещах ли, че повече никога няма да се напия така? Аааа!

Мама изсумтя, но кимна и се обърна към нас. Божка се беше ухилила до уши и лицето ѝ направо грееше.

— Сега убеди ли се, че си се объркала?

В погледа на Божка още се четеше съмнение, но кимна щастливо.

— И друг път не се плаши така! Погледни Христина, побледняла е като платно. Ума ѝ изкарахме, горкичката. Христинче, не се бой. Прекръстиш ли се, караконджулите няма да смеят да те докоснат.

— Сигурно — иронично тръсна Христина, но се усети и млъкна.

— Не знаеш каква е силата на светия кръст, затова се боиш. Ще ти покажа после как да се кръстиш, ти сигурно и това даже не знаеш.

— А, в манастира се научи — обадох се аз.

— И виж, над външната врата има заковано трепетликово кръстче, никоя адова сила няма да смее да влезе през него — продължаваше мама. Христина кимаше усърдно и юмруците ѝ бяха побелели от стискане.

Тате понечи да се вмъкне пак в стаята, но мама го сръза:

— Лазаре, сети ли се поне да изпратиш човека?

— Той, такова, остана да спи под навеса. Сутринта щял да продължи — заобяснява тате и физиономията му стана морава.

— Хич не се чудя. Сигурно си му дъхнал и после не е можел да ходи направо — тросна се мама. — Срамота! Да се натряскате двамата като прасета!

— Не сме пили, нали ти казах! Сръбнах две глътки в кръчмата, че си взех Петърчо, и толкова. Затова мириша на вино. Нали ме виждаш, всичко ми е наред.

— Така ли? Я елате да го видим и оня хубостник на кой хал е! Данчо, дай ми светилника! — Мама сграбчи тате за ръката и го повлече след себе си към вратата.

Косите ми се изправиха, но тръгнах след тях, да се опитам да измъкна Минчо някак. Като стигнахме под навеса обаче, там нямаше никой.

— Ето, виждаш ли? — заяви триумфално тате. — Станало му е студено на човека и си е тръгнал. Ако беше заспал от пиене, щеше да

лежи тук до сутринта. — Обърна се, спъна се и едва не падна.

— Виждам — изгледа го подозрително мама. — Не е могъл да се напие, защото ти си опукал всичкото вино и сега се спъваш на равно, като ходиш... Какво хърка така?

— Прасето — обадох се аз изотзад. — Откъм кочината идва.

Мама подозрително огледа целия навес. Светилникът осветяваше пода добре и се виждаше чудесно, че няма никой. Когато вдигна глава, забеляза, че тате я гледа недоумяващо.

— Стори ми се, че е от тук някъде — заяви тя. — И че хърка не като прасе, а като пияница, трясан до ушите. Какво си ме зяпнал така?

— Много неща ти се струват. Пиян съм бил, после някой тук хъркал...

— Като си те знам...

— Да, бе. Пихме до освинване тук с оня приятел на Петърчо и сега той лежи и хърка ето тук — заяви тате с тромава ирония и посочи празното място на пода, където се беше спънал преди малко. — Само дето е урочасан, та е невидим.

Мама махна с ръка примирително и закрачи към къщи. Тате я последва. Изчаках ги да се скрият зад ъгъла, след това опипах мястото на пода. Наглед беше абсолютно празно, но на пипане там лежеше някой чорлав, който хъркаше и дъхтеше на вино като забравена дамаджана.

След като мама и тате ни събудиха на сутринта, първата ми работа беше да притичам отново до навеса. Опипах целия под, но нямаше никой.

След закуската тате и Данчо отидоха до Сухото дърво. Докато ме нямаше, тате пристроил там заслон и сега окопавали да посадят ябълки напролет. Искях да ида с тях да го видя, но мама ме спря:

— Петре, не се измъквай! Само ще покажа на Христина как да си закърпи подгъва на роклята, и ще я разведеш да разгледа селото! После ще изринеш тора на добитъка, а тя ще ми помага да сготвим, хем да се понаучи.

Докато чаках пред къщата, Божка се беше лепнала за мен и не спираше да дърдори:

— Я, ама ти наистина си пораснал! Преди беше един пръст по-нисък от мен, сега си пръст и нещо по-висок! Ако и наедрееш, току-виж замязаш на батковците.

— Сигурно. — Ех, де да имаше как...

— А, знаеш ли, че ковачът на Богданово взе за чирак бате Йоско? На панаира бате Йоско се обзаложил с него, че ще огъне с ръце негова подкова, и спечелил баса. Оттогава ковачът ни изтърка прага, всяка седмица идва да се моли на тате, докато тате накрая кандиса. То май и на Йоско му харесва, де.

— Да, да.

— Ама ти сигурно не знаеш и че каква Мина се омъжи? И знаеш ли на кого пристана? На Ангел Браваря! И сега като ходят един до друг, той се надига на пръсти, а тя си подгъва коленете, че иначе е колкото него висока...

— Да, да.

Докато я слушах, оглеждах какво ново има. Тате беше измазал и лятната кухня и беше допокрил с керемиди плевника. И трите крави бяха стелни, чакахме ги всеки момент да се отелят. Кучето ми се зарадва страхотно... Само че Христина все не идваше. Накрая ми омръзна да чакам, и надникнах през вратата на гостната.

— И този път не е добре — търпеливо обясняваше мама. — Сега виси наляво, като по-предишния път, и е още по-къс и от предишния! Пробвай пак! То става с навик.

— Не може ли да пробвам утре, мамо? Днес май не ми е ден за шиене! — опита да се откачи Христина.

Мама въздъхна дълбоко.

— Всеки ден е ден като всички, не се опитвай да се измъкнеш. Ако искаш, разходете се малко с Петърчо да видиш селото, и после пак ще опитаме.

След първите двайсет крачки по улицата Христина вече беше окаляна до коленете.

— Вие това улица ли го наричате? Поне да го бяхте павирали...

— Това какво ще рече?

— Да го настелете с камъни.

— И като вашите пътища да го направим, както ходиш, без да гледаш, пак ще си същата. Тази локва например е добре да я заобиколиш, че е дълбока. И онази тор там гледай да я прескочиш, иначе, освен че си кална, и ще миришеш.

Известно време след това Христина описваше какво точно мисли за улиците ни, без да спира и без да се повтаря.

— И това ли ви е селото? — попита тя, като се поуспокои. — Две улици накръст и стотина къщи?

— Не са две улици, а шест! А къщите са близо двеста и петдесет. Над хиляда души сме. От селата наоколо само Богданово е по-голямо от нашето.

— Олеле, колко много сте! — изкиска се Христина подигравателно. — Столицата ни е над един милион души. За останалите разлики не ми се говори.

— И какво като са толкова? — Вече знаех от ученето с Христина, че един милион е страшно много, но не се предавах.

— И освен това са по-образовани! — Тя застана срещу мен с ръце на хълбоците.

— Нашите пък са по-набожни!

— Ами, набожни! Ама отглеждате генноинженерни растения, нали? Гледах в описанието на света ви и за фруктозното грозде, и за свръхлютите чушки, и за високобелтъчната царевица...

— Какво грозде?

— Дето му викате патриаршеско.

— То само се казва патриаршеско, иначе и на обикновени миряни е позволено да го отглеждат — обясних търпеливо.

— Да не говорим, че и почти всичките ви други култури не трябва да ги има в тезауруса ви! Чела съм изследванията на татко. Когато са живеели като вас, прародителите ни не са познавали нито царевицата, нито боба, нито доматиите, нито чушките, нито тиквите, нито кокошките...

— Глупости. Че какво са гледали тогава? На хляб и ряпа ли са карали?

— Горе-долу...

И не се изчервяваше!... Само че нямах намерение да се предам.

— Щом ги отглеждаме, значи Господ е разрешил. И точно на нас се полагат именно защото сме набожни!

— Да, бе. Те от дълбока вяра се получават, нали? Бая набожни ще да сте!

— Набожни сме, спор няма — обади се внезапно познат глас зад гърба ми. Увлечени в препирнята, не бяхме забелязали как се е приближил отец Самуил.

— Ти си новата сестричка на Петърчо, нали? И той сигурно ти показва селото. Харесва ли ти?

— А, да, да! Страхотно е! — ентузиазирано възкликна Христина, усетила промяната в ситуацията. И лекичко се изчерви.

Отец Самуил се усмихна:

— Не е хубаво да се лъже, момиченце. Няма нищо лошо в това да си кажеш, че не ти харесва, и си свикнала повече на както си живяла преди. Човешко е, никой няма да ти се разсърди.

— Аз... въз...

— Смяташ, че преди си била по-добре — усмихна се благо отец Самуил и я погали по косата. — Човек винаги харесва повече мястото, където е свикнал, без значение по-добро ли е всъщност, или е по-лошо. После свиква и обиква това, където живее. Ще видиш.

— Не ми се вярва — заяде се Христина, въпреки знаците, които ѝ давах зад гърба на отца.

— Познавам добре един от монасите в манастира, в който си била, учил ме е и после дълго време е отговарял за свещеничеството ми — продължи да се усмихва той. — Казва се отец Евлоги. Сигурно сте го видели, може и да сте говорили с него. Той също е родом откъдето си и ти. Беше му трудно да свикне с живота тук, трябваше да положи усилия. Но знаеше, че е нужен на хората тук, и това го правеше щастлив. Повярвай ми, и на теб ще ти хареса.

Двамата с Христина изстинахме. Трескаво се мъчех да си събера мислите.

— Какво се умъдрихте? — погледна ни шеговито отецът. — Сигурно се връщате към вас? И аз съм натам. Хайде да тръгваме заедно.

Тръгнахме след него. Едва беше обърнал гръб, Христина ме сръга и ми прошушна:

— Знае, че и двамата с отец Евлоги сме от Академия! Намерихме кой е Отговорникът!

— Или мисли, че и двамата произхождате от анатемосани.

— И е познавал отец Евлоги добре и от дълго време! И е свещеник на селото, където си роден! Всичко се връзва!

— Ама се сетихме, че може да е той. Значи не е той.

— Добре тогава, как да разберем кой е, след като сетим ли се за някой, значи не е той? Да чакаме да ни каже: „Здрасти, аз съм Отговорникът“?

— Дай да изчакаме малко и да видим какво още ще стане. Нали не бързаш? — Не че си вярвах, просто не ми се искаше да се предам в спора.

— Уф, да! Дадено, ще видим няма ли да се изпусне още веднъж.

Когато мама видя как Христина е изкаляла новата рокля на Божка, щеше да ѝ стане лошо. Добре, че не вървеше да ни напляска пред отца.

— Заповядай, отче Самуиле, бъди добре дошъл! Благодаря ти за добротата...

— Не ме хвали напразно, дъще. На свещеника това му е работата. Как е Христо?

— А, доста по-добре е. Бързо се оправя.

— И сигурно е почнал вече да става, въпреки съветите ми? А, Христо? — Отец Самуил последва мама в стаичката при бате. Христо наведе глава, а мама го изгледа победоносно.

— Добре де, не му се карай — обърна се отецът към мама. — Остави ни сега сами, че ще го карам да се съблече, да го прегледам.

Дръпнах светкавично Христина, преди мама да се обърне и да ни види. Изтичахме бързо около къщата и се промъкнахме тихо под прозореца на Христовата стаичка.

— Мдааа, много добре се оправя — мърмореше отец Самуил. — А това по превръзката някакво мазило ли е? Усещам да мирише на жиловлек, кора от върба, жълт кантарион, има и други работи май... Рада Панчина ти го е донесла, нали?

— Аз... т-т-такова... — заекна Христо.

— Освен баба Спасуна само тя в селото разбира толкова от билки и болки. Едва почва третият ден, а като с ръка е обрало синината... Ако не ме лъже паметта, след две седмици Рада навършва осемнайсет, а няколко дни след нея и ти, нали?

— Амиии...

— И ще трябва много скоро да ви венчавам сигурно? Не се срамувай, синко, ако обичта беше лоша или срамна, Господ нямаше да ни я дари... Гледам, че кратунката с мазилото е празна вече, нали е мъничка. И Рада сигурно днес ще мине да ти донесе пак.

— Отче, ние такава... Преди венчилото нищо такава...

— Вярвам ти, моето момче. И се радвам, че ще сте заедно. А сега трябва да тръгвам. И все пак не ставай много, че да ти мине бързо и добре. Младоженецът трябва да е здрав като камък. Нали?

— Разбира се, отче Самуиле! Пред теб като на изповед...

— Не сега, синко, не е време и място за изповед.

— Ама аз, отче, от тебе нямам какво да крия...

— Надали сме сами, синко. Ако Петърчо не е клекнал да подслушва под прозореца, какъвто е любопитник, да не ме викат отец Самуил. Че сигурно и новата си сестричка е довел, да я учи на пакости. Не знаят още що е достойнство и чест.

— Те такава, още са малки, отче...

— Знам, момчето ми. Има време за тях... Ти си моята гордост. Баба Кина ви е видяла с баща ти, ама докато докрета до съседите да ги викне, всичко било свършило. Каза жената, че си можел като на шега да удариш баща ти и да го свалиш в несвяст, докато изтрезнее.

— Баща ми е, отче. Не мога да му вдигна ръка.

— Каза също и че си можел лесно да му вземеш копралята, да не те пребие. Защо поне това не стори? Много хора биха го направили и никой няма да ги погледне накриво. А?

Последва кратка тишина.

— Не исках, отче. Трезвен или пиан, баща ми е. Той ме е създал, каквото реши за мен, дължен съм да го приема.

— Прав си, синко. Постъпил си както трябва. А сега ми е време да тръгвам, да чета обедната молитва.

Бързо дръпнах Христина за ръката и притичахме приведени около къщата. Пред изхода обаче попаднахме право на отец Самуил. Стоеше и ни гледаше кротко. Христина беше станала като домат, усетих, че и аз се изчервявам.

— Имате ли нещо да кажете? — попита отецът.

Чудех се с кое да започна.

— Отче, ние... не биваше да подслушваме.

— Срам ви е? — Едната вежда на отец Самуил се повдигна. —
Че подслушвахте или че ви хванах?

Искаше ми се да потъна в земята.

— И чухте ли нещо, дето да си струва слухтенето?

— Че Христо ще се венчава с тая... Рада Панчина — изтърси
Христина.

— И какво? Допреди да е сигурно, няма значение, а стане ли
сигурно, всички ще узнаят.

Христина мълчеше.

— Отче, може ли да попитам нещо? — престаших се аз. —
Защо е правилно, че Христо не е взел копралята от тате? Сега нямаше
да е на легло и нямаше да е направил на тате нищо лошо.

Отец Самуил въздъхна.

— Христо сигурно сам не разбира защо го е направил. Как
тогава ще го разберете вие, дето сте още деца?

— Не сме! — засегнах се аз.

— Порасналите хора подслушват ли под прозорците? — смръщи
чело отец Самуил.

Нямах какво да кажа. Обади се обаче Христина:

— Отче, не зная дали ще разберем докрай защо Христо не е взел
копралята. Но ако ни обясниш, сигурно ще разберем поне малко. И
колкото и малко да е, то ще ни помогне да пораснем по-бързо.

За момент в погледа на отец Самуил проблесна изненада и той
изглежда Христина с уважение. След това приседна на прага:

— Ако беше взел копралята от баща ви, Христо щеше да се
опази. Но щеше да му покаже, че не е страшно да пиеш и беснееш,
понеже другите внимават за теб. И по този начин щеше да го тласне
към още безотговорност към себе си и околните. Към това да се смята
за слаб човек, свикнал да живее от милостта на другите, на гърба на
тяхното внимание. А безотговорността и слабостта душевна са извор
на всички грехове.

Христо е избрал друго. Разрешил е на баща ви да прави с него
каквото иска, и така му е показал последствията от пианството, чрез
собственото си страдание. Ако му беше взел копралята, баща ви
нямаше да разбере нищо, така че нямаше да се поправи. Пак щеше да
се напива. Ако Христо го беше пребил с нея, баща ти можеше да
започне да се бои от него, но пак нямаше да се поправи истински, по

своя воля. А така Христо му е показал, че е станал чудовище и че не е достоен да е баща на децата си... По-страшен урок за свестен човек като татко ви няма. Може да продължи да си пийва, но вече никога няма да се напие така. Ще престане по своя воля и избор, като истински човек.

Мълчахме и обмисляхме разказа на отец Самуил.

— Не зная дали сте разбрали всичко — продължи той. — Христо сигурно не е, и още по-сигурно не би го премислил и планирал така. Просто е обичал баща си и обичта му е дала вярното решение. Дала му е силата да посрещне надигналото се у баща ви зло и да го удави в своята болка и страдание. С ясното разбиране, че лесно може да се спаси от страданието, и с готовността да го изтърпи докрай, за да помогне. И така е отблъснал злото по единствения истински начин. Който го унищожаваше докрай и завинаги, и вместо ново зло в отговор ражда добро.

Когато отново вдигнахме глави, отец Самуил си беше отишъл.

— Попски лакърдии! — тръсна Христина ядосано. — Дървени философии. Да бях на мястото на Христо, да видиш.

Опитвах се да разиграя наум разказаното от отец Самуил като партия на шах. И правилата, и фигурите излизаха доста повече, отколкото при шаха, и страшно много неща ми бяха мътни.

— И каква е тая Рада Панчина? — продължаваше Христина. — Щом батко ти...

— Батко *ни*.

— Добре де, щом е най-личният момък на селото, трябва и тя да е най-голямата красавица. Нали по приказките е така?

Премислих за момент. Не разбирах много от красавици, но май Рада не я броях сред най-хубавите моми в селото.

— Нищо чудно тя наистина да дойде скоро и да я видиш.

— Христино, идвай бързо вътре! — стресна ни гласът на мама. — Как можа да се окаляш така? Ето ти друга рокля, сваляй тази бързо, ще я оперем после. А подгъвът ще е, след като изсъхне... Хайде да ми помогнеш да стотвя боба. Ела насам, в кухнята. Искаш ли да пробваш да нарежеш зеленчуците?

Взех ръчната количка и една лопата от бараката и тръгнах към краварника. Още преди да стигна до него, откъм кухнята се чу кратко изпискване. Притичах обратно до входа на къщата и чух гласа на мама:

— Не се бой, не е дълбоко. В тази кратунка имам отвара от смрадлика, съвсем прясна... Нищо че щипе, така трябва. За да внимаваш друг път да не се порежеш... Дай сега и този пръст, ще превържа и него... Остави, аз ще ги донарежа. Искаш ли да вместо това да разбъркваш боба, да не загори? Вземи онази лъжица с дългата дръжка...

Последва ново изпискване. Слава Богу, този път Христина само се беше парнала леко на пиростията.

— Остави го тогава, той вече няма нужда от много разбъркване. Искаш ли да сложиш подправките? Тъкмо ще слеза до зимника за малко лук... Как колко се слага? На вкус. Пробвай ги и преценявай.

След мъничко чух ужасен крясък и Христина изхвъркна от къщи като подгонена от всички караконджули на света. Обиколи двора тичешком, като постоянно се спъваше в роклята, намери кладенеца и изпи поне половин ведро вода. Като тръгнах да изхвърлям количката с тора, я засякох на пътеката към къщи:

— Какво стана този път?

Не знам откъде Христина беше научила такива думи — аз съм ги чувал само като някой от най-пропадналите хора се напие. Иначе се възгордах, че ме мисли за потомък чак на Йосиф Водителя. Само дето не щя да каже какво е станало.

Като се връщах от торището обаче, чух отдалече гласа на мама:

— Петре! Петре, къде си? Ела тук.

И двата прозореца на кухнята бяха отворени, вратата ѝ и входната врата на къщата — също. Когато влязох, мама и Христина бяха седнали на миндерчето в коридора. Мама пуфтеше и си търкаше очите с две ръце, и по лицето ѝ течаха два реда сълзи.

Хвърлих поглед през отворената врата на кухнята. Вътре цареше пълен безпорядък. Гърнето с боба беше свалено от огъня, а до него се търкаляше обърната и празна кратуната от най-лютия пипер. По пода имаше само няколко трошици от него и в първия момент не можах да се сетя къде е отишъл.

Мама ми посочи гърнето:

— Изхвърли го.

— На прасето ли да го дам?

— Не, ще го отровиш! Изхвърли го на торището... не, недей, като почнем после да торим, сигурно ще изсъхне всичко. В реката... също не бива, по-надолу има вирове с риба... Не знам. Нямам представа какво да го правим. — Тя престана да си търка очите, запремигва и се опита да различи нещо през сълзите.

— Просто ми трепна ръката — заоправдава се Христина. — Надигнах кратуната да го пробвам и като се опарих, я изпуснах и тя се изсипа право в...

— Лют пипер не се пробва направо от кратуната, а пък за най-лютия да не говорим. Как докопа точно него?... — въздъхна мама. На входната врата обаче се почука тихичко и тя мигновено се обърна нататък:

— Влизай, Радо. Христо сигурно те чака с нетърпение. — След това се мушна бързо в кухнята и притвори вратата след себе си. Чух отвътре как бързо подрежда, мести и събира разни неща.

Входната врата скръцна. Христина извъртя очи натам и зяпна. Когато Рада я поздрави, тя едва се сети да отговори. Когато вратата на стаята на Христо хлопна, Христина ме зяпна опулено:

— Това ли ви е първата красавица на селото?

— Защо?

— Защото каквато е кривогледа, гърбава и куца, ще изкара акъла и на караконджул.

— Не й личи, ако питаш мен. Даже е симпатична.

— Тя ако е симпатична, аз съм... Горкият Христо!

— Ти пък откога почна да го съжеляваш?

— Нали ми е батко? — изкиска се Христина. — Откъде е намерил такова грозилище?

— Той си я харесва каквато е — обади се внезапно зад нас мама. — За него е красива.

— Ама за мен не е! — не се предаваше Христина.

— Ами тогава няма да те караме да се жениш за нея — усмихна се мама.

Обърнах се. Кухнята беше подредена както винаги, по нищо не личеше как е изглеждала преди малко. Единствено гърнето на пода напомняше за случката. Отидох да го взема, но като се наведох да го вдигна, очите ми се насълзиха и усетих как, без да искам, отстъпвам

три-четири крачки. Не знам какво още имаше вътре, освен пипера, но беше ужас. Докато се чудех как да се справя, чух как Рада излиза от стаята на Христо.

— Донесла съм още мазило за рани. Това е новото ви момиченце, нали? Видях, че се е порязало. Ето и за него. Как се казваш?

— Христина.

— Не гледай така уплашено, не щипе като отварата от смрадлика.

Обърнах се. Христина беше забравила да се цупи, и си беше подала ръката. Рада се усмихваше лъчезарно, докато размотаваше парчето плат.

— Ето. Сега дай да превържем пак... Довечера пак го развържи и намажи, утре сутринта също, а после пак ще мина и ще донеса още.

— Я, ама то спря и да ме боли! Аналгетик ли има вътре?

— Не, наоколо не расте аналгетик, или пък го знам с някое друго име. Малко сок от мак. На различните места растат различни неща и всяко си има своите ползи. Порязала си се при готвенето ли?

Христина се изчерви, а мама се усмихна. Рада хвърли поглед към кухнята и забеляза гърнето пред огнището.

— А това е гозбата? Сигурно е много вкусна. — Тя погледна засмяно Христина, която се изчерви още повече.

— Абе... не съвсем точно — измънка мама. — Нали знаеш, първия път невинаги става добре.

— Ами! Щом малката ни стопанка се е старала, сигурно ще е вкусно. Може ли да пробвам?

— Внимавай! — предупреди я мама.

Рада се наведе над гърнето. В първия миг се олюля назад и на лицето ѝ се изписа изумление. Много внимателно докосна съдържанието на гърнето с крайчеца на малкия си пръст, след това го близна. От очите ѝ бликнаха сълзи, но се направи, че нищо не е станало:

— Нищо. Другия път ще е много по-добре, сигурна съм! — Тя запрегльща бързо и внимателно заразтрива пръста си зад гърба.

— И аз — съгласи се мама и я изгледа с възхищение. — Ум ми не побира как може да не е. А хрумва ли ти какво да правим с това? Не смее да го изхвърля никъде, да не отровим всичко наоколо. Такова нещо сигурно не е било сътворявано отпреди Преселението.

Сетих се, че в старите жития пишеше какви ужасяващи неща правели хората преди Преселението, дето изтравяли хиляди хора и оставяли огромни места безжизнени завинаги. Като ги четях, не им вярвах много. Твърде страшно ми се виждаше, за да има как да го бъде. Ама като гледах какво е сготвила Христина...

Рада помисли мъничко и кимна:

— Май ми хрумва. Може ли да го взема?

Мама кимна. Рада внимателно захлупи гърнето, плисна канче вода отгоре, за да отмие лютящата смрад, и с усилие го вдигна:

— Ще върна гърнето утре. До скоро виждане!

— До скоро! Петре, стига си се помайвал, ами доизрини тора! Аз ще направя набързо нещо за обяд. Стягайте се, че днес следобед ще сте на занимания в черквата.

— Какви са тия занимания? — попита ме Христина, докато нагъвахме хляба и сиренето. — Училище? Ще ни учат на азбуката и да броим до десет? — Тя се напъна да ме изгледа изотгоре така, че си изкриви врата.

— Не. Училище като вашето има в градовете и в манастирите. А азбуката и да броим, учим още вкъщи. Чак до двайсет, някои деца даже и до сто могат — изпъчих се гордо. — Това в черквата са занятия за Бог и живота. Отец Самуил ги води всеки следобед на по десетина деца, така че всички в селото накъм наша възраст минават по два пъти месечно. Днес е наш ред.

— Аха. Каканижене за Господа Бога и там прочието глупости, като най-тъпото в манастира.

— Нали ти харесваше? Било като в приказка...

— Те и приказките почват да писват.

— Тогава нямаш проблем. Отиваш на някое място без много хора и далече от свети места и изчакваш час-два. Татко и мама ще те приберат. Онези, де, не тези.

Христина май се колебаеше.

— Ако искаш, можеш после и да им разкажеш колко лошо се живее тук и как повече никога няма да правиш пакости — добавих аз. Тя моментално се опита да ме ритне, омота се в роклята и за малко не падна от столчето.

След обяда мама тръгна към Сухото дере да занесе храна на тате и Данчо, и ни остави тримата с Божка в черквата. Там вече чакаха пет-шест други деца от селото. Намръщих се, когато видях Ангел, най-малкият син на Пенко мелничаря. Беше хитро и проклето хлапе, една година по-голямо от мен, което все гледаше да се докаже за по-най от останалите, и вечно тормозеше по-малките. Дори на занимания често спореше с отец Самуил, който май единствен от възрастните го търпеше. И сега също не пропусна:

— Яаа, Ситния си имал нова сестричка. На осем години била, казват? Като я гледам, щъркелът бая трябва да се е озорил!

Другите хлапета прихнаха. Христина лекичко побледня и се завъртя към него:

— Ти пък кой си бе, пън селски недодялан и смотан? Не си ли станал наопаки тая сутрин, като те гледам откъм кой край приказваш?

Ангел си глътна езика от такъв устат отпор — беше свикнал по-малките да се боят от него и да мълчат. А сега всички вече му се смееха, макар и малко боязливо.

— Завиждаш ли, че си недорасъл? — продължаваше Христина. — Така трябва. Изяж се от яд!

Ангел също смени цвета, първо на червен, после на морав. Нямаше ли най-сетне да пристигне вече отецът?

— Ти май нещо приказваш, а? — изръмжа накрая Ангел.

— Проблем ли ти е да разбираш говор? — ухили се Христина. — Няма страшно, ще ти го повторя пак. Виждам, че главата не ти е от полза.

Ангел стисна юмруци и тръгна към нея.

— Да ти отворим дупка в нея? — продължаваше новоизлюпената ми сестричка. — Като се върне Данчо от работа, ще му кажем, че нямаш търпение да го видиш. Толкова, че си ни наругал пред всички, за да те намери той по-бързо.

Побойникът спря като вкопан. Мислено свалих шапка на Христина.

— Какво се кискате като изоглавени? — обади се откъм вратата отец Самуил. — И ти, Ангеле, проклетнико такъв, пак ли си тръгнал да се биеш? Я сядай! И вие също. Какво се разправяте?

— А, нищо, отче — обади се Ангел с невинен глас. — Тъкмо щях да питам новата сестричка на Петърчо откъде идва, как е живяла

там, хубаво ли е било... — Той се ухили злорадо.

Отец Самуил го изгледа със съжаление.

— Допреди петнайсет-двайсет години това село беше под наблюдението на отец Евлоги, разказвал съм ви за него неведнъж. Невероятен човек и велик монах, гордея се да съм негов ученик. Много хора твърдят, че от живите той е може би вторият по святост след Патриарха. Идват с нея от едно и също място.

Ангел зяпна. След това изгледа със съмнение отец Самуил.

— Свещениците не лъжат, чадо. За разлика от някои деца — меко добави отецът.

Ангел се изчерви леко, но все пак попита:

— Тя сигурно тогава е много образована. Така ли е? — обърна се той към Христина.

— Повече от тебе! — отвърна заядливо тя.

— Браво! — заяви иронично той. — Ще ни обясни ли тогава на нас, простите, що е това, ммм, Божествена сила?

— Това не е лесно обяснение дори за свещеник — каза отец Самуил кротко.

Хвърлих поглед към Христина.

— Май пишеше в някой учебник нещо за сила... — прошепна тя и притисна с длани слепоочията си.

— Нищо, нека поне опита. Ако сбърка, отче, вие ще я поправите — ухили се Ангел.

— Ами Божествена сила... Божествена сила... — започна Христина. — Сетих се! Божествена сила — това е Божествена маса по Божествено ускорение!

В тишината се чуваше как бръмчат мухите под купола на черквата.

— А Божествена мощност е Божествена сила за Божествено време! — добави гордо Христина и пак се умисли.

Отец Самуил преглътна на сухо и тихичко се изкашля.

— Божествена енергия пък май беше Божествената маса по Божествената скорост на квадрат — продължаваше Христина. — А Божествената дължина на вълната — Божествената енергия по константата на... уф, забравих кой беше...

Ангел беше зяпнал и мигаше на парцали. Аз обаче имах чувството, че нещо не е така. Не знам защо. Май заради изражението

на отец Самуил.

— Божествената скорост пък беше триста хиляди... — продължи Христина и изведнъж се сепна. Очите ѝ се окръглиха.

— Благодаря ти, Христинче, стига толкова — намеси се внимателно отецът. — Днес ще говорим защо е грях да се хвърля храна.

Христина седна и тихичко ми прошепушна:

— Сега я оплесках! Обърках нещата! Това са неща, които са само за нашия свят! Вашият не трябва да ги знае!

— Защо? — учудих се аз. — Ако е чак толкова Божествено познание, какво му е лошото точно за нас?

Христина махна с ръка, без да каже нищо.

— След като нивата се разоре и бранува, тя трябва да се засее — продължаваше през това време отец Самуил. — Добър сеяч може да засее за ден към две рала нива...

— Не може ли да ми го разкажеш някой път? — попитах аз.

— Като се върнем обратно на нашия свят, ще те учат на него в училище до писване!

— Ами хайде тогава да се връщаме по-бързо!

— А, не! Искам още малко! — Христина погледна към Ангел и бързо добави: — Добре ще е по-бързо да намерим този Отговорник, де.

— Да, ама как да обърнем наопаки това кой не е? — Усетих, че отец Самуил ме гледа, и млъкнах.

— И така, осем самуна поглъщат труда на един човек за цял ден — завърши обяснението си отец Самуил. — Затова е грехота да се изхвърля хляб. Не защото Господ е забранил, Той не го е забранявал. А защото хора като вас са вложили труд, пот и време в хляба. За да го има, са отделили част от живота си, която няма да се върне вече. Затова е грях да изхвърлиш труда им на вятъра. Така изхвърляш смисъла на живота им.

— Ами ако те не разберат? — обади се Ангел. — И тогава ли има нещо лошо?

— Нали ти самият ще го разбереш? Няма голяма разлика, Ангеле — усмихна се тъжно отец Самуил. — Почнеш ли да го правиш, ще свикнеш да пилееш чуждия живот и труд, да не ги цениш. И дори и да си толкова хитър и потаен, че другите никога да не разберат, а това надали е възможно, наказанието ти ще е в самия навик. Хора, които не

ценят живота и труда, не умеят да им се радват. За тях и най-вкусната храна е блудкава, и най-големите удоволствия на живота не им носят щастие, или то е малко и кратко, не ги насища и ги кара да искат още повече. Те започват да пилеят за себе си без полза колкото би направило щастливи хиляди други, и ги лишават заради себе си. И така тръгват по пътя на злото. А това, че трябва непрекъснато да крият от околните какви са, превръща живота им в мъчение и отваря в тях пътя на подлостта и измамата.

Ангел го изгледа със съмнение.

— Хората не са на света от вчера, момчето ми — въздъхна отецът. — Много поколения са минали преди нас и безброй хора са тръгвали по този път. Някои са били много умни и хитри, подчинявали са на волята си милиони и са ставали могъщи властелини. Но са живеели в непрекъснат ужас да не ги разкрият или убият, а най-много от всичко да не изгубят властта си над околните. Били са страшни лъвове пред другите, но изплашени зайци вътре в себе си, зад маската. Затова и такива хора се боят най-много да не загубят властта си — нещо в тях знае, че без властта, сами по себе си, те са нищо. Да загубят значи за тях да загубят съдържанието си, същността си, точно както е за достоен човек да загуби добротата, искреността и човечността си. По-страшно е от смъртта.

Беше ми доста трудно да си представя как може нещо да е по-страшно от смъртта. Огледах се. Всички наоколо също се чудеха, включително Ангел.

— Затова и такива хора са постигали могъщество, богатства, какво ли не, но никога истинско щастие. Него може да изпитва само достойният човек — продължи отец Самуил.

— Откъде човек може да реши така, ако не е недостоен и не знае какво изпитват те? — заяде се пак Ангел.

Лицето на отец Самуил помръкна и той се замисли за миг.

— Човек вижда това, което знае, нали? Помниш ли какво говорихме по-предишния път?

— Разбира се, отче — ухили се пак Ангел. — Как, ако покажеш една сбруя на кожар, той ще види ремъците, а ковачът — катарамите. И как всеки от тях ще види и другото, но почти няма да го забележи, понеже умът му ще бъде зает с това, което той познава. Нали беше така?

— Точно така, Ангеле. Имаш не само пъргав и търсец ум, но и отлична памет... Така става и когато съдим хората. Добрият човек вижда у тях най-вече доброто, лошият — лошото. Знаят, че има и друго, но то заема съвсем малка част от света, какъвто е в очите им. Нали?

Ангел кимна след кратко колебание. Не ми беше трудно обаче да се сетя какво се опитва да измисли в момента.

— Затова и добрият човек живее в свят от добри хора, достойният — в свят от достойни, а ненаситният — в свят от ненаситни. Въпреки че наглед живеят един до друг — продължи отец Самуил. — Добрият непрекъснато среща добро, достойният — достойни постъпки, а ненаситния непрекъснато го крадат и мамят. А на този, що пилее чуждия труд и живот, непрекъснато му пилеят неговите и лишават съществуването му от смисъл... И да, всеки от тях знае, че в света има и друго. Но в техния свят то е съвсем мъничко, а почти всичко е каквито са те самите.

— А лошите хора щом виждат само лошото, а не виждат доброто, откъде да знаят, че доброто е по-добро? Защо да ги обвиняваме тогава? — пак се ухили Ангел.

— Никой не е роден лош, момчето ми — поклати тъжно глава отец Самуил. — Лош се става, защото е по-изкусително от това да си добър. Хората обаче се раждат добри, защото са изначално сътворени такива. Всеки лош човек е бил някога добър и оттам знае вътре в себе си, че доброто е по-силно от лошото. Иначе лошите хора нямаше да се правят на добри. Щяха да се гордеят, че са лоши, както добрите се гордеят, че са добри. Преструвката им е признанието на злото, че е по-слабо от доброто.

— Отче, а как човек може да стане истински добър, и честен, достоен и... абе, всякакъв? — обади се внезапно Божка иззад гърбовете ни.

— Честен — като говори истината — усмихна се отец Самуил. — Достоен — като върши достойни постъпки. Добър — като върши добрини. И така нататък. Не е сложно, нали?

— А всякакъв всякак ли може да стане? — заяде се Ангел.

Отецът обаче не му обърна внимание.

— Ние сме създадени от постъпките си, Божке. Тялото на човек е съградено от това, което яде, но духът му е съграден от това, което

върши. Върши ли човек лоши неща, започва да вижда добротата и честността като глупост. На мястото на любовта идва изпользвачеството. Вместо радостта от чуждото щастие и топлината от нея идват завистта за него и болката от нея. Мечтите започват да гният и почерняват, и се превръщат постепенно в кроежи. А кроежите въвличат човека в правене на още лоши неща, водят го до още повече безсмислие, неудовлетворение и болка. И така го настига наказанието за вършеното зло, още тук на земята. То е неделимо от злодеянието. Двете са две лица на една същност.

Всички мълчаха.

— Ти, Ангеле, ако например искаш да се научиш да не се подиграваш на другите, какво ще направиш?

— Ами няма да им се подигравам — ухили се иронично Ангел.

— Това е каквото няма да правиш — отговори кротко отецът. — А какво ще направиш? Например би ли се извинил на Христина за това, че се опита да я злепоставиш?

Ангел млъкна и се озърна. Всички бяха вперили поглед право в него.

— И да ми се смеят после — измърмори той.

— Ще се смееш ти, ако друг се извини — обади се пак Божка изотзад. — Точно както каза отец Самуил. Съдиш за другите по себе си.

— Щом го е шубе да се извини, негова си работа — заяви Христина.

Ангел вдигна поглед към отец Самуил, поколеба се, след това отиде до Христина и ѝ подаде ръка.

— Извинявай... — Беше забил очи в земята.

Тя премига на парцали, след това стисна ръката му.

— Извинявай и ти.

В първия момент Ангел като че ли не повярва на ушите си, след това също ѝ стисна ръката.

— Очакваше другите да започнат да ти се подиграват ли? — обади се отец Самуил.

— Да — призна неочаквано Ангел. Имаше вид като че ли иска да потъне в земята. — Ако не сега, после.

— Затова че си се извинил ли? — усмихна се отецът. — Би било самопризнание, че са глупаци и диваци. Направят ли го, гордей се, че

си по-добър от тях... Деца, това беше заниманието за днес.

Хванах Христина за ръката и тръгнахме към изхода, но усетихме дланите на отец Самуил на раменете си.

— Христинче, недей друг път да казваш неща, в които не си уверена — топло рече свещеникът.

— Ама и Ангел не беше — заяде се Христина. Настъпих я, но твърде късно.

— Не е хубава постъпка — все така меко продължи отец Самуил. — Така пускаш на свобода неща, които не бива да се носят между хората. Които трябва да не се казват, ако питаш мен. За доброто на всички.

И двамата замръзнахме.

— Вървете. Време е за вечеря.

Тате и Данчо току-що се бяха върнали от Сухото дере. И двамата бяха капнали от умора, но доволни. Измиха се на кладенеца и Данчо веднага изскочи навън, имал да се види с приятели. Тате също смяташе да поизлезе, но след един поглед към навеса при свинарника внезапно се отказа и се хвана да окопае овошките. Мама отначало не повярва на очите си, но след това беше много доволна. Само дето непрекъснато поглеждаше под око към навеса и следеше дали тате няма да тръгне натам. Тате също я забеляза и усилено се правеше на разсеян. Не знам колко успя да я убеди, де.

Ние с Христина се свряхме зад плевнята, за да решим какво да правим.

— Сто на сто той е Отговорникът! — заяви Христина. — Каза ми направо, че говоря забранени неща! По-ясно от това — здраве!

— Той и преди е казвал на занимания, че забранени неща не бива да се вършат — усъмних се пак аз. — Точно преди тате да ме прати в манастира, имаше цял следобед занимание за забраните. Какво били и защо били...

— И се справи с оня побойник Ангел, както даже моите учители няма да могат. А тях ги бива, за това са учили!

— Нали е свещеник? Всички в селото го слушат. Че иначе може да нареди бой с пръчка, най-малкото. Не помня да го е правил някога, ама...

— Не е само това! Имам пуяк като Ангел в класа, пет-шест пъти сме се били с него, не помага!

Помислих си, че това Христина да бие някого сигурно значи да изпотроши всичко наоколо, без да го уцели нито веднъж. И че ако другият не е също толкова несръчен, чудното е как боят не е помогнал на нея...

— А отец Самуил го укроти като на кино! Наля му акъл в главата с няколко приказки — продължаваше тя.

— Като на кино ще рече за твърде малко време ли? Защото и преди му е говорил, не знам колко пъти. Хваща дикиш за по ден-два и после Ангел си е пак същият проклетник...

Христина все едно не ме чуваше.

— И обяснява толкова сложни неща толкова ясно и просто, колкото и на моя свят не могат! А пък е расъл във вашата диващина...

— Я да не ми обиждаш света!

— Добре де... Извинявай... Учителите ми са учили по двайсет и повече години, а не могат да му стъпят на малкия пръст! Няма как да не е Отговорникът!

— Тате казва, че е много добър свещеник — замислих се аз. — Да не е от това?

— Точно затова е още по-сигурно! Не го ли чу как обяснява защо трябва да се прави добро не с оня свят, Бог, Рая и Ада, ами с това, което става тук, на земята? Той трябва да е!

— Това пък откъде и защо?

— Лазаре, Петре, Христинче, хайде на вечеря! — чух откъм къщата гласа на мама. И усетих, че съм гладен като вълк.

След вечерята тате поразмисли малко, след това пое дълбоко въздух и заяви:

— Дотежа ми нещо яденето. Ще изляза да се поразходя.

— Тате, кръчмата не е ли затворена вече? — попита плахо Божка.

— Не ме интересува, не съм натам. Даже ще взема Петърчо с мен, да му покажа нещо — усмихна се тате. — Нали не вярвате, че ще се напия пред него?

Мама го изгледа още по-подозрително, отколкото като реши да не излиза преди вечеря, но нищо не каза.

Наистина тръгнахме в съвсем друга посока, към пътя за Богданово. По улицата срещнахме двама-трима окъснели съселяни. Като ги видеше, тате ги поздравяваше толкова радостно, че те се чудеха и някои предпазливо се дръпваха по-настрани. Станьо от Долната махала даже избяга, когато тате му предложи да се приближи да му дъхне, да види, че не е пил. Стигнахме до последните къщи и се върнахме.

— Ако знаеш как ми олекна от тая разходка! — заяви гордо тате, като влязохме.

Всички ме гледаха и в очите им се четеше един и същи въпрос. Поклатих отрицателно глава и стаята грейна от усмивки.

— И не сте видели караконджули? — попита предпазливо Божка.

— Никакви! — Тате се ухили още по-щастливо от другите.

Така и не разбрах какво искаше да ми покаже.

На сутринта след закуската нахраних и напоих добитъка и кокошките, докато Христина отново се мъчеше с подгъва на роклята. След десетина опита даже мама се поотчая.

— Нищо, то отведнъж не става. Щом не си пипвала игла досега, ще ти трябва малко време. Искаш ли сега да сгот... да изперем дре... да окопаем зелен... Ох, де да знам. Прави ли ти се всъщност нещо?

— Петърчо какво ще прави сега?

— Ще наплита лука, ама то... Нищо, като гледаш, може и да се научиш. И Данка ще ви помага, и тя отначало не беше много сръчна, ама сега прави най-добрите сплитове в селото.

Известно време Христина гледаше мълчаливо как плетем сплитовете с Данка, след това започна да се опитва. Все не се получаваше. Някак си като че ли беше схванала идеята, но ръцете ѝ не слушаха добре главата.

— Все едно пак съм на кръжока по ръкоделие! — заяви ядосано накрая.

— Татко ти и на това ли те е учил?

Христина ме подритна лекичко под масата и посочи с поглед Данка. Вдигнах безразлично рамене.

— Можем да говорим каквото искаме. Ако ние не се интересуваме от Данка, и тя няма да се интересува от нас. Помниш ли

какво ви разказах за нея в манастира, преди да ме изтеглите? Та, не знаех, че татко ти си пада и по ръкоделие.

— Мама ме записа. И даже настояваше да не ме отписват, след като учителката я викна след първия урок и ѝ показа какво съм направила.

— А какво беше направила?

— Точно това ме попита и Иванова, а после мама пък попита нея. Иванова каза, че трябвало да е покривчица, а мама я попита шегува ли се.

— А то какво беше всъщност?

— Откъде да знам? Татко после си направи експеримент да го покаже на всички познати и да ги пита какво е, и нямаше двама на едно мнение. То и как да са? Който го вземеше да го огледа, се набождаше на по някоя забравена игла или карфица и я вадеше, така че при всеки беше различно... Само дето и мама, и Иванова още не вярват, че не беше нарочно. Ама не беше, честна дума! Ти поне не ми ли вярваш?

— Вярвам ти, вярвам ти... Я, чука се! Рада Панчина ли идва пак?

Докато стана и заобиколя масата, мама излезе от кухнята и отвори. Рада я поздрави с лек поклон и ѝ подаде гърнето от Христининия боб.

— Я! Измила си го! — възхити се мама. — Как успя?

— Вързах си очите и носа с кърпа, натопена в студена вода. И опипом.

— А ръцете? Не ти ли оцави кожата?

— Имам вкъщи ръкавици от телешка кожа.

— Нищо чудно тоя боб и тях даже да е разял. Като го помня...

— Те и без това бяха стари... Нося още мазило за рани. Нали вчера заделих малко и за Христина, та днес минах по-рано. Може ли да я видя? Христинче, къде ти е превръзката?

— Магнах я. То ми мина вече.

— За един ден?! Я! — Рада много внимателно огледа двата порязани пръста. Личеше си пресен белег, но раната се беше затворила. — Просто не може да бъде! Винаги ли раните ти заздравяват така бързо?

— Защо бързо? Нормално... Искам да кажа, нормално за при нас... Тоест, за откъдето идвам, де... — Христина прехапа устни.

— Как няма да е нормално. Те сигурно там непрекъснато са само рани, ако не им заздравяват бързо, няма да са живи — намеси се мама със съчувствие.

Христина лекичко изскърца със зъби.

— Велика е милостта Божия и грижата Му за всеки — усмихна се Рада.

— А пък и твоето мазило сигурно е помогнало — намесих се аз.

— Вярно е — потвърди мама. — Дядо ми, Бог да го прости, лежа навремето от счупени ребра цял месец, а Христо за три дни вече не го боли и се чувства малко повече в сила. Поне така разправя, де.

Очите на Рада грейнаха. Мама ѝ кимна към стаята на Христо, а когато Рада влезе вътре, внезапно се усмихна.

— Искате ли да си починете мъничко?

— Да — отговорихме в един глас с Христина.

— Ти, Данче?

— Не — отговори Данка монотонно, без да откъсва поглед и да престава да плете. Сплитът под пръстите ѝ излизаше съвършено равномерен, все едно не е правен от човек. Остави го настрана, на точно еднакво разстояние от готовите, взе нова стиска лук и стъбло папур и продължи.

Излязохме на двора. Измъкнах от лехата със зимните моркови два, измих ги на кладенеца, седнахме и ги захрупахме.

— Тази Данка да няма шизофрения? — попита Христина.

— Не знам, никога не съм ѝ ровил из нещата. Как изглежда тая шизофрения?

— Уф... Няма значение. Една от колежките на мама беше такава — като хване да реди в музея, все едно машина работи.

— Тоест? Хвърчи като кару... каретата на татко ти ли? Или какво?

— Глупчо такъв! Все едно... все едно Данка плете лука. И не се интересува от нищо наоколо и мълчи по същия начин. Веднъж подслушах как докторът ѝ обясняваше на мама какво ѝ било, и какво да правят и да не правят с нея. Да не я смятат за болна...

— Този доктор някакъв ваш лечител ли е? — внезапно се обади зад нас Рада Панчина. Двамата с Христина подскочихме и се обърнахме: Христо и Рада приближаваха по пътеката.

— Тъъ, да, да — кимна набързо Христина.

— Значи не сте диваци, щом имате лечители. Не вярвай на тези, които ти говорят така — усмихна се Рада.

Христина я изгледа изненадано. Изглеждаше смутена и позасрамена. Реших да я подкрепя:

— Наистина не са диваци. Имат един куп хубави неща.

— Така ли? Я ги похвали, Петърчо. Щом ти е сестричка, сигурно знаеш с какво.

Чак тогава се усетих, че сигурно повечето неща от света на Христина са тайна. Вярно е, Рада някак оставяше усещане, че можеш да ѝ се довериш за всичко. Пет приказки да размениш с нея и чувстваш, че можеш да ѝ разчиташ. И на Христо — нали ми беше батко! Но все пак не биваше... Трескаво се размислих какво от нещата може да ѝ кажа.

— Амиии... Имат си мотика специално за вадене на корени. Дребни. Има си име, ама не го запомних. Ама корените можели да се вадят с нея квадратни. Така разправят, де. Пък по-големите корени ги вадят с... ами, с други неща. — Добре, че се усетих да не спомена за компютрите. — Имат си специална къща да се опират в нея, и друга, където да се пощят. И отходното място си го правят вътре в къщата. А пък домати ги ловят в рибарски мрежи. — За караконджулите и астрономите не биваше да казвам, за Отговорника и разните други светове сигурно също... — Каруците им имат покрив, сигурно да се крият, като завали дъжд. Но пък си нямат огнища вкъщите. И мъжете, и много от жените ходят с панталони като циркаджии...

— Хмм... Разкажи по-добре какво умеят, какво работят, с какво се славят — прекъсна ме Рада.

Помислих малко.

— Да си призная, не разбрах някой да работи такива неща като при нас... Много играят шах, това е една игра, като на дама. Който я играе добре, много се слави... Имат си и нарочно място, дето вдигат разни тежести без нужда или пък тичат напред-назад без файда, сигурно им е някакъв обичай. И друго място, където се срещат рибари, дето не са хванали нищо. А пък един куп хора по цял ден само чакат да стане нещо нередно, та да го оправят, то не става хич често, ама те друго не правят.

— Това добре, а какво работят? Орат ли, копаят ли, сеят ли? — учуди се Христо.

— Амиии... май не много. Поне аз не видях да имат нещо засято или прекопано. И добитък не ги видях да имат, и кучета даже. — Понапънах се да се сетя за някой, дете наистина да работи нещо на света на Христина. — Имат си специален човек да тупа другите по гърба, като им преседне хапката... Май не се сещам друг да работи нещо... А, и щях да забравя — ако искат да проверят дали не си болен, те водят на скопия...

— Ясно, Петърчо, благодаря ти — прекъсна ме Рада и въздъхна. След това се обърна към Христина, която май се беше изчервила още повече.

— И какво е казал докторът за тази жена? Какво трябвало да се прави с нея?

— А, не помня. Тъъ, бях малка, забравила съм. — Христина се извърна настрана. Рада бързо смушка Христо и усилено се зазяпа някъде в небето.

— А какво всъщност ѝ е на Данка? — обади се след мъничко Христина невинно. — Така де, виждам, че разбираш от лечителство, може да знаеш. — И ме изгледа отмъстително.

— Мисля, че вижда и чува нещата по различен начин от нас — отговори замислено Рада. — В смисъл че някак за нея не са същите. Не ми хрумва по-добра дума... — Тя измъкна отнякъде от престилката си парченце керемиди и посочи плоските камъни, с които беше настлана пътеката към кладенеца. — Виждаш ли кучето пред обора? Опитай се да го нарисуваш.

Христина няколко пъти почва отначало, но накрая на камъка имаше две кръгчета, едно за глава и едно за тяло, и няколко черти за крака, врат и опашка.

— Не мога по-добре. Не ме бива да рисувам — призна си накрая тя.

— Това може да се научи — усмихна се Рада. — Христо, я го нарисуй ти! Тук отстрани, не изтривай това на Христина.

— Не е честно. Ти ме учиш вече от шест месеца.

— Да види Христина какво можеш вече. Преди рисуваше по-зле от нея.

Христо се зае с керемидката, която се губеше между едрите му пръсти. Чертаеше с нея внимателно, по едно време даже изплези от напрежение крайчеца на езика си, но когато Рада го погледна, го

прибра. Чудех се как ли ще да е рисувал преди, за да е по-зле от Христина. Май хич — не помнех да съм го видял да нарисува нещо.

— Така?

Това се казваше рисунка! Не беше чак като картините в житията, но Буби беше чудесен. Христо му беше нарисувал всичко — и оръфаното ляво ухо, и зъбатото ухилване, и опитите да маха с опашка, докато се търкаля в прахоляка, за да изтръска бълхите.

— Твой ред е, Радо — подаде ѝ въглена Христо.

Тя поклати глава и се изчерви леко.

— Не се срамувай, а рисувай! Да научат и другите нещо. Хайде!

Рада рисуваше доста по-бързо от Христо, но въпреки това ѝ отне повече време. Доста преди да свърши обаче, вече бях зяпнал. Не предполагах, че с керемидата е възможно да се нарисува нещо толкова истински. Погледнах Христина — гледаше с широко отворени очи, все едно за пръв път вижда рисунка. Помислих си, че ако дадат на Рада перо и четки, сигурно ще може да зографиса черква по-добре от майстор зографин. Като погледнеш рисунката на камъка, моментално ти ставаше ясно всичко за Буби: и как се радва на непознати, вместо да ги джафка, и как вечно си проси по още нещичко за ядене, и как обича да тича отвързан... Беше по-истински от истински.

— Бива те в ръцете! — изгледа я възхитено новата ми сестричка.

— Не е до ръцете. До очите е. Така го рисуваме, защото така го виждаме, всеки от нас.

— Ами! Да имах твоята сръчност...

— Добре, ето ти ръцете ми. Казвай какво виждаш, аз ще рисувам каквото ми казваш. После ще направим обратното.

— Амиии... Виждам... Ми кучето виждам!

— То какво има? Тяло?

— Естествено!

— А какво друго?

— Крака. Четири. И глава... На шия... И опашка... Иииии...

Очи. И уста...

Последва дълга пауза.

— Друго? — обади се накрая Рада.

— Ми май не... Ама то стана пак като моето!

— Кажу ми какво още да му нарисувам.

Христина гледа Буби известно време, след това махна с ръка.

— Искаш ли сега да направим обратното? — усмихна се Рада. — Да рисуваш с твоите ръце каквото аз виждам? Ето ти керемидката. Сега, Буби има глава, издължена като малък пъпеш... И с муцуна, която стърчи напред от нея, наполовина по-дълга от нея и наполовина по-тясна... Мъничко по-дълга... Точно така... На върха на муцуната има черен нос... Малко по-малък... Отлично. От двете страни на главата, над муцуната, са очите. Големи са горе-долу колкото носа... Малко по-надолу... Точно така. Устата разделя муцуната на две, горната част е по-дебела, долната е съвсем тънка... Отлично! Отгоре на главата има уши, широки в основата и заострени на върха... Малко по-назад... Лявото е оръфано на върха... От главата излиза назад и надолу врат, малко по-тънък и малко по-тесен от нея... Отлично. Отзад на врата козината е разрошена. С линии, тънки като косми...

Когато привършиха, рисунката беше почти като Радината. Новата ми сестричка зяпна плочата, след това изгледа Рада още по-смаяно. Тя обаче само пак се усмихна и протегна ръка за керемидката.

— А ето сега как го вижда Данка. Или поне имам чувството, че го вижда някак така...

Когато свърши да рисува, по гърба ми лазеше студ, въпреки обедното слънце. Това там на плочата беше... де да знам. Не че изобщо приличаше на куче, ама и на друго не приличаше. Беше идеално симетрично и разделено на нееднакво тъмни петна, подредени по абсурдно нежив начин — точно като всичко, което правеше Данка. Първата рисунка на Христина приличаше на куче сто пъти повече.

— Когато се учим да рисуваме, всъщност се учим да виждаме — поясни тихо Рада. — Така че смятам да опитам да уча Данка. Ако се научи да рисува като нашите рисунки, нищо чудно и да започне да вижда малко повече като нас. А това сигурно ще ѝ помогне... Пък и вас бих научила да рисувате, ако искате. Ти, Петърчо?

— Я вземете да хапнете! — обади се мама зад нас. Беше донесла четири големи филии, поръсени с пипер и чубрица. Отхапах колкото можях от моята, и погледнах Христина. Тя много внимателно пробваше пипера с малкия си пръст, точно както Рада — боба ѝ.

Мама през това време разпитваше Рада:

— Какво измисли за оня... боб? Любопитна съм.

— Сложих малко да кипне в къщата и в обора. После спях навън тази нощ, докато изветрее миризмата, а кравата едвам не събори обора

— усмихна се Рада. — Ама сега няма бълха за цяр из къщи! Прибрах си останалото в една делвичка, да има и за друг път.

Мама я изгледа с възхищение и цъкна с език.

— Ще ми дадеш ли малко от него? И аз може да измисля нещо.

— Кравите ви са стелни! Ако го кипнеш при тях, ще пометнат!

— Друго имам наум. Може ли да дойда с теб да си отсипя малко?

— Не е ли по-добре аз да мина след обяда и да донеса? Тъкмо ще искаме с Христо да говорим с теб и чичо Лазар за нещо.

Мама се сепна, но в следващия миг се овладя.

— Чудесно. Добре си дошла!

По време на обяда мама и тате от време на време хвърляха тайничко погледи към Христо и един към друг. И не знам защо, но когато единият погледнеше другия, другият обикновено навеждаше очи.

След обяда тате се зае да цепи дърва зад къщата. Мама прибираше и подреждаше гостната като за показ, Божка ѝ помагаше. Христина също предложи помощта си, но мама се сети, че трябва да се полеят зеленчуците, и ме прати да покажа на Христина как се прави.

— Тая Рада е абсолютно чудо! — започна Христина още преди да сме се отдалечили от къщата. — Докторът съветваше мама да прави точно същото за Младенова: да ѝ помага да върши нещата като всички, за да се учи да бъде като всички! Тя нали не е учила медицина? Тоест, за лечителка?

— Доколкото знам, не... И какво от това? Не ти се вярваше, че и ние имаме умни хора ли? — Преградих вадата откъм кладенеца така, че водата да потече към зеленчуковите лехи, оставих мотиката и отидох да извадя няколко ведра от кладенеца. Христина вървеше подир мен.

— Прекалено е умна! Нещо не е наред тук. Първо отец Самуил, сега и Рада. Как така разбират толкова сложни неща?

— Понеже всички тук сме иначе тъпи ли? — кипна ми. — Много просто. Те двамата заедно са Отговорникът, нали Безтелесните можели да имат по повече от едно тяло...

Христина подскочи.

— Ти... ти... Знаеш ли, че може и да си прав?

— Не знам, ама виждам, че Рада влиза в двора. Я да тичаме да ги чуем какво ще говорят с нашите!

Двамата хукнахме към прозореца на гостната, след това обаче се спогледахме и влязохме в къщата.

Всички, освен Данка бяха в гостната. Мама и тате седяха на единия край на масата, Рада и Христо — на другия. Данчо беше седнал отстрани и ние се наредихме срещу него. Влязохме тъкмо навреме, за да видим как Рада поглежда усмихнато Христо, а той се сепва и престава да си бърка в носа.

— До края на следващия месец и двамата с Рада ще сме навършили пълнолетие — обясняваше той. — Затова решихме сега да говорим с вас, нали такова, по обичай трябва да ви предупредим един месец предварително, за да си кажете волята... Че ще се вземаме, де. — Той сведе очи. — Не че не сте се сетили сигурно, ама все пак, такова, да си го кажем.

— Кхъм... Не ви ли е малко рано? Тъй де, не е нужно човек да го направи веднага щом навърши възраст — обади се тате. Правеше усилия да скрие усмивката си, но не се получаваше.

— Така решихме, тате... — Христо се насили да вдигне поглед, но май се смущаваше още повече от обикновено. — Вие ще си кажете съгласни ли сте, де, има още цял месец.

— Няма какво да му мислим цял месец — намеси се мама. — С кого бих могла да съм по-сигурна за Христо? Аз съм съгласна и няма да си върна думата назад.

Тате само кимна усмихнато. Малко време всички мълчаха, след това се обади Рада:

— Зная, че не ме харесвате съвсем. Че бихте искали за Христо по-красиво и по-здраво момиче, с живи родители. И съм ви благодарна за съгласието. Каквото и да стане, ще сте ми баща и майка до гроб. — Колкото и да беше дребничка, изглеждаше някак си пораснала и лъчезарна. — Но мисля, че трябва да ви върна нещо.

И двамата я изгледаха в пълно недоумение.

— Уважаеми татко, предполагам, че това е било на вашата майка. И че вие сте се погрижили да го намеря пред къщи завчера.

Тя измъкна от престилката си наниз едри златици и го остави на масата пред тате. Той я изгледа смаян, след това погледна към мама предпазливо. Тя обаче само се усмихна.

— Ще си имам съпруг, какъвто втори няма. Той ми е дар от вас, по-скъп от всичко друго на света. Ще може да ми даде всичко, което ми е нужно. Нека златиците бъдат при вас, няма да се изгубят. А топлината от дара ще запазя. — Тя се усмихна на тате и той се изчерви като Данчо, когато го похвалят за нещо.

— И на вас съм благодарна, майко — продължи тя към мама. — Видях преди седмица как Гергя шивачката ме оглежда така, както гледа някого, кога го мери с поглед за нови дрехи. А вчера я видях да шие булчинска премяна, и като ме видя, че влизам, понечи да я скрие. Защо ли? Друг път не крие от мен каквото шие. Та се чудя, не сте ли я вие поръчали? И за кого ли?

Очите на мама се разшириха и тя погледна към тате с ъгълчето на око си. Сега пък обаче той се усмихваше.

Христо ги огледа и двамата, след това изведнъж се разсмя.

— И както виждам, сигурно вътре в себе си сте ме одобрявали повече, отколкото сте мислели. Благодаря ви! — завърши Рада.

— Като се ожените, елате да живеете при нас, в стаята на Христо — надигна се от масата тате. — Пък до година-две ще вдигнем нова къща.

— Няма нужда. Вашите деца също растат и имат нужда от място, а сега са и повече — отговори спокойно Рада. — Оженим ли се, моята къща вече ще е къщата на Христо и той ще е мъжът в нея.

— Не искам да те обидя, Радо, но тя е попорутена... — обади се мама.

— Христо умее всичко и е силен за десет мъже, а и аз ще му помагам. Вдигнем ли си сами къща, ще ни е по-мила — усмихна се Рада. — Пък и деца ще имаме, и за тях ще е нужно място.

Мама я погледна обезпокоено:

— Дали не ви е рано за деца?

— Не. Христо, където стъпи, земята се огъва. А и аз няма да стана по-здрава и силна вече, пораснала съм.

Мама се поколеба малко, след това я погледна право в очите:

— За теб ми е страхът. Баба Спасуна казва, че решиш ли да родиш, наполовина е шансът да умреш.

— А не реша ли, все едно нацяло не съм се раждала — отговори спокойно Рада.

Мама си глътна езика. Мина още доста време, преди да пророни тихичко:

— Ама... На осемнайсет си... Деца можеш да имаш и след трийсет, поне му се порадвай първо... Поне малко поживей, пък после каквото Господ рекъл...

Рада усмихнато поклати глава. Стана и прошепна нещо на ухото на мама, която я изгледа с очи като гъши яйца:

— За да има той време да... Господи!

Христина до мен внезапно хлъцна и едва не падна. Рада се поклони кротко и излезе.

Няколко мига никой не помръдна. След това Христина излетя навън като камък от прашка. Излязох подир нея — беше настигнала Рада и двете разговаряха, докато се отдалечаваха. След кратко колебание се опитах да тръгна подир тях, но усетих ръката на тате на рамото си.

— Остави я, Петърчо, Рада няма да й стори нищо лошо. По-добре полей зеленчуците.

И след зеленчуците тате и мама ми намериха още работа и нямах време да ида да търся Христина. Тя се върна чак привечер, тъкмо бях почнал да подреждам нацепените дърва под стряхата на сайванта. Предложи да ми помага, но не посмях да й дам да се качи на стълбата да ги реди. Помолих я да ми ги подхвърля, но още след първите две цепеници се отказах. Дъха не ми го изкара за дълго, но цицината болеше доста.

— За какво си говорихте толкова с Рада? Ако не е тайна, де?

— Тая Рада наистина е абсолютно чудо! През толкова нещо е минала! Страхотна е!

— Нали беше грозна, кривогледа, куца, гърбава...

— Пън селски! Я да млъкваш! — Тя запрати една цепеница, сигурно трябваше да е по мен, но цепеницата отхвъркна зад ъгъла на сайванта. Оттам се чу бясно кудкудякане и полъхът на вятъра донесе няколко перушинки. — Знаеш ли какъв невероятен човек е? Целият ми клас сме като мокри мишки пред нея, и аз също!

— Рисува чудесно, ама какво друго ѝ е невероятното?

— Всичко! Знаеш ли колко билки и мазила е пробвала, за да престане да ѝ е пъпчива кожата? И как си е миела косата зиме с ледена вода, за да е гъста и здрава? Знаеш ли как три години всяка нощ се е учила със свещ над легена с вода как да се усмихва, за да не изглежда грозна? Знаеш ли как е свиквала винаги да сяда настрани от с който говори, да не личи, че е кривогледа? Как си е направила сама корсет от ремъци и пръчки, за да си изправи колкото може гърбицата? Знаеш ли, че кривият крак я боли страшно, като стъпва на него, и се е научила никога с нищо да не го издава?

— Така ли?...

— Знаеш ли колко хилава е по рождение? И как е носила кемер на кръста си и всеки ден е добавяла по още един клинец вътре, за да свикне да носи тежести и да е жилава? Как сама се е учила да забелязва всичко, как се е напъвала да се научи да преценява хората, да се досеща какво им е? И как се е борила да не намрази света заради своите недостатъци, а да обича хората и да им помага?...

— Чудя се защо ли не е отишла при чудотворната икона да я излекува — замислих се аз.

— Защото иконата лекува разболели се, а тя е родена такава! Пробвала е, нищо не е станало. И тогава даже не е намразила света и хората!... Не разбра ли защо бърза да имат деца с Христо?

— Не...

— Ако тя умре при раждане, той да е още млад и да има време да я прежали и да си намери друга! Такъв човек е Рада!

Това последното не го разбрах — ще викат щъркелите някак да дойдат по-бързо ли? И защо пък Рада да умира?... Но ми направи впечатление друго.

— Значи все пак тя не е Отговорникът? Иначе нямаше да трябва да се учи на всичко това...

— Сто Отговорници не струват колкото нея! А ние с теб пък съвсем. Ако можеш и аз да съм като нея...

— Че кой ти пречи? От теб си зависи да се учиш сама на всичко.

Христина помръкна.

— Мислиш ли, че е толкова лесно?

— Добре, ами ако си изкълчиш крака и си изкривиш гърба? Сигурно не е достатъчно де, ама все е някакво начало...

Следващата цепеница сигурно и досега стои на стряхата на сайванта, ако тате не я е свалил с някой прът. По-следващата тупна върху наредените дърва по-точно и равно, отколкото ако аз я бях оставил. Тази след нея пък се изплъзна от ръцете на Христина и ѝ падна на пръстите на крака. Христина подскача известно време на един крак, след това ядосано ритна цепеницата със здравия, удари си и него и забрави за замерянето.

След вечерята тате пак реши да излезе навън. Мама се намуси като буреносен облак:

— Пак ли отиваш да се натряскаш?

— Спокойно бе, жена! Първородният ми син ще се жени, не може ли да пийна една чашка?

— Колкото кладенчово ведро ли?

— А, не! Вече не прекалявам. Предишния път не видя ли, че само бях пийнал чашка-две?

— Ако пак ти се видим на караконджули, Христо още е болен, няма да има сила да те спре!

— Предишния път да са ми се видели караконджули? Ааа!

Мама сви рамене и го изпроводи с поглед. След това видя Христина, която се мъчеше да си закърпи подгъва на роклята, и лицето ѝ просветна.

— Браво, Христинче! Не предполагаш, че ще се сетиш сама. Как върви?

— Ако не се получи, ще го разшия и ще пробвам пак. Докато стане както трябва.

Мама вдигна вежди и цъкна с език.

— Я виж ти! Браво.

Така щастливо ухилена бях виждал Христина само веднъж — след като изплаши в манастира отец Андроник.

— Петре, взимай пример от нея! И не се помайвай. Дървата подреди ли ги?

— Да.

— Събери тогава съдовете, идете да ги измиете с Божка на кладенеца, оправи тук масата. Аз сега идвам.

Тя измъкна отнякъде малка кратунка, съвсем като тази с мазилото на Рада, и излезе навън. Оправихме с Божка, след това

седнахме да гледаме Христина. Тъкмо беше разпрала подгъва за пореден път и почваше пак.

— Дръж иглата само с два пръста — посъветва я Божка. — И ако обърнеш роклята наопаки и бодеш отгоре, е по-удобно. Нали е подгъв, и да боднеш малко накриво, няма да му личи.

Този път шевът стана горе-долу добре, но Христина разпра и него и почна пак отначало. Следващият, за най-голямо учудване на всички, се получи доста прав и равен. Като го завърши, Христина изтанцува някакъв дивашки танц насред стаята от радост.

— Какво става, Христинче? Показваш как умееш да танцуваш ли? — показва се на вратата мама. Беше ухилена до уши.

— А, не, просто се радвах на подгъва...

— А не искаш ли да се научиш да танцуваш хоро? То толкова де, този танц сигурно е най-хубавият, откъдето идваш, ама различните места си имат различни танци... Я виж ти! Много добре е станал подгъвът!

— Божка ми помогна.

— Сигурно. А и упорството. От мен да знаеш: събереш ли на едно място постоянство и ум, получаваш хубав живот! Погледни нас!

Христина огледа иронично стаята:

— Виждам, виждам. А... как се получава постоянство?

— Чрез възпитание и набожност, разбира се... Защо гледаш така отчаяно? Не ти ли върви ученето?

— Върви ми и още как! — кипна Христина. Опита се да каже още нещо, но успях навреме да я ритна под масата.

— Тя, тъъ, свикнала е да учи по друг начин. Така като ѝ се обяснява, надали ще го разбере.

— Ами обясни ѝ го тогава както ще го разбере, де.

Напънах се да се сетя как бяха обясненията в ученето на Христина.

— Ами постоянство... постоянство... Хубав живот се получава, като се съберат постоянство и ум. Значи постоянство се получава, като от хубав живот се махне ум.

Мама издаде някакъв странен звук, но не му обърна внимание.

— А пък ум съответно се получава, като от хубав живот се махне постоянството — добавих гордо аз. След това обаче забелязах как ме

гледа мама, и почнах да преценявам ще успея ли да изскоча навън, преди тя да докопа точилката от кухнята.

Тя аха-аха да тръгне натам, но погледна към Христина и се разколеба:

— Петре, я иди да видиш татко ти няма ли да си идва вече! Веднага!... И такава... дали такава...

— Дали не пие с кладенчово ведро вместо чаша ли? Не вярвам. В кръчмата кладенчовите работи май не ги уважават много.

Успях да изскоча, преди мама да стигне до точилката. Когато стигнах обаче до ъгъла на къщата, внезапно нечия ръка ме дръпна зад него, под навесчето за сечива.

Погледнах кой е, и в първия момент едва не изпищях. След това обаче се сетих:

— Минчо, пак ли си ти? Ако знаеш какъв страшен караконджул си!

— Аз съм. — Караконджулът се ухили доволно и на лунната светлина блеснаха два реда зъбища, по-големи от тези на овчарски вълкодав.

— Я, защо са ти жълти зъбите?

— Ти още малко и защо са ми големи очите ли ще ме попиташ? Давай да...

— А, и очите ти защо са червени? За пръв път виждам на лунна светлина нещо да има цвят.

— Холоефект. Ще ти обяснявам друг път. Бързо виквай Христина и да изчезваме!

— Ама ако изчезнем, нашите ще се чудят къде сме! Няма ли да стане бяла?

— Не е наша работа. Тичай бързо, че от Центъра нещо нямат видимост и съм се промъквал чак от гората като десантчик.

— Какво е десантчик? Някакъв друг вид караконджул ли?

— Като се приберем, ще ти обяснявам. Бързо!

— Не може ли да останем още няколко дни? Ако знаеш само колко възпитана е почнала да става Христина! Всички ще се радват.

— Спомних си думите на татко за бедствията. — И околните светове даже...

— Абе, човек, от дума не разбираш ли? Бързо я взимай, знаеш ли колко рисковано съм дошъл?

— Ама нали не може без разрешение на Отговорника?

— Всичко е наред, действаме официално. Хайде!

— Време е да си лягаме, няма да ни пуснат да излезем навън! —

Чудех се какво да измисля, за да го убедя да останем още малко.

— Кажете, че излизате повънка.

— Тогава съвсем няма да ни пуснат заедно!

— Абе ти от дума не разбираш ли?

— Не можеш ли да дойдеш друг път? Хем ще се видите пак с тате, можете да седнете да пийнете малко.

— Добре, че беше на дежурство баща ти предишния път, иначе лошо ми се пишеше. Хайде!

Внезапно зад мен нещо дрънна на плочите на пътеката. Обърнах се — на ъгъла стоеше тате и гледаше караконджула като вкаменен. До него се търкаляше мотиката, която бях забравил на лехата със зеленчуците.

— Тате, аз... такава... Минчо пак е минал насам и се отби да ме види... Да ни види, де. Помниш го, нали? — Обърнах се към Минчо. Той беше зяпнал и зъбите стърчаха от устата му.

Тате преглътна на сухо и премига.

— Тате, какво ти става? Нещо лошо ли ти е?

— А... не — сепна се тате. — Тъъ, бях се замислил за миг. Здравей, Минчо, радвам се да те видя пак. — Той прекрачи напред и подаде трепереща ръка.

Минчо си затвори устата с щракване като от капака на скрин. Тате подскочи.

— Здравей, Лазаре, и аз се радвам да те видя. Минавах пътем и реших да се отбия да видя Петърчо за мъничко. Ама ще си тръгвам вече. — Очите му проблеснаха сърдито към мен.

— Как ще си тръгнеш така? — След здрависването на тате пак му олекна, като предишния път. Ако не и повече. — Няма ли да влезеш вътре, де, да те видят жената и децата?

— А, не, не, по-добре не. Нямам за кога, бързам...

— Недей така, човече божи! Знаеш ли колко ще се радват да те видят?

— Да, да, сигурен съм! Ама влезем ли, ще искаш и да ме нагостиш, пък съм си зарязал каруцата край селото...

— Ще те нагостя, естествено! На какво прилича това, втори път вече идваш и една вечеря да не ти сложа!

— А, вечерял съм вече. Имах хляб и сирене...

— Сухоежбина! Заповядай, хем ще хапнеш готвено, хем ще пийнем по чаша вино. Още пазя в сайванта скрито малко от криводолското, дето толкова го хареса миналия път!

— А, то много хубаво, ама силничко. Предишния път ме хвана малко, та после едвам си намерих каруцата...

— От една чаша няма да те хване, а по повече няма в дамаджаната. Идвам от кръчмата, цели две чаши изпих там и абсолютно нищо ми няма! — Тате за миг ме изгледа подозрително, след това хвана Минчо за ръката. — Хайде с мен!

Минчо се опита да си измъкне ръката, ама все едно се мъчеше да помести къщата. Реши да се пробва с приказки:

— Нека да е друг път. Че те вашите май не обичат пиенето. Какво ли ще кажат, ако пием вино пред тях? Още повече ако се връщаш от кръчмата. — Караконджулът се нацупи така пресилено, че чак рогата му увиснаха. — Ще рекат, че си довел пияница оттам вкъщи, че с такива приятели се събираш. Бива ли да те скарвам със семейството ти, грях да си взимам на душата?

Тате се умърлуши.

— Прав си... Добре де, нека да е твоя воля. Ама ела поне да довършим дамаджаната под сайванта. По една чаша има още в нея, екстра вино. Ще е грехота да прокисне. — Той повлече Минчо към сайванта, както каруца влачи вързано паленце. Докато минавахме пред къщата, се изприщих от страх да не излезе някой, но ни се размина.

Очите на караконджула бяха блеснали. Опита се обаче да се прави, че не го е грижа:

— Ех, добре, така да е. И ти благодаря за предложението. Друг път ако мина, непременно ще остана да вечеряме. И за чудесното вино благодаря.

— Винаги си добре дошъл! Петърчо, ще донесеш ли чашите и дамаджаната? В ъгъла са, под сламата... Много ми се иска да те запозная с жената, Минчо. Да види, че си свестен божи човек.

— Защо? Де да знам, де, може да не ми се зарадва...

— Не вярвам! Срам ме е да ти кажа, ама много пиех преди. И ми се случи, за наказание Божие, роднините си като караконджули да видя

и лошо да им сторя. Оттогава имам мярка. Затова и искам да видят всички вкъщи, че повече никого няма да видя като караконджул. Че се събирам със свестни божи хора, дето с прекалено пиене не прегрешават.

— Сигурен съм, че ще повярват. Ама нека да е другия път, че сега трябва да тръгвам вече.

Луната още не беше огряла пода на сайванта и беше такава тъмница, че едвам виждах къде да сипвам с дамаджаната.

— Екстра винце — ухили се Минчо, докато пълнех чашата на тате. — Ще го помня, докато съм жив! — Той гаврътна своята наведнъж.

Трудно е да опиша каквото последва. Караконджулът внезапно смени всички цветове на дъгата — от черното през червено, жълто, зелено, синьо, та до виолетово. След това отвори уста и нададе рев, от който ми се смръзнаха костите. Изхвъркна навън, завъртя се един-два пъти и хукна към вратника като бесен, като продължаваше да реве като десет бивола накуп. Стори ми се, че сред рева чух кратко изпискване, миг по-късно последва трясък на строшено дърво. Минаха доста удари на сърцето, преди ревят му да заглъхне по уличката.

Тате ме гледаше смаяно, аз него също.

— Странен човек — сви рамене тате и надигна чашата. Преди обаче още да я доближи до устата си, я остави бързо обратно и избърса с ръкав очите си. — Какво е това?!

В тъмното не се различаваше нищо. Наведох се, помирисах чашата и все едно кон ме ритна в носа. От очите ми бликнаха сълзи и усетих как стената на сайванта ме блъсна отзад. Нямах как да сбъркам какво е.

— Христининия боб, тате. Не знам как виното е станало на него.

— Аз май се сецам. Хайде с мен!

Тате лисна чашата навън, пъкна я под сламата и излязохме от сайванта. Външната порта беше разбита и изкъртена. На земята пред къщи седеше мама и очите ѝ се бяха оцъклили. Като ни видя, се опита да стане, но краката не я държаха.

— Какво става бе, жена? Гледаш все едно си видяла караконджул — попита загрижено тате и ѝ помогна да се закрепи права.

Мама хлъцна и го изгледа с ужас. След това се поотърси и отведнъж се намуси.

— Нали беше до кръчмата? Що идете откъм сайванта?

— А, върнах се още отдавна. Срецнахме се тук с Минчо, оня познат на Петърчо, с който си говорихме преди две вечери. И го поканих да седнем под сайванта на по чашка.

— Пиене от кръчмата ли си довякъл?

— Не. Имах си две чашки скрити в една дамаджана — призна си тате.

Мама го изгледа хитро.

— И не се ли беше вкиснало по тази жега?

— А, екстра си беше. Само жалко, че стигна за по чашка на човек. И повече щеше добре да ми дойде — заяви гордо тате.

— Ти... ти наистина ли го изпи? — Очите на майка ми отново се оцъклиха.

— Само на Минчо, не знам защо, нещо не му понесе — продължи тате дяволито. — Не знам дали си го видяла как тичаше към изхода.

— Видях, ама... Абе, Лазаре, този твой Минчо да не би случайно все пак да е караконджул?

— Глупости! — отрече тате стреснато. — Какво искаш да кажеш? Че ще седна да си пия пиенето с караконджул ли? Да не би ти нещо някакъв грях да имаш, та Минчо да ти се е видял на караконджул? — Тате я изгледа.

Мама помълча малко, след това прегърна тате и се разплака. И той я прегърна, след това я вдигна на ръце като перушинка и я внесе вкъщи. Влязох след тях и дръпнах Христина да излезем навън.

— Парна сирена ли имате тук? — започна тя, преди да съм си отворил устата. — Или да ви е нападал мамут?

Набързо ѝ разказах случката.

— Значи и мама, и тате са видели Минчо?

— И още как.

— А мислиш ли, че го е видял и някой друг?

— Сигурно. Чу го как ревеше, а избяга по улицата през цялото село. Надали има някой да не го е чул. А щом са го чули, сигурно ще са го и видели. След историята с напиването на тате сигурно всеки изскача при първия звук, да помага, ако трябва.

— С други думи, сгазихме пак Конвенцията и другите наредби? Като се опитвах вчера да поразбъзикам трансмитера, комуникаторът се държеше странно. А преди малко не можех да се включа към него...

— Че защо да сме сгазили? Нали Минчо си изглеждаше като караконджул? И направо изкара акъла на мама, и сигурно и на цялото село? Пък и закъдето и да е тръгнал, съвсем сигурно ще стигне навреме? Че и по-рано даже? Трябва всичко да е наред!

Христина сбърчи вежди, след това бръкна в престилката на роклята. След кратко ровичкане измъкна трансмитера, пхна

комуникатора в ухото си и затвори очи. Побързах да я хвана за ръката, но още преди да я докосна, тя хлъцна, опули се и лицето ѝ се вкамени.

— Какво има?

Тя безмълвно измъкна от ухото си комуникатора и ми го подаде. Пъхнах го в ухото си и зяпнах. Пред очите ми застана схема. Цялата беше издраскана с разни линии, дето значеха нарушения на някакви важни правила. Не знам как, но знаех какво точно е всяко нещо по нея. И че е направена от Отговорника на света ни и е оставена някак за нас, да я видим.

На единия край имаше обозначение, което бяхме ние с Христина. Към него водеше най-напред един гъст сноп линии за нарушения — свързванията на Христина с мен в манастира. След това имаше една линия за зле свършена работа, поправяна допълнително — когато бяха ме изтеглили от манастира при родителите на Христина. След това имаше една много дебела линия за много лошо нарушение — когато се бяхме върнали тук. И тя някак значеше, че още тогава е трябвало да има забрана и наказание, но някой се е смилил. След това имаше още една дебела линия за нарушение, подобна на първите — свързването на майка ни в манастира. И пак някой се беше смилил, но пак беше трябвало да не го прави. След това имаше една още по-дебела линия: нарушение по длъжност, погазване на сума ти правила — посещението на Минчо, когато се напи. И накрая една линия, по-дебела и лоша от всичките — второто посещение на Минчо, как сума ти хора са го видели, без да е нужно, където не бива и както не бива.

И на тази линия имаше обозначение за окончателно взето решение за прекратяване на линиите и наказание. Беше решено да ни оставят, където сме, да блокират трансмитера ни и да попречат на родителите ни да ни измъкнат.

И това не беше най-лошото. На родителите ни не беше забранено да се опитват да ни измъкват, но всеки техен опит щеше да бъде провалян и да наказват заради него и нас, и тях. Докато те не се сетят сами да престанат...

Това вече не ми хареса. Тук си ми беше домът, харесваше ми, но на света на Христина беше по-интересно. Най-малкото можеше по цял ден да играя шах, вместо да окопавам зеленчуците и да рина тор. След като вече бях видял какво е там, не исках да не мога вече изобщо никога да ида пак.

— Брех, колко бързо е научил той Отговорник какво е направил Минчо! Той като е Безтелесен, да не би да може да е едновременно навсякъде, като Господ?

— Само да ми падне, ще му се ще да е навсякъде другаде! — Христина стоеше с ръце на кръста и гледаше точно както майка ѝ гледаше Отговорника на Възела. — Така ще го подреда, че ще е едновременно на доста места!

— Тоест, няма нищо да му направиш ли? Ако той и сега е така...

— Чакали! Хиени подли! Изроди такива! — Тя изобщо не ме слушаше. Май нямаше смисъл в момента да ѝ казвам каквото и да било, освен да се съгласявам с нея.

— Така е. Не е честно да ни наказват заради чужди бели.

— А да наказват мама и татко, защото се опитват да си спасят децата, честно ли е?

— Не, ама какво можем да направим? Можем ли да ги спрем да не се пробват? Като познавам майка ти...

— Майка ни, неблагодарник такъв!

— Добре де. Какво предлагаш?

— Утре сутринта отивам и говоря с отец Самуил — процеди бавно Христина. — Тая няма да я бъде!

— Нали не искаше да се връщаш...

Трансмитерът свирна точно до ухото ми и се удари в стената на къщата. Чух изпукване, в тъмното пръснаха зелени искри и по земята се посипаха някакви дребни неща.

— Връщам се, и то веднага! Само да ми падне този Отговорник, на парчета ще го направя!

— И как ще ти разреши да се върнеш, ако го направиш на парчета? Или на Безтелесните и парчетата им могат да я карат някак, всяко поотделно? — Изглеждаше логично, ако Безтелесните могат да са навсякъде едновременно. — И да дават разрешения? А, и той тогава няма ли да стане още по-Безтелесен отпреди?

Христина отвори уста, но я прекъсна гласът на майка ми:

— Христинче, Петре, къде сте? Прибирайте се, време е за лягане!

5

ОТГОВОРНИКЪТ

След закуската тате отиде да впрегне конете и да приготви каруцата за излизане. Щеше да кара плавей за дърва от Пърдището. Ние с Христина се опитахме да се измъкнем потайно, но мама ни спря:

— Къде така?

— До отец Самуил.

— А царицата кой ще я рони?

— Ще се върнем бързо, мамо. Вчерашното занимание много хареса на Христина и искаме да питаме за нещо от него. Нали става?

Без да чакаме отговор, изхвъркнахме от къщата. Огледах набързо за трансмитера или парчета от него — нямаше абсолютно никаква следа, само на стената на едно място имаше драскотина.

— Отговорникът го е прибрал — поясни Христина. — Да не узнаят хората ви нещо. Само да разбере кой е...!

— Ако излезе отец Самуил? Черквата тук е надясно. И тази локва по-добре я заобиколи, още по-дълбока е от предишната. Как смяташ да го попиташ?

— Направо. Не ми пука.

— И ще оплескаш нещата още повече. Не е ли по-добре някак заобиколно? Така че ако не е Отговорникът, да не се сети?

— Как?

— Ами... не знам. Ще пробваме.

Селото беше странно пусто. По улиците нямаше никой. В черквата ни посрещна само чичо Дамян, който бършеше с парцал скамейките. Оказа се, че отец Самуил е ходил вечерта до Дяково и се е върнал чак малко преди съмване. Наложил се да го изчакаме, докато стане и се облече. Като влезе при нас обаче, беше благо усмихнат като винаги.

— Имате нещо да питате ли? Казвайте.

— Да, отче. Дойдохме да питаме... да питаме... — започнах аз.

— Защо не трябва да пускам разни неща между хората, като на заниманието — помогна ми Христина.

— Защото не са истина, чадо, а лъжата е път към греха. Надали точно Божествените неща са както ги каза... А дори случайно да са истина, ние тук май не сме дорасли за нея.

Спогледахме се с Христина.

— Отче, а не е ли добре, ако са истина, да ги узнаем? То не е ли един вид нещо като порастване, искам да кажа? — намесих се. — Нали миналата есен ни говори за истината, как и най-малката истина е приближаване към Бога, а лъжата и невежеството са път към дявола?

Отец Самуил се усмихна широко.

— Браво, Петре, не предполагам, че си го запомнил толкова добре. Да, точно така е. Но доколкото разбрах Христина, тя имаше предвид някакво смятане, което да определя на Бог какво той да може. А не вярвам Бог да е подвластен на числата, би трябвало те да са подвластни Нему... Не ми се сърди, Христинче, не искам да те обидя. Така мисля.

— Не съм обидена, отче. И аз мисля, че обърках нещо тогава. — Христина се изчерви.

— Това ли е всичко?

— А, не, не! Имаме да те питаме за още нещо! За... за... ммм... — Тя се запъна. — Откъде знаете, че идваме с отец Евлоги от едно и също място?

Отец Самуил седна до нас.

— За теб зная от татко ви. Нали пишем по черковните книги кой кога и къде е роден, умрял, за кого се женил, кои му били родителите и децата...

Христина го изгледа изпод вежди.

— А за отец Евлоги го зная лично от него. Като млад ученик, бях поразен от мъдростта му и веднъж го попитах откъде е родом. А той се засмя и рече, че идва от място, където хората не почитат Бога, за разлика от нас в Патриаршията... Дълго време не можех да повярвам, че е роден сред анатемосани, ако и да знаех, че свещениците не лъжат. А отец Евлоги най-малко от всички.

Спогледахме се с Христина и тя лекичко поклати глава.

— После разбрах, че няма как да е иначе — продължи отец Самуил. — Такава сила на духа сигурно може да има само човек, дете

истински знае що е да си далеч от Бога, и от честността и доброто. Що е ръката Божия да не те закриля, да живееш сред хора без опора... И който е решил той да бъде опора на другите. Да поеме товара да крепи духа на децата Божии там, където те нямат сила да крепят дори себе си... Двадесет години е преподавал в школата в Свети град, четиринадесет от учениците му станаха митрополити, а един — Патриархът ни. Освен Основателите и Патриарсите, в цялата история на Патриаршията надали ще се намерят много като него... Така че никога не бива да се срамуваш откъде идеш.

Думите му внезапно бяха прекъснати от бързи стъпки.

— Отче Самуиле, имаме да те питаме нещо.

— Кои ще ме питате, Михаиле? Гледам, че си сам... Нещо лошо ли има?

Обърнахме се точно навреме, за да видим как селският обуцар кимна. Отец Самуил бързо отиде до него и двамата размениха няколко думи. След това отецът ни направи знак.

— Елате с мен. Чудя се аз защо селото е толкова тихо, а то...

С Христина трябваше да подтичваме, за да насмогнем на крачката на възрастните. Отиваха право към нас. Отец Самуил спря пред портата ни и ни подкани:

— Бързо влизайте вътре, в къщата. Не излизайте нито за миг навън, изпод защитата на кръста. Ще мина по-късно да ви кажа какво да правите по-нататък.

На входа се разминахме с тате. Беше облякъл риза и потури с избродирани навсякъде по тях кръстове, на шията му висеше дървен кръст, на калпака му също имаше забодено кръстче и държеше в ръце вилата за тор и скован набързо от летви кръст. Каруцата стоеше впрегната и забравена наред двора. Присъедини се към отец Самуил и Михаил и двамата се завтекоха по улицата.

— Влизайте бързо! — дръпна ни мама за ръцете в къщата. — Да се помолим! Добре, че Рада е тук, иначе Христо сигурно щеше да хукне за нея.

— Кога е дошла? — учуди се Христина.

— Преди малко.

В голямата стая се бяха събрали всички и се споглеждаха тревожно. Изчетохме няколко молитви, докато се поуспокоим... е, поне някои от нас.

— Мамо, какво е станало? — попита след поредната молитва Божка.

Мама я изгледа укорително и не отговори нищо. Вместо нея обаче се обади Христо:

— Видели са в селото караконджул, Божке.

— Христо, бива ли пред децата? — сръза го мама.

— По-добре да знаят истината, мамо — отговори спокойно Христо. — Така ще са по-силни срещу злото.

— Кога? Как? — успя да вмъкне Христина. Не че не се сецахме вече, де.

— Вчера. Тичал е по улиците и е ревял като бивол. Видели са го поне половината село и почти не е имало някой да не го е чул — обясни Христо. — Цяла нощ всички са треперили и на сутринта известно време никой не е смеел да се покаже. Рада обиколила съседите си да ги събере и да им каже да викнат отец Самуил, след това хукнала насам да види добре ли сме. И предупреди и нас.

— Ама че си смела! — възхитено прошепна Божка.

Рада поклати глава и измъкна от престилката си дървен кръст. Христина се усмихна иронично, но усмивката ѝ застина, когато кръстът беше последван от един лакът дълъг касапски нож, остър като бръснач.

— Тези двете пазят добре, сестричке. Лесно е да си смела с тях.

— Мамо, а ти вчера не видя ли караконджула? Нали бяхте с тате навън, когато се ревеше?

Мама наведе глава, след това внезапно стана и хлътна в стаята си. Миг по-късно през затворената врата се чу ридаене.

Рада и Христо се спогледаха, станаха и влязоха при мама. Всички бързо ги последваха. В голямата стая останахме само ние с Христина и Данка, която зяпаше някъде в празното.

Христина се поколеба за момент. След това предложи:

— Да се върнем в манастира. Там нашите няма да смеят да се опитват да идват и ще си спестят наказанията. Ще имаме време да решим какво да правим по-нататък. Да вземаме тихомълком каруцата и да изчезваме! Можеш ли да караш каруца?

— Тъъ... мога. Е, поне по-добре от тебе... Добре де, поне не по-зле. Давай тогава да се измъкваме, докато другите са при мама.

Каруцата се носеше по селските улици така, че едва не изхвърквахме от нея по неравностите.

— Да не ни спрат? — надвика Христина трясъка на колелетата.

— Надали. Мъжете сигурно претърсват околността за следи от караконджула, а другите са се изпокрили вкъщи. Ако не срещнем мъжете, нищо чудно вече да сме в манастира, когато разберат...

По пътя и на излизане от селото нямаше никой.

— Сигурно са почнали търсенето от Сухото дере, от другата страна — поясни аз. — Ако караме все така, по обед ще сме в манастира.

— Или на оня свят! Ох! Внимавай! Ааааау!...

Докато наближим манастира, вече бях започнал да се оправям що-годе с юздите. Успях да завия по отклонението за него още от първия път. (Замалко не се обърнахме, ама се размина.)

— Ще успееш ли да спреш пред портата? — попита Христина, докато гледаше как стените на манастира се носят към нас.

— Конете да не са гламави, че да се блъснат в нея на галоп?

— Мен ако ме кара коняр като тебе, и на дърво ще се кача, за да съм по-далече от него! Не се чудя, че стигнахме толкова бързо.

— Искам това да го видя! Дай да ти сложим юздата и да пробваме!

За щастие, в този момент конете рязко забавиха ход и спряха. Иначе Христина щеше да ме улучи точно по главата, сигурно за пръв път в живота си. Клинът за каруцата профуча покрай мен и изчезна в прозорчето на портата в мига, в който то се отваряше. Чух отвътре удар, глухо изохване и тупване, последвани от порой ругатни. Не знаех от колко време брат Танас е в манастира, но явно не се беше проникнал от достатъчно святост.

— Брат Танасе, добре ли си? Брат Танасе?

— Ще ви кажа аз добре ли съм, калпазани ниедни! На какво прилича тая?

— На караконджули в село! Идваме да искаме помощ от манастира! — Дали е горе-долу добре беше ясно.

— Ка... какво? Караконджули в село? В кое? Вие да не би... — Брат Танас предпазливо отвори прозорчето един пръст и ни огледа внимателно през процепа.

— При нас! Цялото село ги е видяло! Мъжете се събраха и претърсват около селото за караконджулите. А ние препуснахме дотук, да повикаме помощ!

— Така ли? Чакайте тогава, отивам да викна отец Йоаникий!

Чухме как братът се отдалечи бързо.

— Какво ще стане сега? — попита Христина.

— Или игуменът, или протоигуменът, заедно с още някой от старшите монаси, ще ходят да правят съслужение със селския свещеник. Да прогонят злите сили от селото.

— Много ще ги прогонят така, няма що!

— Защо? Не вярвам повече в село да се мерне караконджул, поне докато ние не се върнем там.

— Ами ако нашите дойдат и в манастира?

— Нали е забранено?

— Мама се появи чак в килията ти, нищо че е забранено. И както я познавам, няма да се предаде, ако ще целия свят да трябва да отмести.

— Уф, права си... А и татко ти е по-разсъдлив, но не и по-страхлив. Ужас!

— Кога ще тръгнат монасите?

— Веднага. В смисъл, до четвърт педя време.

— Четвърт какво време?!

— Докато слънцето се премести на небето с четвърт педя — обясних важно аз. Ще ми се фукат те с техните часове и секунди, а? — Може и още по-бързо.

Като в потвърждение на това, отвътре се чу тупурдия.

— Андроник, взе ли сребърния кръст?

— Да, отче протоигумене. А... дали да не вземем и чудотворната икона? Ей така, ако има някой ранен от караконджулите...

— Да-да, за ранените! Я не се помайвай! И житието на Йосиф Водителя също можеш да го оставиш. И молитвеника за свети Георги също. И тези два кръста също, вече носим четири други. И Указанията за благочестив живот също. А в тази торба какво има?... Я се съвземи, монахо Андроник! Оставяй я веднага! Ако има как, сигурно и манастира ще помъкнеш... Къде са децата? Танасе, отваряй бързо портата! Защо не си ги вкарал вътре? И защо не си впрегнал още каруца?

— Вземете нашата, за по-бързо — обадих се аз, докато брат Танас отваряше портата. — На тате е.

— Браво, юнаци! Истински герои сте. Влизайте бързо вътре. Танасе, заведи ги в килията на Петърчо. Там са си свикнали.

— Ей сега, отче протоигумене.

Носът на вратаря беше зачервен и подут като домати. Докато се качвахме по стълбите, Христина му се извини сигурно поне десет пъти. Той отначало само сумтеше намръщено, но по едно време я погледна със съмнение.

— Ти ли го метна, казваш? Да не ме лъготиш нещо? Да не се опитваш да поемеш вината на Петърчо?

— Честна ду... честен кръст, брат Танасе. Целех него...

— Добре, че не си го уцелила тогава. Мен ме свали на земята, него можеше и да пребиеш! Бива ли така?

Христина си изкриви врата от желание да ме изгледа изотгоре, и се спъна в роклята. Едвам я хванахме с брат Танас.

— Влизайте и се оправяйте, има още малко време до обедната молитва. Протоигуменът и отец Андроник сигурно ще се върнат довечера, а утре сутринта ще си пътувате пак за село. Сигурно нямате търпение, а?

— Ами... не съвсем.

— Страх ви е от караконджулите, нали?

— Мммм... нещо такова.

— Недей да увърташ, Петърчо, не е хубаво да крие човек истината! Не се безпокойте, отец Йоаникий ще се постарее. Служена ли е очистителна служба на място, в село, адовите твари после много години не припарват наоколо... Христинче, защо гледаш така стреснато? Не се бой, повече надали ще видиш караконджул през живота си.

— Аз...

— Знам, знам. Помня. Така беше наплашена преди, че разправяше, че лично за теб идват. Не се безпокой, няма повече никога да дойдат!... Хайде, че трябва да слизам, портата няма да се пази сама.

Когато вратата хлопна зад гърба му, се спогледахме. Христина беше поприбледняла.

— Ами сега?

— Не знам. Не намерим ли кой е Отговорникът до утре сутринта, май лошо ни се пише. Като се пробват да ни измъкнат пак, ще стане още по-зле, те заради това ще пробват още по-настойчиво...

Вратата скръцна и иззад нея се подаде физиономията на брат Харалампи.

— Ама вие вярно сте тук! — Той се огледа назад. — Христинче, искаш ли си роклята?

— Онази? Ти я пазиш?!

Братът грейна така, че и аз неволно се усмигнах.

— И още как! Отец Никодим ме прати да я изхвърля, ама аз я скрих. Толкова хубаво било да ушиеш дреха за някого и да му хареса! Направо ми стопля сърцето! Ей сега ще ти я донеса, да ѝ се радваш!

— Ъ... нека не е точно сега, брате. Нали съм с рокля, ще е неудобно да нося две наведнъж.

— Ей, вярно, бе! Ама че съм недосетлив!

— Ама ти ми я пази, на всяка цена! Наистина е единствената рокля, която съм харесала в живота си! Някой ден непременно ще си я взема!... А сега може ли да ни оставиш с Петърчо? Искаме, такава, да си прочетем молитвата за прогонване на караконджули от село.

— Разбира се!

Братът притвори вратата и чухме как подскача нататък по коридора като дете. Когато стъпките му заглъхнаха, Христина пак се обърна към мен:

— Няма ли как да се сетим за кого няма да се сетим? Не можеш ли да го разиграеш като на шах, примерно?

— Ще пробвам.

И по време на обяда, и целия следобед се мъчих да си представя нещото като партия шах и да го разиграя. Отначало излизаше много просто, ама съвсем нямаше как да се изхитри. Ако пък го пробвах по-сложно, ставаше много сложно — но пак без спечелване.

— Да се слави името ти! — сръга ме по време на вечерната молитва Христина.

— Какво ми е на името?

— Казва се „Да се слави името ти“!

— Че аз какво казах?

— „Пешка на е4, офицер на d8“!

Сърдитият поглед на игумена ни накара да прекъснем разговора. Комбинациите обаче продължиха да занимават главата ми. След молитвата Христина ми каза, че вместо с „В името на отца и сина, и светаго духа, амин!“ съм завършил с „Кон на с6, топ на с8, пешка на е6, вечен шах!“. А на вечеря се улових, че редя залци хляб по масата като фигури от позиция. Постоянно забравях да ям, а когато привърших, бяхме останали с Христина в трапезарията сами.

Внезапно обаче ми хрумна идея.

— Намерих начин как да разберем кой е Отговорникът.

— Сети ли се за кого няма да се сетим?

— Не. Няма как да се сетим за кого няма да се сетим.

— Тогава?

— Тогава няма как да го открием със сецане. Мисля, че отец Евлоги искаше да ни каже точно това. Че е безсмислено да се опитваме да го търсим. Че ако потрябва, ще разберем.

— И как тогава ще разберем кой е?

— Като направим така, че да потрябва да разберем. Като го принудим да ни се покаже.

— Супер! Искам да видя как деветгодишно хлапе от Ортодокс ще накара насила Безтелесен на нещо.

— Както накарах отговорник на трансмитерно звено на Релеен свят да наруши Кодекса за връзка.

— ?

— Отивам да събера игумена, отец Никодим и другите монаси и да им разкажа цялата истина. И за твоя свят, и за всичко. Да проваля забраната за знание завинаги. Ако Отговорникът не ми попречи.

— Че той откъде да знае какво ще правиш?

— Негова си работа. — Станах от пейката и тръгнах към килията на игумена. — Щом може да научи какво е станало с Минчо толкова веднага, да може и да знае какво му се готви. И щом може да забранява и наказва.

— Няма ли така да направим още повече поразии?

— Повече от това накъде?

— Чакай малко! И аз идвам. Искам да видя кой ще е. — Христина хукна след мен. — Или поне физиономиите на отците, докато им разправяш.

— Няма нужда да ходите далече — внезапно се обади зад нас нечий глас. — Тук съм.

Двамата се обърнахме едновременно.

Зад нас стоеше манастирският идиот Георги.

— Не можете да повярвате ли? — попита той.

Бях си глътнал езика. Май и Христина също.

— Да си идиот е много удобно. Правиш каквото си искаш, и никой не ти обръща внимание. А като си глухоням, не ти и нареждат какво да вършиш. — Георги ни изгледа закачливо. — Съвземете се, де! Една игра на шах, Петърчо?

— Нямаме кесия и фигури — откъсна се от устата ми.

— И без тях става. — Георги щракна с пръсти и между тях се появи направо от въздуха тапа за уши като тази у Христина. — Или ги предпочиташ? — Той духна срещу мен и на масата между нас внезапно тупна кесия като тази на отец Геласий. — Ако обещаете да не ме издавате, може и сладолед да ви почерпя.

Тук се намеси Христина. Някои от нещата, дето ги каза, не ги разбрах, ама за другите ум не ми побира откъде е научила такива думи. Георги се заливаше от смях, а аз се чудех как да потъна в земята. Съмнявам се дали в село в кръчмата може да се намери пияница, който да измисли описание като нейното къде да си завре Георги сладоледа и какво да последва от това. А повечето други неща бяха още по-така.

— Ако ще пазим тайна, не е ли добре да се качим в килията ми? — попитах аз, след като Христина преградна напълно. — Тук могат да ни чуят.

— Не вярвам — сви рамене Георги. — Първо, ако някой тръгне към трапезарията, сигурно ще се сети каква друга работа има. После, и да влезе, нещо не ми се вярва да ни види и чуе. — Той ми смигна точно като Гунар. — Можем да говорим спокойно.

— Значи ти ни разиграваш? — изхъхри Христина. — И се правиш на съвестен пред Съвета ни, а мама и татко треперят и се ядосват?

— И да, и не — отговори Георги. — В интерес на истината, плановете на Свързката бяха по-различни. Петърчо трябваше да остане тук само докато Христина посвикне малко. След това „повреденият“

трансмитер трябваше да пренесе само него на Академия, а Христина да не успее да се прибере, дори ако иска. За постоянно. И така да се следи как познанията ви от родните светове се кръстосват с познанията на приемните. Само че, не знам защо, не се получи. — Той направи познатата физиономия на слабоумен и ме изгледа невинно. — Нещо се оплете...

— Ще ти откъсна главата! — изхърка Христина.

— Да ти направя услугата? — Той се хвана за косите, откъсна главата си от шията и я вдигна високо. Откъснатата глава се ухили иронично, изплезе се към Христина, след това ръцете я върнаха обратно на мястото ѝ. — Така доволна ли си? Или искаш да съм на повече парчета? Също става.

Беше ми нужен миг-два, докато се съвзема. Христина обаче стоеше с ръце на хълбоците и го гледаше точно както майка ѝ гледаше Отговорника на Възела. Май откъсването на главата не я беше нито учудило много, нито успокоило.

— Не за нарушения, а за ваш кеф? — изхърхори тя с усилие. — Така ли? Връщам се на Академия!

— И как? — попита невинно Георги. — Кой ще те пусне?

— Ти! Иначе всички тук ще научат всичко! И отгоре!

— О, не ми се вярва — отвърна разсеяно Георги. — Както знаеш, изтриването на паметта е рутинна процедура.

— Какво?! — Тя се заоглежда за нещо за хвърляне.

— Спокойно, няма да го направи — намесих се аз. — Само те плаши. — Ако запратеше нещо по него, нищо чудно да улучеше мен.

Тя ме изгледа въпросително.

— Ако щеше да ти изтрива паметта, нямаше изобщо да разговаря с нас — поясних. — Нямаше да има смисъл. Не се ли уплашим, няма да ни спре. Иначе защо изобщо ще ни се разкрива?

— И защо да не го направя, ако може да знам? — намеси се Георги.

— Защото ти трябваме със запазена памет. Иначе как ще кръстосваш познанията от двата свята? — Замислих се за миг-два. — А може би и заради други неща.

Отговорникът вдигна вежди. След това ме изгледа с престорен укор.

— Петърчо, непрокопсанико, по-голям пакостник си и от Христина! Хубава беля си взех с тая твоя комбинаторика, тц-тц, кой ме караше да я подсилвам така навремето. Провалете ми заедно целия план. Ще ми докарате някое наказание за некадърно свършена работа. — Той полуприкри с ръка усмивката си.

Сестричката ми ме зяпна, след това — Георги.

— Като си помисля, май наистина може да се наложи да ви върна и двамата на Академия — продължи той. — Рисковано е да ви оставя тук, може да докара още нарушения на Кодекса за връзка. Тях, какъв хубав опит се проваля. — Той изобрази комично безутешна печал. — Е, хубавото е, че все пак се получиха достатъчни резултати, макар и много набързо. И да си отнеса наказанието, работата ще е свършена, и то добре. Така че няма да е колкото се опитвах да ми натресат иначе.

— Кога тръгваме? — попитах аз.

— След малко. Първо трябва да видим един ваш познат. — Лицето му внезапно стана сериозно.

Спогледахме се с Христина.

— Отец Евлоги?

Отговорникът кимна.

— Той... как е?

— Остават му още само минути живот, а сигурно би искал да ви види. — Георги ни махна с ръка и забърза към килията на отец Евлоги.

Последвахме го стреснати. Пред вратата на килията той спря и ни погледна в очите.

— Искам да му дам каквото е заслужил. Не вярвам обаче да приеме. Моля ви, помогнете ми да го убедя!

Кимнахме с Христина едновременно, без да знаем за какво става дума. Той почука на вратата и без да чака отговор, влезе.

Последните лъчи на слънцето падаха през прозорчето на килията и осветяваха леглото на отец Евлоги. В първия миг помислих, че той вече не е жив, но очите му бавно се обърнаха към нас. Бяха сякаш избелели за изминалата седмица, но погледът му беше запазил силата си.

— Накарали сте го да се разкрие? — долетя до нас сух шепот. — Знаех си. Браво!

— Бях ти обещал, че преди края ще можеш да изпратиш вест до твоя свят — каза Георги. — Ето ти вестителите. Какво ще им предадеш?

— Щом са те открили, знаят половината. Другата... мисля, че ще научат сега.

Георги го изгледа внимателно.

— Досетил си се? Или си се надявал?

— Като млад се надявах. Сега... само го очаквах.

— Добре, да минем към формалностите. Предлагам ти официално това да не е краят. Пред свидетели. Издържал си изпита. Свръзката дадоха одобрението си.

Погледнах с недоумение Христина. Очите ѝ бяха като чинийки.

— Изпита за Безтелесен?! Предлагаш му безсмъртие?! И вашите възможности? — прошушна тя едва чуто.

Георги кимна. Аз само зяпнах.

Отец Евлоги отправи поглед през прозорчето към дърветата отвън. Постоя така, след това едва-едва, с мъка поклати глава.

— Отказвам се.

Не можех да повярвам на ушите си. Христина стоеше като вкаменена.

Георги го погледна укорително.

— Ти си, който даде на хората тук знанието за цената на живота им. Заслужил си награда.

— Само ако потвърдя това знание чрез себе си. Ако откажа безсмъртието.

— Би могъл да дадеш още много. Знаеш го.

— Учениците ми също могат. Аз осмислих своя живот. Нека не им отнемам шанса да осмислят техните.

— Не искаш ли да им помогнеш?

— Смислен е живот, в който се справяш ти. Не искам да живея живота на другите вместо тях.

— Ще им е трудно съвсем сами.

— Ще имат спомена за мен.

— Времето покрива със забрава и най-великите.

— Но междувременно нови оставят пример. Съграден върху стария и още по-достоеен.

Георги се приближи до леглото и погледна отец Евлоги в очите.

— Изчерпан ли си докрай от живота? Не искаш ли повече?

Отец Евлоги отвърна спокойно на погледа му. Сякаш нещо му вливаше сили.

— Надали някога ще бъда изчерпан или няма да искам повече. Но няма как и да вървя със света, и да остана себе си... Отец Марин е щастливец, склерозата му е спестила усещането да е вече пречка за другите... Стигна ли дотам, ще мечтая да съм умрял навреме.

— Защо просто не избегнеш смъртта?

— Убедил съм твърде много отиващи си, че след достоен живот смъртта е просто заслужена почивка. Може би иначе щях да приема... Сега нямам право.

— Всичко ще изглежда както иначе. Кой ще узнае?

— Аз. Да си жив с измама не е живот.

— Защо просто не го приемеш?

В очите на отец Евлоги се появи топлина.

— Бориш се за мен и заради мен. Благодаря ти... Но не разбираш, че не е нужно. Като човек си се боял от смъртта, после си станал нещо повече и те боли за мен... Но аз още съм човек, а не се боя. Без край животът е непълен завинаги... Знаеш го. По себе си.

Погледът на Георги помръкна, но той не се предаваше:

— И какво сега? Нищото?

— Каквото съм давал на другите. Достойнство в последната крачка.

— Какъв е смисълът да е последна?

— За човека в мен е последна и така, и иначе.

— А тези, на които още би бил от полза?

— От полза съм като човек. А точно това бих изгубил.

— Като Безтелесен ще си от още повече полза.

— Ти си достатъчен за всички.

Отговорникът въздъхна.

— Човекът в теб никога няма да умре. И ти също го знаеш.

Отец Евлоги присви леко очи.

— Помниш ли, когато ми каза кой си?... Преди десет години?

Георги кимна. Старецът продължи:

— „Двамата орем една нива, в един впряг“... Но теглим ли и двамата от едната страна на впряга, а от другата — никой, плугът ще

върви косо и браздата ще е крива... Трябва някой да остане човек докрай. Нали?

Георги сякаш замръзна за миг. След това продължи:

— Толкова хора са приели и светът не е спрял! Един повече — какво значение?

— Няма ли значение, няма и смисъл.

— Моето съществуване безсмислено ли е?

— Ти си приел своята цена. Аз — своята.

— Светът върви напред. Един ден всички ще стигнат до безсмъртието.

— Моята крачка е част от пътя им към него. Без поредната няма стигане до края.

Георги се поколеба за момент.

— Такъв урок ли ще дадеш на децата? Че искат или не, са длъжни да умрат, заради абстрактни думи и принципи?

Отец Евлоги бавно обърна поглед към нас. Срам не срам, не можех да сдържа сълзите си. А Христина май не се и срамуваше. Отецът ни гледа мъничко, след това с усилие се усмихна и на трима ни. И усмивката му беше топла като слънцето напролет.

След това с последни сили поклати глава.

— Че имат право на своя избор... Имат и време... Моят е сторен.

Отец Евлоги бавно притвори очи и чертите му се отпуснаха. Георги го гледа още няколко удара на сърцето, след това коленичи пред леглото и наведе глава.

— Съжалявам, че не помогнах за отец Евлоги — отроних, когато вече отново бяхме в трапезарията и се бяхме посъвзели. — Не ми хрумна как.

— Нямах как — кимна Георги. — Надявах се, че ще се разколебае поне заради вас. Поколеба се, но не се предаде... Вече трети ден тайно поддържам живота му заради тази среща. Опитах всичката логика, която има как да бъде обяснена на Стандартен. Отхвърли я.

— А прав ли беше?

— Да, но се надявах да го разубедя... Накрая ви използвах нечестно срещу него и той го усети. И дори не се обиди, просто се

опита да ме разбере още по-добре и искрено, преди да реши окончателно... Такива като него карат и Безтелесните да се възхищават на обикновените хора и да ги гледат отдолу нагоре. Поне тези от Безтелесните, които не са забравили докрай какво е да си човек.

— Хак ви е! — заяви Христина.

— Е, не ни е чак съвсем. Все пак доста Стандартни искат да станат Безтелесни, или поне Аугментирани. Някои от тях знаят, че далеч не всички Аугментирани живеят вечно, или дори много по-дълго от Стандартните, но въпреки това искат. И някои от тях успяват.

— На цената да правят мръсотии на обикновените хора? Прав им път! — заяви Христина ледено. — Права беше мама. Не ща и да чуя да ставам Аугментирана! И Петърчо също не иска. Нали?

— Де да знам. Май да.

— Може с времето да премислите — вдигна рамене Георги. — Може дори да станете Безтелесни, но ще трябва да издържите тежък изпит. Засега ще ви е достатъчно и да сте Аугментирани.

Не знам как се пише звукът, дето го издаде Христина. Абе в смисъл че е на друго мнение.

— И други хора поемат по този път, особено напоследък. В смисъл, за последните двеста-триста години — продължи спокойно Георги. — Дори тук, на Ортодокс.

— Сто на сто! Такива селски пънове и тиквеници... — Христина внезапно млъкна като прерязана и се изчерви.

— Не си ли научила, че хората от Ортодокс заслужават уважение? — попита кротко Отговорникът. — Не само такива като Рада Панчина, но и съвсем обикновените. Аз например безкрайно уважавам пророческата дарба на отец Геласий.

Христина го изгледа недоумяващо, а аз направо зяпнах.

— Не се сещам да е изпророкувал нещо някога. — Като се замислих, май изобщо не се беше случвало отец Геласий да предрече каквото и да било, и то да стане.

— Нима? — въздъхна Георги и в очите му се появи лукава искрица. — Не помниш ли как ти обясняваше, че не внимаваш ли със самодиви, ще станеш като мен? По-близо си, отколкото предполагаш.

На Христина й трябваха два-три удара на сърцето, докато свърже нещата. След което заяви с леден глас:

— Петърчо, ако само посмееш да ставаш Аугментиран...

— Само няма имплантиран комуникатор — поясни спокойно Георги. — Можеш да ми вярваш, лично съм го Аугментирал. Още преди раждането му. Затова и можах да дам толкова бързо съгласие за изтеглянето му. Отговорността за него я нося аз.

Христина стисна юмруци.

— Аз обаче — за нищо на света! Той както ще! — Тя ме изгледа с наиграно презрение.

— И ти също си, и също по рождение. По наследство от майка ти, пак само дете нямаш комуникатор. Този, който ви подхвърли дядо ви, не става за използване от обикновени Стандартни. Предпазна мярка, за в случай че не се сетите да си го вземете от кошчето.

— Какво?!

— Да си забелязала, че се справяш с него по-добре, отколкото с ръцете и краката си?

Христина сграбчи скамейката и се напъна да я вдигне. Скамейката едва помръдваше, но и това беше достатъчно, за да ме смае — беше манастирска, за двайсет души, от масивен дъб и тежеше сигурно колкото нас тримата заедно. Четвъртата ми сестра наистина беше точно от соя на другите три. И в този момент хич не се справяше зле с ръцете и краката.

— Майка ти ще бъде във възторг от теб — продължи да я дразни Георги. — Ще се чуди как да те убеди да не мразиш Аугментираните и Безтелесните толкова.

— Ако го научи — процеди Христина, но пусна скамейката.

— Гледа ви в момента. Нали от Центъра ви следят непрекъснато — уточни Безтелесният. — И едвам се сдържа да не подскача от радост.

— Ах, ти...! Само да стигна до компютър!...

Георги вдигна рамене.

— Съмнявам се някога да се появи Стандартен или Аугментиран компютърен гений, който да може да ме уплаши. Така че довиждане и на двамата! — Той с едно движение извади от въздуха трансмитер точно като този на Отговорника на Възела, сложи го в ръката ѝ и притисна дланта ми отгоре. Христина само премига от смайване.

— Само на единия — намесих се аз. — Оставам тук.

— Отец Евлоги ли те наведе на идеята?

— Да. Без никакви изтривания на паметта, разбира се. И с пълно право да се свързваме с Христина, когато си пожелаем. И да си ходим на гости, когато поискаме.

Георги поклати глава.

— Съжалявам, Петърчо, но няма как да стане. Не мога да ти го разреша. Бих изложил Ортодокс на прекалено висок риск от забранена информация.

— Това вече съм го чувал. И не го вярвам.

— Добре. Предложи план, който да не мога да оборя. — Георги ме изгледа иронично.

— Няма да е трудно. Преди малко казахте, че ако някой поиска да влезе в трапезарията при нас, ще се сети каква друга работа има. И че и да влезе някой, надали ще ни чуе и види.

— И значи мога да направя така, че ако поискаш да кажеш на някого, да се сетиш каква друга работа имаш? — вдигна вежди Отговорникът. — И дори ако го кажеш, този някой да не го чуе и види? Дори ако изчезнеш или се появиш пред него, или сте двамата с Христина? Ааа, Петърчо! Прав е Минчо, че си много нахитрял!

Усмивката на Георги обаче говореше съвсем друго. Съвсем сигурно ми беше оставил умишлено този изход. Внезапно обаче лицето му стана сериозно.

— Да, мога всичко това. Но то би значело да заставям околните на каквото си пожелаея, без тяхното съгласие или дори знание. Това ли искаш от мен?

— Не. Наистина ще се грижа никой да не разбере нищо. Това е само за ваша сигурност. Става ли? — Чудех се дали се е сещал още в началото на разговора какво ще поискам накрая. Ако Христина е права какво представляват Безтелесните, нищо чудно.

— А защо все пак да не те пратя насила на Академия? Ще си спестя главоболията. Нали помниш защо майката на Христина се е отказала да бъде Аугментирана? Ние Безтелесните гледаме най-напред своите интереси, нали?

— Защото искате да зачитате и желанията на другите.

Георги кимна. Аз обаче не бях свършил.

— И да покажете на майката на Христина, на майка ни, де, че има и такива Безтелесни. — Внезапно ми просветна. — И така да я убедите да се върне при Аугментираните? Баща ѝ, дядо ни, ви е

направил услугата да ни подхвърли комуникатора и трансмитера, а срещу това ви е помолил да ни измъкнете по-бързичко и да убедите дъщеря му, че и не-Стандартните могат да са достойни и свестни?

Очите на Христина направо блеснаха. Тя се друсна на пода и се разсмя точно като, когато разбраха с баща ѝ как съм го излъгал.

— Мама... мама сигурно ще се гордее с Петърчо още повече от татко!

Георги също се напъна да се усмихне, но физиономията му можеше да вкисне цял казан мляко.

— А него защо си го аугментирал? Защо ти е да играе шах и да ти разгадава плановете?

— По наследство му е, от аугментация още преди Разделението. За игране на други игри, не на шах, но и там помага. А защо я възстанових и подсилих, ще научиш, ако станеш Аугментирана...

Сега пък физиономията на Христина можеше да вкисне казан мляко.

— А какви са тези планове и какво е това Свръзка? — любопитствах аз. — Също някакви Безтелесни ли? Защо ще ви наказват, ако се е получило каквото трябва? И какви точно са им плановете за нас? И защо точно за нас? Защото дядо ни е Отговорник на Възела и ни смятат за свои деца ли? Защо са искали да ни разменят? За да науча хората на Академия да играят на шах? А Христина? За да научи хората тук как се готви боб, от който бълхите мрат и кравите помятат? Или за наказание, че изплаши тогава отец Андроник? И брат Иларион? Или за да обясни на отец Самуил, че Божествената сила била Божествена маса по Божествено ускорение?...

Георги погледна умърлушено Христина.

— Сега разбираш ли защо искам да го разкарам от Ортодокс?

— И да ни го тропосаш на Академия, нали? Така ти се пада! — Христина погледна трансмитера в ръката си, след това изчопли комуникатора от ухото си, подаде ми и двете и силно ми стисна ръката.

— За в случай че ти потрябват. Аз ще се оправя и през централния трансмитер. — Тя изгледа зловецко Георги, след това се обърна пак към мен. — И се обаждай по-често!

— И ти! До скоро, и...

Преди да успее да довърша, Христина изчезна. Обърнах се към Георги. Той пак се усмихваше, този път добродушно.

— Не вярвате, че ще се свързваме ли? — попитах аз.
Той продължи да се усмихва.

ДОПЪЛНЕНИЯ

ИСТОРИЯ НА ТЕКСТА

Беше една вечер, след обсъждане в софийския клуб по фантастика, прогностика и евристика „Иван Ефремов“ на предстоящите празници „Таласъмия“ — първото им издание. Говореше се за конкурс на тема чисто българско фентъзи — естествено, с таласъми вътре, за да е в тон с темата... Мислех си: колко ли весело би било разказче за среща с таласъми? На средновековен човек, който вярва в тях, но по някаква причина не се плаши? Примерно защото е срещнал малко таласъмче?

Празниците отминаха, идеята — не. Графоманията упорито искаше своето и накрая реших да ѝ го дам, за да ми олекне. Още повече че често се прибирах късно нощем, твърде капнал, за да мога дори да заспя. Започнах просто да сядам пред компютъра и да пиша нещо, което да ме развесели и поотпусне.

Като начало, реших да заменя таласъмките със самодиви, за по-оригинално. Посочих им навъсено вратата и обявих случая за приключен. Да-да! Прекръстиха се на караконджули и се намъкнаха през прозореца.

Рационалният ми ум не искаше да се примири с изчадия адови без обяснение. А както се знае, най-лесно обяснява подобни неща не миналото, а бъдещето. И така, Петърчо и Христина се оказаха деца от два свята в бъдещето, единият — средновековен, другият — високотехнологичен, успели да се срещнат и да завържат приятелство. „Таласъмията“ междувременно отмина и следващи се организираха, ама децата не щяха да си зарежат играта по средата.

По костите на историята се трупаше плът, раздърпваше ги и ги тласкаше да растат. Не можех да отделям на създаването си достатъчно усилия и го осакатих, уж временно — оставих го като гол скелет с куп щръкнали по него скечове, с уговорката, че някой ден ще му направя и литературна обработка. Може би. Ако графоманията не ми мине.

Създанието обаче не беше съгласно. Минаваха ден или седмица и нова част от историята преливаше от главата ми, пръкнала се от натрупаното досега. Вече не аз бутях нея, а тя мен. Решението това да

е неголямо разказче за случайна среща, прекратена навреме от бдителни родители, известно време удържаше напора, но накрая рухна. Историята гордо продължи с втора глава, след това с трета, четвърта...

Неведнъж отчаяно се опитвах да насоча към край цялата история — все едно слагах чеп на река. В един момент си казах „Всяко нещо трябва да има край“ и насила забучих такъв, с клетвата нещата да свършат дотук. Ами! Чувствах се като обладан от зъл дух, или поне от психично заболяване, когато двамата дечковци триумфално си обещаха на раздяла да се виждат отсега нататък колкото се може по-често; наложи ми се да напомням на Христина, че не е възпитано да се плезиш на автора си, и да изгледам намусено Петърчо, за да не я подкрепи с аргументи. И да скръцна със зъби на Георги, че това негово Отговорничество на нищо не прилича... И познайте какво стана? Запушена в края си, историята се опита да расте от средата — нови епизоди напиреха да се вместиат между вече наличните. Аааа! Харесва ми да пиша фантастика, но не и да се чувствам като герой на налудничаво и бездарно произведение — автор, изнасилен от творбата си.

Дотогава мислех, че чуваното понякога „вече не аз пиша историята, а тя ме бута“ е писателско пудрене. А сега непослушанието на това бивше разказче ме караше да се превръщам в мрачен и зъл касапин, стиснал сатъра и дебнещ удобен предлог, за да го развърти. Тъй де, във всяка история трябва да има и злодей. Ама защо точно аз, нали уж съм авторът? Не е честно...

След нещо време първата версия на историята беше готова. Дълго не знаех как да я кръстя. Една от познатите ми предложи сегашното име — уж не ми хареса, но си остана. От време на време я редактирах или подописвах по някоя дума. Излезе тук-там на отделни глави. За една от публикациите ѝ я редактира най-добрият редактор, когото познавам — Калин Ненов. И... ето я.

ОПИСАНИЕ НА ВСЕЛЕНАТА, В КОЯТО СЕ РАЗВИВА ДЕЙСТВИЕТО

Събитията в романа се случват в тази вселена в бъдеще, отстоящо на около хиляда години. Най-пълното и актуално негово описание може да бъде намерено на <http://rezervat.zavinagi.org>. Тук е дадена само малка част от него.

През 21. век биват създадени технологии, чрез които човешките физически и интелектуални възможности могат да бъдат значително подсилени. Те биват наречени аугментации, а хората, които ги използват — Аугментирани. С развитието на тези технологии възможностите им растат.

Скоро след това се появяват технологии, чрез които съзнание може да бъде прехвърлено в специална машина — по същество компютър — и да живее в нея, дори след смъртта на човека. Въпросните компютри често са несравнимо по-мощни от човешкия мозък. Съхранени в тях съзнания успяват да разработят чрез ресурсите им начини, с които да пригаждат за свой носител всякаква материя. Така те откриват начин възможностите им да растат на практика безкрайно. Тъй като обикновено нямат едно определено тяло, биват наричани Безтелесни.

Както Безтелесните, така и по-силните интелектуално Аугментирани бързо стигат до извода, че параноидният мироглед е вид психично заболяване, поне сред интелекти от техния клас. Това не отменя конкуренцията помежду им, но ограничава изявата ѝ по начини, които са разрушителни или възприемани като злодеяния от обикновените хора (наричани още Стандартни). Като резултат, Безтелесните и Аугментираните често отказват желаниа или молби за информация на Стандартни хора, но извън това са изключително добронамерени към тях. (Горе-долу както нормален възрастен би отказал да даде зареден пистолет или да води полова просвета на три-четиригодишно дете, но иначе ще е много добронамерен към него. И точно както възрастните вземат мерки да не се вреди на деца,

Безтелесните и Аугментираните вземат мерки да не се вреди, поне донякъде, на Стандартни.)

По това време технологичното развитие е стигнало дотам основните човешки нужди да се задоволяват и без да се налага хората да работят кой знае колко. Освободеното време и сили биват запълвани с развлечения, които пък водят до групиране на хората по възгледи и до нарастващи напрежения между възгледите. За да предотвратят война „всички срещу всички“ (а и по други съображения), след няколко прекратени със сила сблъсъци Безтелесните вземат мярка, известна като Разделението.

Същността ѝ е, че групите хора с различни възгледи ще бъдат заселени на различни светове някъде из Вселената. Достъпът между тях ще бъде контролиран, за да се избягват сблъсъци. Групите хора имат десет години, за да се организират и да подадат на Безтелесните своите проекти: какво общество смятат да построят, какъв свят е нужен за него и какви условия трябва да се спазват при връзка с този свят. Ако Безтелесните одобрят проекта, те ще осигурят на групата желаният свят и начин да се пресели на него. (Обяснили са, че във Вселената могат да се намерят светове с всякакви характеристики, дори противоречащи на основни физични закони.) Нежелаещите да си търсят свят ще бъдат разселени насила от Безтелесните, където те решат, вероятно на не много приятни за живеене места. На Земята няма да остане нито един човек и след Разделението тя ще бъде недостъпна завинаги за хората, за да продължи да се развива по естествения си начин.

За преселването на всяка група към съответния свят е отворен трансмитерен портал — междупространствена „врата“, поддържана от създадена от Безтелесните технология. След преселването вратата е пре-свързана вместо към Земята към определени пунктове за връзка между световите.

Създадената система включва неизвестно колко, може би около милион свята. Повечето от тях (освен забранените чрез кодекса си каквито и да е контакти) се свързват към един, много рядко към два или повече Релейни свята (винаги един е основен). Един Релеен свят се свързва с десетина-двайсет обикновени — неговата Релейна група — и с един Възлов свят. Към един Възлов свят се свързват около петдесетина-сто Релейни — неговият Възел. Общо в системата от

светове има около хиляда Възела, обозначени с номера. Връзките между тях се осъществяват чрез Възловите светове.

Трансмитерите, които управляват междусветските портали, се намират на Релейните светове. Персоналът им е почти само от Стандартни. Възловите светове също имат подобни трансмитери, с които могат да се свързват към други Възли (без ограничения) и към световите от техния Възел. Значителна част, често над половината, от персонала на Възловите светове се състои от Аугментирани.

Повечето светове в системата принадлежат на Стандартни; малък процент са на Аугментирани. Съществуват около стотина свята, които се водят светове на Безтелесни, но почти всички Безтелесни „живеят“ (доколкото за тях изобщо може да се дефинира местонахождение) неизвестно къде, може би (поне отчасти) извън системата от светове.

Системата е създадена и се поддържа от проект на Безтелесните, наричан неофициално „Свързката“. (Проект бива наричано всяко съвместно занимание на Безтелесни.) Смята се, че това е най-големият проект на Безтелесни — и вероятно един от най-сложните (като се има предвид, че и най-простите им проекти са далеч извън разбирането на Стандартните, а и на почти всички Аугментирани). За този проект работят и много Аугментирани (например персоналът на Възловите светове), а косвено (и понякога дори пряко) и доста Стандартни.

Придвижването на хора между различни светове в един Възел е свободно (доколкото не противоречи на кодекса за връзка на съответните светове). Придвижването между Възли се ограничава; нужно е разрешение от Свързката, което не се дава лесно, но при реална необходимост не се отказва.

Един съвсем обикновен Възел в така полученото човечество е Възел 611. Един от Релейните светове в него е Академия. А един от световите в нейната Релейна група е Ортодокс. (Други светове от тази група са Мидгард, Хефест и Океания.) Действието в тази книга се развива 972 години след Разделението.

ОПИСАНИЕ НА СВЕТА ОРТОДОКС

СВЕТЪТ

ПРОЕКТЪТ

Ортодокс е основан от разнородна група фанатични източноправославни и кариеристи в църковната област. Водачът на групата е известен като Йосиф Водителя.

Успоредно с появата на първите Аугментирани Йосиф създава в България секта, обявила себе си за „истинските православни“ и поставила ударение върху строго спазване на старовремските православни догми и канони. (И на други, измислени за допълване на картината, а понякога и заради нечий интерес.) Те отричат всякакъв научно-технически напредък. Обявяват официално Аугментираниите и Безтелесните за зло и демони. Борят се за власт на църквата — фундаменталистка православна държава.

Всъщност Йосиф е хитър кариерист с лидерски качества, който не е вярващ, но добре оценява ситуацията и се мъчи да се докопа до политическа власт. Идеята да създаде такава структура се корени в успеха на секти като тази на Муун и в исторически доказаната вътрешна стабилност на конфесионалните държави. (Две от най-великите империи, създавани от човечеството, са религиозни — Византия и Османската империя. Една от големите империи на 20-ти век, СССР, също е конфесионална.)

Йосиф основава сектата и се обявява (по-точно оставя членовете ѝ да го обявят) за неин първосвещеник и духовен пастир. Популярността ѝ е висока сред тези, които не изпитват симпатии към Аугментираниите. За десетина години тя набира значителен брой участници. Донякъде за това спомагат и първите Аугментирани, които произхождат от финансовия каймак (и нерядко от моралната и интелектуална утайка) на обществото и често демонстрират, че смятат обикновените хора за по-низши. С времето обаче аугментациите стават все по-достъпни и основата на сектата се измества към по-бедните слоеве от обществото. Влиянието ѝ сред върхушката отслабва, сектата

започва да линее и желаната от Йосиф цел — да постигне политическа власт — пропада. Той не се предава и след двадесетина години борба дочаква Разделението.

При Разделението Йосиф успява да издейства собствен свят за своята секта. Разбира се, това става с тайни пазарлъци със Свръзката и много отстъпки пред исканията им.

ТЕЗАУРУС

За ниво на развитие на света е избрано ранното Средновековие. Машините от всякакъв вид (всичко по-сложно от обикновено колело или воденичен механизъм) са обявени за осквернение на волята Божия, прогресът под каквато и да било форма — също. Създадени са строги правила, забраняващи дори като идея нещата, които принципно биха могли да доведат до прогрес. Много често тези правила са изненадващо изобретателни и ефективни. Някои изследователи на Ортодокс смятат това за сигурен признак, че са били предложени от Свръзката, други го оспорват.

Установено е летоброене от преселението на сектата на Ортодокс — ОП. Използват се старостилни (по представите на Йосиф и компания) мерки и теглилки, технологии и др.

Като историческа база на новия свят Йосиф и хората му адаптират и частично пренаписват историята и религиозните текстове (не без помощта на Свръзката). За довършване на картината ги допълват с нови — например Летописа на Смутното време, Указанията на Йосиф за благочестив живот и т.н.

Много от възприетите правила са създадени или изчистени след преселението. Почти всички по-важни са написани още от Йосиф Водителя. Откакто той е починал, правила се въвеждат, променят или доуточняват рядко.

Духът, порядките, обичаите и правилата са каквито са били в средновековна България, по представите на Йосиф и хората му. Реално отговарят по-скоро на късното Средновековие, каквото е в популярните обществени представи по времето, когато възниква проектът, и са твърде различни от исторически съществуващите.

Списъкът на разликите е огромен. Причината за повечето е една и съща: Йосиф и хората му просто не са знаели съответните факти. Че българките тогава не са носели рокли; че „потур“, „ока“ и още много

други думи не са български; че много обичаи тогава не са съществували или пък са били смятани за езически и безбожни, и т.н.

КОДЕКС ЗА ВРЪЗКА

Проектът на Йосиф отначало бил за напълно изолиран свят. От Свръзката обаче поискали други светове да могат да го изучават и така той да е от полза за Резервата като цяло. В замяна му предложили реализиране на програма за чудеса — изцелявания от светини, прояви на духовна мощ от духовници и други подобни. Необходимостта от Отговорник на света, който знае за Резервата, можела лесно да бъде решена, като тази роля бъде предоставена на специално създаден Безтелесен, обвързан със спазването на кодекса за връзка и задължен да се грижи за интересите на Ортодокс. Пак той ще е натоварен да осигурява чрез ресурсите си и чудесата.

Йосиф приел предложението, но поставил условието връзката да е едностранна: населението на Ортодокс да не получава отникъде външна информация. (Официално — за да се опазва религиозността му. Реално — за да не се меси никой на Йосиф.) Още малко пазарлъци довели до условието външните изследователи да изглеждат в очите на местните хора като адови създания, а ако бъдат посрещнати с молитви или свети предмети, да прекъсват работа и да изчезват по подходящ начин. (Точните подробности за преговорите не са известни, но се предполага, че за това е настоял Йосиф — за Свръзката не би било никакъв проблем изследователите да са невидими и неосезаеми за местното население.) Също, те нямат право да споменават каквото и да било за Резервата на хора от Ортодокс, а ако го направят, Отговорникът е длъжен да „редактира“ паметта на чулия информацията или да вземе други подходящи мерки, които да попречат на разпространението ѝ.

По правилник изследователи, които проучват света от разстояние, чрез трансмитер, трябва да са видими на Ортодокс и да изглеждат като самодиви. Тези, които отиват там физически, трябва да изглеждат като караконджули. (Предположението на Петърчо, че жените се явяват като самодиви, а мъжете като караконджули, е погрешно.) Ако се наложи да използват транспортни или други машини, те трябва да изглеждат като „зли“ природни явления — смерчове, мрачни облаци и т.н. Ако бъдат прогонени от свещеник, те са длъжни да изчезнат (по тълкуване на Кодекса от Отговорника на

Ортодокс — включително и да прекратят изследването си) и да не се връщат дълго време. Длъжни са и да бягат от свещени думи, предмети и символи. (А ако се сблъскат пряко с тях, трябва и да изглеждат засегнати физически.)

Понякога тези изисквания влизат в противоречие с вярванията на Ортодокс (а това ще рече и с целта на Кодекса за връзка): например самодиви не могат да се явяват денем. (На практика полупрозрачният и блед образ на самодивата не се забелязва лесно на слънчева светлина, но въпреки това съществува риск някой да я види.) Съгласно Кодекса, определяща дума в подобни случаи има Отговорникът на Ортодокс. Той решава всеки случай „според обстоятелствата“: понякога забранява провеждането на изследване денем, понякога изисква изследователите да присъстват лично (тоест да се явят като караконджули, за които се предполага, че могат да се явят и денем), понякога позволява то да се проведе, без изследователите да са видими, и т.н. Случвало се е да има напълно непредположими и наглед нелогични изисквания. Изследователите не са успели да установят точна схема кога какво решение ще вземе Отговорникът. Вероятно списъкът фактори, с които той се съобразява, далеч надвишава човешките възможности за преценка.

Вярванията на Ортодокс, от една страна, улесняват работата на изследователите, но от друга, я затрудняват. За самодивите се очаква да са безплътни, което добре отговаря на факта, че всъщност са само образи. В същото време, изследователите е трябвало да държат изпит по специално измислени „самодивски“ хора и да ги играят, ако някой от Ортодокс ги забележи. (Скоро трансмитерните инженери се изхитрили да завъртят на хорото само самодивските образи, докато изследователите продължават да си работят спокойно. Отговорникът на Ортодокс обаче заявил, че буквата на Кодекса е нарушена, и не приел идеята. Обяснение не дал.)

Подобно е положението и с караконджулите. Вярванията на Ортодокс за тях в голяма степен отразяват реалностите на работата им: те вършат странни неща и могат да повредят това или онова, но рядко нараняват хора или ги нападат. Изчезването им добре съответства на изтеглянето им чрез трансмитера на Академия. По тази причина и изследователи, затворени в клетка, по чиито стени, таван и дъно има кръстове, или в осветени с литургия места — черква или манастир, е

забранено да бъдат изтегляни чрез трансмитер. Иначе би излязло, че светостта не им е пречка.

(Не е ясно защо, когато Христина и семейството ѝ се явяват пред Петърчо в истинския си вид, е нямало санкции — може би защото двамата не са били на изследователска задача, тоест точно тази буква на Кодекса не е нарушена, или защото е било планирано Петърчо да бъде измъкнат от Ортодокс, тоест потенциално вече не е негов жител.)

Способният на много човешки хумор Безтелесен въвежда купища весели елементи в спазването на статута. Например апаратурата, която подсигурава промяната във вида на изследователите (и е част от трансмитера), отразява всяка тяхна емоция във вида на съответните им образи (включително доста емоции, които реалното им тяло би прикрило).

Създаваният от трансмитера облик на самодива или караконджул често е духовита карикатура на реалния човек. Физическата прилика обикновено е запазена до степен, който е наясно за какво става дума, да може да познае „оригинала“, но като правило е „разкрасена“ по хем трудно предсказуем, хем емблематичен за човека начин. Ситуацията е още по-весела, ако изгледът включва промяна на пола (самодивите по дефиниция са красиви жени, докато караконджулите... е, достатъчно грозни са, за да няма как да не са мъже.)

ОТГОВОРНИК

Отговорникът на Ортодокс е Безтелесен, назначен от Свръзката. Представява специално създаден за тази задача синтетичен разум, обвързан с избрания от Ортодокс кодекс за свръзка с другите светове и уговорените задачи. Както често става между Безтелесните, той е придаден като подоператив към друг Безтелесен — този, който е ходатайствал за създаването на света. (По този начин Безтелесните са заобиколили изискването на Йосиф Отговорникът на Ортодокс да се ръководи единствено от кодекса за свръзка: той наистина се ръководи само от него, но „собственикът“ му може да го застави да го наруши.)

Формално Отговорник е подоперативът; почти цялата Отговорническа работа и контакти със Стандартни се вършат от него. Тъй като обаче „собственикът“ му е известен сред Стандартните почти само с тази си роля, обикновено той бива наричан от тях „Отговорникът на Ортодокс“. Почти всички Стандартни не знаят за

това разделение на ролите и смятат, че контактуват с Безтелесния като цяло. Малкото, които го знаят, знаят също и че за тях на практика няма значение с кого точно контактуват. Отделно от това, за главния Безтелесен Отговорничеството за Ортодокс е нещо като хоби и той доста често се меси в работата на подоператива си, така че грешката е донякъде върна.

Както около всеки Безтелесен, така и около този се носят какви ли не слухове — например че това му назначение всъщност е наказание за някакво провинение или престъпление. Истината е, че заради ходатайството си за създаването на Ортодокс той смята за свое морално задължение да се грижи за този свят.

Някои Безтелесни считат, че той понякога нарушава кодекса на Свръзката, допускайки прекалена близост със Стандартните и лични симпатии, до степен да нарушава правилата заради тях. Не могат да му отрекат обаче, че е постигнал пълноценен духовен и религиозен тезаурус при доста трудни изходни условия. (Повечето средновековни религиозни тезауруси бързо се израждат в псевдо-религиозни властомански, дори ако изходната среда не е от българи.)

(В съмненията на Безтелесните има известна доза истина. Знае се, че оперативът за Ортодокс е от второ ниво в йерархията оперативи на Безтелесния, непосредствено под ядрото на личността му — тоест Безтелесният преценява тази задача като една от най-важните си. Като се има предвид, че тя ще се върши също толкова добре дори ако оперативът бъде смъкнат десетки нива надолу, единственото логично обяснение са силни симпатии на Безтелесния към Стандартните и Ортодокс. Знае се също и че този Безтелесен е запазил непропорционално и нелогично (от гледна точка на Безтелесните) голяма роля на човешките качества в ядрото си, включително позволява на емоции да повлияват решенията му в определени случаи. За Безтелесните това е белег за „изкривеност на личността“, тоест в известен смисъл разсъдъкът на Отговорника е ненадежден и не е ясно доколко може да се разчита на безпристрастната му преценка по въпроси, свързани със Стандартни. Тъй като обаче той никога не е давал повод да се смята, че изпълнява Отговорничеството (или която и да е от другите си задачи към Свръзката) недостатъчно добре, бива търпян, горе-долу както Стандартните биха търпели някой кротък и безвреден луд. А ръководството на Свръзката, точно заради тези му

особености, го смята за „ценен ресурс“ и понякога го използва за нетипични задачи. В дъното на събитията от романа е точно такава интрига на ръководството.)

Физически голямата част от Безтелесния се намира неизвестно къде, може би извън Резервата (доколкото изобщо за нея може да се дефинира местоположение по критериите на Стандартните). Отговорният за Ортодокс оператив е структуриран отчасти в повърхността на слънцето на Ортодокс, отчасти в астеносферата на планетата. Малка част от него заема телата, които живеят на Ортодокс (техните индивидуални оперативи), друга част е фиксирана в различни предмети или обекти на планетата, трета непрекъснато се прехвърля от място на място. Както и при всеки друг Безтелесен, отделните части се свързват помежду си чрез псевдотрансмитери, които са част от тяхната структура и при нужда могат мигновено да бъдат прехвърляни между различни места или материални носители.

Отговорният за Ортодокс оператив действа, като управлява подоперативи за социалната структура на обществото, физическата структура на планетата, стабилността на звездата ѝ и околокосмическото пространство, и т.н. Всеки от тях разполага със свои йерархии от подоперативи. Този за социалната структура например разполага с подоператив за управление на използваните от Отговорника физически тела из планетата (на него пък на свой ред се подчиняват подоперативите, които реализират личностите на тези тела), подоператив за глобално следене и наблюдение, подоператив за социално планиране и връзка с Патриарха, и т.н.

Официално Отговорникът поддържа връзка на Ортодокс единствено с Патриарха. Явява му се като ангел-съветник и скрито манипулира избора на нов Патриарх. Това са основните средства, чрез които насочва развитието на тезауруса на Ортодокс (има и други: може дори да се намеси в мисленето на някого пряко, без съответният човек да усети, или да манипулира събитията, но обикновено избягва да го прави). Реално обаче контактува и с много други хора чрез известен брой физически тела, които живеят на различни места по планетата. (Броят на тези тела бавно се увеличава с нарастването на населението. Към 972 г. от Разделението те са дванайсет. Съвпадението с броя на християнските апостоли е случайно.)

Ортодокс е планета с размерите на Земята и с подобна на земната Луна. Сушата е 42% от повърхността и почти цялата представлява огромен, силно разклонен континент с дълбоко врязани в него морета, прострял се предимно в северното полукълбо. Ландшафтът е регулиран: няма пустини, твърде високите планини са рядкост и пр. Пейзажът почти навсякъде е леко хълмист до планински, с много гори и поля, годни за обработване. Климатът също е регулиран — с лято като типичното за Югоизточна Европа и доста по-топла зима, без големи температурни разлики, с редовни валежи и др. Типичен за земните субтропици климат показват единствено екваториалните области (и то на малко места: екваториалната част на континента се състои предимно от високи плата и планини, със стръмни спускания към брега, така че климатът там пак е близък до общия). Климат със студени зими и обилен сняг имат само терените на север от полярния кръг, които са малко. (През първите хиляда години от заселването му населението обитава област, разположена между 35 и 50 градуса северна ширина, така че не среща дори тези „крайности“.)

ФЛОРА И ФАУНА

Животинският и растителният набор са подбрани от типичното за Югоизточна и донякъде Средна Европа през Средновековието. Опасни животни няма, с изключение на вълците (поискани лично от Йосиф Водителя) и мечките (рядко срещани и още по-рядко ставащи стръвници).

Весел куриоз са стопанските видове. Съставителите на проекта са нямали и идея, че повечето „типично български“ растения, а и доста домашни животни, са пренесени от другаде по-късно и средновековният българин не ги е познавал. Списъкът е дълъг: царевица, памук, картофи, домати, тикви, боб, дини, пъпеша, леща, ориз, фъстъци, кокошки, пуйки... Злоумишлени слухове твърдят, че Йосиф Водителя се отказал с огромно неудоволствие от кафето и тютюна, и дори че в екипа, правил проекта, имало поддръжници на индийския коноп и коката. (Последното вероятно не е вярно — смята се, че Йосиф направил проекта за света почти сам, ако не броим доизчистването му от Безтелесните.) Отделно от това, на практика всички стопански видове на Ортодокс са от сортове и породи, селектирани не повече от сто години преди Разделението.

Нелегално (всъщност ръководството си е затворило очите за тях) са се промъкнали дори немалко генно-инженерни видове. Класическият пример е грозде (наричано на Ортодокс патриаршеско), което е без семки и съдържа фруктоза вместо глюкоза. По-подходящо за диабетици и чернодробно болни, то обаче не става за вино. По-малко разпространено, но също отглеждано, е т.нар. пиянско грозде — сорт, който има много висока захарност. Виното от него може да достигне до 30% съдържание на спирт и пак да е естествено сладко. (Свещениците на Ортодокс не го долюбват и се мръщят на тези, които отглеждат повечко от сорта, но не са го забранили: виното от него е много ароматно и се възприема като идеално за причастия. То е и единствената силна спиртна напитка на свят, където създаването на дестилационен апарат се наказва от свещениците като минимум с бой с пръчки.) Повечето отглеждани сортове царевица са с далеч по-високо съдържание на лизин от оригиналната и са не по-малко пълноценна храна от житото. Има и люти чушки, които съдържат почти 6% капсаицин: една от тях може да подлюти вечерята на манастир с над две хиляди монаси — осемстотин до хиляда литра гозба. Много от другите култури и животни също имат дребни генетични подобрения: например кучетата от Ортодокс не боледуват от бяс, гроздето не го лови мана, картофите не страдат от колорадския бръмбар...

Друг весел, макар и досаден куриоз са бълхите и въшките. Непосредствено след Преселението ръководството на сектата, запитано от по-грамотните и досетливи свои миряни за тях, излязло със становището, че малките гадинки, както и вълците, са част от истинските неща и че волята Божия е да ги има. Истината обаче е, че никой от тези радетели на селския живот не бил живял на село през живота си и не знаел, че добитъкът има паразити — и затова не се сетили да поискат при съставянето на проекта да ги няма.

ДЪРЖАВНО УСТРОЙСТВО

Системата на Ортодокс е строга и нетолерантна към престъпност от какъвто и да било вид или към каквито и да било организации, освен църквата, и поддържа отличен порядък и спокоен живот. Поради строго регулираната икономика, лишена от възможност за създаване на големи стопански единици, корупция на практика не съществува. За

това спомага и малкият размер на населените места — обикновено всеки познава всички от селото и тайните бързо стават известни.

Благоприятният за селско стопанство климат и поощряването на трудолюбието осигурява напълно приемлив (като за средновековен свят) стандарт на живота; практическата липса на инфекциозни болести също спомага за това. Парадоксално, но факт: ако във Възел 611 се организира обективно състезание по безпроблемен и спокоен живот, въпреки ниския си стандарт и слабото развитие Ортодокс ще е сериозен претендент за първото място.

АДМИНИСТРАТИВНО ДЕЛЕНЕ

Светът е единна теократична държава. Нарича се Патриаршия.

Патриаршията се разделя на Митрополии, начело с митрополити. Митрополиите в Патриаршията към 972 г. от Разделението са шестнадесет. Броят им расте с увеличаването на населението и експанзията в нови територии.

Всяка Митрополия се разделя на околии, най-често около петдесетина, начело с владици. Има централен град с население около 10 000 души, където е и седалището на митрополита.

Всяка околия се разделя на петдесетина села, управлявани от местните свещеници. Като правило във всяка околия има поне по едно градче, където най-често е и седалището на владиката.

Размерът и разпределението на населените места са строго регулирани. Спазва се правилото, че култивираната площ в землището на всяко населено място не трябва да превишава некултивираната (човек не трябва да поставя себе си над Създателя). Всяка стопански използвана земя — ниви, градини, самите населени места, пътищата между тях, обикновено дори пасищата — се брои към култивираната площ. Селата са с между 200 и 2000 жители, обикновено между 500 и 1000. Столицата на Патриаршията, Свети град, е отделна териториална единица, подчинена пряко на Патриарха. При надхвърляне на допустимия размер на населено място или превишаване на култивираната над некултивираната земя, част от хората биват изпращани да заселват нови земи или по-рядко в по-малки населени места, или да заселят отново изоставени по някаква причина.

Изследването на нови територии се допуска само при необходимост от заселването им (пренаселване на наличните) —

търсенето на територии без нужда бива считано за душевна алчност. (По тази причина на Ортодокс реално няма изследователи и почти никой не знае какво се простира на повече от ден път в незаселена територия. Проучвания се правят единствено когато на нова територия ще се основава нова Митрополия, а това не се случва често.)

УПРАВЛЕНИЕ

Начело на Патриаршията, с неограничена власт в нея, е Патриархът. Той председателства Централния синод, който се състои от митрополитите и го подпомага в управлението.

Всеки митрополит има неограничена власт в своята Митрополия — над него е само Патриархът. Митрополитът председателства митрополийски синод, които се състои от владците на околията в тази Митрополия и го подпомага в управлението. Често в митрополийския синод участват и игумените на манастири, които обслужват по повече от една околия.

Всеки владика има неограничена власт в своята околия — над него са само съответният Митрополит и Патриархът. Владиката председателства околийския синод, който се състои от игумените и протоигумените на мъжки манастири и няколко най-изтъкнати и авторитетни свещеници, и го подпомага в управлението. Обикновено в околийския синод „неофициално“ участват и игуменките на женски манастири.

Светски и духовни лидери на селата и градчетата са местните свещеници — те имат неограничена власт в своето населено място. Над тях са само съответният владика, Митрополит и Патриархът. Честа практика е току-що назначен млад свещеник да прекара известно време под наставлението на свещеник или високопоставен монах с повече опит. Дори тогава обаче наставниците нямат официална власт над даденото населено място.

Владците, протоигумените и по-висшите църковни длъжности са пожизнени, освен ако духовникът не бъде издигнат. Владците биват назначавани от Митрополит, най-често по предложение на синода на съответната околия, обикновено измежду свещениците в околията. Митрополитите — от Патриарха, най-често по предложение на синода на съответната митрополия, обикновено измежду владците в околията.

Игумените и игуменките на манастири биват назначавани от Митрополита на съответната митрополия, най-често по предложение на Патриаршеската администрация. Като правило игумен на манастир (след смъртта на стария) става протоигуменът му. Ако манастирът е нов, обикновено игумен става протоигумен с опит и добро име от друг манастир, много рядко — решил да се замонаши авторитетен владика.

Грижата за централните държавни дела се извършва от администрация, подчинена на Патриарха. Тя поддържа архивите на Патриаршията, списъците на духовническите длъжности, насочва големите заселвания, издава разрешения за строителство на манастири и пр. Делата на Митрополиите се придвижват от митрополийски администрации, подчинени на съответния митрополит. Владиците нямат дефинирани администрации, но почти към всеки владика има поне по един писар, който изпълнява секретарската работа около него. Селските свещеници понякога вършат писарската си работа сами, понякога я делегират на някой по-грамотен от селото (и не твърде претоварен от своята работа).

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Законите на Ортодокс се наричат „канони“ и се въвеждат от Патриарха. Той има право да ги пише и сам, но по традиция ги представя на мнението на Централния синод, преди да ги въведе в сила. Често дори каноните се съставят и пишат от негови съветници — той само прави окончателната редакция и ги прокламира.

Каноните на Ортодокс са удивително малко и простички като за законодателство на държава или свят. До голяма степен това е възможно благодарение на сравнително простия живот на Ортодокс. Заслуга обаче има и фактът, че обикновено са формулирани кратко, ясно и общообхватно. По-сложни канони и т.нар. препоръки се срещат единствено в регулацията на църковните дела, но и в тази сфера тъничка книжка би могла да побере цялата съществуваща „нормативна база“.

По тази причина в Ортодокс липсва какъвто и да е аналог на професията юрист. Всеки свещеник (а и доста от по-будните миряни) знае всичко, което засяга селския живот и основните религиозни правила. Всеки епископ знае на практика цялото законодателство на света — то спокойно би се побрало в среден размер книга.

Освен духовни и светски лидери на населените места, свещениците са и съдии. Властта им е абсолютна — единствено свещеник от по-висок ранг може да отмени нарежданията им, а това не се случва често. Случаите на злоупотреба с тази власт са изключително редки; тогава наказанието е далеч по-безмилостно, отколкото обичайните над несвещеници; афоресването е на практика задължително и почти никога не се минава само с него.

В процесите няма нищо от помпозността на типичните съдопроизводства от развит свят. Адвокати, съдебни заседатели и прочие не съществуват. Обвинителят и обвиняемият отиват при свещеника, казват кой каквото има да казва, и свещеникът обявява какво е решил. Ако обвинител е свещеникът, най-често направо виква обвиняемия и обявява присъдата му. На теория свещеникът не е длъжен нито да дава обяснения за решението си, нито дори да обяви в какво е обвинен човекът. На практика обвинението винаги се обявява, за да се знае какво е прегрешението. А при положение че наказанието обикновено е честно, обяснения как е определено не се налагат. (Ако е по-необичайно, свещеникът често пояснява защо го е избрал.)

Присъдите на Ортодокс могат да бъдат публичен упрек, телесни наказания, имуществени санкции или каквото хрумне на съответния свещеник — утвърден наказателен кодекс няма. Смъртно наказание или затвор не се прилагат: смъртното наказание противоречи на религиозната парадигма, а затворът няма традиции. Най-тежкото наказание се нарича анатемосване. Представлява лишаване от всякакви права и имущество и изгонване от Патриаршията без право да се върнеш и заселиш на нейна територия. Прогонвания от Патриаршията за определен срок се случват, но са рядкост.

Изпълнението на произнесена присъда е задължение на всеки гражданин на Патриаршията. Отказът да бъде спазено се наказва със същата присъда. По сходен начин се осигурява и опазването на реда: залавянето на нарушител е задължение на всеки. Ако е нужно, цели Митрополии могат да бъдат вдигнати на крак, докато престъпникът не бъде открит и осъден. (Този начин на действие е твърде ефикасен и като превенция на престъпленията: никой не иска да го откъснат от

работата му за дни и седмици, така че нетърпимостта към незаловените престъпници е голяма.)

СВЕТИ ГРАД

Това е първото населено място на Ортодокс, построено от Основателите близо до мястото на пристигането им. С разрастването на Патриаршията то се е превърнало в нейна столица — в смисъл че там е седалището на Патриарха.

Населението е около 30 000 души; това е и най-големият град на Ортодокс. Център е единствено в духовен смисъл — на Ортодокс няма големи икономически и културни центрове.

Един-единствен широк и прав път пресича целия град и води до хълм край реката, където се намира Патриаршеската катедрала — Пътят на поклонниците. Всички останали улици са криви, нелогично подредени и често неудобно тесни. Причината е отчасти умишлена (правилната планировка, подредеността и логичността, според възгледите на Ортодокс, не създават пред тялото достатъчно пречки, за да бъде стимулиран духът — а в Свети град на това се държи повече, отколкото другаде), отчасти поради хаотичното застрояване и презастрояване (което не се регулира от пак същата гледна точка).

На двата противоположни края на града се намират женският и мъжкият манастир, с по над 2000 души във всеки. В Свети град има над 20 черкви. Особено забележителни са две.

Едната е Патриаршеската катедрала „Свети Йосиф Водител“. Издигната е на единствения хълм в града. Тя е седалището на Патриарха и в този смисъл е сградата на върховното ръководство на Ортодокс. В нейна пристройка заседава централният синод. В съседство се намира Патриаршеското гробище — там са погребани всички Патриарси, начело с Йосиф Водителя. Гробовете са най-обикновени (традиция, тръгнала от неговото завещание), кръстовете са от камък. За повечето жители на Ортодокс тя е най-великият храм на света — най-малкото защото е най-известната.

Духовниците обаче почитат дори повече „Света Богородица“, известна още като Черквата на Основателите. Тя се намира на около километър от Патриаршеската катедрала, сред Гробището на Основателите. То е по-малко от петстотин на петстотин крачки и в него са гробовете на всички Основатели — преселниците, основали

Ортодокс. (Някои са били препогребани там впоследствие.) Причината за почитта е, че тя е най-ранната от всички черкви на Ортодокс и че Йосиф Водителя е участвал в строежа ѝ лично.

Легендата твърди, че на първия ден, когато пристигнали, Основателите съградили прости колиби, в които преспали през нощта. А на втория, когато Йосиф събрал всички за сутрешна молитва, той обявил решението си най-напред да се изгради черква, още преди къщите, наравно с посева и другите най-належащи неща. На възражението на хората, че те още нямат къде да живеят, той отговорил: „Къщата е дом за тялото, черквата — за духа. Не е ли духът по-важен от тялото?... Вие правете каквото решите. Аз отивам да строя дом за духа си.“ Отишъл, разчертал на земята мястото за основите на черквата, взел лопата и започнал да копае.

Естествено, всички се заели да му помагат. Черквата била строена от ранната пролет, когато било Преселението, до късната есен. Йосиф наредил да бъдат засети посеви и гледан добитък колкото да се осигури храната, но извън грижата за тях всички работели само по строежа на черквата, във всеки свободен момент, без почивен ден. Всеки ден Йосиф се трудел по нея от сутрин до вечер наравно с останалите, въпреки напредналата си възраст — редял тухли, носел греди, ковал подпори... Работата привършила тъкмо навреме, за да могат сврените в нея (и натъпкани като сардели в консерва) преселници да спят, защитени от есенните дъждове и зимния хлад. Йосиф лично разрешил да се спи вътре, и казал: „Виждате ли — който строи дом за духа си, получава дом и за тялото си, но който строи дом само за тялото си, няма да смогне да завърши навреме и него!“. И наистина, да се построи една обща сграда е много по-лесно, отколкото стотици малки. Ако не били започнали с черквата, зле подготвените преселници нямало да си осигурят навреме добър подслон за зимата.

Много от поклонниците в черквата не биха посмели да докоснат стените ѝ — неудобно им е от мисълта, че цапат с греховните си ръце тухли, редени от ръката на самия Йосиф... Странно е, но за почти хиляда години черквата е имала нужда само от няколко дребни ремонта.

Тази черква е мястото, на което се избира нов Патриарх. Претендентите произнасят молитвите си пред нейния иконостас. И ако се служи служба, за която се смята, че ще е от съдбовна важност за

света им — а такава се случва далеч не всяко столетие, — традицията е тя да бъде служена там. Твърди се, че дори Патриарсите не смеят да обезпокояват без сериозен повод светостта ѝ.

МОНАСТИРИТЕ

Първият манастир на Ортодокс, мъжкият манастир в Свети град, е основан четири години преди смъртта на Йосиф Водителя. Две години по-късно е основан и женският. Първоначално и двата са се намирали наскре полето, на доста път от града. С времето той се разраснал в тяхна посока и когато било взето решение Свети град да не расте повече, двата манастира вече били в покрайнините му. И двата са многократно достроявани и разширявани и остават най-големите манастири на Ортодокс.

Разрешението за създаване на манастир се дава от Патриарха. Формалните мотиви обикновено са липса на манастири в близост или активна дейност на отшелник или група отшелници монаси. Реалните обикновено преценяват нуждата от още един манастир в съответния край. Веднъж създадени манастири не се закриват никога, затова и разрешение за нови не се дава лесно. Обикновено на една околия се пада по един манастир; ако е по-голям — на няколко; много рядко в една околия може да има два и те обикновено са по-скоро скитове с по няколко десетки монаси. Въпрос на гордост е за околията да има собствен манастир. Не всяка обаче може да си го позволи: издръжката и особено строителството му поглъща немалко от данъците ѝ, въпреки че обикновено манастирите произвеждат повечето от нужната им храна и предмети. Затова и почти половината околии нямат свой манастир.

Манастирите са центровете, където се складира и преразпределя събраният от миряните данък. Ако имат повече, отколкото могат да поберат и опазят, раздават излишъка на нуждаещите се (в гладни години това може да значи и всички) или го разпределят по дейности от полза за околията. Така те предотвратяват средновековния тип мизерия и се грижат за развитието на околията. От полза са и по други начини: издържат около две трети от „основното“ образование на Ортодокс и почти цялото „висше“. Училища за майстори строители, лечители и пр., които умеят повече от обикновените занаятчии, има почти само към манастирите. Духовната им грижа носи действителни

ползи на Ортодокс: таласъмите и самодивите наоколо може да не са реална опасност, но самата идея, че някой те пази, успокоява и мотивира обикновените хора. Най-сетне, при всякакви бедствия основната помощ идва от манастирските монаси: те са длъжни при каквато и да е беда да се притекат веднага.

Първоначалната идея на Йосиф е била някои хора (предимно тези с по-светски наклонности) да бъдат държани по-изкъсо и възпитавани при по-строга духовна дисциплина. Планът му надали щял да успее: започнала да се набелязва тенденция монашествата да избират за висши духовници по-либерални хора. Много скоро след смъртта му обаче манастирите започнали да привличат предимно по-духовно настроените. Така атмосферата в тях станала дисциплинирана и строга. И тъй като повечето училища на Ортодокс са към манастирите и в тях преподават монаси (обикновено най-образцовите), чрез образователната система строгата духовност постепенно се наложила на целия свят.

Отначало мнозинството от населението било религиозно по-скоро проформа (повечето от първото поколение мразели богатите, които могат да си позволят качествени аугментации), а истински вярващите намирали себеподобни предимно в манастирите. През първите няколко поколения религиозността се засилвала — това е времето, когато манастирите преливат от монаси. С „попиването“ на религията с поколенията обаче съотношението се обръща, обръща се и процесът — вярващите се чувстват добре навсякъде (и по-нужни извън манастирите). Вътре остават все по-малък брой монаси, някои — недостатъчно набожни за цивилния живот, но търпени заради посветяването си (и възпитавани в религиозен дух при по-строга дисциплина), други — недостатъчно кадърни, за да се оправят в живота извън манастира, и т.н. Изследователи на Ортодокс спекулират, че това може би е начин за допълнително изчистване на обществото от недостатъчна религиозност.

Статутът на манастирите е по-особен от този на останалите населени места. Църковната власт в обикновените села и градове е пряка и всеобхватна. В манастирите на теория е пак същото, но на практика те биват смятани за по-посветени от селата и градовете и игумените им биват приемани с много уважение. Затова централното управление на манастирите по принцип се осъществява с препоръки и

по-рядко с обикновени нареждания. Изпълнението на препоръките е желателно, но не задължително: игумените отговарят за него, но имат правото по свое усмотрение да не спазват дадена препоръка.

Статутът на препоръка се създава при Единадесетия Патриарх. За да се подобри обменът на кадри в манастирите и да бъдат обвързани в здрава мрежа, Патриархът предложил манастирските послушници след обучението си и получаването на монашески сан да отиват в друг манастир. В някои обители, които остро се нуждаели от попълнение, обаче това не било желателно. По тази причина Патриархът нарекъл предложението си „препоръка“ и дал на игумените правото да не я спазват, ако е нужно. При Четиринадесетия Патриарх тя била допълнена с предложението обикновените монаси по възможност да не се задържат в един манастир повече от двадесет години; на практика се случва да престоят и по четиридесет, но в крайна сметка се местят.

Кой монах къде ще се премести се определя от канцеларията на Митрополията, в която е манастирът му. Митрополията координират потоците монаси помежду си. Пак те отправят молби към игумените да помолят братствата си да се размърдат — без това повечето монаси биха стояли в един манастир колкото се може повече. Тъй като игумените също нямат желание да се лишават от монаси, било въведено правилото, че авторитетът на манастира се определя не от броя на монасите в него, а от силата на традициите и вярата му (което е мъгливо понятие и обикновено се определя по възрастта и славата на манастира).

Игумените и протоигумените не се местят от един манастир в друг, освен ако не бъдат специално помолени от Митрополит или протоигумен не бъде назначен за игумен в друг манастир. Обикновено молбата се прави при спешна нужда от опитен манастирски ръководител някъде, като правило в новопостроен манастир. Статутът на игумените не е точно определен в църковната йерархия. Смята се, че е около или малко над владика, и се определя от авторитета и славата на манастира.

Петлевският манастир

Официалното му име е Света обител „Свети Николай Чудотворец“, но е известен популярно като Петлевски манастир, по името на най-близкото село — Петлево. Строителството му е започнато през 315 г. от Преселението. Основната част от манастира е завършена през 387 г.

Дотогава нови Митрополии са създавани, като съществуваща се раздели на две и към двете бъдат присъединени нови земи за усвояване. Митрополията на Петлевския манастир е първата, създадена изцяло на нова земя, чрез организирано преселване. По тази причина строителството на манастир било сред първите приоритети и започнало още преди това на селата. Пак, защото бил първият и единствен за известно време в Митрополията, по проект манастирът отстъпвал по размери само на двата в Свети град.

Мястото е избрано близо до разклоненията на местни планини, до голям извор с целогодишно постоянен дебит. (Според поверието водата му е лековита — или поне е чиста и вкусна, така че повдига духа.) Според създаващия се по това време обичай, земите на една педя време път с каруца (дванадесетина километра) във всяка посока принадлежат на манастира. Селяни от околните села нямат право да ги обработват, ако не са изрично поканени от игумена. (Ако са, това не им струва нищо свръх Божията десетина, защото би било вид печалбарство от страна на манастира.)

Манастирският двор е около шестстотин на шестстотин разкрача. Заобиколен е с ограда, висока човешки бой и още един лакът. От вътрешната ѝ страна, с гръб към нея, са настроени едноетажни складчета, работилници и други дребни помещения.

В центъра на двора е черквата — еднокорабна, с две камбанарии, разположени от двете страни на входа, дълга осемдесет разкрача и широка шестдесет. От три страни я обхваща основната сграда на манастира, построена във формата на буквата П. Централната част на манастирската сграда е широка четиридесет разкрача, двете крила — по двадесет и пет разкрача. Дължината и на трите части, мерена по вътрешната (откъм черквата) страна, е по сто и двадесет разкрача. Сградата е на пет етажа; всяка от трите ѝ части в средата си има още един етаж пристройка. В краищата на двете крила и на съединенията им с централната част има кули, високи по два етажа. Етажите са по два човешки боя високи.

Манастирите са и основните складове за данъка в Патриаршията, което изисква да имат големи мазета. А тъй като строителите са си давали сметка, че новата Митрополия може да няма скоро ресурси да построи друг голям манастир, мазетата на Петлевския са огромни. Почти цялата площ под основната сграда, черквата, пространството между тях и още по двайсетина разкрача наоколо са мазета. Коридорите между мазетата невинаги са прави и логични. Помещенията също са с твърде различен размер — има такива по два на два разкрача, но има и по шейсет на осемдесет разкрача (с много поддържащи колони вътре). Има коридори, които са достъпни само ако се мине през някое помещение. Понякога вратата към такъв коридор също е умело замаскирана и я знаят твърде малко от монасите, а някои от тези врати и коридори са напълно забравени. За някои пък по някой монах подозира, че съществуват, но не знае откъде се влиза в тях.

Черквата е изградена изцяло от дялан камък. Манастирската сграда е основно от тухли; основите на кулите, както и подовете и таваните, са от камък и се държат на сводове. (На територията на Патриаршията няма земетресения, така че добре направеният каменен свод е на практика вечен.) В конструкцията на сградите не е използвано дърво, за да не се боят от пожари и гниене. Дори покривите са желязна конструкция, обилно боядисана с маслени бои, за да не я яде ръжда. Както черковните стени, така и стените на манастирската сграда са дебели по два лакътя на повечето места. Където е нужна по-голяма опорна здравина, стигат до четири лакътя. Вложените в Петлевския манастир тухли и камък биха стигнали за изграждането на доста села; ако се броят и тези в оградата и допълнителните постройки — за малка околия.

Вътрешната архитектура на манастира следва обичая, останал още от Йосиф Водителя: коридорите и стълбищата трябва да са сложни и оплетени, за да създават препятствия пред ума и тялото на монасите и да дават възможност да се разгърне душата им. В много манастири това се е постигало просто като преграждат удобните коридори и стълбища и ги свързват на неудобни места. Петлевският обаче е проектиран от майстор и талант на това изкуство, малко известният на изследователите Антоний Николаев от Свети град. Трудностите в него са свързани в сложна и посвоему логична система. Често е използвано разминаване на коридори на две нива в рамките на

един етаж; това са местата, където проходите са по-ниски дори от един човешки бой. Има немалко скрити проходи и стълбища. Част са известни само на манастирското ръководство, а част са забравени от всекиго.

Идеята на системата е, че проходите, коридорите и стълбищата на манастира символизират пътищата на човешката душа. Различните елементи на схемата символизират житейски и религиозни понятия, така че придвижването от едно към друго място наподобява определени житейски изпитания и справянето с тях. Склонен към размишление ум без труд открива аналогията и дори останалите несъзнателно ѝ се поддават. Целта е била игумените да учат без думи монасите, като просто ги заселват в килия на подходящо за човека място. Без да е нарочно пазена в тайна, тази информация се предава предимно в манастирските ръководства. Към момента на действието, в Петлевския манастир я знаят трима души — игуменът, протоигуменът и отец Евлоги.

(Отец Евлоги е забелязал сам аналогията и след като се е заселил за постоянно в манастира, е проучил схемата на проходите му старателно, с немалко възхищение към проектантите. Опирайки се на познанията и логиката си, той е преоткрил дори повечето от забравените проходи. Неизвестни за него са останали не повече от пет-шест и за може би още толкова се е досетил, но не е открил откъде се влиза в тях. Резултатът от проучванията му е подробна карта, която първоначално е смятал да остави на манастирския игумен. След като вижда Петърчо и Христина и разговаря с тях, той предвижда, че вероятно Отговорникът ще даде възможност на Христина да се върне на Академия, а на Петърчо да остане, въпреки че вероятно опитът поначало е целял обратното. Неизвестно защо, той решава да остави картата вместо на игумена на Петърчо. Събрал последни сили, скрива картата в килията си и измолва от игумена никой да не живее в нея, нито да я чисти или разтребва, докато той не прати вест от отвъдното по някой от живите, че килията е свободна, или не изминат десет години. На картата има написано указание към любопитния Петърчо, ако я намери, какво да иде и да каже на игумена. А нищо чудно и хлапакът да не се ограничи с нарисуваното: може би уменията му в комбинаториката ще му разкрият и още нещо...)

Пълният капацитет на манастира е за две хиляди монаси. Централната част на сградата подслонява, освен килии за монаси и общите помещения — магерница, библиотека, баня и др. В двете крила има само килии за живеене. За послушниците са отредени килии на най-горния етаж в лявото крило на манастира. Едно, за да са по-близо до Бога, и второ, възрастните монаси да катерят по-малко стълби. Пътят до често използваните места — църквата, магерницата, библиотеката — е проектиран да ги навежда на разни размисли.

Две години преди събитията в романа игуменът е разпоредил стотината останали манастирски заселници да се съберат в един коридор, на първия етаж, за повече сплотеност. А за да не се създаде прекалено единна общност, която трудно би приела изпратени отвън монаси, почти всички са били сложени по един в килия. Иначе килиите са за по двама, четири или шест монаси.

Строителството на толкова грандиозен манастир сериозно изтощило младата Митрополия и се оказало добър урок. Следващите два манастира в нея са започнати повече от петдесет години след Петлевския и са много по-малки. Оттогава в нея са строени и доста други, но никой не е с мащабите на Петлевския. В цялата Патриаршия има не повече от десетина манастира, които са му приблизително равни по размер. По-големи към 972 г. от Разделението продължават да са единствено двата манастира на Свети град.

Това създава известен проблем в Митрополията: игуменът на Петлевския манастир не е просто „един от равните“ сред игумените, а е доста пръв сред тях и се доближава по авторитет до Митрополита. Това си проличало особено добре около 500 г. от Преселението, когато манастирът бил запълнен докрай, докато другите манастири в Митрополията били полупразни — почти всеки монах искал да е точно в Петлевския. (Допринасяла и славата на чудотворната икона на Богородица.) За да бъде поизравнена тежестта и славата на манастира (и игумена му) с другите, около 580 г. ОП започнало умишлено пренасочване на монаси, както чрез „източване“ при всеки удобен случай чрез канцеларията на Митрополита, така и чрез молба към селските свещеници желаещите замонашване да бъдат насочвани към други манастири. Славата обаче се оказала трудна за побеждаване: чак четиристотин години по-късно в манастира остават само стотина

монаси. Въпреки това игуменът му продължава да бъде гледан с повече уважение от игумените на други пренаселени манастири.

(Една проява на тази слава в романа е отвеждането на Петърчо точно в Петлевския манастир. Широкополската околия няма свой манастир. Според разпределението, въведено от владиката, местните хора, решили да се замонашат, е по принцип редно да отиват в манастира „Свети Наум“, в една от съседните околии. Петърчовият баща обаче, скептичен към сина си, решава да го заведе в по-славния и по-чудотворен Петлевски манастир. Който освен това е и по-далече от селото му и там няма съселяни, които да клюкарстват семейството. Не е ясно дали Отговорникът на Ортодокс е повлиял на решението му, или е пресметнал нещата достатъчно напред.)

Към 972 г. след Разделението в Петлевския манастир има общо петима епископи, още около четиридесет пълноправни монаси и малко над петдесетима манастирски братя. От упоменатите в романа монаси, освен игумена и протоигумена епископи са също отец Никодим и отец Йероним.

НАСЕЛЕНИЕ

Всички заселници на Ортодокс са членове на сектата на Йосиф Водителя от времето на Преселението. Хора извън тази секта не са били приемани в проекта. Малкото желаещи да се присъединят към него в последния момент са били набързо покръстени и приети в нея.

С цел сплотяване след преселването хората са били обединени от Йосиф чрез църковно обявено роднинство в „семейства“ от по няколко „братя“ и „сестри“.

Отначало групичката е само от две-три хиляди души. Контролът върху раждаемостта е обявен за зло и забравен, и броят на населението непрекъснато расте. Към 972 г. след Разделението то е около 25 милиона души, разположени върху около 550 000 квадратни километра. Вероятно населението би било много повече, ако раждаемостта не е била естествено ограничена от генетичния хаос (виж по-долу) и от факта, че през първите около шестстотин години между половината и една трета от населението са се замонашвали или не са участвали в брак поради други причини. Към 972 г. след Разделението генетичните проблеми вече не пречат много на

размножаването, а в манастирите отиват твърде малко хора и населението расте доста бързо.

ЗДРАВЕ

Средната продължителност на живота е 75–80 години. Разсейката обаче е сериозна. Поне 5% от хората не доживяват до 65, заради болести (най-често инфаркти, инсулти, рак и простуди) и порядко нещастни случаи. Също поне 5% надхвърлят стоте (повечето от тях покрай наследствени аугментации за дълголетие). Изследователи от Академия са изчислили, че здравна помощ като тази на Академия би повишила средната продължителност на живота на Ортодокс с поне десет години.

Видимите инвалидности на Ортодокс са малко повече, отколкото преди Разделението, но доста по-редки, отколкото са били през реалното Средновековие. Процентът на генетичните увреждания е малко по-висок от този преди Разделението. Процентът на пораженията от лоши условия на живот почти не надхвърля нивата преди Разделението и е в пъти по-нисък, отколкото през истинското Средновековие. Като допълнителни качества, както физически, така и личностни, обаче може да се намери каквото ум не би побрал.

Заразни болести на практика няма, с изключение на най-обикновените и често срещани от времето преди Разделението — настинки, бронхопневмонии, вирусни разстройства и т.н.

ГЕНЕТИКА

На Ортодокс цари истински генетичен хаос. Тъй като сектата на Йосиф силно се противопоставяла на всякакви видове аугментации, процентът на членовете ѝ с официално разрешени аугментации (средна продължителност на живота 100–110 г., пълноценно здраве почти до края и т.н.) бил сравнително малък. Истината обаче е, че повечето от членовете ѝ мразели аугментациите именно защото били опитали да се сдобият с определени подобрения и опитът бил неуспешен или с нежелани ефекти. А обикновено бил неуспешен, защото почти или съвсем без пари можело да бъдат намерени само експериментални или нелегални аугментации, недокументирани и недоизпитани, нередко ментета.

Така че при преселението на Ортодокс официално се смятало, че в групата почти няма генетични аугментации и отклонения, но всъщност процентът на генетично модифицираните бил дори доста висок за преселенска група. Почти всеки криел какво носи в гените си (а много и не знаели или не били наясно с възможните последствия). Всякакви генетични паспорти и консултации, естествено, били немислими. За капак на нещата, първите няколко поколения направо гъмжали от всевъзможни нелегални контейнерни ретровируси и техни подивели щамове, пренасящи от който на когото попадне всевъзможни гени и техни парчета — истински генетичен миксер. (Още доста преди Разделението Йосиф Водителя забранил на хората си да се модифицират генетично, така че те не смеели да го правят легално — а повечето нелегални генетични модификации не включвали качествено почистване от контейнерния ретровирус, пренасящ модификацията.) Вероятно единственият, който може да се оправи в хаоса, е Отговорникът на Ортодокс, а той не консултира населението.

На базата на това наследство е възникнала една от най-големите генетични лудници в човечеството — и това, че почти всички отклонения не са в сфери, които се виждат нагледно, само я е оплело още повече. Има светове, претърпели генетични злополуки или дори генетичен тероризъм и войни — там нещата са по-страшни като видими последствия за хората, но айсбергът е еднакво висок под повърхността и над нея. На Ортодокс той е скрит на практика целият и е огромен. За щастие на населението му, официалната доктрина рядко възприема генетичните особености като дяволско дело — и дори тогава смята носителите им не за престъпници, а за жертви. Поне ако те самите не проявят глупостта да дадат повод за обратното тълкуване.

С времето генетичният хаос е овладян от естествения подбор, поне до степен да не пречи твърде на раждаемостта. Много често обаче се срещат наследствените останки, скрити или в някаква степен изявени, на нелегални, експериментални или просто недостатъчно известни аугментации. Съчетанията им понякога пораждат изключително странни хора.

ИМЕННА СИСТЕМА

Неясно кога, предполага се, че през първите триста години след Преселението, именната система на Ортодокс се превърнала в

бъркотия. Минали още над двеста години, докато изкристализират нещо като правила.

Официално човек има само собствено име. Ако е уникално сред обсъжданите, обикновено го наричат само по име. Ако не е, в действие влизат всякакви форми на пояснение — прякори, бащини имена или прякори, родови имена или прякори, произходи от населени места, фамилии в стил отпреди Разделението и каквото и да е друго, което го отличава според компанията. Един и същи Петър може в съседното село да бъде Петър от Ябълково, в селската кръчма — Горномахленския Петър, на женска седянка — Стояниния Петър, на панаир — Петър житаря, и т.н.

За църковни цели (които са най-близките до граждански регистър) човекът се води по име, родители и година на раждане. Отделно от това, църковните книги са за определено място и описват родените и живелите там, така че е документирано и селището на раждане. Макар и рядко, дори с толкова пояснения се случват съвпадения. В такива случаи обикновено в църковните книги се вписва някакво допълнително пояснение — от коя махала е човекът, или имена на прародители, или каквото друго свещеникът сметне за подходящо. Утвърдена система на уникални имена или други обозначители умишлено не е създадена, тъй като „е опит хората да станат всезнаещи като Бог“.

ЦЪРКОВНО ОБЯВЕНО РОДНИНСТВО

При преселването на планетата, за да обедини хората си, Йосиф Водителя създава църковно обявеното роднинство. Чрез него се декларира некръвна и небрачна роднинска връзка. След Преселението всички са били свързани в „семейства“ от по няколко братя и сестри. Оттогава църковно обявеното роднинство се използва най-често при осиновяване на деца, понякога при приемане на Анатемосани, но и при най-различни други случаи — когато свещениците решат, че е необходимо.

Църковното роднинство между двама души се обявява от свещеник или монах с ранг епископ пред тях, в присъствието на двама свидетели.

Съгласно обяснението на Йосиф, епископът плюс двамата свидетели създават сходство със Светата троица, което е необходимо за

този вид свещенодействие. (Това не е единственият случай, когато той е съчинявал на момента религиозно обяснение за определено действие.) Според него, трите вида връзка между хората отразяват трите лица на бога: кръвната връзка — Бог-отец, брачната — Бог-син, църковно обявената — Светия дух. Третата форма се оказала удобен „капак“ и за осиновяването, побратимяването, побацимьяването и други стари практики; по този начин ѝ била подсигурана „традиция“ далеч назад във времето. Йосиф обявява, че небесно откровение му е напомнило това родство, което е съществувало поначало, но хората са го забравили заради греховете си.

АНАТЕМОСАНИ

Около 50 000 души на Ортодокс (точният брой не е известен) са т.нар. Анатемосани — наказани с лишаване от права и имущество и прогонени от територията на Патриаршията, или техни потомци, които не са били приети обратно (или не са търсили обратно приемане).

Анатемосаните живеят по периферията на Патриаршията, на малки групи. Животът им е далеч по-примитивен и труден. Някои групи се стремят от сърце и душа да се върнат обратно в Патриаршията. Други официално отричат идеята, но реално членовете им обикновено искат същото. Ако Анатемосан успее да покаже достатъчно набожност и заслуги (и в Патриаршията научат това), има добри шансове.

Външен наблюдател би отбелязал „липсата им на късмет“: всякакви опити да си осигурят по-прилично съществуване като правило се провалят по най-разнообразни причини. Местните хора смятат, че това е естествено следствие на Анатемосването — Бог е снел благодатта си от тях. Реално основната причина е, че Анатемосаните често не приемат дори очевидно полезни неща от Патриаршията, заради недоверие, а и самата Патриаршия гледа с подозрение на всичко, което те правят, и им пречи. Не е имало случай сред тях да се появи лидер, който да обедини значителен брой хора, особено пък срещу Патриаршията. Причините са много: групичките са малки, разделени една от друга, притиснати от живота. Патриаршията има правило, че който от Анатемосаните се е борил срещу нея, не може да бъде приет обратно, роднините му до дванадесето коляно, ако са Анатемосани — също. (Нерядко от последното се правят

изключения за искрено набожни хора.) Свещениците знаят, че хора с лидерски качества не бива да бъдат Анатемосвани лесно. Вероятно Отговорникът също се намесва по някакъв начин, за да поддържа статуквото.

Имало е отделни случаи групички Анатемосани да се държат като бандити и да нападат села от Патриаршията. Като правило Митрополитът в отговор вдига на крак цялата Митрополия, за да ги издири и накаже. Търсенето продължава, докато ги открият и заловят, ако е необходимо — с години. (Рядко е повече от няколко дни: стотици хиляди хора, разлютени, задето са били откъснати от работата си, търсят наистина ефективно.) Наказанието обикновено е ежедневен бой с пръчки, докато не се сметне, че провинилите се са се отказали от намеренията си искрено. (Или не загинат — това не е желан ефект, но понякога се е случвало поради престараване. Престаралите се не биват гледани с добро око.) След това всичкото имущество, което имат, бива унищожено и биват прогонени по-надалеч. Не е имало случай някой да повтори опита за бандитизъм.

Понякога невинни Анатемосани, които просто са се оказали на пътя на потерята, също отнасят част от наказанието, докато се разбере, че нямат нищо общо. Когато това се изясни обаче, се търси начин да бъдат компенсирани. Ако поискат обратно приемане в такъв момент, често го получават.

Като изключим обсъждането на молби за обратно приемане, обикновените жители на Ортодокс не се интересуват много от Анатемосаните. Изключение са случаите, когато Анатемосани се опитат да построят каквото и да било, напомнящо машина. Дори обикновена воденица, ако е тяхно дело, предизвиква силно подозрение (каквото не би породила, ако е в село на примерни православни). Ако по нея има нещо необичайно, дори най-дребно, свещеникът на най-близкото село може да нареди разрушаването ѝ (и обикновено го прави). Това допълнително спомага за ниския жизнен стандарт на Анатемосаните.

Често хора от околни светове си задават въпроса какво пречи на Анатемосаните да развият технологии, които превъзхождат тези в Патриаршията, и да покажат икономическо и/или военно превъзходство. Една от причините е, че групичките Анатемосани рядко се задържат стабилни в течение на поколения и съответно не

оставят продължително, натрупващо се интелектуално наследство. Друга е подозрителността на жителите на Патриаршията към всичките им дейности. Трета, може би най-допринасящата, е, че ако някоя група Анатемосани се стабилизира и започне да създава трайни структури и познания, винаги в околните групи се намират нейни недоброжелатели, които да я издадат на Патриаршията, често дори преувеличавайки опасността.

Приетите обратно в Патриаршията Анатемосани биват гледани отначало с подозрение, което обаче обикновено се разсейва бързо. До обратно приемане като правило стигат хора, чиито качества го заслужават. Най-често те са дори по-образцови християни от средния жител на Патриаршията. Правата им са еднакви с тези на всички други и те нерядко стават свещеници или монаси. Един от тях станал Патриарх, друг (отец Евлоги, който е смятан за роден сред Анатемосани, но всъщност произхожда от друг свят) бил канонизиран за светец.

КУЛТУРА

Език

По проект езикът на Ортодокс е трябвало да бъде църковнославянският, с минимално влияние на съвременния към Разделението български. Хитрият Йосиф обаче едва ли е вярвал, че може реално да наложи на преселенците да говорят език, който не знаят и надали ще им се занимава да го учат. Реално на Ортодокс се говори език, взел структурата и правилата си от съвременния към Разделението български. Речниковият му запас е сходен с българския от Възраждането (заради подобния тезаурус), но почти винаги се използват съвременните думи, а не възрожденските. Където са точни и подходящи, са се закрепили дори научни термини — „широколистна“ и „иглолистна“ дървесина, „плацента“ и пр.

Езикът е фиксиран към времето на създаването на Ортодокс. Смята се, че е сътворен (пряко или косвено) от Господа и съдържа всичко, необходимо на Божия човек. Няма ли за нещо дума в езика, то най-вероятно е дяволска работа и не трябва да съществува, нито пък думата. По тази причина развитието на езика реално е невъзможно.

Църковнославянският език, под името „свети черковен“, задължително се изучава от духовенството. Тъй като обаче е предвиден

почти само за духовни цели, не е пълноценен — на него например е невъзможно да се обяснят много ежедневни дейности. Доразвиването му, естествено, би било светотатство. Реално го знаят в пълнотата му почти само преподавателите. Епископите като правило владеят голямата му част и могат да си служат с него свободно където е приложим. Свещениците и монасите знаят молитвите и биха могли да скалпят на него нещо смислено. Манастирските братя най-често използват не повече от няколко десетки основни думи. Горедолу с толкова може да се справи, в смисъл да ги разбере, и типичният жител на Патриаршията.

Изкуство

Изцяло доминирано от църквата.

Книги, освен светите писания и другите църковни текстове не съществуват.

Музиката се състои от църковни химни и песнопения (нови се композират рядко) и песните по седенки и сватби.

Изобразителното изкуство е по-развито. Картините почти без изключение са по религиозни сюжети. Скулптурите, които се срещат кажи-речи само в черквите — също.

Народни обичаи

Още при съставянето на проекта за Ортодокс Йосиф вписал идеята за възстановяване на някои народни обичаи, в плана на „изконна народна мъдрост“. Предполага се, че е искал да направи живота по-колоритен: повечето от тези обичаи не са особено църковни и почти всички в крайна сметка имат предхристиянски произход. Десетина години след Разделението обичаите започват малко по малко да си пробиват път. Предполага се, че са въведени внимателно от верни хора на Йосиф или възстановени по самоинициатива на миряни с някакви етнографски познания.

Сред тези обичаи са:

- краденето на момите (което е от край до край представление и се уговаря предварително между родителите на младите; реално нападение и отвличане би било наказано сурово от свещениците);

- брачната обиколка: след обявяването от свещеника на младоженците за съпрузи, роднините ги впрягат в хомот и така обикалят три пъти църквата, като символ на желанието им за съвместен живот дори в трудности.

Облекло и външност

Както и с всичко друго на Ортодокс, проектът на Йосиф е предвиждал да бъде използвано като образец ранното Средновековие. Представите на съставителите на проекта обаче са дошли почти само от художествени произведения, често не особено достоверни исторически. По тази причина немалко неща в облеклото на Ортодокс не съответстват на реалното Средновековие.

Типичното облекло на мъжете е риза, потури и цървули. Често около ризата се омотава пояс, който да държи топло на кръста. В по-хладно време те обличат над ризата сетрета или шуби, в големи студове — шаячни ямурлуци или пелерини. В по-топло цървулите се обуват на босо или дори се минава без тях, в по-хладно — върху вълнени чорапи. Немалко мъже носят калпаци.

Жените носят различни видове рокли или престилки и сукмани. (Роклите са били непознати в Югоизточна Европа през Средновековието, но съставителите на проекта не са го знаели. Твърди се, че още навремето съвестен историк ги предупредил, но те не му повярвали.) В студено време намятат пелерини. Обуват цървули или сандали, обикновено изработени далеч по-майсторски и красиво от мъжките. По традиция омъжените жени почти винаги се забраждат с кърпи, в студено време го правят и неомъжените.

Дамски дрехи с деколте не биха били позволени от църквата. Тя не гледа с добро око и на украшенията, но на моми или наскоро омъжени не им се придиря за по някоя огърлица (особено ако съдържа кръстче) или диадема. Булките като правило са накичени с украшения до степен да се огъват под тежестта им — обикновено за сватба дава назаем украшенията си цялото село. Тогава дори сериозните омъжени жени могат да си позволят кокетни огърлици или брошки.

Почти винаги сетретата и потурите, а често и ризите, престилките и дори сукманите имат джобове — нещо, непознато през Средновековието. Изследователите от Академия имат информация, че

Йосиф Водителя е знаел за това положение и не е позволявал дрехите да имат джобове. Тъй като обаче не е оставил официално разпореждане по въпроса, вероятно практичността накрая е надделяла.

Мъжете обикновено подстригват косите си — рядкост е мъж да има дълга коса, и ако не е заради невъзможност да се подстригва редовно, обикновено не се гледа с добро око от църквата и възрастните хора. С жените е обратното: косата им следва да бъде поне до раменете (освен ако здравословни причини налагат друго).

Брадата се смята за белег на духовника. Формално погледнато, на миряните не е забранено да си пускат бради, но се смята за признак на излишна гордост и приравняване с духовниците; позволяват им се мустаци. Точният произход на това мнение не е известен; около сто и двадесет години след Разделението, откогато са първите изследвания на Ортодокс, вече го е имало. Реално, отрудените миряни често се бръснат само веднъж седмично, за черквата в неделя. По-авторитетни светски фигури се бръснат всеки ден. Това е може би основният външен белег за добро положение на светско лице на Ортодокс, където богатството се смята за греховно. Обикновено се смята, че небръснат твърде дълго мирянин се опитва да се прави на свещеник. Провинилият се бива подканен — отначало учтиво, после и не дотам — да се обръсне. Или да вземе изпита за свещеник, ако има желание... Има и изключения: твърде възрастни старци често развяват патриаршески бради и никой не ги укорява. Нито можеш да очакваш да се бръснат редовно, нито върви да подхождаш към възрастта им без уважение.

Образование

Изцяло се контролира от църквата. Уредено е по средновековен (по представите на Йосиф и компания) тип.

Селските свещеници преподават на децата уроци за живота, истината, вярата и прочие. Обикновено всеки или почти всеки ден водят обучение на малки групи, така че всички деца на подходяща възраст (от седем до десет-единадесет години) да минат по два пъти месечно.

Преподаването е предимно основи на религията. Включва и четене, писане, смятане. Идеята е детето да се научи да чете, пише,

брои до сто, събира и изважда. На практика не всички деца покриват тези изисквания, но тъй като не са задължителни, не им се придиря много. Далеч по-важното е детето да почита Бога, нали?

Занаят се учи с чиракуване при майстор, който го владее. Изпити за майстор няма, защото няма гилдии (потенциално са центрове на власт и авторитет извън църквата). След като научи достатъчно, чиракът става калфа, а след като усвои всичко или почти всичко, което знае майсторът му, става майстор. Кога е научил достатъчно, решава майсторът.

Към манастирите и околийските градчета (под патронажа на местния владика) има училища, където биват изпращани поученолюбивите и умни деца. Кое ще отиде там, решава селският свещеник (като родителите имат право да откажат да го пратят). Учи се откъм единадесет до към петнадесетгодишна възраст. Преподават се повече верски познания, краснопис, броене до хиляда и повече, умножение и деление, църковно песнопение, основи на рисуването, основи на лечителството... Повечето от тези училища предлагат и обучение в занаяти, водено като правило от най-добрите майстори в околията.

Към митрополийските центрове има големи училища (често по повече от едно), където се преподават още повече познания — както верски, така и образователни и основни умения в ръководене на хора. Завършилите ги като правило владеят и поне основите на няколко занаята. (Истински научни дисциплини на Ортодокс няма, тъй като биха противоречали на църковната догма и принципи.) Обикновено тези училища са, които дават необходимите познания, за да може монах или свещеник да стане епископ. В тях постъпват ученици, отличили се в околийските или манастирските училища, по предложение на владиката или игумена. Обучението е от около петнадесет до около двадесетгодишна възраст, но често през тези училища минават и по-възрастни монаси или свещеници, които се подготвят да кандидатстват за епископи. Пак към тези училища са и школите за свещеници.

Най-висшето училище на Ортодокс е духовната школа на Свети град. В нея се учи от около двадесет до около двадесет и пет годишна възраст (но се случват и по-възрастни ученици). Рядкост е Митрополит да стане духовник, който не я е завършил. Тя преподава на практика

всичкото верско познание, което съществува на Ортодокс, както и всичките умения в ръководене на хора и носене на отговорност за тях. Не се занимава с образователни умения.

Централизираните критерии и изпити няма — най-близкото до тях са изпитите за свещеник, монах и епископ. Те са простички и утвърдени. На практика в колкото по-добро училище учиш, толкова повече научаваш и по-добре се справяш.

Нецърковни явления

Основното „нецърковно“ нещо на Ортодокс са цирковете: неголеми трупи, които обикалят от място на място и се издържат от представления, понякога и от помощ в селската работа. Обикновено представят различни видове атлети и акробати, неголеми театрални постановки (които са единствените прояви на артистично изкуство на Ортодокс), по-рядко разни чудати неща и разбира се смешници — така на Ортодокс наричат клоуните.

Много от по-религиозните хора не ги гледат с добро око, без да имат никакви конкретни претенции. (Освен че привличат индивиди, които не са особено църковно настроени, и това понякога им проличава.)

Причината за съществуването им е била съвет от Свързката към Йосиф Водителя, че изцяло църковна система прилича на парен котел без предпазен клапан и че нещо от типа на пътуващи циркове би било добър отдушник.

Донякъде в графата „нецърковни“ попадат и различните баячки, гадателки, лечители и пр. Като правило, те обличат дейността си в натъртено православни форми и се кръстят и божесват повече и от свещениците и монасите. Въпреки това обаче често по-религиозни хора мърморят срещу тях (особено ако са по-некадърни или не умеят да контактуват добре с околните). Официално черквата няма възражения срещу тях, но конкретни свещеници и монаси понякога ги недолюбват. (Кое то пък не им пречи да ги посещават и молят за услуги и помощ. Често баячките и гадателките са по-добри психолози, а лечителите — по-кадърни в лекуването от свещениците.)

Кръчмите на Ортодокс имат особен статут. Ако цирковете са отдушникът „на едро“, кръчмите са типичният ежедневен отдушник на

мъжете. (За което още Йосиф се е сетил, предполага се и без помощта на Свръзката.) Свещениците гледат на пиянството с лошо око и често и строго порицават впиянчилите се, но въпреки това почти всяко село си има по някой. (В околии, където пиянското грозде расте добре — често и цяла група.) За да бъде държано положението под контрол, е създадено правилото, че селският кръчмар при раздаването на причастие носи виното и комката. Това го поставя в ролята на помощник на свещеника и в отношенията с пиячите, и го кара да ги държи под контрол.

Еретични думи

Някои думи, свързани с отречените от църквата на Ортодокс постижения на хората, са се запазили, най-често сред духовните лица, като пример за еретични. (Известна част от еретичните думи не са свързани с отреченото от църквата — вероятно са попаднали в тази категория по недоразумение.)

Не е ясно как не са се изгубили през десетките поколения. Учени от Академия предполагат, че един техен източник са няколкото описания на времето отпреди Разделението, направени от преселници и пазени в библиотеките на двата манастира в Свети град. Описанията са от църковна гледна точка, но са правени от хора, проживели повечето от живота си в онази епоха, и съдържат много от нейния език и термини. Предполага се, че от време на време монаси, които изучават злото, препрочитат тези описания и споделят с други монаси думи, които го обозначават. В същото време обаче като еретични думи са се запазили и някои, които липсват във всички известни на учените на Академия стари описания, например „папищаши“. Вероятно или има описания, останали неизвестни на изследователите, или думите са се оказали учудващо устойчиви. (Както е по принцип с ругатните — защото еретичните думи на Ортодокс играят точно тази роля.)

Повечето монаси или свещеници знаят по двадесетина-тридесет еретични думи. Повечето обикновени селяни знаят по пет-десет — най-често „електричество“, „механизъм“ и подобни. Изпитът за епископ изисква знаене на стотина, заедно със значението им (съгласно църковното тълкуване). Любознателни монаси или свещеници често знаят по повече. Малцина на Ортодокс знаят по около хиляда, като

правило монаси, които изучават злото и са чели пред-Разделенските описания. Учените от Академия са преброили в тези описания малко над две хиляди думи, които потенциално биха могли да бъдат набедени за еретични.

ИКОНОМИКА

Търговия

Търговията е натурална. Пари или друго универсално разплащателно средство няма — каноните на Ортодокс забраняват създаването на такова, понеже то би накарало хората да мислят за него вместо за Бога. Срещат се правени от местните занаятчии златни и сребърни монети, които обаче се използват предимно за украшения. Основната причина е суровият възглед към богатството (официално — наследство от православните канони, реално — напасване към състава на сектата по време на Преселението, обхващащ предимно най-бедните слоеве). Вересията е популярна, не на последно място поради липсата на някакъв вид пари, но свръхзадлъжнелите са рядкост — от един момент нататък просто никой не смее да им дава на вересия повече. Също, ако не са задлъжнели от реална нужда, свещениците започват да ги притискат да работят повече и да икономисват, а ако са реално нуждаещи се, получават дарения от по-заможните, пряко или чрез църквата.

Липсата на универсално разплащателно средство донякъде пречи на търговията: често се случва този, който предлага нещо, да няма нужда от това, което другият може да му предложи в замяна. Понякога някоя стока (най-често жито или сол) започва да се използва тук или там в тази роля, но свещениците бързо прекратяват практиката. На пазарите често се организират своеобразни „борси“, които посредничат при по-сложните сделки: някой, най-често местният писар, прави сметки какво на кого да се даде, за да получи всеки каквото търси (или би приел). До създаване на по-сериозни борси не се стига, първо, защото свещениците се усещат, че „това не е читаво нещо“ (подчертава нуждата от единно разплащателно средство), и второ, общата грамотност на населението не е достатъчна за сложността на задачата. Ако някоя стока не достига, обикновено посредниците се опитват да я разпределят така, че да има поне по малко за всички.

Производство

Създаването на каквито и да било икономически сдружения (а и по принцип организации, с изключение на църковните) се смята за подкопаване на властта на църквата и се наказва решително и безкомпромисно.

Наемането на един човек от друг за работа е забранено. На практика често се получава: някаква работа се свършва срещу някаква форма на заплащане. Ако обаче някой започне редовно да наема други хора, свещениците го принуждават да се откаже, за да го опазят от греха на прекомерното богатство. Също, ако някой не дарява на черквата и/или бедните почти всичко, което не му е реално нужно, бива обявен за недостатъчно добър християнин, а на Ортодокс това е тежка стигма.

Мързелът също не се поощрява: ако някой реши да разчита на помощта на другите, без да е наистина неспособен да се изхранва, надали ще я дочака. Далеч по-вероятно е да получи наказание от местния свещеник заради мързела си — и това наказание да не е хич милостиво. Мързелът бива смятан за не по-малко тежък грях от кражбата или прелюбодеянието.

Данъци

Поданиците на Патриаршията ѝ плащат данък. По канон данъкът е „Божия десетина“ — една десета от всичко, което човекът е изкарал и придобил през годината. Освободени от него са свещениците и монасите, тъй като цялата им работа е служене на Бога. Местният свещеник има право да променя размера на данъка за отделните хора както реши. Като правило трудолюбивите, но затруднени от живота или бедствия биват освобождавани отчасти или изцяло от данък за годината. Охолно живеещите пък биват подканяни да дават като данък или да даряват на бедните всичко или почти всичко, което имат свръх реално нужното им. (И когато го направят, биват щедро хвалени от свещеника и давани за пример и уважение на другите, а това в обществото на Ортодокс е доста по-голяма ценност от чували излишно жито или сандъче лъскави украшения.) Ограничението пред местния

свещеник е населеното място да не дава по-малко данък като цяло. Ако това е необходимо, може да го разреши свещеник от по-висок ранг. Злоупотреби с тази власт на практика няма. Смята се, че ако свещеник си позволява лични пристрастия в определянето на данъка, той поставя себе си над Бога и трябва да бъде афоресан, а в по-тежки случаи дори анатемосан.

Данъкът се събира от местния свещеник. Неголяма част от него отива за издръжката на по-високите рангове — владици, митрополити, Патриарх. Част свещеникът раздава на бедните и нуждаещите се. Част запазва на склад към селската черква, като неприкосновен запас при внезапни бедствия. Част бива предавана на местния манастир — съхраняването на данъка е едно от манастирските задължения. Част помага за издръжката на самия свещеник, ако той е твърде зает да се грижи за миряните и не може да се изхранва сам.

Църковният апарат на Ортодокс не е малък. Огромната част от него обаче се изхранва напълно или почти напълно чрез свой труд. Реално на един издържан изцяло от данъците човек се падат стотици плащаци ги миряни и ако този човек си позволи нещо повече от най-скромно съществуване, рискува да получи сурово наказание. Затова и една десетина от всичко изкарано от миряните надхвърля в пъти нуждата от издръжка на църковния апарат. Разликата бива използвана като помощи за изпаднали в затруднение или за издържането на общественополезни дейности. Голяма част от нея (най-вече неща, които са били съхранявани известно време и рискуват скоро да се развалят) биват връщани на данъкоплатците след плащането на десетината, като компенсация за нея.

Издържка на духовенството

Контролът над свещениците и манастирите за разпределянето на събрания данък е строг, а за това, от което те се издържат, суров. Най-малкият признак, че свещеникът охолства на гърба на миряните си, води до предупреждение от по-висшите рангове, че е „лош свещеник“, тоест че е близо до афоресване. Владичите и митрополитите спазват същите правила: къщите им често са големи и красиви, но са посветени на вярата и хората. Самият митрополит най-често живее в неголяма стаичка, а красивите стаи са за гости или за църковни книги

и предмети. Патриархът на Ортодокс по традиция живее в малко помещение в мазето на Патриаршеската катедрала, с голи каменни стени и прости дървени легло, стол, маса и полица за книги в нея, и ползва прислуга само ако е твърде стар или болен. (Традицията е въведена пак от параноичния Йосиф.)

В историята на Ортодокс е имало случаи, особено през първите триста години, висши духовници да си позволяват излишен разкош — това твърде бързо се е разчувало. Разминаването на думите и делата е ставало очевидно и миряните (и низшите духовници) са започвали да се дразнят или да завиждат. Недоволството бързо се е разпространявало и сред клира на по-скромните висши духовници, и в крайна сметка любителите на разкоша са били порицавани. (А един път, когато почти половината Митрополити се сговорили да не си връзват кусур за обичта към лесното и сладкото, замалко не се стигнало до размирици из Патриаршията. Четвъртият Патриарх, за когото се говори, че също бил част от сговора, се принудил накрая да излезе с нареждане тая практика да се прекрати. А тъй като нареждането не било спазено особено охотно и размириците продължили и се засилвали, две години по-късно последвал и строг канон за поведението на духовните лица. Дори и след това обаче се наложило един Митрополит да бъде афоресан, а друг — пратен в манастир, за да се стреснат останалите и да започнат да спазват канона.)

Свещениците (а и по-висшите църковни санове) биват поощрявани да изкарват със собствен труд колкото могат от издръжката си. На практика всеки селски свещеник има малко добитък и градинка, в която отглежда повечето необходими му плодове и зеленчуци. За тях се грижат основно жена му и децата му — от него се очаква да е посветен денонощно на миряните си. Ако обаче наистина няма с какво да помогне на никого в момента, работи за семейството си. А ако е твърде отдаден на миряните си и не смогва за себе си, те обикновено го ценят достатъчно, за да му помагат без подкана.

Манастири, които нямат твърде много друга работа, изкарват прехраната си изцяло сами. В по-гладни години манастирите понякога не само не взимат нищо за себе си, но и помагат с отгледаното от тях на миряните. В по-населените манастири повечето монаси работят по

цял ден за благо на населението — строят пътища или мостове, участват в полската работа и т.н.

По канон помощта от монасите е „дар от Бога“ и не подлежи на заплащане от миряните. Никой добър християнин обаче не би допуснал монахът, който цял ден е копал нивата му, да си тръгне недарен с храна или каквото друго има. Често монасите, ако не са в реална нужда, приемат само малко храна. Ако помощта е за бедни и затруднени, отказват дори нея.

Свещениците обикновено са още по-сдържани. Тъй като населеното място така или иначе издържа свещеника си, допълнителни дарения от хората се смятат в църковните среди за алчност и може да доведат до афоресване. Допуска се най-много свещеник да приеме покана за обяд или вечеря от някой, на когото е помогнал. Ако е спасил живота или здравето му, се толерира да получи някакъв дар от него — но този дар обикновено отива за местната черква или за бедните.

МЕРНИ ЕДИНИЦИ И СЪОТВЕТСТВИЯТА ИМ

Повечето мерни единици, използвани на Ортодокс, умишлено са доста приблизителни. Честичко по пазарите могат да се чуят забележки за размера на крините или делвите, в които се мери купеното или продаденото. Също така, единиците нарочно не са свързани в стройна система. Няма точно фиксиране колко по-малки единици се вмести в една по-голяма и как се отнасят помежду си различните видове. Причината е виждането на Основателите, поддържано от църквата, че точното определяне на такива неща отваря път към дявола — създава база за прецизни сметки, машини и т.н.

Често мерните единици си имат специфични области на приложение. Например, въпреки че „лакът“ и „разкрач“ са все мерки за дължина, сходни по размер, на Ортодокс само смешниците от цирковите биха тръгнали да мерят път в лакти. Това също е част от образно-предметното мислене, насаждано като противовес на абстрактно-логическото, което се смята за път към дявола.

С тези уговорки, ето някои от единиците:

- Време:

- 1 педя: времето, за което слънцето изминава по небето една педя на протегнатата ръка. 180 градуса (от изгрев до залез) са около 8 педи, тоест 1 педя е около час и половина.

- 1 яйце: времето, за което едно яйце се сварява до твърдо. Около 7 минути.
- 1 удар на сърцето: около секунда.
- Разстояние:
 - 1 пръст: дебелината на един пръст, сантиметър до сантиметър и половина.
 - 1 педя: около 20–25 см.
 - 1 лакът: около половин метър (за разстояния, удобни за мерене в лакти).
 - 1 аршин: около 65 см (за ръчно направени неща — платове, греди...).
 - 1 разкрач (крачка): около 70 см (за път или други разстояния, удобни за мерене в крачки).
 - 1 разтег: около 180 см (за разстояния, удобни за мерене в разтези).
 - 1 педя време път: пътят, който се изминава пеша за 1 педя време; около 9 км.
 - 1 ден път (пеша): около 60 км.
 - 1 ден път с каруца: около 120 км.
 - 1 ден път с кон: около 250 км.
- Площ:
 - 1 длан: колкото покрива една длан. Около един квадратен дециметър.
 - 1 рало нива: колкото нива може да се изоре за един ден с рало и чифт волове. Около половин до две трети хектар, зависи от терена.
 - Често се използва и „еди-колко си на еди-колко си разкрача“.
- Обем:
 - 1 катуна (за насипни неща): 1 до 1,5 литра.
 - 1 крина, или шиник (за насипни неща): около 30 литра.
 - 1 бъчонка, или делва за вода (за течности): около 4–5 литра.
 - 1 ведро (за течности, много рядко за насипни неща): около 10–12 литра.
 - 1 делва за вино (за течности): около 20 литра.
 - 1 чувал (за насипни неща): около 50–60 литра.
 - 1 бъчва (за течности): около 120 литра.
- Тегло:
 - 1 ока: 1,2 кг.

◦ 1 чувал: около 50 кг (зависи от размера на чувала и плътността на пълнежа — чувал върна би бил по-лек; по-леките неща обикновено се слагат в по-големи чували, така че теглото за повечето чували с пълнеж варира около 50 кг).

◦ 1 вол: около 300 кг.

За тегло на насипни или наливни материали понякога се използват и мерките за обем, но обикновено само при нужда. Предметното мислене, поощрявано на Ортодокс, възприема подобна „абстракция“ като нещо не както трябва или направо глупаво.

ЦЪРКВАТА

Особености

Много от църковните канони и порядки на Ортодокс се разминават фразантно с тези на истинската православна църква. Някои от тях биха били обявени от кой да е образован православен свещеник отпреди Разделението за суеверия или ереси, и с право. На Ортодокс те са допуснати най-често от съображения за практичност. Съображенията по-късно невинаги са се оказвали верни, но повечето разлики са запазени въпреки това. Ето някои:

- В традиционната българска православна църква има само един синод — централния Свети Синод. На Ортодокс има централен, митрополийски и околийски синоди.

- В православната църква свещениците нямат право да се женят след ръкополагане. На Ортодокс митрополит може да венчае свещеник, ако той не е бил женен при ръкополагането си.

- В православната църква понятието „развод“ не съществува. На Ортодокс владика или по-старши духовник може да разведе двама съпрузи, ако прецени, че „не са един за друг в очите на Бога“.

- В православната църква в олтара няма на какво да се седне. На Ортодокс в олтара има поне един, а най-често три трона или поне столове. (Произходът на тази особеност е проследен до Йосиф Водителя: през последните си две-три години той бил твърде слаб, за да стои прав продължително време, и поставил стол в олтара. По-късно, след много спорове дали тези столове да са украсени като владишките и митрополитски тронове и дали изобщо да се използват, се възприела практиката те да са копия на стола на най-висшия свещеник в съответната черква. Използват се обаче само ако

свещеникът не може да стои прав. Непочтително е да служиш на Бога седнал, но ако не можеш иначе, е по-добре от никак.)

- В православната църква е въведен строг порядък кой какви дрехи може да носи. Например манастирските послушници нямат право да облекат същинско расо. На Ортодокс всички духовни лица, от Патриарха, та до току-що приет послушник, носят расо. Който е положил успешно изпит за свещеник или монах, носи калимявка. Миряните нямат право да носят черни дрехи, освен черна кърпа за вдовиците (до четиридесетия ден от смъртта на съпруга — черна рокля) или черен калпак за вдовците (по обичай на практика задължителни).

- В православната църква свещеникът няма право да подстригва брадата си; подстригването ѝ е символ на афоресване. На Ортодокс се смята за нормално свещеникът да оформя и подстригва брадата си, стига да не е прекалено къса (три пръста се смята за достатъчно). Причината вероятно е по-лесната хигиена на по-късата брада. За немалко духовници старателно оформената брада е израз на авторитет. Висшите духовници най-често не подстригват брадите си. Частични бради, примерно „катианар“, не се позволяват нито на духовници, нито на миряни. При афоресване бившият духовник трябва да обръсне брадата си изцяло.

- В православната църква се става монах просто като проявиш желание. На Ортодокс просто с желание можеш да отидеш в манастир, но като послушник (за непълнолетните) или манастирски брат (за пълнолетните). За да станеш пълноправен монах, трябва да издържиш специален изпит. (Още през първите сто години станало очевидно, че най-ревностните във вярата невинаги са най-добрите ръководители и най-отговорните или грамотни хора. Затова Третият Патриарх въвел правило, че същински монаси могат да са само тези, които са положили специален изпит. Които не са го положили или не им е по силите, биват наричани „манастирски братя“: титулуват ги „брат“, но никога „отец“, нямат право на монашески имена, да носят калимявка, да служат служби и да заемат отговорни длъжности в манастирите. Статутът им грубо отговаря на този на дяконите. Повече от половината население на манастирите са такива братя. Тези, които са били в „заварено положение“ при въвеждането, са запазили правото да се водят монаси, но за новоприетите то е прилагано неотклонно.)

Духовните лица на Ортодокс, подобно на тези в православната църква, са три категории: дякони и манастирски братя; свещеници и истински монаси; и епископи. Извън тези категории са манастирските послушници и обучаващите се за свещеници, а също и монахините.

Владика, игумен или протоигумен и по-старши от тях длъжности могат да бъдат само епископи. (Изключение е Патриархът: неговият избор става по специална процедура, за която няма ограничения.) Само епископи имат право да участват и в синодите. (Изключение са игуменките на женски манастири, които участват в синоди неофициално.)

Обикновено епископите са неженени. На Ортодокс няма принципна забрана женен да стане епископ или епископ да сключи брак (ако го венчае Митрополит), но се смята, че бракът показва отдаденост не само на Бога и пречи на кандидата да се посвети изцяло на паството си.

Патриарси

Патриархът е върховен глава на Патриаршията. Властта му е безгранична: всяко негово нареждане е върховна повеля за всеки жител на Патриаршията. Той е и неин върховен съдник, и последна инстанция по всички възможни въпроси (доколкото Бог рядко се изказва през главата му).

Официално патриарсите се водят по поредност — напр. Гавраил, Трети Патриарх.

Привилегия на Патриарха, осигурена от Отговорника, е запазването на напълно бистър ум и физическа дееспособност до мига на смъртта, предусещането ѝ една година по-рано и липсата на страх от нея. Друга е демонстрирането на духовна мощ, като например с молитва да излекува тежко болен или да предизвика дъжд при суша.

Седмица преди смъртта си Патриархът назовава пред близките си съветници няколко възможни наследници. Предполага се, че ги научава чрез просветление. До 972 г. от Разделението всички назовани са били мъже и затова е общоприето да се смята, че Патриархът задължително е мъж. Не съществува обаче официално писано правило

за това. Нито пък правило, което да налага ограничения за кандидатите — сред тях е имало дори новоприети в Патриаршията Анатемосани.

Имената им се пазят в тайна до смъртта на стария Патриарх. След нея биват разкрити и назованите биват поканени пред събор на митрополитите. Там те трябва да покажат духовна мощ, като извършат чудо с молитва. Този, който се справи най-добре, става новият Патриарх. Понякога се справя не само един, но обикновено един превъзхожда останалите. По-слабите чудотворци най-често също получават (невинаги веднага) високи църковни постове.

Осмият Патриарх е бил интересен случай: трима кандидати се справили напълно еднакво. Съборът им предложил да изберат заедно как да постъпят. Двама решили съревнованието да продължи до излъчване на победител; третият заявил, че щом има други достойни, той се отказва. Молитвите на двамата продължили обаче отслабвали с всеки нов опит, оставайки еднакво силни, докато не изгубили силата си напълно. Когато това станало, третият отново бил помолен да се докаже и се оказало, че неговата молитва е станала дори по-силна. Наблюдатели от Академия смятат, че това е било просто показан урок на тема добродетели от страна на Отговорника.

Друг любопитен случай е бил Четиринадесетият Патриарх: накаран да се помоли за дъжд над поразено от суша село, той отправил такава гореща молитва, че селото едва не било отнесено от излелия се порой. Нищо чудно и това да е било урок към прекалено пламенния кандидат.

Доказалите се като нов Патриарх са най-различни хора. Има подозрения, че Четиринадесетият Патриарх всъщност е бил жена, но вероятно са слухове. Повечето Патриарси са били духовници, но трима са били обикновени миряни, а един — бивш Анатемосан. Единадесетият е бил избран на 19-годишна възраст, Петнадесетият — на сто и четири годишна. Петият е бил заместник-ректор на школата в Свети град, Дванадесетият — протоигумен на манастир, останалите духовници са били редови.

За починалите Патриарси се смята, че са по средата между обикновените духовници и светците, с ранг около този на преподобните. Изключение е Йосиф Водителя, който е официален светец и патрон на Обетованата земя, както наричат своя свят жителите на Ортодокс. Друг Патриарх не е бил обявяван за светец —

смята се, че за тази чест е необходимо да се изравни с Йосиф Водителя, а това надали е възможно според жителите на Ортодокс. Извън Патриарсите обаче, за първите хиляда години на Ортодокс има канонизирани петнадесетина светци, все редови духовници.

(Донякъде причина за това е хитроумното завещание на Йосиф Водителя. В него той моли да не го канонизират за светец, тъй като не е достоен. „Зная, че зад гърба ми ме наричате светец, ала не е справедливо. Който е станал водач, духовен или не, няма истинската скромност, която прави светеца... Търсете истинските светци сред обикновените духовници без ранг — там ще ги намерите“, пише той. Естествено, било е немислимо той да не бъде канонизиран. Църковният събор, на който е избран следващият Патриарх, решава да канонизира Йосиф за светец въпреки завещанието му с формулировката, че завещанието му отразява не буквална истина, а именно скромността на истинския светец, и че каквото Бог е дал някому, те могат само смирено да потвърдят. Създадените от него критерии обаче са били прилагани за Патриарсите след него. Така той си подсигурава да е единственият канонизиран Патриарх.)

Изпити

Желаещите да станат свещеници трябва да преминат през съответната школа и при завършването ѝ да положат успешно специален изпит. Те са воините на вярата, които пазят миряните от силите на злото, така че трябва да могат да отбраняват в нужда себе си и другите, включително при трудни и изненадващи ситуации. Изпитът е основно върху типичните църковни дисциплини — познаване на светите книги, свещенодействията, историята на църквата и т.н. Съдържа обаче и немалко елементи, насочени към способността на кандидата да носи отговорност, да се справя със задачи и да ръководи хора, да се грижи за физическото им и умствено здраве, и други.

Ако не вземе изпита успешно, кандидатът трябва да мине през школата отново, преди да получи право на ново явяване. Често това минаване е посъкратено, ако кандидатът покаже, че помни и разбира добре наученото. Ограничение в броя на кандидатстванията няма. Ако обаче кандидатът не се справи определен брой пъти (обикновено три

се счита за показателен), често бива посъветван деликатно от изпитващите, че сигурно Бог му е предопределил друг път в живота.

Изпитът за същински монах е сходен като съдържание на този за свещеник. Съответстват си и правата: монасите могат да служат служби и да извършват свещенодействия. Изискване за минаване през специална школа няма, но кандидатите имат право на само три опита през живота си. Около една трета го взимат от първия път. Общо успяват да го вземат малко над половината явили се.

Издържалите изпит за свещеник или монах са длъжни да приемат монашеско име, като символ на отделянето им от светския живот. За удобство обаче Третият Патриарх е разрешил то да може да бъде същото като светското. „Разликата“ е, че примерно вместо Йордан от Широкопол започват да наричат монаха отец Йордан. Реално около половината монаси приемат ново име.

Свещениците и монасите имат право да кандидатстват за епископи. Тогава трябва да положат изпит, далеч по-тежък от тези за свещеник или монах. Отличното владеене и познаване на всички умения, необходими за предишния изпит, са задължителни, но не достатъчни. Силно се набляга на лидерските качества; част от подготовката за изпита е старателно изучаване на психологически техники за ръководство, обединени под името „человекознание“. Нужно е кандидатът да прецени и отсъди правилно трудни житейски ситуации (обикновено дванадесет на брой). Най-сетне, изисква се той да покаже подвиг в името на вярата: да демонстрира извънредно усилие и/или смелост, или извънредно големи познания във всички верски области и поне една мирянска, или да извърши някое дребно чудо. (Случвало се е епископи да станат хора, направили „чудо“ по случайност.) Както и с изпита за монах или свещеник, кандидатът има право на три опита през живота си.

Почетен епископ

Много рядко монах или свещеник, който се е показал като образцов в течение на цял живот, може да бъде провъзгласен за „почетен епископ“, без да полага изпит. Прави се от Митрополит, като правило за престарели монаси или свещеници, на които не им остава много, и е нещо като орден „за богоугоден живот“. Обикновено не се

очаква почетните епископи да изпълняват реални епископски функции, но принципно имат това право. Рядко, но се е случвало това да се наложи.

Десетина години преди смъртта на отец Евлоги, когато той се заселва за постоянно в Петлевския манастир, впечатленият от делата му Митрополит го обявява за почетен епископ, без да го чака да престарее напълно. Отецът благодарил, бил трогнат до сълзи и го приел като най-голямата чест на света. И с право — да обявят за почетен епископ непрестарял монах в Патриаршията не се случва всяко поколение. Когато обаче рапортът за обявяването му пристигнал в Свети град, се оказало, че той вече от почти петдесет години е пълноправен епископ — просто бил толкова скромен, че това било известно само на изпиталите го в Свети град духовници и на регистъра на званията... Когато засраменият Митрополит дошъл лично в манастира да му се извини, отец Евлоги просто се усмихнал и отговорил, че званията му са без значение, а дублираният сан ни най-малко не намалява огромното признание. Митрополитът се върнал двойно по-засрамен и писал до Свети град: „Само Йосиф Водителя знае за кого точно е предрекъл, че най-истинският светец ще е обикновен духовник, ала нищо чудно за отец Евлоги Харизанов да е било“. Именно този Митрополит предлага отец Евлоги след смъртта му за преподобен, а наследникът му го предлага за светец. Какво точно е впечатлило наследника му, не е запазено в архивите.

Монахини

В женските манастири няма изпити: постъпилата в тях се води или послушница (ако е достатъчно млада), или монахиня. Монахините имат право да заемат всяка длъжност в женския манастир. Послушниците стават монахини по преценка на игуменката, обикновено след навършване на пълнолетие; или след две-три години в манастира, ако са дошли в него вече пълнолетни. Пак игуменката решава дали новодошлата ще бъде приета като послушница или направо като монахиня. Основният критерий е възрастта, в някаква степен се вземат предвид и другите качества.

Тъй като жените не могат да бъдат епископи, монахините (дори игуменките) нямат формално право да участват в синоди и събрания на

висши духовници. Реално игуменките често „са добре дошли“ на заседанията на околийските синоди. Висшите духовници демонстрират уважение към женските манастири: не всеки владика би си позволил дори внимателен съвет към някоя игуменка, и дори Митрополитите се държат учтиво с тях, въпреки че принципно имат правото да им заповядват. В същото време обаче монахините са на практика изключени от вземането на църковни решения. Само много мъдри и внушаващи уважение игуменки понякога биват запитвани за мнение, и то неофициално.

Формално монахините нямат право да служат служби и да извършват свещенодействия. В отношенията си с миряните или в редките случаи на отношения с монаси, те обаче биват смятани за почти равностойни на монасите. Според църквата монахът като мъж е по-близо до Бога. На практика обаче много по-голяма роля играят личните качества и неведнъж се е случвало монахини да разпореждат на по-неоправни монаси какво да вършат.

Балансът е същият и между съответните висши манастирски длъжности. Ако например игуменка посети по някаква причина мъжки манастир, чийто игумен отсъства в този момент, тя реално ще е най-високопоставеното духовно лице там. Дори протоигуменът е длъжен да я слуша. Ако иска нещо от монасите, тя вероятно ще нарече искането си смирена молба, но само малоумен манастирски брат би се подлъгал, че то е по-малко задължително от нареждане на игумена.

ЗЛИТЕ СИЛИ

Самодивите и караконджулите, а и доста други „зли сили“ на Ортодокс са доста различни от средновековните представи за тях. Част от разминаванията са поради необходимости при създаването на системата на Ортодокс, но повечето идват пак от неинформираността на Йосиф и хората му. Някои от тях са всъщност изследователи, които изучават Ортодокс (съгласно Кодекса за връзка на света). Други са негови жители, като правило жертви на генетични аугментации. Трети са просто легенди.

Самодиви

Самодивите са подробно описани в трактата „За самодивите“ на преподобния Игнатий. Известен с над сто прогонвания на самодиви, живелият по времето на Четвъртия и Петия Патриарх Игнатий е полумитична фигура. Трактатът му е смятан за вдъхновен от Бога и е едно от писанията, които задължително се изучават от свещениците и монасите. Съдържа на практика всичко за самодивите, което се знае на Ортодокс — пълно описание, указания как да се пази от тях добрият християнин (включително седемте молитви за прогонването им, създадени от Игнатий) и пр.

Според трактата те изглеждат като красиви девойки, облечени в бели рокли. Явяват се само нощем и сияят на тъмно с призрачна светлина. Бесплътни са — не могат да бъдат докоснати. Единственият предмет, който е способен да им навреди, е кръстът — допирът с него ги изгаря. Испитват ужас от името Божие и бягат от него панически.

Списъкът на злините, които те вършат, е дълъг. Урочасват места, като играят дяволски хора в тях. Привличат мъже и ги скланят към грехове, като им обещават плътски съблазни (които всъщност са невъзможни). Могат да отвлекат и жени от Божия път, като им дават лъжовни и измамни съвети за женски грижи и проблеми. Ако са няколко заедно, могат да отвлекат човек в ада. Могат да урочасат някого да му се случи нещо лошо (като правило дребно), или пък вещи, така че да причинят някакъв проблем. Понякога могат да откраднат пеленаче, оставено без надзор в гори, където се въртят... Списъкът съдържа още над сто примера — а „сигурно могат и други злини, неизвестни на раба Божий Игнатий“.

Караконджули

Официален църковен труд, който да описва караконджулите, няма утвърден. Смята се, че караконджулите причиняват злини чрез директни действия, но не нападат и не нараняват хора пряко, ако не бъдат притиснати. Ако обаче са много срещу малко миряни, се приема, че биха могли по някакъв начин да ги „отвлекат“ със себе си в Ада, точно както и самодивите. Съгласно популярните описания са черни, с рога, копита и опашки, гъста козина, големи зъби и пламтящи очи. За разлика от самодивите не са бесплътни и може да им се навреди чрез предмети — вили, тояги, ножове и най-вече кръстове.

Ако това, което са свършили, не е очевидно зло, значи вероятно са сгрешили нещо — вярва се, че не са хитри, не ги бива да кроят сложни планове и се случва да се объркат. Смята се, че ако се почувстват застрашени, караконджулите умеят да изчезват, като се провалят вдън земя по-бързо, отколкото може да види човек. И че единственият начин да им се попречи е да бъдат подмамани и затворени в клетка, по чиито стени, таван и дъно има кръстове.

Вампири

Вампирите на Ортодокс, съгласно легендата, пият кръв и убиват хората. Вярване, че с ухапване могат да превърнат и друг във вампир, не съществува. И това отговаря на истината: всъщност „вампири“ се явяват част от носителите на генетична аугментация, създадена непосредствено преди Разделението, която дава огромна физическа сила, пъргавина, ловкост и способност за виждане на тъмно, но и жажда за кръв, най-вече човешка. Изследователи от Академия предполагат, че поне десетина от преселниците на Ортодокс са били носители на тази аугментация. Има запазени данни, че тя е била продавана нелегално в България няколко години преди Преселението.

Интензивният метаболизъм, който дава свръхвъзможностите им, изисква много силна храна — без нея те ги губят. Десетина килограма месо на ден обикновено са достатъчни; дори с пет-шест свръхвъзможностите вече се проявяват отчасти. Най-лесно обаче си набавят нужната енергия от кръв: имат допълнителни ензими за нейното смилане, които действат най-добре върху човешка кръв. Дори половин литър човешка (или два-три литра животинска) кръв на ден вече им дава свръхвъзможностите, въпреки че съдържа несравнимо по-малко калории и вещества от десет килограма месо; механизмът на този ефект не е ясен. В критични ситуации дори без питателна храна могат да проявят свръхсила и ловкост за кратко, с цената на дълга и тежка преумора после.

Аугментацията е наследствена и я носят около един на хиляда от жителите на Ортодокс. Изявява се обаче в не повече от десетина процента от носителите си, и то в различна степен. Поне девет от десет страдащи успяват да я овладеят и/или компенсират някак и да са безопасни за околните (а най-често и да запазят от всички тайната си).

Много църковни трудове ги споменават, но обемно „изследване“ върху тях на Ортодокс няма.

Върколаци

Върколаците, според вярванията на Ортодокс, са хора, които могат да се превръщат във вълци, и обратно. Биват смятани за зли просто защото превръщането се смята за дело на дявола. От тях не се очаква да вършат никакви особени злини, освен да уплашат някой добър християнин. Смята се, че в образа на вълк върколакът може да нападне и убие някого, но това се случва много рядко.

Те са резултат от друга генетична аугментация. Точният ѝ механизъм не е обяснен от повечето Стандартни и до момента. Смята се, че поначало е целяла друго (забравено е какво), а този ѝ ефект е бил получен случайно. Същността му е, че ако носителят ѝ си представи много ясно и концентрирано как изглежда като нещо друго — например ако го вярва искрено, — околните го виждат като представата му. (Ако го гледат в съответния момент, виждат как пред очите им човекът се преобразява.) Технически средства, примерно видеокамери, не се подлъгват — очевидно се касае за влияние върху психиката.

Тази аугментация има приблизително същата честота като вампиризма и също се проявява в около един от десет носители. Доста повече от изявилите я обаче се изкушават да я използват. Вярването, че се превръщат точно във вълци, е самоподдържащо се. От една страна, това превръщане най-често идва наум на върколаците (повечето от тях дори не подозират, че биха могли да изглеждат като друго същество). А и ако се превърнат в друго, повечето хора не разбират, че са видели върколак, и смятат, че им се е сторило („не-върколакът“ от своя страна надали ще тръгне да се хвали). Както и с вампирите, много църковни трудове ги споменават, но не съществува подробно „изследване“.

ИСТОРИЯ НА ЙОСИФ ВОДИТЕЛЯ

Биография

Роден е в София под името Кирил Димитров, почти седемдесет години преди Разделението, в бедно и не особено дружно семейство. Баща му ги напуска, преди Кирил да е навършил година. Майката не

смогва едновременно да изкарва хляба на семейството и да се грижи за сина си. Разболява се, когато той е на шестнайсет, и умира година по-късно.

Още като дете, Кирил попада в лоша компания, учи се зле и напуска училище, преди да завърши средно образование. Известно време работи груб физически труд тук-там, за да издържа болната си майка. Когато тя умира, той се хваща като „охранител“ при наркочилъри, подмамен от заплащането. По това време вече е зрял, здрав физически за възрастта си, добре ориентиран в живота, извънредно практичен и безскрупулен (макар и никак да не е смелчага). Потаен е и умее великолепно да се преструва (косвени тестове, проведени по-късно на базата на информация за личността му, показват, че би станал извънредно талантлив актьор). Непрекъснато попива новото; продължава да се усъвършенства дори на преклонна възраст. Няма никакви предразсъдъци срещу манипулирането на околните и старателно се учи на този „занаят“. Притежава пъргав и изобретателен ум. Без да е клиничен социопат, психологически се доближава до техните мироглед и способности.

Първата му задача е да участва в група, която да ликвидира бивш „охранител“, опитал се да се откъсне от „бизнеса“ и знаещ прекалено много. Младият Кирил моментално се досеща защо му я възлагат, а и какво го очаква някъде в бъдещето (ако не загине преди това), и се уплашва. Измисля си стомашна криза, разиграва убедителна сцена пред „колегите“ от групата и се скатава от убийството, за да не бъде използвано после срещу него. През следващите няколко месеца се прави на изключително трудолюбив и старателен, макар и болен, и успява да скъта някоя пара, без да се натопи в нито едно по-сериозно престъпление.

В подходящ момент хваща тайно автобуса за Германия. Месец и нещо се крие, работи нелегално и трепери от всеки шум. Случайно попада на американски мисионери, дошли да проповядват сред най-изпадналите. Научава, че те оглеждат за богобоязливи и съвестни хора, които да пратят на обучение в САЩ за техни приемници, и си съставя план. Разказва им, че го гонят зли наркотрафиканти за отмъщение, понеже им е пречил. Заявява, че е дълбоко вярващ (всъщност през живота си не е виждал кръст или икона отблизо) и че иска да работи за Бога като доброволец, без да очаква нищо в замяна.

Актьорското му майсторство подлъгва мисионерите (а те са видели повече, отколкото той предполага!). След два месеца криене в жилището им и старателно домакинстване те го пращат в САЩ на обучение, в специализиран църковен лагер. (Той пък използва тази възможност, за да си създаде фалшива самоличност.)

Там Кирил открива, че „църквата“ им всъщност е секта, насочена единствено към промиване на мозъци и сдобиване с власт. Старателно се преструва на зомбиран и успешно прави кариера в йерархията им: за пет години се издига до трето ниво пастор, с подчинени повече от сто „свещеници“. Всички се възхищават на неговото съчетание от агресивна набожност със здрав прагматизъм и усет за реалния свят (първото е често при тях, но второто — не: промитите мозъци рядко са адекватни).

Идилията свършва, когато големи клечки от църквата решават да играят с чуждо разузнаване, подмамани от обещания за власт и влияние. Тайните служби ги разкриват и сектата е безмилостно разтурена. Нашият герой се оказва точно на нивото под тези хора — хем нищо незнаещ за игрите им, хем твърде високо, за да бъде оставен просто така. Вече под името „Димитър Христов“ той е депортиран обратно в България. За негово щастие — с прилична сума пари в джоба (колкото пари на сектата е успял да открадне).

Като практичен човек, той бутва рушвети тук-там и легализира новата си самоличност. Идеята за владееене на умовете и душите на хората чрез религиозен контрол му се е усладила и той се насочва към православната църква. Нови умилителни лъжи и съчинения как тежко се е борил за православието в САЩ, нови рушвети, ново актьорство и малко учене го сдобиват с църковен сан, името „Йосиф“ и работа като свещеник в софийска черквичка.

Новоименованият Йосиф иска много повече, но удря на камък. Девет десети от свещениците около него са също практични хора и няма да си отстъпят постове и властта на никого така лесно. Той притежава интелект и манипулативност, те — връзки. Йосиф бързо разбира, че надали ще успее да стане нещо повече от квартално отче. Амбициите му обаче не се задоволяват с това и той се замисля какво да направи, за да концентрира влияние зад себе си.

Полезен се оказва отново примерът на САЩ, където силни религиозни организации се обявяват срещу аугментациите и първите

опити за създаване на Безтелесни — и печелят добра политическа основа по този начин. Тези организации разчитат предимно на религиозната основа на американеца. Йосиф знае, че българите далеч не са толкова набожни, но решава да се възползва от нещо друго.

На българска почва тези нововъведения вече също текат, и то главно сред частта от населението, която като финансови възможности съставлява неговият елит, а като човешки качества — утайката му. Огромният процент от хората не могат да си ги позволят, и завиждат и мразят (често напълно оправдано) тези, които могат. Йосиф решава да използва недоволството им.

След две години старателно доизучаване на социално инженерство и съчиняване на общата схема, Йосиф скалъпва познатата от историята на Ортодокс философия, на този етап още много груба. Създава официално своя секта (декларирана просто като „група на искрените православни“) и развява байрака на християнството срещу аморалността и безчовечието, достигнали до физическо въплъщение — превръщането на хората в не-хора. Проповядва нуждата от фундаменталистка православна държава, която да лиши не-хората от правата, дето не им се полагат.

Отначало последователите му са доста и сектата му набира застрашителна скорост. Подкрепена от него политическа сила успява да влезе в парламента и му създава още повече известност. Тъй като обаче той не успява да се стовори с мафията (винаги го е страх от нея), влиянието му е умело подрязано чрез контролираните от нея медии: Йосиф и хората му са обрисувани като войнстващи зомбирани фундаменталисти. В добавка, аугментациите стават все по-евтини и достъпни и за обикновените хора, а българинът лесно забравя набожност, като види келепир...

Малко по малко сектата на Йосиф заглъхва и оредява. Фанатизмът ѝ обаче не намалява, дори напротив. Масовото навлизане на нанотехнологиите прави и не толкова богатите все по-свободни откъм време и сили. Сектантите прекарват все повече време сред „свои“ и се самонавиват. Йосиф бързо разбира, че вече няма как да се пусне от хорото, дори да иска — точно както преди с наркобизнеса. Сега обаче нещата са легални, най-отгоре е той, гледат го в устата, носят го на ръце и го смятат за пророк. А това може да не е с мащабите на цяла държава, но все пак е каквото е искал.

Йосиф продължава да се бори за власт и влияние и да допромива и оформя умовете на паството си. Борбата му тече с променлив успех и макар да не става особено могъщ, той натрупва приличен опит и умения в лидерството и изчиства и подрежда философията си. Когато Безтелесните оповестяват решението си за Преселението и възможността за подаване на проекти за светове, той решава да се свърже тайно с тях и да действа.

Свързването не минава гладко. Отначало изобщо му отказват да подаде проект. Йосиф обаче решава да подходи с разбраност и човечност към Безтелесните. Това също не е посрещнато безрезервно, но с молби и унижения при закрити врати той успява да договори разрешение.

Официалният мотив на Безтелесните да му отказват е, че свят с философия като неговата не би бил стабилен — не би издържал повече от две-три столетия. (Йосиф това всъщност не го засяга — той не очаква да живее толкова дълго, — но се налага да се прави на загрижен пред тях. Безтелесните на свой ред отгатват истинските му намерения, но виждат полза в него.) Те му предлагат помощ за доизчистването на философията и стабилизирането на проекта. Той поставя условия и успява да се пребори за някои — поне за тези, на които Безтелесните всъщност не държат.

Всички контакти на Йосиф с Безтелесните остават запазени в пълна тайна от паството му. Проектът е съставен от него, с беглата помощ на седем-осем най-близки съветници. Той успява да съчини правдоподобни религиозни обяснения за всичко, което „миряните“ се налага да направят — и за подписите, които трябва да поставят, и за преминаването през предоставения портал...

Към момента на Преселението Йосиф е на почти седемдесет години. Пристигнал веднъж на Ортодокс, той се развихря. Вече никой не му пречи да се обяви за Патриарх (по-точно да „приеме с нежелание“ народът да го обяви, след като е доказал, че може да ги отведе в Обетована земя). За щастие, освен талантлив актьор и манипулатор той се оказва и талантлив организатор — а където талантът му не достига, съветите на Безтелесния Отговорник на Ортодокс помагат.

Скоро след Преселението Йосиф разбира, че е получил абсолютно всичко, за което е мечтал. (Всъщност, при един разговор

Отговорникът му го казва направо и го пита какво смята да прави оттук нататък.) Новопосветеният Патриарх стига до прозрението, че ако има нещо, което да му е останало като смисъл за съществуване, то е да направи сътвореното от него колкото се може по-трайно и истинско. Като начало, да стане такъв, какъвто трябва да бъде един истински Патриарх: първо престорено, после — все повече наистина. Какво му коства — и какво друго има за правене?

Тук идва и промяната. Децата на новопреселниците, въпреки силно религиозното възпитание, най-често не са слепи фанатици и биха видели неискреностите на Йосиф. Междувременно обаче той все повече се превръща в искрен духовен баща на хората си, готов за тях на всичко. И когато Отговорникът на няколко пъти го „подпомага“ със сътворяване на чудеса, основата е поставена. На стари години мошеникът и властолюбец постепенно се превръща в достоен човек.

За разлика обаче от повечето достойни хора, Йосиф се е учил над половин век да мошеничества и е овладял това изкуство до завидна висота. Веднъж решил, че иска да сътвори нещо истинско и свястно, той с лекота лови шмекерите и властолюбците и взима безскрупулни мерки срещу тях. Именно на тази му политика, упражнявана почти петдесет години, се дължи на практика пълното изчистване на свещеническото тяло на Ортодокс от егоистични карьеристи, попадането на цялата власт у искрено набожни и загрижени хора, както и създаването на ефективна система от мерки, която да запази властта в ръцете им. (Това съвпада с целта на Отговорника и той подпомага Йосиф с всичко необходимо.)

Не е известно Йосиф да е имал постоянна връзка през живота си или деца. Знае се, че преди да стане свещеник, е имал доста приятелки. Носят се слухове, че е имал и след това и дори че е бил влюбен. Доказателства обаче не са запазени. Гени, които биха могли да са негови, се откриват при случайни изследвания в популации извън Ортодокс (на Ортодокс, естествено, никога не е правено изследване), но те биха могли да бъдат предадени и от негови близки роднини.

Йосиф Водителя умира на сто и седемнадесет години като първи Патриарх на Ортодокс, с удовлетворението от осмислен и постигнал достойна цел живот. Гробът му се намира в Патриаршеското гробище в Свети град, зад централната катедрала на Ортодокс, наречена също на негово име — „Свети Йосиф Водител“. Той е най-първата от

чудотворните светини на Ортодокс: преспалите на него се излекуват от болестите си, ако дори малко го заслужават. Разбира се, това е дело на Отговорника и е неговото признание към паметта и делото на Йосиф. Всички други чудотворни светини на Ортодокс (включително иконата на Богородица от Петлевския манастир) са дело на Отговорника и тръгват от тази традиция.

ВЪВЕЖДАНЕТО НА ЦИРКОВЕТЕ И НА АНАТЕМОСВАНЕТО

Историята за въвеждането им на Ортодокс е един от най-нагледните примери за манипулативността на Йосиф.

Скоро след Преселението се разбира, че някои от преселниците са просто хора, записали се в сектата на Йосиф в последната минута, колкото да имат къде да отидат, и че всъщност не са чак толкова ентузиазирани от средновековно-аскетичния живот, тежката работа и нелепите молитви. Част от младото поколение, макар и малка, също се води по техния ум и това почва да натрупва разлики и напрежения — макар още дискретни. Йосиф го забелязва и успява да го държи под контрол, но не е щастлив.

Трийсетина години след Преселението Отговорникът му подхвърля идеята, че проблемът е принципен за един изцяло религиозен свят и че някакво развлечение, примерно пътуващи циркове, може да е от полза. Йосиф знае какво значи „съвет от Отговорника“, така че се заема да го реализира. Но включва и свои планове.

За изпълнител набелязва новопроизведения митрополит Григорий — човек напълно от неговия тип, петдесетинагодишен, лицемер и карьерист. Йосиф споделя с него плана за създаването на първия цирк и тъй като здравето му се е влошило, го прави свой временен наместник и говорител и го оставя да въвежда идеята. Другите митрополити, консервативни и искрено вярващи (и заради това негодни да управляват цял свят, по мнението на Йосиф), се възпротивяват на идеята, но Григорий използва новите си правомощия и смазва несъгласието им.

Съвсем скоро циркът е създаден. Григорий рапортува успеха, похвален е публично от Йосиф и е даден за пример пред всички като най-достоеен изпълнител и следовник. Почти веднага след това здравето на Йосиф се влошава още повече и той посочва Григорий за

свой официален наместник по време на болестта. Два месеца Йосиф е много зле — едва ходи, и то единствено до трапезарията и обратно (отказва да му носят храната в стаята, уж от скромност, но всъщност за да наблюдава духовниците си). Всички смятат, че идва краят на почти стогодишния старец. През това време Григорий затвърждава позициите си и поема на практика цялата власт в свои ръце. Вече никой не се съмнява, че той ще е следващият Патриарх.

Един ден обаче Йосиф му споделя на четири очи, че се чувства по-добре, че смята скоро да поеме отново юздите и че има „сериозни забележки“ към управлението му. Григорий е изплашен, че перспективата да стане Патриарх може да се провали, и решава да действа. Още при Преселението той е пренесъл тайно някои неща, едно от които е шишенце със силна отрова. Случаят е до немай-къде подходящ за нея — покрай болестта си Йосиф не може да яде топла храна и в готварницата отрано се оставя отделна паница за него, за да изстине. Час преди обяда Григорий минава през трапезарията, отправя за малко готвача и слага отрова в паницата на Йосиф.

Както винаги, Йосиф докретва до столовата, подпиран от помощници, и сядат на масата. Докато другите се нахвърлят на храната, той вдига очи към небето и известно време говори неясно с някого, видим само за него. Когато всички са почти привършили (и повечето са го забелязали), той се надига и обяснява, че го е посетил ангел-хранител, който го е предупредил: в храната му има отрова. Всички са смаяни, Григорий — потресен. Йосиф продължава, че ангелът му е казал: „Яж смело, Божията сила ще превърне в устата ти отровата в цяр за болестта ти“. Сяда и сред ужаса на околните се нахранва спокойно. След това става енергично, очевидно излекуван отведнъж, и заявява: „Нека, който го стори, си признае — иначе отровата ще плъзне в неговата кръв. Само признанието ще го спаси от ужасна смърт.“

Всеобщото смайване достига своя връх — това е Божие чудо. Григорий не вярва в чудеса, но разбира: Йосиф го е усетил и изиграл. Очевидно му е пробутал обратно отровената храна. Не може да повърне пред другите — ще се сетят. А отровата не чака. Единствената надежда да спаси живота си, поне за момента, е да си признае... Налага се Йосиф да го защити с тялото си от гнева на околните.

След като дават останалите в паницата на Йосиф няколко лъжици чорба на едно куче, то умира, а при претърсването на стаята на

Григорий намират шишенцето с отровата.

На съда над Григорий всички искат смъртно наказание, но Йосиф се възпротивява, с авторитета си на Патриарх. „Животът е даден от Господа — който иска да го отнеме, с колкото и добри намерения да е, помага на сатаната. Засрамете се!... Вяра в Григорий имах преди — милост ще имам за него и сега.“ Всички за пореден път са смаяни от благородството и светостта му. Като наказание за такова престъпление, спуснато му чрез просветление свише, Йосиф обявява Анатемосването. Липсва информация какво се е случило с Григорий, след като бива Анатемосан и прогонен от околността на селището. Изследователи от Академия предполагат, че той не е понесъл провала си и се е самоубил.

(Седемдесет години по-късно Третият Патриарх след избирането си се интересува от съдбата на Григорий. След като не успява да намери никаква информация какво се е случило с него, Патриархът постановява, че е редно Григорий да получи християнско погребение и гроб, ако и символични. На неколцината колебаещи се митрополити обяснява, че ако Йосиф Водителя е бил жив, е щял да направи точно това, и че отказът подкопава делото на Йосиф. Съответно, в Гробището на Основателите е проведена погребална служба, заровен е празен ковчег и е поставен надгробен камък с името на Григорий. Пазителите на гробището го дават за пример какво значи християнско опрощение.)

След прогонването другите митрополити се заемат да отменят всичко, създадено или подкрепено от Григорий. Йосиф използва ентузиазма им, за да внесе изгодни за него промени в много области: запазва някои от създадените неща („Не горете юргана заради бълхата!“), модифицира други, премахва трети (въпреки че Григорий не е имал нищо общо с тях), въвежда четвърти. Циркът е сред запазените. (За което циркаджиите му се отплащат с благодарност и още славословене.) Въведено е обаче правило циркът да не развлича хората целогодишно. Отначало, докато преселниците още живеят на едно място, циркът дава представления по един месец годишно. Когато започва разселването, циркът малко по малко става постоянен и пътува между населените места. После се появяват и други църкове, но никъде няма твърде чести представления.

Всъщност Йосиф още преди Преселението е забелязал колко амбициозен и безскрупулен е Григорий, и е искал да го отстрани, за да

не му забие някой ден нож в гърба. Хитрият момък обаче не му е давал никакъв повод. На Ортодокс Йосиф го издига, за да може да го наблюдава отблизо и да се опита да го спечели — без успех. Григорий не прави нищо лошо, но вътрешно си остава все така безскрупулен. Йосиф разбира, че петдесет години по-младият Григорий ще го чака търпеливо да отслабне, и търси възможност да му скрои номер.

Естествено, болестта на Йосиф е от начало до край преструвка. Той също е пренесъл тайно при Преселението цял сандък „неортодоксални“ неща. Между тях са голям брой микрокамери, които е набучил къде ли не, и вградено в личния му кръст устройство за наблюдение и контрол. Чрез тях той си спечелва името на мъдрец, който лесно отгатва скритото в хората; все пак обаче не може да наблюдава всичко и всеки непрекъснато. Усамотил се в стаята си като болник (и то скромно, който се срамува да занимава гледачи със себе си) и поставил Григорий начело на нещата, Йосиф съсредоточава вниманието си върху него.

(Уж неспособен да стане и да се движи без помощ, Йосиф е пъргав като младеж, когато няма кой да го гледа — например е отпратил гледача да му донесе студена вода от реката за компрес на болната глава... Денем почти всички са на работа, а нощем спят здраво след тежкия труд; така Йосиф получава свобода на придвижване, без никой да го забележи. Когато не почива или планира ходовете си, Йосиф премисля Анатемосването като наказание и какви промени иска да внесе в създадените обичаи.)

При постоянното наблюдение Йосиф забелязва, че Григорий очевидно също е осъществил „контрабанден“ внос. Издебва възможност, претърсва нещата му и намира шишенцето с отровата. Взима мъничко от нея; първоначалната му идея е да я подхвърли пръв на Григорий, но после му хрумва по-добра. Обявява, че стомахът му е зле, и помолва да оставят храната за него отделно, за да изстива (всъщност за да създаде на Григорий удобна възможност да му подхвърли отрова — така знае за какво да внимава). Тъй като Григорий продължава да изчаква, Йосиф накрая го провокира с „усещането за подобрене“ и „сериозните забележки“ и започва да го следи непрекъснато.

Отначало идеята на Йосиф е да отстрани Григорий без съжаление. Докато го провокира обаче, му става жал — вижда в него

по-младия себе си. Задава си въпроса дали „врагът“ му не би бил всъщност най-подходящият му наследник, като най-практичен и реалистичен от митрополитите. И решава провокацията да е изпитание и за двамата — а ако Григорий издържи изпитанието и предпочете верността, да бъде определен за следващия Патриарх, когато Йосиф си отиде...

Григорий обаче се проваля.

След като Григорий отравя храната му, Йосиф тайно я изхвърля, измива лицата и я напълва наново. Щом привършва обяда, незабелязано пуска в умишлено недоядената чорба отровата, която е взел, и настоява, „за да е сигурно, че не набеждава никого напразно в смъртен грях“, да я пробват на живот. Останалото свършва един дяволит поглед към Григорий, така че онзи да си помисли, че отровената храна е отишла при него.

След като всичко свършва, Йосиф е убеден, че никой не е забелязал нищо. На Ортодокс обаче има един, който и без микрокамери спокойно може да следи всяко движение — Отговорникът. Двадесетина години по-късно, след като Йосиф умира, целебното действие на гроба му взима идеята си именно от номера с „чудодейното изцеление“ — и създаването му е признателност на Отговорника към Йосиф, базирана отчасти и на решението на Патриарха да изпита себе си.

ОПИСАНИЕ НА СВЕТА АКАДЕМИЯ

СВЕТЪТ

Физически представлява планета, почти идентична като маса и подобна като условия на Земята. Обикаля около звезда клас G3 и има луна почти като земната. Втори естествен спътник, с диаметър петдесетина километра и неправилна форма, обикаля на малко над милион километра разстояние от планетата; смята се, че е случайно заловен астероид. Вижда се от Академия като ярка звезда.

Системата като цяло също е подобна на земната. Планетите са кръстени, отново без нито капка въображение, на земните. Местният Марс е около два пъти по-тежък от този в Слънчевата система и има само един, стотинакилометров спътник. Местната Венера също има два миниатюрни естествени спътника, по десетина-дванадесет километра в диаметър, вероятно захванати астероиди. Астероидният пояс е доста по-богат от този в Слънчевата система. Пръстените на местния Сатурн са много по-скромни от пръстените на оригиналния — сравними са с тези на останалите газови гиганти. Местният Плутон е само около два пъти по-малък от местния Нептун и също представлява газов гигант (на него газове са само водородът и хелият — предполага се, че всичко останало е замръзнало или втечнено).

Сушата е 32% от повърхността на Академия. Ландшафтът е изключително разнолик — от дванадесетхилядиметрови планински върхове, вечно заснежени и недостъпни без кислороден апарат, през обширни плодородни равнини, та до изгорени от слънцето солени пустини, влажни тропически джунгли и коралови атоли. Това многообразие (сравнено примерно с ледниците, тундрата и тайгата на Мидгард) спомага за приятния живот. Климатът е строго регулиран, разлика между зима и лято на практика няма, дори дъждовете падат най-често нощем. Някои изследователи определят Академия като свят, изсмукан от пръстите на мързеливец.

Околната среда е в отлично състояние, не толкова заради чистотата, колкото заради малкото население и слабо

развитата промишленост (тежка промишленост, която е основният замърсител на този тип светове, почти няма). За това донякъде спомага и отличната планировка на градовете — широки улици, много зелени площи, като правило еднофамилни къщи с големи дворове. Друга причина е, че промишлеността и селското стопанство са сравнително икономични като потребление на ресурси. (Повечето ресурси или се внасят, или добиването им е жестоко обложено с данъци, така че не са евтини.) И най-вече три милиона население просто не биха могли да замърсят сериозно цял свят, ако ще да полагат усилия от сутрин до вечер.

Сред околните светове Академия е известна като свят на мързеливци (това отдавна не е вярно, но е повод за шеги по адрес на жителите ѝ). Реално е един от преобладаващата маса „скучни“ светове, на които обаче се крепи икономически съществуването на Резервата.

ПРОЕКЪТ

До голяма степен появата на Академия се дължи на лично познание между един от професорите на БАН и един от първите Безтелесни (от времето преди да стане Безтелесен). В стила на класическата българска традиция и трите деца на професора са научни работници в БАН и той е загрижен за бъдещето им.

Когато става ясно, че наближава разделение на хората и че никой няма да може да остане на истинската Земя, загриженият за добруването на децата си професор съчинява не особено домислен или реалистичен план за свят на учени, които са осигурени материално и работят единствено за науката. Планът е предаден за одобрение чрез познатия му Безтелесен (същият, който е подкрепил създаването на Ортодокс и поема впоследствие Отговорничеството му). Безтелесният сериозно го доработва и изчиства, като запазва духа му. За смайване на всички, които са в течение (включително донякъде на самия професор), планът е одобрен. С уговорката, че светът ще трябва да се издържа сам, но Свръзката ще му помага. Упорит слух, непотвърден официално, е, че от Свръзката са искали да направят експеримент на тема мързел (зли езици из БАН колкото щеш).

При Разделението повечето от състава на БАН, заедно със семействата си, се записва за там. Привлечени са и хора от други места.

Съгласно плана, тезаурусът на света е изграден около типичното за началото на 21-ви век (детството и младостта на споменатия професор), с много елементи от предишни и последващи времена, често съчетани без особена логика. Предалият за одобрение плана Безтелесен премахва повечето от разминаванията, други измисля как да се съчетават безпроблемно. Немалко разминавания обаче се налага да бъдат прилагани без почти никаква логика. Честа комбинация е например настолни компютри от тип, сходен с този от началото на 21-ви век, да бъдат свързвани към холоекрани, утвърдили се чак към средата на века. Мобилните персонални устройства за връзка са орязани като възможности до сравнително прост телефон и не са особено популярни. (Повечето жители на Академия ценят спокойствието си.) Много от автомобилите са изработени по технологии, популярни около границата между 20-ти и 21-ви век (официална забрана за електромобили и подобни няма, просто повечето хора не ги смятат за подходящи)... Списъкът би могъл да продължи.

Важно изискване било да не бъдат приемани хора със значителни аугментации, особено генетични. (Злите езици твърдят, че причината била личен интерес на автора на проекта — да не би някой да засенчи чадата му.) Изключение били общоприетите към този момент аугментации — продължителност на живота 100–110 години и добро здраве до края. Немалко желаещи да отидат на Академия дори се разделили с вече направени по-сериозни аугментации. (Някои се опитали да внесат своите тайно, но контролът на Безтелесните при Разделението не го позволил, като противоречащо на официалния статут.) Не повече от петдесетина години след Разделението идеята била отчетена като очевидна грешка, но вече било късно. Изискването отпаднало от официалния статут и приеманите по-нататък не били проверявани за аугментации, но въпреки това процентът на хората на Академия със значителни аугментации, особено генетични, е малък.

И така Академия започва като свят на научни работници — по мнението на някои историци, повече научни, отколкото работници. (А по мнението на самите научни работници за останалите им колеги — колкото работници, толкова и научни.) Мненията, за щастие, се оказват не съвсем верни. Първите тридесетина години са проблемни, в смисъл гладни — прехраната все пак се изкарва с работа. Минава доста време,

докато обществото постигне достатъчно добра производителност на труда, за да живее нормално. Дотогава ги спасява основно минималният приход от поддържането на Релейния възел и помощта на Безтелесните и Аугментираните, а и на някои околни светове. Постигнатата прилична производителност на труда пак се дължи на техни съвети.

Приетите поначало социални правила били наистина мечтата на мързеливеца. Ръководството не оставило нито един празник, който му хрумнал, като работен ден. Това твърде бързо спечелило на жителите на Академия имидж на безделници и в добавка към полугладното съществуване им добавило и презрително отношение от другите светове. Наложило се консултантите от Свръзката да заявят в прав текст на едно заседание на Научния съвет, че Академия няма никакви шансове, ако тези моменти не се променят издъно, и че Безтелесните обсъждат закриването ѝ.

Идеята, че вместо да са ръководството на самостоятелен свят, може да бъдат разпратени по други светове като гастарбайтери, бързо размърдала Научния съвет. Отначало някой родил идеята процентът неработни дни като цяло да се запази, но хората да ги получават по различно време и така да се създава впечатление за трудова активност. Естествено, Свръзката не се хванали. В крайна сметка се стигнало до пет работни дни в седмицата и отделно около месец годишна отпуска. Оттогава обаче останало правилото, че официални почивни дни няма — всеки взима почивката си по различно време, ваканциите на училищата не съвпадат и т.н. Това спомогнало много за равномерното натоварване на производствени мощности и почивни центрове, така че в крайна сметка от идеята имало полза. С времето тази схема се превърнала в една от гордостите на Академия. Има светове, които са я възприели, и жителите на Академия се гордеят с това.

(Понякога схемата съдържа и залитания. Отделните учреждения и предприятия на Академия имат различно изместено работно време. Във всеки бранш има такива, които работят от 6 сутрин до 2 следобед, други, които работят от 2 до 10 вечер, и в целия диапазон помежду тях. Официално това било прието, за да не се задръствали улиците в пиковите часове, което разсмяло масово хората — почти всички поголеми улици на Академия са планирани с поне по три платна в посока. Истината е, че някои хора просто се преувлекли по родните

гордост. Полза обаче имало: каквото и да ти трябва, по всяко време на деня (а всичко по-важно — и през нощта) се намира място, където можеш да го откриеш.)

В крайна сметка Академия се превръща в приятен за живеене (ако не броим дребните интрижки) свят. Чрез старателно проведени кампании за повишаване на раждаемостта (поначало неособено висока) и внимателно асимилиране на хора отвън, броят на населението бавно се увеличава и към 972 г. от Разделението то е около 3 милиона.

Хората тук, като все пак учени, били толерантни и отворени, а столетията приятен живот без значими проблеми засилили това. Допринесла и гордостта на планетата — трансмитерният възел. Контрастът с нетърпимостта към различни възгледи на Ортодокс е толкова голям, колкото и този между вродения атеизъм и декамеронство на хората от Академия и духовната посветеност на тези от Ортодокс.

Население

Първоначално проектът привлякъл предимно хора от личния състав на БАН и техни познати, заедно със семействата им. При Преселението групата била от около петдесет хиляди души — доста над средното за отиващи на един свят. Дълго време обаче раждаемостта била незначителна поради ниския жизнен стандарт, и това с времето се превърнало в културологична особеност: населението се увеличава бавно.

За растежа му спомогнала внимателната асимилация на хора отвън. Академия приема заселници, стига да се занимават с наука. При хуманитарни кризи на други светове също могат да бъдат одобрени за приемане групи хора: така например сравнително скоро след Преселението пристигнали около три хиляди имигранти от Джунгла, преследвани там поради расови причини. Понякога на Академия попадат изгнаници от светове с милитаристичен или фундаменталистки уклон.

Родените на света по закон са длъжни да носят типични за него, тоест български имена, „за профилактика на междуетнически търкания“. Ако кандидат-преселник пожелае да вземе типично име и/

или фамилия, това е плюс при разглеждането на молбата му. Някои го правят. Други — не. Ако упорстваш, дори може да си кръстиш детето със съвсем чуждо име, въпреки че уж законът не позволява. Какво толкова, един повече, един по-малко, все тая, и друг път се е случвало... Въпреки това, на Академия могат да бъдат срещнати и хора с чисто български имена, произхождащи от черната или жълтата раси, или от типични раси, създадени след Разделението. Дискриминация срещу тях обаче наистина няма и светът много се гордее с това и го ври в очите на всички околни като доказателство за цивилизоваността си.

Образованието е широко застъпено: средно образование завършват дори по-леките случаи на умствена изостаналост. Над 95% от населението има поне по едно висше образование, дори ако това е мениджмънт на ферма. Формално Академия се води светът с най-високо средностатистическо образование измежду пост- и пред-Разделенските светове във Възел 611. Някои други светове често изтъкват това като пример за разлика между формално и реално положение. Реално, малко от висшите образования на Академия могат да се мерят с тези на най-развитите светове, но все пак са доста над типичното за пред-Разделенски свят средно образование. Нищо чудно Академия да е реален претендент за първото място във Възела по образованост, въпреки че дори повечето нейни жители не го вярват.

Подробното изучаване на много дисциплини и дългото задържане в образователната система допринасят населението да е като цяло интелигентно, културно, възпитано и търпимо към различните. За това спомага и съревнованието между „учени“ и „бизнес“: хората от бизнес сферата непрекъснато се борят да се докажат като не по-малко знаещи и образовани от учените, а учените — като далеч превъзхождащи тези от бизнеса.

Религията на Академия е отделена от държавата в почти социалистически стил. Не е репресирана, но е на практика лишена от привилегии. Вярващи са под 1% от населението, към две трети от тях — християни, останалите — какви ли не. Отношението към тях е търпимо, но насажданото „научно мислене“ кара повечето хора да ги гледат зад гърба им с лека насмешка. По тази причина набожността не се ползва с висок обществен имидж. Опитите на различни религии да се сдобият с някакви привилегии (допълнителни почивни дни,

специални права и пр.) са се сблъскали със завистта на другите и като правило са получавали отказ (обикновено оформен като референдум или друго замазващо очите мероприятие).

Социално и държавно устройство

Официално Академия се управлява от Научен съвет (името му е традиция — работата му е чисто административна и няма нищо общо с науката). Председателят на съвета е и Отговорник на света (повечето от задълженията му като такъв всъщност се изпълняват от съответен отдел в администрацията). Членовете на съвета влагат голяма част от усилията си в пазене на личното си статукво и игрички за власт. Обикновените хора обаче живеят нелош и като цяло осигурен живот.

Отначало Научният съвет се наричал Академичен съвет и се състоял от всички академици на планетата. Дълго време обаче това сериозно спъвало работата: хем съветът не бил много деен заради сравнително високата средна възраст на академиците, хем открито се мърморело, че такава система стимулира избирането за академици на администратори, а не на учени. По някое време било взето решение съветът да бъде прекръстен на Научен и да бъде отворен за членство и от избрани с гласуване хора. В крайна сметка се стигнало до общи избори за членове на Научния съвет измежду учените с ранг академик или професор. (Кое не променило проблема съществено, но поне поуталожило мърморенето: повече мърморковци вече имали надежда да се вредят.)

Сърцевината на управлението на Академия е ефективната бюрокрация. Идеята идва от моделите за работа на западноевропейски, предимно немски и швейцарски, научни фондации и центрове. Усъвършенствана е допълнително с помощта на Свръзката.

Един Безтелесен от Свръзката простичко обяснил на тогавашните „големи клечки“, че където има прекалено големи изгоди, сред изгодоимащите почват отстрелвания или други елиминирания, колкото и да са учени хора. И че е далеч по-добре да имаш по мъничко, но завинаги, отколкото днес много, но утре — ковчег. Че където столът има твърде малко крака, е трудно да се задържиш на него. Че начинът позициите да са ти стабилни е да се установи паритет между достатъчно голям брой играчи и да се създаде организация, която да се

грижи правилата да се спазват, но без да може да ги определя или променя, за да не става продажна. И че всеки трябва да следи дали други не получават в тази организация някаква власт, която да използват за завладяване на части от нея... На въпроса не иска ли това твърде много време и усилия за следене, Безтелесният отговорил, че от тях си зависи каква точно организация ще създадат: колкото е по-неподатлива на опити за овладяване, толкова по-малко ще са усилията им за следене.

След още разпитване Безтелесният с неохота (дали не изкуствена?) препоръчал ефективната бюрокрация, прозрачна и контролирана от цялото население, и съставена от паралелни контролиращи се една друга организации, като теоретично най-добрия възможен начин за наличните условия. Дал и някои идеи как тя да бъде организирана (основно чрез принципа „при нарушение на правилата всичко се възстановява както преди него, а нарушителят губи доживотно правото да участва в бюрокрацията“). Големите играчи решили да опитат, с немалко опасения.

Създадената бюрокрация отначало нямала голяма тежест в обществото и била строго следена от едва ли не всеки. Десетки пъти били правени опити тя да бъде овладявана от играчи. Бдителните „кръстници“ успешно ги проваляли (нерядко с помощта на Свръзката) и усъвършенствали системата срещу подобен вид „атаки“. Сравнително скоро тя станала неовладяема от отделен човек или група, а елитът — на практика недостъпен за нови членове. Когато бюрокрацията доказала работоспособността си (в смисъл да осигурява на всеки от важните участници неговия дял от меда и да не допуска създаване на нови), започнало разширяването ѝ, докато не обхванала цялото управление на обществото. Успоредно с това се усъвършенствала все повече, често според съветите на Свръзката. С времето „кръстниците“ обаче остарявали и умирали или излизали от играта, или бавно загубвали тежестта на позициите си, а нови не идвали. В крайна сметка за по-малко от двеста години бюрокрацията се освободила напълно от влиянието им и се превърнала в истинския обществен механизъм на Академия.

Градовете на Академия са кръстени без особена изобретателност на големите български градове отпреди Разделението. Официално причината е „спазване на научната традиция“; реално всеки път, когато

някой е предлагал нещо свежо, всички останали го обругавали, да не би да блесне на техен фон. (Още оттогава доводи като „това противоречи на традицията“ или „това противоречи на научния подход“ се разбират като „шефът е уплашен за поста си“ — нарочване на някого за прекалено акълен и опасен за статуквото — и са по същество ултиматум, след който следва открита война.) Над една трета от населението живее в столицата, София. Някои по-малки градове и села, както и почти всички улици, географски форми и природни забележителности са кръстени на местни или световни учени от най-различни времена. Между научните дисциплини често избухват кавги на чий човек да бъде кръстено някое място.

(Една весела подробност в кръстените на учени локации е, че българските имена се срещат не по-рядко от световните. Друга, още по-комична, е, че кръстените на световни учени като правило не включват титли — например улица „Алберт Айнщайн“, връх Коперник и т.н., докато „българските“ като правило са „академик еди-кой си“, „професор еди-кой си“ и т.н. Поради борбата за влияние между научните кланове е рядкост нещо да бъде кръстено на учен, починал преди по-малко от двеста-триста години.)

Икономика и култура

Икономиката официално е базирана на „шведския модел“ от края на 20-ти век. (Реално няма много общо с него.) Принципът е позволена, но ограничена частна инициатива в условията на силно централно регулиране и икономическо обезкуражаване на уедряването в бизнеса. Стартирането ѝ по този начин отнело огромни усилия в среда от предимно българи; постепенно обаче се закрепил и заработил. Както и на Ортодокс, липсата на едри икономически единици или групировки води до сравнително ниско ниво на корупция. За това помага и приемливият стандарт на живот.

Първоначалната върхушка от учени разбирала много добре, че при нормални икономически условия бързо ще се появят кадърни хора, които ще станат влиятелни богаташи и ще им отнемат властта. В същото време частната инициатива била единственият начин да се изхрани огладнелият свят. Затова бил избран и утвърден сложен икономически модел, който поощрява дребната частна инициатива, но

обезкуражава едрата. Резултатът е общество, което формално може да бъде определено като някакъв вид капитализъм, но реално има и немалко общо с едновременния български социализъм. (Особено в механизмите за разпределение на властта — почти изцяло чрез обществени и държавни длъжности — и в психологията на доста хора.)

Сърцевината на модела е система от данъци, която прогресивно товари икономическите единици с нарастването на размера им. Вземат се предвид брутният оборот, брутната и нетната печалба на икономическата единица, броят заети хора, минималната, средната и максималната заплата, браншът и минималният оптимален брой хора за този тип дейност (по „научни“ критерии), и още над сто фактора. Извън тежката промишленост е почти невъзможно да се намерят фирми с по над стотина човека. Данъчното облагане на отделните лица е по същата система: качи ли се личен доход 5 пъти над средния, горницата вече отива почти изцяло за данъци.

Данъкът се качва прогресивно и спрямо икономическия оборот, контролиран от един човек. Ако имаш фирми с общо към хиляда души персонал, най-често данъците вече те вкарват на загуба. Антитръстовите закони са безмилостни и стигат до пълна забрана на всякакви браншови организации и брутално преследване на неформални браншови групи. Вертикалните интеграции също се преследват неумолимо. (Учените са били наясно, че конкурентът може да е свръхбогат и прекалено влиятелен, ако притежава както една голяма фирма, така и множество дребни. А тях лично властта и влиянието чрез титли и постове обикновено ги вълнуват повече от излишните пари...)

Още от дете всеки на Академия научава, че дребната фирма е приемлива, но голямата е зъл враг на Истинската Наука и следва да бъде жестоко дискриминирана. (И почти всеки е в състояние да донесе от девет дерета вода, за да убеди който и да е друг, че това е единствено вярната истина.) Всички, които работят в държавния и научния апарат, знаят, че силни големи фирми биха променили сегашната икономическа структура рязко — и че тогава те ще загубят благите си, мързеливи или щастливо творчески работи, или пък властта на длъжностите си, и ще трябва да работят здраво за хляба. Затова и всяка попораснала фирма бива следена и топена от хиляди

хора, тормозена и подрязвана от всеки овластен — а на Академия овластени в това отношение има предостатъчно.

Резултатът е, че възможностите на фирмите са далеч под необходимото да корумпират не само централни институции, но дори местни началници в учреждения. А опитат ли се да корумпират дребни чиновници, това обикновено качва печалбите на фирмите и доходите на чиновниците, някой завистник натопява някого, най-често се вдига и публичен шум, и по-едрите в управлението моментално вземат мерки да елиминират заплахата за статуквото.

В браншове, където по-големите размери на фирмата са ключови за функционирането ѝ (например тежката промишленост), активността клони към нулата. Формално са въведени два механизма, които да я подпомагат. Единият е създаване на фирмени „кооперативи“: обединения, в които отделните фирми поемат различни дейности в рамките на едно предприятие. Фирмите в „кооператива“ управляват предприятието заедно (с участието на държавни представители), но са длъжни да имат отделни счетоводства и да продават продукцията си една на друга, често до пълен комизъм, така че предприятието да не е под контрола на никоя поотделно. При другия механизъм предприятието взаимодейства икономически само с държавата — купува от нея суровините, продава ѝ продукцията по определени от нея цени и е длъжно да плаща на служителите си определени пак от нея заплати. Държавата определя цените и заплатите по два критерия: за собствениците на фирмата не бива да остава твърде голяма печалба, а стойността на производството не бива да се качва над средната конкуренция от други светове.

И при двата механизма контролът на държавата върху предприятието е на практика пълен. Това сериозно демотивира бизнесмените на Академия да се занимават с едър бизнес: печалбата от него е като от добра фирма с двадесетина-тридесет души персонал, а грижите и ядовете са в пълния си размер. (Това е една от причините Академия почти да няма тежка промишленост, докато в браншовете, където предимството на размера не е силно, има напълно прилично развитие.)

Контролът на държавата върху икономиката се осъществява от няколко различни служби. Формално те са с различни предмети на дейност, но реално всяка се занимава с всичко и са конкуренти.

Контролират се както помежду си, така и от всички държавни институции на реда, а реално и от всеки, който пряко или косвено може да ги наблюдава. Кажич-речи единственият начин да забогатееш сериозно на Академия е да уловиш корупционна схема в действие — получаваш като награда почти всичко, конфискувано от или наложено като глоби на участниците в схемата. Това е местният еквивалент на „шестица от тотото“. И тъй като участието в това тото е безплатно, а печалбите са големи, то е нещо като хоби на почти всеки на Академия. Съответно корупцията е слабо застъпена.

Официално светът съществува, за да твори наука. Повече от половината работещо население е ангажирано с „научна дейност“; към нея обаче се води и бюрокрацията и администрацията, в които е заета около една четвърт от „научните работници“. Останалите изкарват хляба си в икономиката и реално издържат света с труда си. Научната част се храни от данъците и отчасти от междупланетарна продажба на спорадичните ценни открития. (Бизнесът на Академия, като куцо признание за приноса му, ползва всяко местно откритие безплатно.) Целта е доходът от продажба на научен продукт да стане един ден основен за Академия. Този ден обаче май не се задава да е скоро.

Паричен антагонизъм между „учени“ и „бизнес“ съществува, но не е особено силен. Случайно или не, данъчното облагане е нагласено така, че заплатите в бизнеса са по-добри от тези в науката, но не с много. Така има място и за работливите, които търсят добър стандарт, и за по-мързеливите или творчески души, които са съгласни на не най-охолно съществуване. Дори Научният съвет не живее тузарски като ръководствата на някои други светове — определено са богати хора, но и те подлежат на данъчно облагане... Истински безработни на практика няма: смята се, че след като така или иначе светът се грижи да не умреш от глад, е грехота да не спомогаш с поне нещо — развеждане на туристи, участие в опити. Така че до социални помощи в крайна сметка опират малко хора. Който опре, моментално социалните научни институти почват да му търсят подходяща работа, докато или не му намерят нещо, което би приел, или не го направят за смях пред цялата планета. Малцина предпочитат второто...

Реално със социални помощи или най-ниските заплати на света се живее бедно, но все пак не гладно, а с най-високите — охолно, но не свръхбогато. Разликата не е драстична. Просяци или мизерстващи на

Академия няма, но и милионери почти също. Мултимилионери и милиардери надали са възможни.

Наука

Голяма част от населението на Академия се занимава основно с някакви видове наука — или нейно подобие. И както често се случва, почти винаги се намира кой из човечеството да се интересува от такива неща и дори да плаща за тях. (Ако държи да демонстрира коректност. Иначе обикновено не е никакъв проблем откритието да бъде откраднато чрез учени, близки с тези на Академия.) Така че към 972 г. след Разделението тя спокойно се издържа, макар и да не може да се сравнява по развитие и стандарт с доста пост-Разделенски светове.

Науката, която се развива на Академия, би разсмяла кой да е Безтелесен или Аугментиран (а често разсмива и доста Стандартни). Типични нейни продукти са яagodовото дърво (високо колкото човешки ръст, за да може ягодите да се берат без навеждане или протягане) и попълването на звездните каталози за небе, познато само на Академия.

(В интерес на истината, един от най-големите успехи в използването на трансмитерна технология от Стандартни е постигнат на Академия: апаратура за лечение на рак и инфекциозни болести. Отговорникът на Възела, дядото на Христина, с удоволствие споменава, че тази апаратура е накарала дори Аугментираните да заговорят с уважение за Академия... е, с *малко* повече уважение. Това далеч не е първата такава технология, разработена в Резервата от Стандартни, но на Академия са се справили изцяло сами, в учудващо кратък срок и учудващо добре. Друг голям успех е усъвършенстването на мнемонична технология, базирана пак на трансмитерите, която е разработена на Кодзияма с други цели и донесена на Академия от тамошен изгнаник.

Историята около създаването на апаратурата за лечение на рак и инфекциозни болести е интересна. По принцип трансмитерът на Академия, който трябва да може да поддържа връзка със средновековен свят като Ортодокс, позволява прехвърляне на човек между двата свята, но без евентуални въшки, бълхи и опасни бактерии. На тази база около 720 г. след Разделението екип се заел да създаде апаратура за лечение на всякакви инфекциозни болести. Проблемът се

оказал много по-костелив, отколкото очаквали: някои инфекциозни болести се причиняват от вируси, които са на практика неразличими от стандартни участъци на човешкия геном. Помощта дошла откъдето не я очаквали. Група математици разработвала по същото време нови методи за диференциране на комплексни числа, с цел установяване на чужди за една система елементи, и хора от двете групи се оказали добри познати. Математиците успели да създадат модел, който да отличава всяко чуждо за организма тяло, независимо колко близко му е — достатъчно е да се определи границата на близост. Модификация на този модел се оказала успешна в над 99.999% от случаите дори срещу рак. Идеята била изпробвана тайно на трансмитера на Академия, след което от Свръзката бил поискан трансмитер за прилагане като болнична апаратура. Те се съгласили, срещу символично заплащане.)

Всъщност на единица население Академия произвежда не толкова истинска наука от другите пред-Разделенски светове, а има и постижения, достойни и за пост-Разделенските. Същото важи за изкуството ѝ. Светът би могъл да си подсигури и по-добри доходи от продажба на наука и изкуство, ако не беше „солидарността“ на неговите учени с колегите им от други светове — бъде ли открито нещо ценно на Академия, най-много до година всички учени на Възела се сдобиват по колегиална линия с достъп до него, а Академия получава пари само ако нещото се използва масово от платежоспособен свят или голяма икономическа единица.

Това обаче води и до обратния поток: открие ли се някъде нещо, което да е посилно за разбиране от учените на Академия, най-често те се добират до него, пак по колегиална линия. От това „изтичане“ успяват да се опазят само твърде затворени и строги светове. Не е ясно дали покрай него Академия не печели повече, отколкото губи: дори ако там започне масово прилагане на чужда технология, най-често собственикът ѝ махва с ръка и се примирява. Академия не е богат свят, а на босия цървулите няма как да вземеш. А когато босият е мързеливичък, но душа човек и неведнъж си е делил залька с теб безплатно, не е и джентълменско. На няколко пъти Академия е била осъждана да плати права за използването на чужда технология — пари не са били плащани, защото използването е спирало веднага, а мероприятиято се е оказвало катастрофа за имиджа на съдещия. Как не го е срам да дере тези благодрушни, ако и не твърди работливи

идеалисти? Светът му толкова техни технологии използва бесплатно. Позор!... (Съдебните дела се инициират предимно от светове с амбиции, а който има амбиции, има и врагове.)

По този начин Академия всъщност се оказва място за нелегална размяна и разпространение на технологии, подобно на пиратските сайтове за обмяна на информация от началото на 21-ви век. Само дето не печели от това почти нищо, ако не броим деликатното внимание на научните разузнавания на доста светове или големи корпорации.

Академия има и други дребни особености. Научно-техническият прогрес там тече дори по-бързо от средното за пост-Разделенски свят, поради споменатата по-горе обмяна на технологии. Изчислено е, че ако светът имаше 2 милиарда население, скоростта на прогреса му би се доближавала до тази на Земята през първата трета от 21-ви век. Езикът обаче на практика не е претърпял развитие от Разделението. Причината е в нормативната база, която постановява запазването на езика, като ключово средство за комуникация. (Всъщност, както всички възрастни с високо самомнение, висшите кадри на Академия се дразнели от хъшлащината в езика на младежите и взели мерки да подрежат тази разхайтеност — а тя е основният двигател на еволюцията на езика, не само след Разделението.)

Академия създава и немалко върхови технологии, които обаче не може да използва заради фиксираното пред-Разделенско ниво на развитие. Тези технологии обикновено попадат у пост-Разделенските светове, най-често срещу сравнително дребна сума или в обмен на друга технология, подходяща за Академия. Също, „спънатият на място“ свят непрекъснато търси какви неусвоени участъци от континуума на познанието са в рамките на неговото ниво, и ги изследва жадно. Резултатът е, че Академия разполага с може би най-богатия пред-Разделенски научен тезаурус в своя Възел — и един от най-богатите за тази категория светове изобщо. Населението ѝ е твърде малобройно, за да обхване натрупания тезаурус, камо ли да работи по цялата му ширина. Огромен брой открития и разработки събират прах в базите данни, забравени или сбутани настрана от живите учени, за да не пречат на техните проекти.

(Основното хоби на Ангел Братоев не е нито шахът, нито работата по Арканус. То е създаването на компютърна система, която може да обхваща и работи с целия научен тезаурус на Академия, както

би го правил Безтелесен или високо Аугментиран. Първите няколко години я е правил сам, впоследствие привлича още двама-трима щури, но брилянтни мозъци сред колегите си. Когато се заема с нея, той предполага, че няма да жъне успехи, защото Безтелесни и Аугментирани ще му пречат. Когато в добавка разбира, че трудът по създаването на такъв интелект е десетки пъти повече, отколкото е смятал, почти се отказва от идеята си. В същото време обаче забелязва, че работата му спори далеч повече, отколкото е очаквал. Към 972 г. след Разделението, след дванадесет години работа по системата, тя е наполовина готова. Той пък започва да подозира, че Безтелесните му помагат тайно — и нищо чудно да е прав...)

РЕЛЕЕН СВЯТ

Академия е Релейният свят на Релейна група 26 във Възел 611.

По-малко от година след Разделението Свръзката предлага на ръководството на Академия да поеме ролята на Релеен свят. Първоначално ръководството било изключително ентузиазирано. След като обаче научило, че това е сериозно задължение, което не дава абсолютно никаква власт и права, ентузиазмът изстинал. А когато разбрали, че в тяхната група ще е и Средната земя — светът-затвор на Възел 611, дали заден ход, въпреки предложеното от Свръзката прилично заплащане в храни и технологии. Само два месеца по-късно обаче неспособността на учените да се самоиздържат станала толкова очевидна, че ръководството приело предложението.

Централният трансмитерен възел на Академия представлява портал, който по график бива насочван към различни светове в групата. На различните светове е заделено твърде различно време: на Океания примерно биват отделяни по пет минути всеки час, докато към Ортодокс не се поддържа връзка изобщо. Близо половината от времето за връзка е с Възловия свят, през който минават потоците от хора и стоки между групата на Академия и всички останали планети във Възел 611.

(Всъщност на Академия има цели три трансмитерни възела. „Официалният“ транспортен възел е първият, който стандартно се полага на света, като Релеен. Със създаването на (що-годе) сериозна изследователска програма за светове от релейната група учените успели тихомълком да издействат от Безтелесните свой. Пак той е и

базата за обучаване на специалисти по трансмитерни технологии. Най-сетне, във връзка с разработена технология за лекуване на рак основният медицински център на света също разполага със свой трансмитерен възел, специализиран за тази задача и по-късно приспособен и за други медицински цели. Лекарите на Академия смятат за въпрос на позиции да го обслужват те, и отбиват опитите при тях да бъдат назначени специалисти по трансмитерни технологии. Кое не е реален проблем — така или иначе, всичко, което на Академия се знае за работата с трансмитер, и всички нужни за това умения всъщност могат да бъдат усвоени за няма месец.)

ЛЮБОПИТНИ ФАКТИ

Бандитският преврат

Един факт, с който населението на Академия (малкото, които го знаят) никак не се гордее, е първият месец от създаването ѝ.

По време на подготовката за преселението на записалите се, богат бизнесмен предложил да спонсорира проекта срещу правото да се присъедини, заедно с хора от фирмите му. Идеята била погледната накриво от някои участници — за произхода на парите и за бизнеса на този човек се говорели не много приятни неща. Дарението обаче било щедро, а за да разсее слуховете, бизнесменът предложил никой да не носи никакво оръжие там — „на свят на науката оръжията са ненужни“. Така че съмняващите се били остракирани от останалите и мнението им останало нечуто.

Преселението на Академия изглеждало както това на повечето други пост- и пред-Разделенски светове: върволица всевъзможни возила, натоварени с всичко, което някой решил, че може да потрябва. Много хранителни припаси, сглобяеми къщи и други нужни неща били закупени с парите на бизнесмена или подсигурени чрез връзките му. В последния момент към кервана се присъединили и неговите хора — стотина големи, претоварени камиона.

След като преминаването през портала на трансмитера завършило, бизнесменът и хората му (към двеста души) измъкнали скрито оръжие и обявили на новопреселените, че нещата малко се променят. Този свят вече е лична собственост на въпросния бизнесмен и „армията“ му, хората са техни роби и той ще прави с тях каквото си поиска. Който има нещо против, да се обади.

Създалият проекта професор и още няколко души имали глупостта да протестират. Веднага били застреляни, за урок на другите. Няколкото души, у които при последвалото претърсване било открито тайно пренесено оръжие — също. „Бизнесменът“ и мутрите му си направили на около километър от трансмитера укрепен лагер. Останалите били заставени да се заселят на три километра от бандитите, в другата посока. Порталът към трансмитера бил затворен с импровизирано съоръжение от заварени винкели и стоманени листове. Приближаването до него или до лагера на мутрите се забранявало, под страх от универсалното наказание за всякакво неподчинение — разстрел на място... Накратко, случило се същото, както на не един и два други свята: хитрец да измами наивните преселенци и да ги превърне в роби.

Робството било отвратително. За първия месец били застреляни над триста преселенци, повечето от тях не толкова за неподчинение, колкото за сплашване на останалите или просто за удоволствие. Не останало красиво момиче, което да не бъде изнасилено; някои били убити след това за развлечение. Преселенците се надявали, че Безтелесните или някой отвън ще им помогне, и само треперели, без да правят нищо. Мутрите през това време пък вече подбирали измежду тях — доста често успешно — мекерета, еничари, слухари и надзиратели.

Кой знае как щяла да свърши историята, ако няколко млади научни сътрудници не поели инициативата. Двама химици успели да приготвят тайно няколко тона експлозив от брашно и амониев тор, а един кибернетик монтирал радиоуправление на камион и изработил дистанционен взривател. Групичката, подсилена с още няколко луди глави, дебнала няколко дни, докато почти всички мутри се съберат на „оперативка“ в лагера си, и извършила образцов атентат. Оцелели в лагера на мутрите нямало. Леки рани от долетелите оттам „шрапнели“, въпреки трикилометровото разстояние, получили над сто от преселниците. Взривът унищожил и на практика всички боеприпаси на бандата.

Няколкото мутри, оказали се далеч от лагера по това време, получили ултиматум: или да се предадат, срещу неприкосновеност, или да застрелят за колкото хора им стигнат патроните, но след това да бъдат хванати и линчувани. С научни методи. Когато се разбрало, че

групата атентатори е открила в остатъците от лагера два все още работещи автомата и смята директно да се заеме с отстрелването на мутрите, изходът от преговорите станал ясен. Меракът на бандитите да си мерят силите много зависи от това откъм кой край на тоягата са.

Мутрите се предали, но ги очаквала изненада. Обещанието, че няма да бъдат пипани, не било спазено — били моментално арестувани и съдени. Импровизираният съд, под натиска на „общественото мнение“, предвождано от роднините на убитите, ги осъдил на смърт (под предлога, че на свобода са опасни, а затвор няма)... Не след дълго всички вече разбирали, че всъщност те са били просто млади момчета, не зли по душа, само попаднали под лошо влияние — но вече било късно. Срамът от това колко лесно бил измамен „цветът на науката“ и как безчовечно постъпил после, останал.

Сътрудничилите на мутрите били порицани, но не били съдени и наказани. Преценката на бандитите обаче се оказала отлична: почти всички престъпления на Академия през следващите двадесет години били извършени от хора от тази категория.

Затворът на Академия

Пословичен в целия Възел е затворът на Академия.

Въпреки че при подбирането на заселниците за Академия не са приемани хора с престъпни наклонности, в първите стотина години след основаването имало няколко тежки престъпления (като започнем с бандитския преврат от първия месец). Поредният кандидат-председател на Научния съвет обявил като изборна платформа изграждането на затвор, какъвто другаде няма, за да бъде ликвидирана опасността от престъпници. След като бил избран, не на последно място и заради това си обещание, той потърсил съдействието на специалисти от Стражевите светове и поискал от тях „най-сигурния възможен въобще затвор“. От Стражевите светове се съгласили дори да финансират (с помощта на Свръзката) проектирането и строежа, като полеви експеримент за усъвършенстване.

Задачата отнела осем години, но резултатът бил наистина впечатляващ: затвор, способен като на шега да удържи атака на армия отвън или тежковъоръжен и отлично организиран бунт отвътре, или

дори двете едновременно. Немалко затвори на Стражеви светове са строени по негов образец. Във Възела вероятно няма друг, който дори да се доближава до него, извън Стражевите светове. Архитектите на затвори са единодушни, че е предизвикателство да се създаде по-сигурен. През последвалите години обаче проблемът с престъпленията бил като цяло решен (с намесата на немалко генетика и психология) и към 972 г. след Разделението в затвора попадат символично количество дребни нарушители за по някой месец. От дванадесетте му крила работи само това за най-лек режим и дори то стои почти празно и доста преоборудвано (предимно от затворниците), така че е напълно поносимо за живеене. Двете крила с най-тежък режим — това за Аугментирани и това за особено опасни Стандартни — никога не са били използвани.

Персоналът на затвора се състои от един-единствен човек — директора му. От 940 г. насам затворът не е успял да намери кандидати за надзиратели. В продължение на десет години затворниците били охранявани единствено от автоматика, а когато тя с времето се повредила и престанала да работи (нямало кой да я ремонтира), са стояли вътре неохранявани — на добра воля. След ужасен скандал от страна на директора на затвора Научният съвет взел решение, което било обявено за „виц на столетието“ в целия Възел: на длъжността надзирател да се редуват срещу заплащане затворниците.

Колкото и да е смайващо, оказало се, че решението върши работа: почти не е известен случай някой от „надзирателите“ да е злоупотребил с длъжността си. Когато по принцип не си криминален тип, а си попаднал вътре за един месец заради някаква дреболия, условията на живот са напълно поносими и след като излезеш, си на практика чист, реално няма от какво да бягаш. А когато не работиш тази работа с години наред, не развиваш и надзирателско-рушветчийски манталитет... През 971-ва ОР един от осъдените нарушители помолил директора на затвора да му отложи с два месеца излежаването на присъдата, понеже имал да си дострои вилата. Станалият вече за посмешище и в собствените си очи директор му разрешил. След два месеца човекът най-добросъвестно се явил и по своя инициатива лежал пет дни повече за компенсация. (И за да пляска карти по цял ден далече от жена си.)

Специалисти от Стражевите светове твърдят, че при нужда само за седмица-две затворът може да бъде възстановен до първоначалната си страховитост. Е, те вероятно биха могли — но на Академия и да има някой, който да го може, надали би си дал труда. Няма причини.

„Нощта на Чернобог“

Популярна сред децата на Академия компютърна игра. Поддържа устройства за виртуална реалност и позволява както мултиплейър, така и солови мисии. Тийнейджъри с компютърни наклонности често участват в правене на любителски нива за нея и си устройват турнири.

(Христина ѝ е почитател, особено на соловите мисии, които позволяват тежки оръжия. Понеже е несръчна, тя като правило губи престрелките с други деца. Но какъв кеф е да хванеш базуката, па да запукаш, та всичко да хвърчи на парчета... Наблюдението ѝ, че манастирът на Петърчо много прилича на този от второто ниво на играта, е по-точно, отколкото тя подозира — авторите на нивото са базирали схемата на манастира на описания и снимки от проучвания на Ортодокс, свързани с Петлевския манастир.)

ИНТРИГАТА

ЗАД СЮЖЕТА...

Във вселената, в която се развива действието, обикновените хора са разпръснати по голям брой светове, които се различават по възгледите на заселилите ги за едно или друго. Системата от светове се поддържа от хора (и машини), развили се далеч свръх възможностите на обикновен човек да ги разбере. Изгодата им да поддържат тази система е в това, че извличат информация от различните степени на развитие, възгледи и т.н. Част от нея е, че те от време навреме „хибридизират“ начините на мислене на различни светове, горе-долу както животновъд би кръстосвал различни породи, за да селектира нова с по-добри качества.

Тезаурусът на Ортодокс бива насочван от Безтелесните в теологична и духовна посока; един от световите, с които той вероятно ще бъде хибридизиран, е именно пред-Разделенската Академия, която освен това му е и Релеен свят. Срещата на Петърчо и Христина е планирана предварително, с няколко цели — като контрастиране на развитието, като проба за евентуална хибридизация и т.н.

Историята започва около осемдесет години преди раждането на Петърчо и Христина, когато Отговорникът на Ортодокс изказва пред Свръзката мнение, че този свят вече е узрял за първи проби за хибридизация с подходящи личности от подходящи светове. От тези проби е трябвало да се направят изводи в коя насока хибридизацията би дала най-добри резултати. Свръзката му дава разрешение за изолирани опити и той привлича младия немирник и нестандартен ум Евлоги Харизанов, напуснал Академия и тръгнал да дири що е щастието из целия Възел. Затваря го доживотно в свят, твърде различен от приятната Академия, и като компенсация тихомълком подсилва яснотата на ума му и физическата му жизненост.

Опитът с отец Евлоги се оказва изключително успешен — хибридизирането на тезаурусите довежда до обогатяване и на двата.

Приносът на отец Евлоги към Ортодокс е огромен; не по-малък е и приносът на Ортодокс към личния му вътрешен мир.

След този пръв успех от Свръзката се обръщат към един от инструментите си на Академия — Мария, дъщеря на Възлов отговорник. Безтелесните отдавна са набелязали бунтарството ѝ и оценяват потенциала му да бъде употребено за техни цели. Лек тласък (задача, твърде противоречаща на убежденията ѝ) я кара да се откаже от аугментациите и да се засели на Академия. Една от възможностите, заради които се прави това, е именно хибридизирането на тезауруси. Баща ѝ се досеща кой е в дъното на нещата, но няма доказателства. А и като Възлов отговорник знае отлично с интереси от каква категория си има работа.

Безтелесните продължават да насочват нещата зад кулисите и Мария среща и обиква инженер в трансмитерно звено. Дъщеря им е необичайно немирна и пакостлива, с изключителен за възрастта си ум, но не и зрялост — точно необходимата на Безтелесните комбинация от качества. Към момента, когато тя вече е готова да върши калпазанлъци като нелегална връзка с Ортодокс, баща ѝ е отговорник на звено, а колегите му си затварят очите за това, че често човърка системата от домашния си компютър. А почти вманиачената на тема манипулативността на Безтелесните майка пък се мъчи да насочи интереса на Христина към историята, включително старостилни светове.

Малко по-рано в семейството на трудолюбив и богобоязлив селянин на Ортодокс се ражда четвърти син. На хлапето не му е писано да стане пръв юначага, за разлика от роднините си, но ще се „радва“ на други особености: Отговорникът на Ортодокс побутва някои гени в него и се постаравя околната среда да оформи ума му по определен начин. Резултатът е пробудена аугментация за независимо и логично мислене, плюс феноменални способности по комбинаторика.

Вече осемгодишна, Христина е наказана заради поредната си пакост да стои вкъщи през ваканцията. Отегчена, тя се чуди как да си го върне, и пуска търсене на случаен принцип в компютърната система — за някоя свежа идея. Първото нещо, което търсенето връща (защо ли?), е подробно описание на кодекса за достъп до Ортодокс, заедно със съблазнителните подробности, че езикът е на практика неотличим от този на Академия и че хората там са много изостанали, смятат

изследователите за страшилища адови и т.н... Още на следващия ден Христина успява да открадне от компютъра на баща си паролата за връзка с Центъра. Докато той спи, преуморен след тежко дежурство, тя ровичка из системата.

До още два дни принципите за управление на трансмитера вече са ѝ ясни, а шевният автомат след купища опити (и купища похабена дантела, открадната от музея — Христина се е бояла, и с право, че ако я видят да купува дантела, веднага ще се замислят каква нова пакост иде) изплюва нещо, що-годе подобно на самодивска рокля. Този ден дежурството на баща ѝ „случайно“ пак е тежко, вечерта той заспива дълбок сън и Христина цъфва за пръв път в килията на Петърчо.

Попадането ѝ при него не е случайно. Академия проучва Ортодокс и като цяло, но за да се създаде дълбочина и подробност на изучаването, детайлните изследвания са съсредоточени предимно върху една Митрополия — тази на Петърчо. На свой ред Петлевският манастир е най-проученият в нея. Като най-голям и най-богат на подробности, в него има на практика всичко, характерно и за останалите манастири в околията. А тъй като е сравнително пуст през последните стотина години, е по-лесен за изследване. (За изучаването на свети места Отговорникът на Ортодокс дава специално разрешение за всяко отделно посещение на изследователите. Те са безусловно длъжни да спазват правилото да изглеждат като адови сили, тъй като е част от кодекса за връзка с Ортодокс. А тъй като адови сили не може да влязат на свети места, трябва да вземат огромни предпазни мерки да не бъдат забелязани. Целият периметър около „пратеника на ада“ се следи на няколко нива от екипа му и при дори най-периферно приближаване на човек от Ортодокс изследователят моментално бива изтеглян обратно.)

Затова и до Христина стига най-напред подробна и интересна информация именно за него и тя планира посещението си именно за там. Първата ѝ идея е да уплаши някой монах, но когато научава, че на последния етаж има и послушници, решава, че хлапета на нейна възраст ще са по-страхливи.

Целта на Безтелесните е да прехвърлят Петърчо на Академия, а Христина — на Ортодокс, и така да ги разделят трайно за известно време, ако не и за постоянно, въпреки волята на родителите им. (Когато става дума за техния интерес, Безтелесните, поне повечето от

тях, не се вълнуват особено от правилата и чувствата на Стандартните.)

Възловият отговорник, дядото на Христина, обаче решава, че този път вече са прекалили — да експериментират с деца! (И то с неговите.) Досеща се, че Безтелесните ще внимават дали правдолюбството му не се е надигнало, и старателно потулва решението си. Потайно се свързва с Отговорника на Ортодокс, който му дължи някоя и друга дребна услуга, и го моли за съдействие, колкото е възможно. За негова изненада се оказва, че Отговорникът също има симпатии към Стандартните, а и не смята, че опитът се нуждае от чак толкова дълго и грубо разделяне, за да даде резултат. Двамата се разбират без думи, че всеки ще прави каквото може, за да облекчи нещата. Дядото поема задължението да подхвърли на децата трансмитер и комуникатор за управлението му, а Отговорникът на Ортодокс — да се опита да наведе дъщеря му на идеята да се върне при Аугментираните, и да се погрижи децата да не пострадат.

При посещението си в дома на Христина дядо ѝ подхвърля трансмитера и комуникатора. (С което получава червени точки пред Свръзката, които после ще използва в сражението си като актив.) Много внимателно обаче е калибрирал настройките на трансмитера така, че ако двете деца са близо едно до друго, да бъдат прехвърляни заедно. Комуникаторът също е настроен — докато децата се опитват да действат чрез него, той да създаде в умовете им идеята, че не е добре да се разделят. Когато двамата попадат на Ортодокс, Отговорникът забелязва тези настройки и ги премахва, за да не бъдат открити покъсно от недоброжелатели. Неговото намерение е да осигури точно същото, но с други средства — като манипулира опита така, че резултатите от него да станат ясни за не повече от седмица-две.

Както престоят в манастира, така и престоят на село съчетават много цели и изпълняват много задачи, далеч не всички очевидни в романа. Основната цел — да се проверят действието на критичен и материалистичен ум върху религията и нейното действие върху такъв ум — е постигната в задоволителна степен при връщането от село в манастира. Ситуацията се усложнява и се налага опитът да бъде прекратен.

От Свръзката одобряват като цяло опита, но зачитат и някои минуси. Оперативът, който се грижи за Ортодокс, бива отворен за

намеса и на други Безтелесни (включително някои, които се опитват да установят пълен или дори едноличен контрол върху него, и на моменти почти успяват; именно те са в дъното на атаката срещу позициите на Отговорника на Ортодокс.). Отговорникът е здравата ядосан от това решение и го смята за непозволена намеса в личните му работи (оперативът си е негов, в края на краищата!). Понякога откровено го саботира, дразни другите Безтелесни, когато и с каквото може, и т.н. Така доказва правотата си по типичен за Безтелесни начин — облича дълбочина на смисъла, достойна за Свръзката, в инфантилни наглед постъпки. (Включително си затваря очите пред новите лудории на Христина и Петърчо, а понякога направо ги подкокоросва и им помага.) След около сто и двадесет години, след вътрешното разделение на Ортодокс (виж по-долу), Отговорникът успява да си върне пълния контрол върху оператива си.

В крайна сметка е взето решение на базата на Ортодокс да се изведе нов тезаурус, който да съчетава религиозност с материалистична ориентация, по примера на възпитаниците на отец Евлоги (и на няколко съществуващи вече подобни свята от други Възли), и да се търси колко стабилен може да бъде. Този тип разбирания получават широк простор на Ортодокс, а след като завоюват позиции в обществото (което отнема около сто години), е провокиран конфликт между тях и официалната църква. Конфликтът е доведен дотам привържениците им да потърсят спасение, и им е предложена нова Обетована земя. Това решава временно проблема с бързо растящото население на Ортодокс. Спомага и фактът, че след новото разделение Патриархът обругава здраво поданиците си за недостатъчна набожност и сочи за пример почти празните манастири. Като резултат, през следващите триста години се замонашва около една трета от населението. (С това Безтелесните отлагат засилването на демографския натиск и си осигуряват чист произведен тезаурус, задържан на желан етап.)

На Академия резултатът, популяризиран чрез разчулата се история, е повече внимание към качествата на личността — смелост и дух. Само след няколко години Христина се превръща в често използван пример (макар и невинаги особено примерен). Идеята получава поощрението на Научния съвет: забелязано е, че грижата за хармонична и цялостна личност води още по-успешно до намаляване

на нежеланите отклонения, отколкото генетиката и психологията. Налагането на тази идея е дълъг и постепенен процес; първите стотина-двеста години са само началото му. (Естествено, това също е експеримент на Свръзката. Случаят с Христина е просто предлогът, оказал се на подходящото място и в подходящото време.)

... и зад интригата :-)

В повечето случаи, когато са намесени Безтелесни, всичко е интриги в интриги и интриги зад интриги. (Поне така схващат нещата Стандартните — за Безтелесните това са си нормалните отношения между тях. Те не са виновни, че другите нямат достатъчно акъл, за да разбират всичко с лекота.) Така че зад интригата, която стои зад сюжета, има друга.

Като че ли най-първата като време интрига е нуждата на ръководството на Свръзката да установи по-тесни „дипломатически“ контакти с един от проектите на Предния фронт. (Целите на проекта са напълно извън възможностите за разбиране на Стандартните и Аугментираните.) Този проект обаче има изисквания за Безтелесния, с когото ще контактува, а точно такъв в Свръзката в момента няма.

Най-близо до идеята е един от участниците в контролните механизми на Свръзката. Като произход е изцяло изкуствен интелект, без човешки компонент. Изразено в понятия на Стандартни, е нещо като заместник-ръководител на ревизионно звено. Той е отличен логик и математик, но и изключителен буквалист и сухар. Последните две качества са свръх желаното от Свръзката с оглед на новата му длъжност. (От другия проект нямат отношение към тях, но ръководството на Свръзката смята, че ако тези недостатъци бъдат поставени под контрол, този Безтелесен ще е по-полезен за целите им при контакта.)

За да придадат на бъдещия „посланик“ желаните от Предния фронт и от Свръзката качества, ръководството ѝ го прекарва през някои ситуации. (Това е стандартен начин за взаимодействие между тях и те не го смятат за лошо отношение — приема се като курс за специализация.) Една от тях, насочена да намали буквализма и сухарството му, заляга в основата на интригата в тази книга.

Сухаря (да го наречем така — никога не е имал нужда от име, представимо пред Стандартни) смята Отговорника на Ортодокс за

недостатъчно лоялен към Свръзката от вече много време. Точната формулировка е трудно да бъде предадена в пълнота на Стандартен език. Сърцевината на идеята е, че той е „инфантилизиран“ структурата си — дал е прекалено много самостоятелност и влияние на оперативите, свързани с работата на ниво Стандартни, и по този начин е позволил всичко, свързано със Стандартните, да придобие твърде голяма тежест в личността му и потенциално да я изкриви. Резултатът е, че според Сухаря той е допуснал да стане по-близък до Стандартните, отколкото е подходящо за целите на Свръзката и допустимо според кодекса ѝ, и е длъжен да си понесе отговорността — правомощията му да бъдат ограничени. Тъй като обаче все още няма пряко нарушение, а само предпоставки за него, Сухаря мълчи и изчаква.

За да използват ситуацията, от ръководството на Свръзката разрешават на Отговорника на Ортодокс да привлече отец Евлоги и да си направи експеримент по хибридизиране на тезаурусите. Те са изчислили, че този развой на събитията в крайна сметка ще прояви „Стандартнолюбството“ на Отговорника и така ще провокира Сухаря към открито действие. Пресметнали са и че той вероятно ще загуби тази схватка, въпреки че е интелект от по-висок клас, отколкото Отговорника на Ортодокс. (Не е изключено тайничко да помагат за тази му загуба.) Но тези изчисления са по силите на интелекти от тяхната категория и са непосилни за Сухаря или Отговорника на Ортодокс. Така че те са подредили „бойното поле“, а сега чакат и гледат.

Събитията напредват, двете деца се срещат. Когато се съгласява да помогне на дядото на Христина, Отговорникът на Ортодокс потвърждава съмненията на Сухаря, давайки му официални доказателства. Без да подозира, че действията му се следят с особено внимание, Отговорникът изпълнява ангажиментите си. Към момента, в който бащата на Петърчо взема двете деца от манастира, Отговорникът на Ортодокс е изправен пред съда на Безтелесните по обвинение от група, водена от Сухаря. Признат е за виновен в изкривяване на опита заради изкривената си личност. Решено е, че правотата или неправотата му ще бъде определена според резултатите от справянето със ситуацията. Съответно, ще му бъде наложена по-малка или по-голяма степен на контрол от групата, която е уловила

нарушението му — дори групата може да поеме Отговорничеството на Ортодокс, а той да бъде отстранен изцяло, ако се изложи сериозно. (Зад кулисите, това е провокацията от ръководството на Свръзката към Сухаря и неговото официално замесване в схватката.)

Отговорникът, естествено, е бесен. Решава да докаже, че може да допроведе опита перфектно, без да крие симпатиите си или да коригира структурата си. (По този начин той оневинява себе си пред съда на Безтелесните за промените, които е допуснал в личността си — доказва, че те са съвместими с работата на Свръзката.) И най-вече без да позволи на уловилата го група от Безтелесни да се бърка на Ортодокс. По негово мнение те не са злобари, но са твърде големи буквалисти, за да могат да се справят реално — още повече че сухарството им, съчетано с могъществото на Безтелесни, може да е за обикновените хора по-голяма трагедия от най-гнусната злонамереност, която повечето биха могли да си представят.

Отговорникът чрез умело побутване тук-там и внимателна ненамеса, когато е възможно приключва опита за по-малко от седмица след делото, и то с отличен резултат. Отпечатъкът на Ортодокс върху Христина е налице, този на Академия върху Петърчо — също, и двата могат успешно да бъдат дозадълбочавани чрез трайните контакти между децата. Чрез евентуалния контрол върху тези контакти Отговорникът си запазва възможността да управлява изключително фино въздействието и в двете посоки, както върху децата, така и върху световите — нещо, което не е било предвидено в първоначалния проект и е много добре дошло. Отговорникът се гордее, че това е постигнато именно чрез не съвсем буквалното спазване на кодекса, което са му вменили като нарушение. От Свръзката му зачитат това като плюс и определят групата недоволни да получи единствено наблюдателен контрол.

Естествено, това възмущава недоволните. Те повдигат делото до по-горни нива в съда на Свръзката и посочват, че „плюсът“ е постигнат точно чрез допълнително нарушаване на правилата (тоест че лоялността на Отговорника към Свръзката е в някакъв смисъл под съмнение). Не мирясват, докато на Сухаря не е разрешено в случай на оправдана необходимост и да се намесва (естествено, при пълна отчетност пред съда на Свръзката; така ръководството ѝ ангажира Сухаря вече и пряко — и го оставя на бойното поле сам, без групата

му). Отговорникът отвърща на удара, като използва оставеното му право на личен контрол върху информацията — да не предава за контрол информация за детайли, които смята за несъществени. Противникът му, естествено, се досеща веднага защо е нужно това и как ще бъде използвано, и Ортодокс се превръща в игрално поле между два свръхчовешки разума, всеки от които разбира доброто по свой начин. Единият търси справедливост и спазване на правилата; другият — човечност, тоест пак същото, но май не съвсем.

Крайният резултат е, че Петърчо и Христина, а и хората около тях, са превърнати в пионки в гигантска шахматна партия. И Отговорникът на Ортодокс решава да заложи точно на това. Като начало, поисква и получава от Свръзката пълно изравняване на силите с противника си, на много ограничено ниво, за да може да се види и да победи оптималният ход на обстоятелствата. Без него той е в привидно много по-силна позиция, дори въпреки далеч по-големите възможности на Сухаря. Предавайки я обаче, той лишава противника си от възможността да се оплаква от това и да го следи на дребно, където е пък неговата сила. (Като същевременно го поставя в позиция да осъзнае собствената си грешка, когато тя си проличи — без да знае, че ръководството му цели точно това.)

Тук идва втората част от плана му — да използва някои от пионките като играчи. За ръководството на Свръзката те не се броят на ничия страна. При нормални обстоятелства тези играчи са нищо спрямо възможностите на Безтелесен; в условията на силно ограничено влияние обаче силата им става забележима. И, за допълнително прикриване на комбинацията, Отговорникът използва факта, че познава Христина и Петърчо далеч по-добре от противника си и е в течение на нещо, което Сухаря не знае — когато са заедно, те се допълват взаимно до далеч по-добър играч, отколкото всеки от тях поотделно.

И така, Отговорникът на Ортодокс поставя нещата на карта... и Отговорничеството на цял свят се оказва в ръцете на две деца, напълно неспособни да разберат скритите зад кулисите механизми. Но способни да мислят и да играят както е най-добре за тях самите.

В крайна сметка Сухаря установява с доста изненада, че Отговорникът е поне отчасти прав, и го приема. От загриженост обаче, като по-старши Безтелесен, му предлага създаването на съвместен

подоператив за независим анализ, който съветва (без право на решаващ глас) Отговорника и докладва успоредно на Сухаря. Отговорникът приема идеята, отчасти защото няма избор, отчасти и защото е разумна и не е вид битка за власт. (Това развитие на нещата е своеобразно „извънсъдебно уреждане на спора“.) Така създаденият оператив продължава да играе косвена роля в управлението на Ортодокс още около сто и двадесет години, когато Сухаря решава да пренасочи ресурсите от него към друг проект, и се оттегля от съвместния подоператив. Дотогава обаче доставяната на Сухаря информация му влияе в желаната от ръководството на Свързката насока.

Важният урок, който Сухаря научава, е колко ценна е играта, неинформираността и незрялостта на един интелект — не по-малко от могъществото и зрелостта. (Да, дори свръхинтелекти понякога трябва да научат този урок на гърба си.) В това отношение той се възхищава на Отговорника на Ортодокс и го схваща като ценен приятел. Но и точно затова смята, че е добре да го понаучи колко важни са точният анализ и формалното спазване на правилата. И в един момент решава да използва силите си, за да размени ролите. Да постави Отговорника в положение той да трябва да защитава тези ценности срещу безотговорна детска игра. И избира за свои инструменти — доказали вече способността си да играят по този начин — Христина и Петърчо...

Какво точно ще се случи по време на тази игра, още не зная. Може би някой ден ще го разбере. Може би някой ден след това ще имам времето да го напиша.

Да видим.

ЛИЧНОСТИТЕ

Петърчо

До голяма степен той е продукт на пряко въздействие от Безтелесните. Генетиката му носи базата за развитие на силно независимо мислене (идентифицирано на Академия, резултат от безотговорен експеримент на студенти по медицина отпреди Разделението) и необичайни комбинаторични способности. (Неидентифицирани, освен от Отговорника на Ортодокс. Дължат се като база на таен експеримент отпреди Разделението с цел по-добро владеене на някои видове хазарт и са отключени и подсилени значително от Отговорника още преди раждането на Петърчо. Други остатъци от аугментации пък са били подтиснати, пак от него.) Работено е с идеята, че той вероятно ще попадне на Академия и че там ще се опитват да разберат нещата около него, и са взети мерки въздействията да са твърде фини, за да могат да се уловят на свят с развитието на Академия. Отделно се разчита на „рикошет“ на критичния му ум след сблъсък с атеистичната Академия. Подсилената му комбинаторика с лекота го води до решения, недостъпни или неочевидни за Стандартните наоколо, но в същото време му пречи да прецени кое е очевидното и имащото значение за околните — затова и често логиката му е парадоксална.

Би бил съвършеният играч на карти, ако знаеше, че изобщо съществуват такива игри. Поначало комбинаториката му е била предвидена точно за тях и това се е запазило. Шахът, както и много други ситуации, просто са достатъчно подобни на хазарта, за да е силен в тях.

Каква е причината Петърчо да няма слух за мелодии и тонове, не е известно — най-вероятно е случайна, без връзка с другите му качества. Пак най-вероятно е случайно и съвпадението на тази особеност с изключително креслив и неприятен глас, когато се опита да пее.

При раздялата им с Христина Отговорникът на Ортодокс споменава, че и двамата са Аугментирани — Петърчо лично от него,

Христина като наследство от майка си. Е, понасилил е истината. Точна формулировка какво е Аугментираност няма: аугментация може да бъде всяко по-сериозно подсилване на какво да е качество на личността. (Например гениите могат да бъдат смятани за естествено Аугментирани.) Аугментираните смятат за критерий за „пълноценна Аугментираност“ наличието в мозъка (и личността) на определени структури, изкуствено създадени, чрез които лесно да могат да се свързват и управляват аугментации от висок клас. (Към тях обикновено биват свързвани и тези аугментации от нисък клас, които не са подсилване на естествени сетива или качества.) Реално Петърчо никога не е разполагал с такива структури (неговите аугментации са вградени пряко в личността му), а Христина е наследила от майка си само техни зачатъци, които в този си вид не са използвани. (Очаква се те да бъдат доподсилени изкуствено в процеса на израстването, според особеностите на личността.) Не поемам обаче ангажимент дали Отговорникът няма да се погрижи в някой момент да довърши работата — тия Безтелесни са трудни за предсказване.

Христина

Наследила е от майка си повече, отколкото майката би искала. Компютърният ѝ талант се проявява още преди да навърши четири години. Отначало Мария никак не е очарована, но когато тайно провежда тестове, открива, че Христина има и куп други заложби, които при правилно развитие биха ѝ позволили да бъде де факто Аугментирана дори без допълнителни аугментации. От този момент нататък майката престава да създава пречки между Христина и компютрите, за да не я пренасочи към откриване и на другите ѝ заложби — и потенциално да я загуби.

Неразвитите заложби обаче непрекъснато подсказват за себе си: Христина е по детски незряла, но и интелигентна, хиперактивна и непрекъснато търси нещо ново и занимателно. Резултатът е порой бели и забележки в училище (които майката се чуди как да вземе предвид, без да насочи дъщеря си към развитие в посока Аугментирана, и често ги оставя без реални последствия). Мария се досетила, че детето ѝ най-вероятно в един момент ще изхитри баща си и ще се докопа през неговия компютър до достъп до трансмитера, но предполагала, че това

ще стане няколко години по-късно. Внимателно ѝ подхвърляла материали, които да насочат интереса ѝ към по-слабо развитите светове (като описанието на Ортодокс, на което Христина се натъква, когато започва да търси каква поредна беля да скалъпи). Затова и когато историята с Петърчо се разкрива, Мария е поразочарована, но не докрай. (Нито пък особено изненадана.)

Когато скучаещата Христина попада на информацията за Ортодокс, тя започва да се досеща в какъв вид дейност е хващала неведнъж баща си. Проследява го още веднъж-дваж, уверява се, открадва от компютъра му настройките за връзка, прочита това-онова за кодекса за връзка с Ортодокс и прочие, набелязва си Петлевския манастир и още първата вечер, когато той се прибира уморен и заспива, тя цъфва в килията на Петърчо. (Преди неговата килия е пробвала няколко други, които обаче са се оказали празни.)

Освен компютърните и другите способности Христина е наследила от майка си дефект в координацията: отстъпва на повечето деца в сръчност при фини движения и в ловкост при удар или хвърляне. (Дефектът е далеч по-слаб от този на Мария — виж нейното описание.)

Нищо чудно на този ефект да се дължи постоянното ѝ желание да се покаже като всезнаеща — обясненията ѝ пред Петърчо как трансмитерът прехвърля нейния образ са съчинени на момента и нямат много общо с истината. (Водещата школа сред специалистите по трансмитерни технологии на Академия също смята, че проектирането на прехвърлени с трансмитер образи е базирано на принципи, сходни на холографските, но съвпадението с обясненията на Христина е по-скоро случайно.) Доста от другите ѝ обяснения също са измислици, за да се прави на важна; интересно е, че в такива случаи тя не се изчервява — вероятно си вярва, че говори истината или поне че е много близо до нея.

Мария

Дъщеря на един от шестимата Отговорници на Възела. Покрай неговата прослойка от Аугментирани тя се е ползвала с доста привилегии. Подобно на доста хора от тази прослойка, и тя е бунтар срещу някои порядки и морален максималист. Подкрепя мнението, че

Безтелесните налагат аморалност към Стандартните и косвено принуждават (чрез осигуряваните привилегии) Аугментираните да им съучастват в нея. За разлика от почти всички „бунтари“ от прослойката обаче тя се противи не само на думи. Няколко случая, в които ѝ се налага да сътрудничи в плановете на Свръзката, накрая препълват чашата и тя официално се отказва от статута на Аугментирана и от аугментациите си. Запазва само една, която коригира неин генетичен дефект — съсипана физическа координация. Без нея тя е на практика инвалид; с нея ловкостта и координацията ѝ далеч превишават физически възможното за Стандартните. Поискала аугментацията да бъде регулирана до нивото на Стандартните, но се оказало невъзможно. (Тайно от нея обаче структурите, които подsigуряват интегрирането на аугментации, не били премахнати — баща ѝ вече кройл плановете как да я върне към Аугментираните, „когато ѝ дойде акълът“. Тя разбира това чак когато чува от Отговорника на Ортодокс, че дъщеря ѝ ги е наследила, докато следи разговора му с Христина и Петърчо.)

Подsigурява си паспорт, съгласно който тя е на дващест и три години (истинската ѝ възраст е около двеста и трийсет, но без аугментациите си вече ще старее с нормална скорост... или поне тя така очаква). Кандидатства за приемане на Академия, понеже там централната власт не е особено умела в междусветските игри и е по-малко вероятно да се опитва да я използва в тях. Посочва като роден език българския (тя наистина има някаква миниатюрна част български произход, но това не играе роля при избора ѝ — реално е избрала да запази този език като основен при премахването на аугментациите, защото планира да кандидатства за приемане на Академия). Истински добрата препоръка обаче се оказва произходът ѝ от Аугментирани. Приета е мигновено и много охотно. Изпратен е специален човек, който да я посрещне и упъти така, че да е под крилото, а всъщност под контрола на Научния съвет. Естествено, тя веднага се досеща, че това внимание е неслучайно и точно от вида, който не желае.

За да се отърве от човека на Научния съвет, тя уж погрешка хваща да я упътва първия попаднал ѝ от персонала на трансмитера — случаен студент, който в момента е на стаж там. (Забелязала, че той си глътва езика пред красиви жени и става податлив на напътствия чрез намеци, тя просто го омайва лекичко.) После обаче се оказва, че го е

омаяла повече, отколкото е възнамерявала. За да не го отреже рязко и да се окаже използвачка в очите си, тя решава известно време да излизат заедно. През това време открива, че момъкът е свестен и приятен, ако и неумел в общуването. И че я цени и харесва истински, без да знае каква е всъщност. Уж временното познанство прераства в приятелство, след това във връзка и две години по-късно — в брак. Още две години по-късно се ражда и дъщеря им. (Съпругът ѝ научава, че тя е бивша Аугментирана, едва преди женитбата. А кой е баща ѝ — чак покрай събитията около Петърчо.)

Отначало от Научния съвет не искат да повярват, че Мария вече няма връзки с родителите си, и от време на време се опитват да я въвлекат в посредничене. Малко преди да се омъжи, това ѝ писва и тя обяснява на член на Съвета, че е скъсала нарочно всички връзки с Аугментираните и че препоръка от нея би била най-лошата услуга, която може да им направи. Намира си работа в Етнографския музей и гледа да се държи колкото се може по-далече не само от Аугментирани, но дори от модерна като за преди Разделението техника. Оказала се откъм „дебелия край“ на игрите на Аугментираните и Безтелесните, тя е на крачка от развиването на фобия към тях. (Предположението ѝ, че каквото и да прави, ще е в центъра на такива игри, се оказва напълно вярно и далеч не свършва с Научния съвет.)

Интересна подробност е постъпването ѝ на работа. Директорът на музея дочува, че е дъщеря на Аугментирани, и е убеден, че тя има сериозни аугментации, въпреки че го отрича. Убеждението му бива затвърдено, когато познанията на Мария по етнография на България се оказват по-добри дори от неговите. Истината обаче е, че тя просто използва свои стари достъпи до информационни бази данни, които принадлежат на Аугментираните и съдържат почти всичко, което изобщо се знае по въпроса (а то е доста повече, отколкото знаят на Академия), за да си състави импровизиран учебник. Останалото е плод на два месеца денонощно учене... Случаят не е изолиран. Над двестагодишния жизнен опит и силната ѝ личност я правят далеч по-интелигентна от повечето околни. Почти всички обаче просто предполагат, че тайно е запазила аугментации на интелекта.

Васил

Към момента на разказа бащата на Христина е на трийсет и шест години. Потомствен учен, той завършва една от най-мъглявите научни дисциплини на Академия — „Трансмитерни технологии“ (известна с това, че за предмета ѝ не се знае нищо сигурно, а почти всичко изучавано са хипотези, предположения и практически приложения на наличен вече трансмитер). Любознателен и изобретателен. Хем общителен, хем не от най-умелите в общуването.

Специалистите по трансмитерни технологии на Академия почти без изключение мечтаят да работят към официалния трансмитерен възел, който ги свързва с Възловия свят и с релейната група за официални цели. Длъжността е престижна, заплащането — едно от най-високите на Академия. Неуспелите да постъпят там или сменят професията си, или влизат в поддръжката на изследователския трансмитерен възел, монтиран в Института по транспространствени технологии. Работата в Института е като цяло мързелива и спокойна (твърде малко са длъжностите, които ако отсъстват ден-два, някой ще го забележи), но и ниско платена. Не особено сръчният в уреждането и без връзки момък попада там, като обикновен изследовател.

Повечето специалисти по транспространствени технологии в Института са неуспели кандидати за официалния възел и хич не са ентузиазирани трудолюбци. Някои успяват да намерят там работа, която да им е поне донякъде по душа. Други просто „отбиват номера“, колкото да вземат все някаква заплата. От дошлите там по желание също не всички са кадърни и старателни, а някои са направо тихи кукута. На този фон бащата на Христина бива оценен (освен знаещ и мотивиран той е и работохолик, а и го смятат за добър преподавател, доколкото изобщо има как да се оцени преподаването на нещо, от което хората наоколо почти не разбират). Осем години по-късно е направен отговорник на не особено престижно трансмитерно звено — това, което обслужва програмите за изучаване на някои от световите от релейната група.

Още през първата си година в Института любопитният момък налучкал, че образи могат да бъдат прехвърляни чрез трансмитера не само от специалните зали в институтската сграда, но и на практика отвсякъде на Академия. А след това, естествено, веднага експериментирал и открил, че и ограничението за до 16 едновременни

прехвърляния на образи също е измислица... Няколко години по-късно, по идея на Ангел Братоев, той си съставя лична изследователска програма за разпространението на шаха по Ортодокс. (Която по-късно ще стане база на дисертацията му.) За да не го зяпат колегите му като луд, дето умора няма и само се поти, той нелегално свързва към системата домашния си компютър и проучва Ортодокс в извънработно време. (Христина го е хващала неведнъж пред компютъра в такива моменти, макар и отначало да не се досещала какво точно прави.)

Познатите му казват, че той има три страсти в живота: изследователската си работа, шахът и тридесетгодишната си кола. (Тя е купена на старо и вече от десет години е пред разпад, но той все не успява да събере пари за нова, не на последно място заради разходите по поддържането на старата. Почти всичките му познати се шегуват с нея, а някои сключват зад гърба му облози докога ще успее да я крепи.) Реално обаче той цени най-много семейството си и под социалната му несръчност се крие значителна доза разсъдливост и мъдрост.

По-внимателните наблюдатели бързо забелязват, че съпругата му е изключителна личност, и силно подозират, че всъщност тя дърпа конците. (Кое то не е безкрайно далече от истината — тя не манипулира децата и съпруга си, но тихомълком се грижи за тях много повече, отколкото си личи.) Истината е, че двамата се обичат, ценят и уважават много, а Васил е не по-малко способен от Мария на интелигентни, активни и ефикасни планове и действия.

Други личности от Академия

Специалистът от Групата за бързо реагиране към Трансмитерния институт Минчо е състудент и добър приятел на Васил. Запален шахматист (макар и доста по-слаб от приятеля си). Не е бил никак примерен студент; дори в институтския трансмитерен възел успява да си намери работа благодарение по-скоро на физическата си подготовка като любител алпинист. Работата обаче му е по душа и го смятат за надежден при трудни задачи. (Случките около Петърчо поразвяват този му имидж, но никой и не споменава за уволняване или наказания.)

Ангел Братоев, професор по когнитивна психология, председател на движението на шахматните клубове на Академия и допреди Петърчо шахматен шампион на света, често бива споменаван като част

от интелектуалния елит на Академия. Различни тестове показват различен коефициент на интелигентност за него, но дори най-ниските резултати са много далеч над средните. Това му оставя две възможности: или да се бори за кариера във върховете на Академия, или да живее не твърде бляскав, но спокоен и щастлив живот. Вторият вариант определено му харесва повече (а и покрай професорската длъжност и другите му занимания доходите му са добри). Земен и приятелски настроен човек. Привидно не оставя впечатление за остър интелект (за да не отчуждава околните), но ако някой го подцени и се опита да го лъже или използва, си проси блясващо скроени неприятности.

Отговорникът на Възела

Дядото на Христина е наистина древен — роден е двадесетина години преди Разделението. Произхожда от Австралия и за гордост на рода ни е към една осма българин. (Това няма особено значение за него.) Поначало е кариерист, но в същото време кадърен момък и сравнително добра душа. Комбинацията от тези качества успява да му издейства статут на Аугментиран и подготовка за работа в администрацията на Възела. Към четиристотин и петдесет години след Разделението става Възлов отговорник. Достигнатият висок пост донякъде засища амбициите и му дава възможност да се усъвършенства като личност. Без да е гений на доброто, той е свестен човек, макар и изпълнителен служител в проекти, които невинаги са свестни.

Гунар Торвалдсон

Частичен провал на Безтелесните. Подготвян отначало като проба за хибридизация, подобно на Петърчо и Христина, той е изоставен поради промяна на плановете (преценено е, че Мидгард не е достатъчно изолиран, за да даде на този етап произведен тезаурус) и поради случайно отключване на гени за интелект в много по-голяма степен от очакваната. Гунар е генетичен универсален гений; уменията му в шаха с нищо не превъзхождат тези в други области, просто там си позволява да ги покаже. Още преди да порасне, той разгадава

причината за ума си и замислите на Безтелесните относно него. Решава, че няма нищо против плановете им, стига да не пречат на собствените му — а последните не са кой знае какви, тъй като е гениално скромен и почтен. Забелязва от малък, че умът му го лишава от социалност, и взема необходимите мерки, за да противостои на това. Разбрал, че Христина и Петърчо са на едно място, той мигновено се досеща каква е работата; посещението му на Академия е допреценка. Чувства ги като сродни души и са му симпатични, така че с удоволствие им помага според силите си.

Отец Евлоги Харизанов

Произхожда от Академия; любопитен факт е, че е далечен роднина на Ангел Братоев. Изключително нестандартен, богат и дълбок ум, ако и да отстъпва на Аугментираните като формален коефициент на интелигентност. Като студент, напуска университета и обхожда всички светове от Релейната група на Академия и доста извън нея, търсейки смисъла на съществуването. Накрая се установява на Ортодокс, примамен умело от тамошния Отговорник, който оценил качествата му. Личният му принос за развитието на Ортодокс в духовна насока е сравним с този на някой от Патриарсите: именно той разпространява и въвежда успешно идеята, че наказанието за греха идва заедно със самия грях, още приживе. (Тази идея с времето ще доведе до религиозно разцепление на Ортодокс и привържениците ѝ ще получат нов свят; вината за това обаче не е на отец Евлоги.) Няколко години след смъртта му е предложен за канонизиране и след още няколко е обявен за светец — покровител на болните. През последните две десетилетия от живота си поддържа често контакти с Отговорника. По непотвърден на Академия слух, точно преди смъртта му Отговорникът му предложил присъединяване към Безтелесните, но отец Евлоги отказал.

Рада Панчина

Гърбава, кривогледа и куца по рождение заради дефект в ембрионалното развитие. Наследила е обаче и сериозен интелект, а условията на живот са възпитали в нея железен дух. Тя непрекъснато

се бори с недъзите си и жадно поглъща всичко ново. Не е ясно какво точно ще стане от нея с времето, но със сигурност няма да е обикновена женица. Не бих се учудил към края на живота ѝ Отговорникът на света да ѝ предложи изпит за приемане при Безтелесните (замаскиран под някаква форма). Нито пък тя да откаже, ако с нея не бъде приет и съпругът ѝ Христо. Какъв ще е крайният резултат... не зная.

(Покрай Рада се развихря един диспут, за който тя вероятно никога не е разбрала. При личен разговор майката на Христина пита Отговорника на Ортодокс дали се е месил в развитието на Рада. Отговорникът потвърждава, че е подсилил интелекта и добротата ѝ, но отрича да има пръст в инвалидността ѝ. Мария мигновено се досеща, че той би могъл да я направи съвършено здрава без никакво усилие, но му е била нужна болна, и побеснява. Почти издействаното ѝ съгласие да се върне при Аугментираните пропада за доста години напред. Баща ѝ веднага се досеща, че „гафът“ е умишлено причинен от Безтелесните. Отговорникът на Ортодокс обаче му обещава, че накрая всичко ще е наред и Рада ще бъде компенсирана по адекватен начин; дава му разрешение и да сподели това с Мария. Какво точно ще рече „адекватен начин“, още не зная.)

Манастирският идиот Георги

Всъщност е едно от телата, използвани от Отговорника за контакти с обикновените хора. Както и всички останали, си има своя личност, подчинена на специализиран оператив на Отговорника. Тялото му, както и другите такива тела, е изкуствено създадено от Отговорника на биологична база. Истинската му възраст е няколкостотин години и не е известна на околните, тъй като Георги се е местил от манастир в манастир на всеки двадесет-тридесет години, заедно с някой монах. (Естествено, Отговорникът би могъл да постигне с лекота пълна правдоподобност на раждане, живот и умирање на телата, но го радва красотата на това колко минимална е намесата му.) В Петлевския манастир го довел през 961 ОП отец Евлоги, който се е грижел за него вече двадесетина години, без да подозира кой е всъщност. Точно след довеждането Георги му го разкрил.

Някои монаси от манастира

Игуменът на манастира заел тази длъжност две-три години преди там да пристигне Петърчо. Около осемдесетгодишен, той има изключително пъргав и бърз ум. Опитът му го е научил, че почти всички проблеми могат успешно да бъдат разрешени с мъдрост, благост и на моменти мъничко строгост, предимно на думи. Понеже има тези качества и в излишък, той се справя идеално с ръководството на манастира. Всеки политик вероятно би изтълкувал управлението му като майсторство в маневрирането и угаждането, но всъщност го движи именно благостта и добротата. Тридесет години по-късно вече ще е почти неспособен да се движи от старост и слабост, но умът му ще е напълно непокътнат, а авторитетът му в манастира — неоспорим.

Отец Марин носи наследството на полууспешен опит за генетично дълголетие: към момента на историята той е на над сто и четиридесет години и му остават още поне двадесетина. Страда обаче от тежка склероза — още на деветдесет години вече е бъркал на моменти околните, а по време на историята едва помни името си.

Старшият преписвач отец Геласий всъщност от години не е преписал почти нищо — реално само надзирава другите преписвачи и от време на време дава пример как се преписва. Преди това обаче се е трудел здраво и освен изящен почерк има чудесна памет за прочетеното. Петърчо никак не греши в преценката, че Геласий вероятно е най-начетеният в манастира. Което обаче се е отразило в количеството паразитизми в речта на отца, когато се опита да говори „учено“.

Духовитият брат Харалампи е не само несръчен в ръцете, но и на практика инвалид в наблюдателността и способността да преценява съотношения и размери. Потомствен шивач, той е обучаван от родителите си в шивашкия занаят откакто се помни, без никакъв успех. Затова и в крайна сметка те го изпратили в манастир. Върхът на уменията му е да съшие чувал, като гледа от готов образец, или да закърпи криво-ляво покривка, черга или скъсано расо. Ако има на разположение вече готово расо с подходящ размер, може да направи що-годе приемливо копие, като внимателно копира всички части на расото върху плат и (обикновено след десетина неуспешни проби) ги

съшие по същия начин. Опитът да ушие нещо, от което няма готов образец със същия размер, обаче неизменно се проваля. Понятието му за дрехи е отчайващо: прави разлика между несъшити в някаква форма парчета плат (одеяла, черги, покривки, чаршафи) и съшити (чували, раса, елеци, ямурлуци), но е кажи-речи дотам... За щастие, в манастира не му се налага да шие без образец и рядко нещо различно от чувал. А и тъче зебло доста добре и е трудолюбив, пък в манастира няма друг тъкач. Затова го търпят. Комплексиран е и пробва да се докаже при всяка възможност, въпреки че резултатът обикновено е обратният. Зад гърба му се шушука, че ако Бог му е дал дарба, тя е да бъде смешник в цирк, но никой не би посмял да го каже пред него. Впрочем остър език като неговия е голям плюс за смешника.

Отец Андроник е лакомник и чревоугодник (от което се отървава след перипетиите около Христина), но и ценен в манастира заради великолепия си певчески глас — силен и дълбок, с богат тембър и огромен диапазон. При служба пред миряни той е задължителен участник. Немалко монаси в манастира пеят добре, но не могат да се сравняват с него; извън Ортодокс вероятно би бил оперен талант. Бащата на Христина подозира, че отецът вероятно има наследствени аугментации в тази област, но единственият реално сведущ е Отговорникът на Ортодокс, а той не се е произнесъл по въпроса.

Готвачът брат Иларион е имал преди сериозен проблем с пиенето — заради него не могъл да си намери булка и накрая местният свещеник го пратил в манастир, за да го спаси от пропиване. Резултат има: в манастира просто няма как да се пие много, дори тайно; истински го отучва от пиенето обаче преживяното в килията на Петърчо. Сръчен, трудолюбив и с усет за всякаква кухненска работа, той смогва не само да готви сам за стотината монаси в манастира, но и да се грижи за складовете. Тъй като има и точен окомер, го забелязват, че не умее да брои добре над десет чак покрай историята със суджуците. Проблемът е отстранен след два следобеда занимания с отец Никодим: оказва се, че братът се справя с броене до десет и без да използва пръсти, просто е неуверен и се обърква, ако го зяпат много хора. Отецът го научава да сгъва по един пръст за всеки отброени десет и така да брои до сто. А ако има как да си отбелязва стотиците, се справя нелошо и чак до хиляда... Двамата с брат Харалампи се допълват изненадващо добре (устатият шивач няма проблеми с

броенето, а точното око на готвача би му позволило вероятно от пръв опит с иглата да съшие прилична дреха; лошото е, че никой от тях не смее да помага на другия, за да не се изложи).

Протоигуменът отец Йоаникий е истински вулкан от енергия, винаги готов да се заеме веднага с всичко. Производителността му е огромна, но организираността не е на ниво. Той подхваща по десет неща наведнъж и дори свършва повечето от тях, но почти винаги забравя по нещо недоправено или оплескано. Това особено си личи, когато командва хора: налага се те да внимават за подробностите, за да не стане гаф или да не остане нещо недовършено. Въпреки това повечето монаси се възхищават на енергичността му и смятат, че заслужено е протоигумен. Тъй де, кой ръководител се занимава с дреболиите? Учените от Академия, които изучават Ортодокс, са го обявили за една от най-големите спънки на науката и прогреса: чуе ли се някъде, че има самодиви или караконджули, моментално хуква да ги гони, ако ще да вали град като яйца. Доста високопоставени свещеници са решителни, смели и зле настроени към адовите сили, но такива с енергията и неуморимостта на Йоаникий са наистина малко.

Деловитият и решителен йеромонах отец Никодим е човекът в манастира, комуто може да се разчита не само да се справи с всякаква ситуация, но и да се погрижи работата да бъде свършена както трябва. По-малко енергичен е от протоигумена, но далеч по-организиран. Игуменът знае това и гледа да му прехвърля по-дребните, но отговорни задачи (като внимава да не обиди Йоаникий). Кариеризмът е немалка част от мотивацията му, но за нищо на света не би „прередил“ някого по пътя нагоре — поне ако този някой не е с кадърността на брат Харалампи. Не е нито фанатично честен, нито фанатично спазващ порядъка, но двете някак се допълват при него до силна коректност към околните.

Мрачният и затворен отец Йероним има сравнително рядък и социално неприемлив на Ортодокс проблем: хомосексуален е. (Част от проекта било тези наклонности да бъдат изчистени от преселенците, със средствата на Безтелесните. За поколението обаче не били поети гаранции. Процесът на чистенето довел до това и сред тях под един на хиляда души да е хомосексуален, но такива хора има.) Това е и причината да се замонаши: Йероним го смята за свой грях или наказание за грях, срамува се от него до смърт и непрекъснато търси

начин да го изкупи. Околните го смятат за суров човек; суровостта му към другите обаче е бледа сянка на тази към себе си, а зад нея се крие много измъчен, ако и силен човек. Отец Евлоги се досеща, че причината за тази суровост вероятно е свързана със сексуална особеност, и разговаря с Отговорника по въпроса; Отговорникът приема ходатайството му, но взема мерки чак известно време след смъртта на отец Евлоги, като премахва у Йероним чувството за вина и страданието от срама. Това помага на Йероним да се отърве от суровостта към другите и да покаже истинските си качества, които са впечатляващи: няколко години по-късно той е назначен за протоигумен на новосъздаден манастир и по-късно става негов игумен. Дълго време след смъртта му бива споменаван като образцов игумен — колкото строг към себе си, толкова и благ към другите.

(Предишният игумен на Петлевския манастир неведнъж забелязва, че мълчаливият и затворен монах е човек с качества. На няколко пъти напразно се опитва да го прати да вземе изпита за епископ; Йероним намира поводи да откаже. На смъртното си легло игуменът обаче го принуждава да обещае, че до година ще отиде. Йероним спазва обещанието си с крайно нежелание. Изпиталите го свещеници отбелязват, че е крайно затворен, неконтактен и нерешителен сред хора, но във всички други отношения е изключителен духовник.)

Семейството на Петърчо

И баща му, и майка му са изявили генетично наследство, предназначено навремето за силови спортове (и други силови дейности). Манипулирането на Петърчо от Отговорника включва това наследство да бъде подтиснато в него. То обаче се е изляло с пълна мощ в брат му Христо, който въпреки тремавостта и добродушието си никак не е глупав. Дори като се вземе предвид не особено доброто качество на желязото за подкови на Ортодокс, огъването от Христо на две наведнъж е почти незапомнен подвиг, непосилен дори за баща му. С времето Христо ще натрупа куп легендарни прояви на физическа сила и ще послужи като модел за икона на свети Георги в местния манастир „Свети Наум“.

Данка е класически случай на шизофрения, необусловен от генетични намеси. Лечението, което предлага за нея Рада (и което ще усъвършенства с течение на времето), най-вероятно ще има известен успех, макар и далеч не пълен. Една нейна особеност, която е напълно неясна като механизъм, е, че тя не вижда трансмитерните проекции, а реалните неща. Не вижда самодивите, вижда изследователите с истинския им вид вместо като караконджули и т.н. Това не е забелязано от никого по време на действието в първата книга, защото никога не ѝ се е случвало да види трансмитерни образи. (Когато бива разбрано, Васил урежда проучване и разбира, че то вероятно не се дължи на шизофренията. Веднага заподозира Отговорника на Ортодокс и вероятно е прав, въпреки че при стандартното запитване Отговорникът отрича да има нещо общо.)

Дядовците и бабите на Петърчо живеят с други свои деца и рядко се виждат с родителите му. По-честа връзка е била поддържана с дядо му по баща, който живеел в съседство, но той почива, когато Петърчо е на шест години.

Други съселяни на Петърчо

Отец Самуил надали би могъл да се похвали с по-особена генетика. Умът му обаче е жив и остър, а обучението за свещеник е прибавило благост и мъдрост. И когато е получил възможността да се учи от отец Евлоги, са се събрали наедно всички качества, нужни на един истински духовен баща на паството си. Въпреки искрената набожност и доброта на почти всички свещеници на Ортодокс по това време, отец Самуил е рядко изключение като набор от качества. С времето той ще стане владика (с много неохота) и единствено скромността ще го спре да не стигне до Митрополит.

Подобно на него, *проклетникът Ангел* няма манипулирана генетика. Наследил е обаче силна необходимост от лидерска изява (а не е лишен и от съответните качества), допълнително засилена от поведението на авторитарните му и безогледни към децата си родители. Отец Самуил се досеща коя е истинската причина за проклетията на Ангел, и вероятно ще измисли начин да се справи. Ангел пък с времето се очертава да стане един от водачите на

движението, което отрицва идеите на отец Евлоги, и тази му изява ще задоволи комплекса му и ще го развие като човек.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.